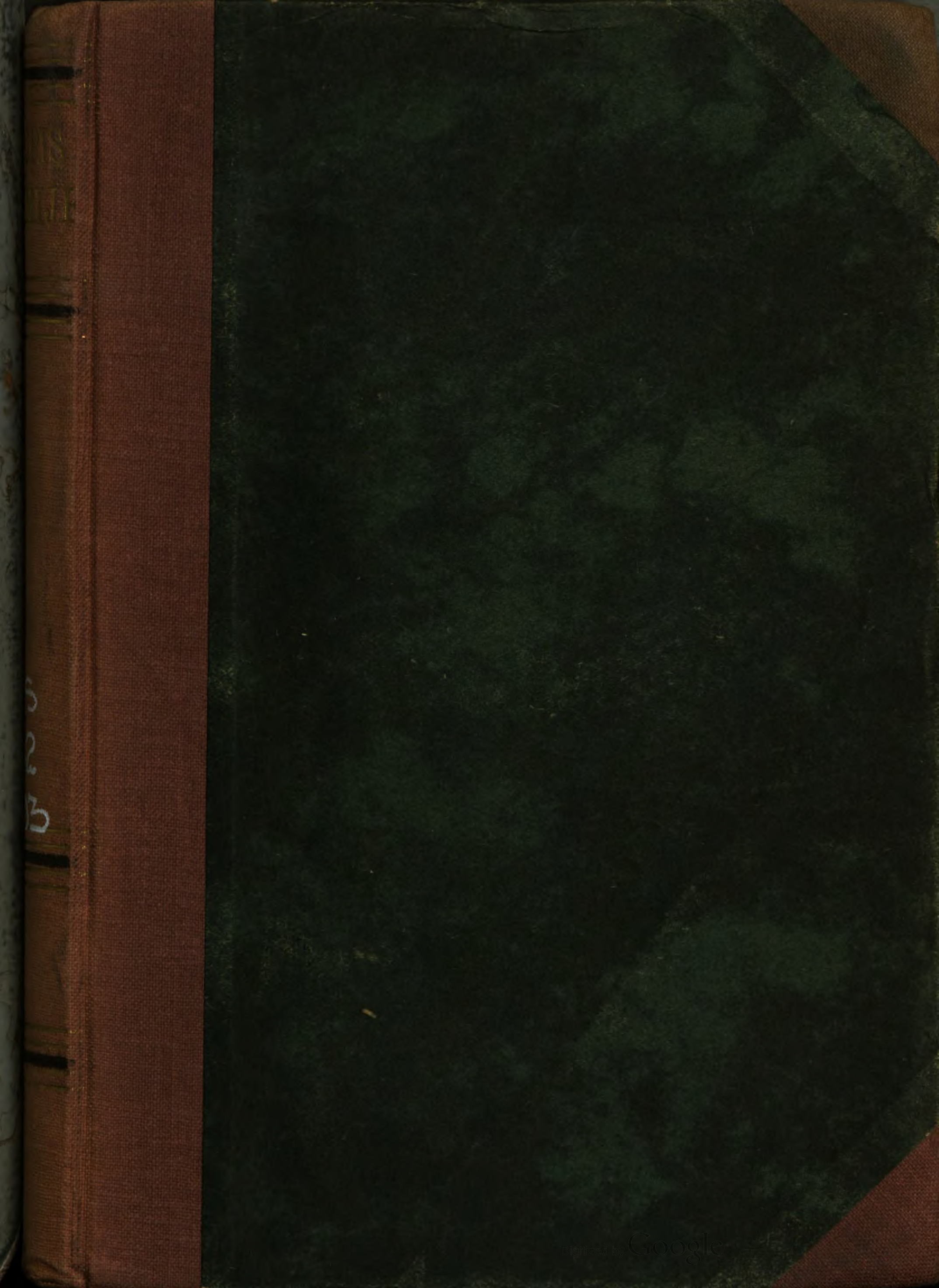

CORNELL UNIVERSITY
FOUNDED BY EZRA CORNELL

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY
3 1924 106 830 528

LJETOPIS

Jugoslavenske akademije

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI

ZA G

TREĆI SVEZAK.

U ZAGREBU 1888.

TISKOM DIONIČKE TISKARE.

I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

---

a) Pravila.

(Potvrdjena prev. riešenjem od 4. ožujka 1866 godine.)

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže diela inih, zajamčuje koristna znanja i izkustva, dočim napredke i izume izpituje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se strukah znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija jest naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu:

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje, poviest sa svojimi pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavenah;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava u Jugoslavenah;

*

III. Matematika i prirodoslovne znanosti;

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:

poviestni i jezikoslovni,
mudroslovni i pravoslovni,
matematični i prirodoslovni
i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih, i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj strukah, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i diela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje, ili kao što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njih zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i priugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:

pokrovitelja;

trideset i dva prava člana;

predsjednika;

dva tajnika;

najviše šestnaest počastnih članova, i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova, navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izbiraju se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članovah, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi nj. c. kr. apoštol. veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljanin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztreba podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjeda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izviešće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblastih i trećih osobah. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter ako je pokrovitelj zapriečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjeda u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome-postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zaslugah stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkimi djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počastnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdašnjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici, o kojem će se u isto takovoj za njom sliedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirijuh razredah; ali to neprieči, da on prema nagnuću i sposobnosti ujedno udioničtvuje i u poslovih kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanoviti će akademija u svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred izbira si svake godine predstojnika izmedju pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedaju u sjednicah svojih razredah, rukovode viećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zapriečen, zastupa ga onaj izmedju razrednih predstojnikah, koji je najstariji izabrani član akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih, koje bi akademija obavljala i pri svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna najmanje polovica članova, što ih akademija tada sa pravom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjih, tičućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom, pri izborih, naimenovanjih i pri svih inih pitanjih potrebna je absolutna većina glasovah, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaže sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti, jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici

Dokle se o upravi zemaljskih zaklada putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkoga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u tu svrhu naznači.

Glavnica ne smije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih opredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posliedak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu vieću, ter onda skupa sa preglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16.

Akademija može, držeć se zakonitih ustanovah, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkimi družtvi i š njimi dopisivati, ako joj se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i nadpisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može zaklade i sbirke inih književnih i znanstvenih družtvah sebi pridržati, ako ova u to privole, i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdržavane; akademija može i pozive na dobrovoljne prineske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami razpolagati samo sabor sa privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red, kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova, koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako je najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložilo, ter takova zadobila previšnje odobrenje nj. c. kr. apošt. veličanstva.

Prelazne ustanove.

Članak 21.

U svrhu sastavljenja akademije prepušta se saboru, da on sastavi povjerenstvo muževah znanosti i umjetnosti, koje će šestnaest redovitih, po smislu pravilah sposobnih članovah akademije za potvrdjenje naznačiti nj. c. kr. apošt. Veličanstvu.

Članak 22.

Čim ti članovi previšnje potvrdjenje zadobiju, ima se akademija smatrati kao sastavljena, ter stupa, pošto od nje izradjeni poslovni red zadobio bude odobrenje naznačeno u ovih pravilih, u svoj cieli djelokrug, kao što joj ga podieljuju ova pravila.

Pravila jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti jesu previšnjim Njegovog cesarsko-kraljevskog apoštolskog posvećenog Veličanstva reskriptom od 4. ožujka t g. 1886 premilostivo potvrdjena.

Milan Barun Kussevich m. p.
(L. S)

Dr. Eduardo Jellachich Buzinski.

b) Poslovnik.

(Potvrdjen visokim odpisom od 17. siečnja 1867 god.)

---

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. tem. prav).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 5. t. pr.), i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje. imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predlozi pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sliedećoj zatim glavnoj skupštini od

predložene za svako mjesto pravoga člana trojice izabrati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cedulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena.

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počastnih i dopisujucih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose.

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se ne veže na vrieme od dva mjeseca, spomenuto pod *a)*.

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobija diplomu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Njeg. Veličanstvu na potvrdjenje.

Dok ne stigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast predsjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika napose tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najvećma dva dana prije svečane sjednice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica odredjuje i oglasuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupna i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastaviti zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao cieloga zavoda; o poslovih novčanih; o razpisu nagrada; o savezu s inimi družtvi; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje resultate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjeda predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zaprièčen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja; medju članovi u isto vrieme izabranimi odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sliedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnike skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zapriečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjednik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i dielovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagradjena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već odprije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci sastave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se:

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiru se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih, dopisujućih ili počastnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova.

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu; izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnienje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Članove odbora izabire uviek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akademije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiru izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla oprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni.

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sliedeće spise:

a) časopis ili akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitane u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjetnički;

izvješća o sjednicah akademičkih i o stanju akademije; osmrtnice članova; kritike svih znamenitijih domaćih i inostranih knjiga;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije;

c) djela, koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (iliti srbskom) jeziku; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve, što će se štampati u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djela, koja se natječu za nagradu, da ne imaju zapisana imena piščeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je priloženo zapečaćeno pismo s istim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj sjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bješe nagrada dosudjena, te proglasuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrate onim, koji ih po njihovu obilježju uzistu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagradjeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čist dohodak predade nagradjeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagradjena, ali su vriedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. j. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik, oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika medju sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zaprečen, zamjenjuje ga drugi tajnik.

*

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu odredjuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§. 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije, podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§. 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§. 15. prav.).

Novce doznačuje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§. 30.

Svakomu članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puti pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju odredjuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu odbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena ili umjetnička poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Račune o godišnjem dohodu i razhodu, kao i pregled svega imutka akademičkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica članova, kojim je po čl. 15. t. pr. povjerena novčana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupštini ustanovljuje proračun za buduću akademičku godinu. Proračun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba člana, koji po čl. 15. sudjeljuju kod uprave akademičkog imutka; i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotične glavne skupštine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razašiljanje akademičkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenje skupne sjednice.

Tajnici ustanovljuju i cienu akademičkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

a) svim počastnim članovom;

b) svim pravim članovom;

c) svim dopisujućim članovom spise dotičnoga razreda:

d) svim učevnim zavodom, s kojimi je u savezu;

e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili;

f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§ 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je naštampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštini, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrdjenje.

Broj $\frac{218}{42}$ 1867.

Podnešeni ovoj kralj. dvorskoj kancelariji poslovnik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pošto je takav po propisu paragrafa 19. previšnje odobrenih pravilah izradjen — potvrdjuje i odobrava kr. dvorska hrvatsko-slavonska kancelarija.

U Beču, dana 17. siečnja 1867.

Kussevich, m. p.

(L. S.)

Dr. Jellachich Buzimski, m. p.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijskom knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijskoga knjižničara izabira akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrieme, kad knjižničara ne bi bilo, odredjuje predsjednik, da tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4.

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna, ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskomu odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izviešće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućtvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vriedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom sviećom, nego za nevolju samo i to uz najveći oprez s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uviek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrieme akademijskih praznika, treba sve prostorije, ormare i knjige pomnjivo oprašiti.

§ 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodnu mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uviek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§. 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez pригleda.

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko češće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može tačnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§ 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

2) kod kuće u Zagrebu;
3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena one dane i vrieme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjigu čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je ne čita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a drugi čitalac bi ju silno trebao: naznačit će mu se vrieme, kad će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na njega obzirati

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrieme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjedjeti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štropotom, a paziti, da se njige ne oštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložiti će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitaonicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime, kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opomenam ne okani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige:

1) članovom jugoslavenske akademije;

2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;

3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka uz podpis njihova ravnatelja;

4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;

5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilištnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilištnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tim právom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje právo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručuo podpisano ime, stališ i stan dotičnika, naznačiti njegovo právo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice.

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posudbenoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda, kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice.

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače ako tko povrati oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijamnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajuć knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena kjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka dalnja posudba smatra se kao nova, zato se onda mora prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrieme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga ide u ime dostavine 10 nč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavinu od 20 novč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opomeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi ne zaište iste knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolju akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; al i njim se preporučuje, da se rukopisî čim više služe u čitaonici.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA

ZA AKADEMIJSKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strossmayer valedušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademijska „galerija Strosmajerova“.

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrieme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbora imenuje akademija ravnatelja na onoliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imenovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrieme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijaviti akademiji najmanje tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; on ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljevu svake godine prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrieme proračun o potrebštinah galerije za sliedeću godinu; te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovniku).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračnna (§ 5.) razpolaže odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi, uz obvezu, da o izdatcih položi akademiji račun najkašnje do kraja siečnja sliedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal, o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§ 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetnina, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i podpun popis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela; pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će znanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine ne oštete, a ošte-

ćene da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisari.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrieme, u koje će galerija otvorena biti obćinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.

IV.

OSOBLJE

(GODINE 1888).

Pokrovitelj:

Preuzvišeni i prečastni gospodin **Josip Juraj Strossmayer, biskup bosanski i sriemski itd. itd.**

Predsjednik:

Dr. Pavao Muhić.

Predstojnici razredni:

U filologičko-historičkom razredu:

Dr. Fr. Rački, ujedno zamjenik predsjednika, a predsjednik od g. 1867—1886.

U filozofičko-juridičkom razredu:

Dr. Fr. Marković.

U matematičko-prirodoslovnom razredu:

Josip Torbar.

Tajnici:

Dr. Bogoslav Šulek (od god. 1874).
Dr. Petar Matković (od god. 1874).

Knjižničar i arkivar:

Ivan Tkalčić.

Pomoćno osoblje:

Šime Matković, pisar.
Josip Karlović, podvornik.

Članovi redom izbora.

1. Počastni.

1867., 25/7. Dr. Franjo Miklošić, umir. sveučilištni profesor u Beču.

1870., 24/10. Aristo Aristović Kunik, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1879., 12/11. Jakub Karlović Grot, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1882., 5/12. Dimitrij Ivanović Mendelejev, sveučilištni profesor u Petrogradu.

1885., 16/12. Dr. Dioniz Štur, ravnatelj c. kr. geoložkoga zavoda u Beču.

— Stjepan Schulzer Müggenburžki, c. kr. umirovljeni satnik u Vinkovcih.

1886., 21/11. Ivan Kukuljević Sakcinski, umir. veliki župan u Zagrebu.

Umrli (s godinom smrti):

Dr. Jan Emanuel Purkyně, profesor na sveučilištu, 1869. u Pragu.

Dr. August Schleicher, profesor na sveučilištu, 1869. u Jeni.

Karlo Jaromir Erben, arkivar, 1871. u Pragu.

Dr. Franjo Palacky, češki historiograf, 26/5 1876. u Pragu.

Mihajlo Petrović Pogodin, c. rus. drž. savjetnik i profesor na sveučilištu, 20/12. 1876. u Moskvi.

Jovan Gavrilović, bivši srbski regent, 10/8 1877. u Biogradu.

Roberto Visiani, senator talijanski i profesor sveučilištni, 4/5 1878. u Padovi.

Ismail Ivanović Sreznevski, profesor na sveučilištu, 20/2 1880. u Petrogradu.

Dr. Ami Boué, geolog, 2/11 1881. u Beču.

Aleksander Vaclav Maciejowski, profesor na sveučilištu, 10/2 1883. u Varšavi.

2. Pravi članovi po razredih redom izbora.

a) U razredu historičko-filologičkom:

1866., 9/5. Dr. Franjo Rački, predstojnik razredu, opat i kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.

— Dr. Vatroslav Jagić, profesor na sveučilištu u Beču.

— Šime Ljubić, ravnatelj arheol. muzeja u Zagrebu.

1867., 25/7. Dr. Petar Matković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1874., 23/11. Armin Pavić, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1879., 21/11. Matija Valjavec, profesor na gimnaziju u Zagrebu.

1882., 5/12. Dr. Franjo Maixner, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole.

1883., 21/11. Pero Budmani, profesor na gimnaziju u Zagrebu.

— Ivan Tkalčić, nadarbenik prvostolne crkve u Zagrebu.

— Nadko Nodilo, sveučilištni profesor u Zagrebu.

— Tadija Smičiklas, sveučilištni profesor u Zagrebu.

Umrli:

Ivan Brčić, profesor, 1870. u Zadru.

Fran Kurelac, pisac, 1874. u Zagrebu.

Mato Mesić, sveučilištni profesor, 5/12 1878. u Zagrebu.

Dr. Gjuro Daničić, profesor slovenske filologije na velikoj školi u Biogradu i redaktor akademijskoga rječnika, 15/11 1882. u Zagrebu.

Dr. Lavoslav Geitler, sveučilištni profesor u Zagrebu, 2/6 1885. kod Beča.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1866., 9/5. Mirko Bogović, umir. ministarski savjetnik.
— Dr. Pavao Muhić, umir. predstojnik kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu, predsjednik.
— Adolfo Veber, kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.
1867., 1/1. Dr. Mirko Šuhaj, prisjednik kr. stola sedmorice u Budimpešti.
— 24/7. Dr. Valtazar Bogišić, profesor na sveučilištu u Odesi.
— Janko Jurković, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade u Zagrebu.
1874., 23/11. Dr. Jaromir Hanel, profesor na sveučilištu u Pragu.
1876., 20/11. Dr. Franjo Marković, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.
1886., 21/11. Dr. Fran Vrbanić, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

Umrli:

Dr. Božidar Petranović, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 1874. u Mletcih.
Dr. Jovan Subotić, odvjetnik, 28/1 1876. u Zemunu.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1886., 9/5. Dr. Bogoslav Šulek, pisac u Zagrebu.
— Josip Torbar, ravnatelj kr. velike realke u Zagrebu, predstojnik razredu.
1867., 1/1. Ljudevit Vukotinović, veliki župan u miru.
1874., 23/11. Spiridion Brusina, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1875., 22/12. Dr. Gjuro Pilar, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1882., 5/12. Dr. Karlo Zahradnik, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1883., 21/12. Dr. Gustav Janeček, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1887., 7/12. Dr. Vinko Dvořak, sveuč. prof. u Zagrebu.
— Dr. Mijo Kišpatić, profesor kr. realke u Zagrebu i docenat na sveučilištu.

Umrli:

Živko Vukasović, školski nadzornik kod vlade za hrvatsko-slavonsku Krajinu, 1874. u Zagrebu.
Dr. Janez Bleiweiss, predsjednik „Matice slovenske", 22/11 1881. u Ljubljani
Dr. Josip Šlosser-Klekovski, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 28/4 1882. u Zagrebu.

3. Dopisujući članovi redom izbora.

a) U razredu filologičko-historičkom:

1867, 25/7. Dr. Ernst Dümmler, profesor na sveučilištu u Halli.
— Martin Hattala, profesor na sveučilištu u Pragu.
— Vaclav V. Tomek, profesor na sveučilištu u Pragu.
1870., 24/11. Dr. Louis Leger, profesor na akademiji za orientalne jezike u Parizu.
— Stojan Novaković, srbski poslanik u Carigradu.
1873., 24/11. Čedomil Mijatović, ministar financija u Biogradu.
1879., 21/11. Marin Drinov, profesor na sveučilištu u Harkovu.
— Milan Milićević, bibliotekar u Biogradu.
1882., 5/12. Dr. Ivan Crnčić, kanonik sv Jerolima u Rimu.
— Luka Zore, profesor na gimnaziji u Dubrovniku.

1883., 21/12. Dr. A. Leskien, profesor na sveučilištu u Lipskom.

— 21/12. Radoslav Lopašić, tajnik podžupanijski kod kr. zemaljske vlade u Zagrebu.

1886, 21/11. Dr. Tomo Maretić, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1887., 3/12. Fran Bulić, ravnatelj gimnazija u Spljetu.

1888., 3/12. Ilarion Ruvarac, arhimandrita u fruško-gorskom manastiru Grgetku.

— 3/12. Dr. Grgur Krek, profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.

Umrli:

Vinko Pacel, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

Ivan Erasmo Vocel, sveučilištni profesor, 1871. u Pragu.

Aleksander F. Gilferding, državni podtajnik c. rnskoga ministarstva u Petrogradu, 1872.

Kapiton Novostrujev, 1873. u Moskvi, profesor duhovne akademije.

Dr. Janko Šafařik, član drž. savjeta, 20/7 1876. u Biogradu.

August Bielovski, historiograf, 10/11 1876. u Lavovu.

Sergij Mihajlović Solovjev, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10 1879. u Moskvi.

A. A. Kotljarevski, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

Nikola Ivanović Kostomarov, član arheografijske komisije, 19/4 1885. u Petrogradu.

Aleksander Vasiljević Gorski, rektor duhovne akademije, 23/10 1885. u Moskvi.

Petar Aleksijević Lavrovski, školski popečitelj, 19/2 1886. u Petrogradu.

Josip Jireček, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. češkoga učenoga društva u Pragu, 25/11 1888.

b) U razredu filosofičko-juridičkom:

1867., 25/7. Matija Ban, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

— Dr. Hermenegild Jireček, savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.

— Dr. Gustav Wenzel, profesor na sveučilištu u Pešti.

1870., 24/10. Vaclav Brandl, zemaljski arkivar u Brnu.

1875., 22/11. Dr. Romuald Hube, carsko-ruski pravi tajni savjetnik i senator u Radomsku.

1882., 5/12. Luka Zima, profesor na gimnaziju u Varaždinu.

Umrli:

Miloš Popović, pisac, 8/8 1879. u Biogradu.

Medo Pučić, vlastelin, 1/7 1882. u Dubrovniku.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. Šime Šubic, profesor na sveučilištu u Gracu.

1873., 24/11. Martin Sekulić, umir. profesor u Rakovcu.

— Dr. Bogoslav Jiruš, sveučilištni profesor u Pragu.

— Dr. Fr. Studnička, sveučilištni profesor u Pragu.

1885., 16/12. Dr. Fr. Vejdovski, sveučilištni profesor u Pragu.

Umrli:

Franjo Erjavec, profesor c. kr. velike realke u Gorici, 13/1 1887.

Dr. J. Pančić, profesor velike škole u Biogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

4. Odbori.

a) Financialni:

Tade Smičiklas.
Dr. Karlo Zahradnik.

b) Za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika:

Dr. Franjo Rački.
Dr. Petar Matković.
Šime Ljubić.
Ivan Tkalčić.
Nadko Nodilo.
Tade Smičiklas.
Radoslav Lopašić.

c) Za izdavanje starih pisaca:

Dr Franjo Rački.
Janko Jurković.
Pero Budmani.
Dr. Franjo Marković.
Armin Pavić.

d) Za sabiranje podataka o potresih u domovini.

Dr. Gjuro Pilar.
Dr. Karlo Zahradnik.
Dr. Vinko Dvořak.
Dr. Gustav Janeček.
Ljudevit Vukotinović.
Josip Torbar.
Dr. Mijo Kišpatić.
Ivan Stožir.

e) Za galeriju slika:

Dr. Franjo Rački.
Janko Jurković.
Dr. Franjo Marković.
Dr. Franjo Maixner.

V.

POSLOVANJE.

1. SJEDNICE.

a) IZVADCI IZ ZAPISNIKA.

Sjednica filologičko-historičkoga razr. 15. pros. 1887.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, I. Tkalčić, P. Budmani, N Nodilo, T. Smičiklas; drugih razreda: dr. P. Muhić, Sp. Brusina, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

G. M. Dragović, tajnik crnogorskoga ministarstva za prosvjetu, čitao je kao gost članak: Borba izmedju Crnogoraca i Turaka oko prevlasti nad Grahovom; odlučeno, da se štampa u „Starinah".

2.

Za predstojnika razreda izabran bi per acclamationem opet pr. čl. dr. Fr. Rački.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 17. prosinca 1887.

Predstojnik: dr. Gj. Pilar; prisutni akademici: Lj. Vukotinović, J. Torbar, Sp. Brusina, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić.

1.

Predstojnik podnaša rukopis g. Ettingera „Šumsko grmlje i drveće u Hrvatskoj" s molbom, da ga akade-

mija tiska, i čita na to ocjenu akademika Vukotinovića, koja naglašuje, da je uvod doduše popularno pisan, no da je ostali sadržaj znanstveno udešen i da bi za porabu šumara bio od velike praktične vriednosti. Pošto akademija neima dovoljno novčanih sredstava, da dade piscu novčanu podporu za izdanje dotičnoga djela: to ona stavlja rukopis piscu natrag na razpolaganje.

2.

Prešav na izbor razrednoga predstojnika bude izabran za predstojnika g. Jos. Torbar.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 29. prosinca 1887.

Predstojnik: J. Torbar; pravi članovi: Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. M. Kišpatić; drugih razreda: dr. P. Muhić, Š. Ljubić, P. Budmani, a. dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član Sp. Brusina čita svoju razpravu: „Ptice u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji“; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Sjednica juridičko-filozofskoga razreda 2. siečnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Marković; prisutni pravi članovi: dr. P. Muhić, A. Veber, J. Jurković i dr. Fr. Vrbanić.

Na dnevnom je redu izbor predstojnika razreda juridičko-filozofskoga za g. 1888. Izabran bi jednoglasno dr. Fr. Marković.

Buduć nitko od članova nestavlja nikakva predloga, zaključio je predstojnik sjednicu.

Skupna sjednica 5. siečnja 1888.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. P. Muhić, J. Torbar, Š. Ljubić, A. Pavić, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, dr. G. Janeček, dr. V. Dvořak, dr. M. Kišpatić, a. dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u Starinah od pr. čl. M. Valjavca „Opis bugarsko-slovenskoga tetraevangjelja Trnovskoga“, a od dra. Gj. Polivke u Pragu: „njeki opisi i izvodi iz rukopisa srpskoga, koj se čuva u Pragu“.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa kao posebno djelo razprava dop. čl. Fr. Bulića: „hrvatski spomenici u okolici Knina“, a od dop. čl. dr. I. Crnčića, da se štampa u „Starinah“ njekoliko starih izprava i imenik biskupa krčkih iz rukopisa: jura ecclesiae Veglensis.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u Starinah od Marka Dragovića iz Cetinja: „Borba izmedju Crnogoraca i Turaka oko prevlasti nad Grahovom“.

2.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u Radu razprava pr. člana Sp. Brusine: Ptice Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

3.

Filologičko-historički razred izabrao je za svoga predstojnika opet dra. Fr. Račkoga.

4.

Razred filosofičko-juridički izabrao je za svoga predstojnika opet dra. Fr. Markovića.

5.

Pravi član dr. V. Dvořak zahvaljuje akademiji, što ga je izabrala pravim članom.

6.

Akademijski odbori od minule godine odobreni su i za ovu godinu, na ime: za financijalni odbor gg. pr. članovi: dr. K. Zahradnik i T. Smičiklas. U odbor za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika gg. pr. članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. P. Matković, N. Nodilo, I. Tkalčić, T. Smičiklas i dop. čl. R. Lopašić. U odbor za izdavanje starih pisaca hrvatskih gg. pr. čl. dr. Fr. Rački, J. Jurković, A. Pavić, dr. Fr. Marković i P. Budmani. U odbor za galeriju dr. Fr. Rački, dr. Fr. Marković i dr. Fr. Maixner.

7.

Čitan bi i odobren zapisnik odbora za izdavanje starih pisaca hrvatskih (gl. niže zap. odbora od 23/XII 1887).

8.

Predstojnik izvješćuje, da će se 8. siečnja t. g. slaviti svečano 300-godišnjica rodjendana Ivana Gundulića, slavnoga pjesnika dubrovačkoga, koju će svečanost akademija proslaviti javnom sjednicom, u kojoj će 9. o. m. pravi čl. dr. Fr. Marković čitati prigodnu razpravu. Isti ujedno javlja, da je sporazumno s Maticom hrvatskom izhodio u intendanture narodnoga hrvatskoga kazališta,

da će se isti dan prikazivati u kazalištu Gundulićeva drama „Dubravka“.

9.

Predstojnik izvješćuje, da će preuzvišeni pokrovitelj mjeseca veljače t g. svetkovati svoju zlatnu misu, te da bi trebalo u to ime poslati mu adresu. Na to bi zaključeno: da odbor sastojeći od predstojnika pojedinih razreda predloži akademiji, što ona sa svoje strane da učini za proslavu toga znamenitoga dana.

Sjednica odbora za izdavanje „Starih pisaca hrvatskih“ 23. prosinca 1887.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi: J. Jurković, A. Veber i P. Budmani.

Pročitan bi zapisnik odborski od 26. listopada 1886 g., u kojem se zaključilo, da se za XVI. knjigu starih pisaca prirede djela Joranića, Savina Bedeševića Gučetića i A. Sassia. Pošto ove godine nije izašla ova knjiga, jer trošak za nju nije mogao uvršćen biti u proračun, a pošto ovi pisci spadaju u dobu pred-gundulićevu, koja bi se imala postupice izpuniti: to je odbor ostao kod svoga zaključka od 26. listopada 1886. uz to, da se za slučaj, ako djela ovih pisaca nebi dala 15 štampanih araka, knjiga nadopuni manjim piscem, koji će se u svoje vrieme ustanoviti.

Redakcija teksta povjerena je opet akademiku P. Budmaniju.

*

Sjednica u proslavu 300-godišnjice rodjendana Gundulićeva 9. siečnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; počastni član: I. Kukuljević; pravi članovi: dr. P. Muhić, J. Torbar, Š. Ljubić, J. Jurković, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. Fr. Marković čita svoju razpravu o Dubravci Ivana Gundulića; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Skupna sjednica 12. veljače 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. P. Muhić, Š. Ljubić, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filosofičko-juridičkoga razreda, da se štampa u prvoj dojdućoj knjizi Rada razprava pr. čl. dr. Fr. Markovića o Dubravci Ivana Gundulića.

2.

Matematično-prirodoslovni razred izabrao je pr. čl. J. Torbara svojim predstojnikom.

3.

Čitan bi i odobren zapisnik odbora za proslavu petdesetgodišnjice svećeničtva pokrovitelja J. J. Strosmajera (gl. niže zapisnik toga odbora od 17/I t. g.). Akademija prihvaćajuć jednoglasno sve predloge odborove, izabra u odbor za redakciju pokroviteljevih spisa gg. prave članove dra. Fr. Račkoga, dr. Fr. Markovića i T. Smičiklasa.

4.

Akademijska knjižara Hartmana (Kugli i Deutsch) podniela je račune o razprodanih akademijskih knjigah g. 1887, te je položila čistih 1707 for. 79 novč. Financijalni odbor, izpitavši račune na tanko, pronašao jih je u redu, te predlaže, da se postojeći ugovor po običaju na dalnju godinu dana produži. Predlog financijalnoga odbora bi jednoglasno prihvaćen.

S tim u savezu prihvaća se predlog financijalnoga odbornika dra. K. Zahradnika, da bi akademija pozvala akademijsku i druge tiskare glede ponuda za štampanje akademijskih knjiga.

5.

Senat sveučilišta u Bologni pozivlje na svečanost 800-godišnjice, koja će se slaviti dne 13. lipnja o. g. Zaključeno bi, da se tom prilikom u svoje doba čestita senatu pomenutoga sveučilišta.

6.

Predstojnik izvješćuje, da je odbor za galeriju slika svestrano razpravljao predlog o ulaznini za polaz galerije slike, te je glede toga zaključio, da se nebi nikakova ulaznina uvadjala, pošto je polaz galerije prema prvim godinam znamenito popustio, i pošto akademija neima glede kontrole za to potrebita osoblja.

7.

Pravi član dr. M. Kišpatić zahvaljuje, što ga je akademija izabrala svojim pravim članom.

Sjednica odbora za proslavu 50-godišnjice svećeničtva pokrovitelja biskupa J. J. Strosmajera.

Članovi predstojnici: dr. Fr. Rački, dr. Fr. Marković i J. Torbar.

Odbor predlaže slavnoj akademiji da izvoli zaključiti:

a) neka se dne 16. veljače t. g. kano na dan, kojega će pokrovitelj služiti u Djakovu tihu zlatnu misu, drži u crkvi Sv. Katarine u 10 sati svečana služba božja uz sudjelovanje pjevačkoga družtva „Kola“, koje će se za to umoliti i na koju neka se napose pozovu: kr. sveučilište Franje Josipa I., Matica hrvatska, društvo Sv. Jerolima, pedagogički sbor i poglavarstvo slob. kr. grada Zagreba.

b) neka se isti dan u 5 sati drži skupna sjednica, u kojoj da se govori prigodna besjeda, koju je zadaću, umoljen od odbora, rado preuzeo akademik T. Smičiklas.

c) neka se dne 19. ožujka t. g., kad će svečar služiti svečanu zlatnu misu u Djakovu, preda njemu u ruke adresa u ime akademije.

d) neka se posebnom odboru povjeri, da sabere i za tisak priredi govore, okružnice i spise preuzv. pokrovitelja, koje nalazi važne za prosvjetni i javni život našega naroda i za položaj, koji zauzima svečar u svietu i crkvi i koji će biti znameniti za suvremenu poviest. Taj odbor, kada bude sporazumno s pokroviteljem gotov sa svojim radom, učiniti će u svoje vrieme shodan predlog o izdanju djela.

Javna sjednica u proslavu zlatne mise pokroviteljeve 16. veljače 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. P. Muhić, J. Torbar, Š. Ljubić, A. Veber, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dop. čl. dr. T. Maretić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član T. Smičiklas besjedio je prigodno slovo o zaslugah pokrovitelja za postanak akademije, sveučilišta i o drugih kulturnih djelih velikoga hrvatskoga dobrotvora; odlučeno, da se štampa u prvoj dojdućoj knjizi ovogodišnjeg Rada.

Sjednica filologičko-historičkoga razr. 26. veljače 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas; drugih razreda: dr. P. Muhić, dr. Fr. Marković, dr. Gj. Pilar, dr. K. Zahradnik, Sp. Brusina, dr. G. Janeček, a. dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član i predstojnik dr. Fr. Rački čita razpravu: ob odnošaju medju crkvom i državom u Hrvatskoj prije XII. stoljeća; odlučeno, da se štampa u Radu.

Isti predao je za štampanje ćirilicom pisanu listinu bosanskoga bana Tvrtka od 11. augusta 1366; odlučeno, da se štampa u Starinah.

2.

Predana bi od dop. člana L. Zime obznana „o metrici narodnih pjesama“; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Sjednica filozofičko-juridičkoga razr. 10. ožujka 1888.

Predstojnik: dr. P. Muhić; pravi članovi: A. Veber, dr. Gj. Pilar i dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član A. Veber čita nastavak i svršetak svoje razprave o istini; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Skupna sjednica 11. ožujka 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: J. Torbar, dr. Fr. Marković, dr. P. Muhić, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. M. Kišpatić, a. dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u prvoj dojdućoj knjizi Rada govor pr. čl. T. Smičiklasa o zaslugah pokrovitelja biskupa Strosmajera za postanak akademije i sveučilišta i o drugih kulturnih djelih velikoga hrvatskoga dobrotvora.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u Radu razprava pr. čl. dr. Fr. Račkoga: ob odnošaju medju crkvom i državom u Hrvatskoj prije XII. stoljeća.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Starinah“ predloženi od pr. čl. Račkoga priepis listine bosanskoga bana Tvrtka od 11. augusta 1366.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa od dop. čl. L. Zime obznana o metrici narodnih pjesama, u kojoj se osvrće na nekoje prigovore i tvrdnje W. Wolnera u arkivu za slavensku filologiju.

2.

Odobrena bi odluka filosofičko-juridičkoga razreda, da se štampa u Radu nastavak i svršetak razprave pr. čl. A. Vebera: o istini.

3.

Čitan bi dopis preuzvišenoga pokrovitelja biskupa Strosmajera, kojim zahvaljuje, što je akademija proslavila petdesetgodišnjicu pokroviteljeva misničtva. Evo dopisa:

„Slavnoj jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti! Hvala liepa na krasnoj čestitki, koju mi povodom moga svećeničkoga jubilea slavna akademija u ime svoje i u ime svojih dičnih članova prikaza. Bog blagoslovio slavnu akademiju i sve njezine članove; Bog ju blagoslovio i svakom svojom milosti obilno obdario! Akademija nam je svojim vrlo krasnim i vrlo plodovitim radom upravo dika i ponos i u vanjskomu i u domaćemu svietu. Meni je pako napose najveća čast, utjeha i radost, koju mi akademija svakim danom i svakim svojim radom podvostručava. Akademija nas upoznaje sa stranim svietom, koj ocjenjujuć rad njezin već sada na sva usta veli: hrvatsko-srpski je narod vele darovit i duhovit, on svakim danom u znanosti i svakoj umjeći tako napreduje, da je očevidno, te ga je providnost na podpunu slobodu i na najviše i najsvetije svoje svrhe pozvala i opredielila. Akademija nas u današnjih okolnostih bodri, hrabri i kriepi, ona nam je svima danas najpreči zalog bolje nade, boljega života i bolje budućnosti. Bog dakle još jedanput blagoslovio slavnu akademiju i sve njezine dične članove! Ovo iz dna srdca svoga i u znak vječite svoje zahvalnosti va-

pijem. Neka mi je medjutim ovom prilikom dozvoljeno osobito se zahvaliti, osim vriednoga i dostojnoga predsjednika akademije, momu staromu prijatelju i bratu, bivšemu do sad predsjedniku akademije, koj je svetu i neumrlu žrtvu za me u crkvi Sv. Katarine prikazao. Hvala mu vječita! Njegove su zasluge za akademiju i za našu domaću znanost neizrecive. On je njekim načinom duša akademije, njegovo će ime u narodu našemu neumrlo ostati, njim bi se i kano svećenikom i kano učenjakom svaki i najnapredniji narod ovoga svieta ponosio. Hvala osobita i rektoru sveučilišta a ujedno i dičnomu članu akademije, koji je u javnoj akademičkoj sjednici iz plemenite duše i srdca svoga vadio krasna čuvstva i krasne misli, ter jih na moju uspomenu prenio. Hvala mu! Poviest je oko naroda, ona je temelj, na komu se bolja budućnost naroda snuje i gradi. Doklegod je našega naroda, dotle će se isti sa zahvalnošću i slavom sjećati, da je sadašnji rektor sveučilišta prvi znanstvenu poviest svoga naroda napisao i da i nadalje krasnim upravo načinom historička svoja studia nastavlja. Još dakle i po treći put hvala vam i slava vam!

J. J. Strosmajer v. r.
biskup i pokrovitelj akademije.

4.

Akademijski računi o prihodu i razhodu za 1887 godinu, izpitani i odobreni po financijalnom odboru, uzimlju se uz izvještaj predstojnikov na znanje i ravnanje, predstojniku pako podjeljuje se absolutorij i izriče mu se velika zahvalnost za njegov neumorni trud. Evo njegova izvještaja:

„Slavna akademijo! Podastirući račun o prihodu i razhodu za god. 1887 čast mi je nadovezati sliedeće primjetbe:

a) naprama odobrenom u glavnoj skupštini od 21. studenoga 1886 proračunu sa 20.270 for. prihod je za 913 for. 97½ nč. bio manji, i to s razloga, što su ⅔ čistoga prihoda akademijske zaklade, koje su na 15.350 for. prema 15.337 for. 32 nč. god. 1886 proračunane bile, izniele samo 13.971 for., dakle poprieko 2.300 fr. manje, jer se je ono, što je pometnjom više doznačeno bilo god. 1886, moralo god. 1887 akademijskoj zakladi povratiti, zatim, što se je od prodaje akademijskih knjiga manje dobilo. Što nije još veća razlika izmedju oba računa, uzrok je taj, što je u račun god. 1887 iz god. 1886 prešao ostatak u iznosu od 1.422 for. 46½ nvč. i što je prihod od najma kuća nešto izdašniji bio.

b) Ukupnim prihodom od 19.356 for. 02½ nvč. podmireni su troškovi oko izdavanja publikacija, koje su u proračun uvrštene, dapače se je god. 1887 za tisak i nagrade izdalo više nego li god. 1886, i to za tisak i vez 1.339 for. 24 nč., za nagrade 266 for. 69 nč. više, a tako i za sakupljanje rječničke gradje 232 fr. 86 nč. više. Osim toga izvele su se u akademičkoj palači dvie poboljšice, naime nastavilo se i dovršilo nabijanje ilovačom i cementom oko sgrade, čim je podzemlje postalo suho, i prenapravio se je stan akademičkoga podvornika, tako da se je odanle svaka vlaga uklonila; oboje troškom od 576 for. 26 nvč. Sve je to učinjeno bez uštrba znanstvene i književne radnje, jer su, kako je rečeno, djela u proračunu naznačena izašla na svjetlo, naime Rada knj. 83, 84, 85, 86 i 87, Starina knj. XIX, historijskih spomenika (Monumenta) knj. XVIII. rječnika

svezak IX (1 sv. III diela), zatim knj. VII. posebnih djela i sv. II ljetopisa, dakle ukupno 10 knjiga. Posebno djelo akademika S. Brusine nije ugledalo svieta, jer rukopis nije predan bio za štampanje; ali su tablice brojem 21 dogotovljene troškom od 1.207 for., te leže sada u pohrani u knjižnici čekajući na tekst, koji će se predati pod tisak, čim bude uručen akademiji.

c) Podmirivši sve ove izdatke preostaje još 181 for. 53 novč., koji prelaze u dohodak tekuće god. 1888. Ostatak je doduše za preko 300 for. manji nego li je uvršćen u ovogodišnji proračun; ali za to neće poremetiti ostalih stavaka, samo ako one ne izdaju.

d) Uprava nije popustila bditi, da se ustanovljeni proračun čim svjestnije provede; ali ne može zaprieČiti, da se u ovoj ili onoj stavci gdješto prekorači, a drugdje opet uštedi, jer sve okolnosti nisu u njezinoj vlasti; pak kod štampanja ne može uviek i svagdje sve na arak proračunati, osobito kada ne ima gotov rukopis pred sobom. Ovom prilikom dajem slavnoj akademiji na uvaženje, kako bi dobro bilo, da se kod Rada pazi na ustanovu poslovnika § 29 sl. *a),* pak da se razprave od 15 i više araka izdadu u nizu posebnih djela, a razprave veće od 6 araka po dvie u jednoj knjizi „Rada", čim bi manje razprave t. j. one izpod 6 araka brže na red dolazile, a veće ne bi se povlačile kroz više svezaka. O tom pitanju valjalo bi razmišljati.

U Zagrebu početkom ožujka 1888. Za predsjednika dr. Fr. Rački s. r. predstojnik".

5.

Prihvaća se predlog, da se izabere deputacija (po jedan član svakoga razreda), koja će preuzvišenomu

pokrovitelju prigodom svečanosti u Djakovu predati akademičku adresu. U tu su deputaciju izabrani akademici: dr. Fr. Rački, dr. Fr. Marković, dr. Gj. Pilar.

I. Račun

o prihodu i razhodu jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti godine 1887.

A. Prihod.

	for.	nvč.
1. Ostatak god. 1886.	1.422	46 1/2
2. Četiri petine čistoga prihoda akademijske zaklade u smislu čl. 15. pravila, koje po izkazu kr. zemaljskoga računovodstva prema odpisu kr. vlad. odjela za bogoštovje i nastavu od 17. travnja 1887 br. 3219 iznose (ujedno s kamati tečajem godine)	13.996	33
3. Čist prihod od kuća u Zagrebu i Koprivnici	667	19
4. Čist prihod od razprodanih knjiga .	2.030	04
5. Podpora preuz. pokrovitelja biskupa J. J. Strosmajera za izdavanje rječnika	1.000	
6. Razni dohodci	240	
Ukupno .	19.356	02 1/2

Slovom: devetnaest tisuća tri stotine petdesetšest for. i dva novč. i pô a. vr.

B. Razhod.

	for.	nč.	for.	nč.
1. Uprava, plaće tajnicima, pisaru i podvorniku	1930		—	
nagrade za trud oko uprave zaklade	57		1987	
2. Pisara	—		91	03
3. Akademijska palača, njezine prostorije:				
a) ogrjev	191	66	—	
b) razsvjeta	27	73	—	
c) čišćenje, dimnjačar itd. .	129	50	—	
d) sgrada: popravci žljebova, krov	192	20	541	09
4. Književan rad, knjižnica i arkiv, galerija slika:				
a) tisak i vez izdanih knjiga	7848	94	—	
b) nagrada piscem	5622	70	—	
c) sakupljanje i redanje rječničke gradje	321	87	—	
d) Knjižnica i arkiv: plaća knjižničaru, knjige, časopisi, rukopisi	950	83	—	
e) galerija slika: nagrada ravnatelju, osjeguranje, ormar, odpreme	427	75	—	
f) troškovi oko odpreme i primanja knjiga . . .	123	48	15295	57
5. Izvanredni izdatci:				
a) odplata zajma od 12.000 for. za gradjevnu zakladu akad. palače	733	60	—	
b) cementiranje oko sgrade i uredjenje stana u južnom prizemlju	576	20½	1309	80½
ukupno .	—		19174	49½

Slovom devetnaest tisuća sto i sedamdeset četiri for. 49½ novč. a. vr.

Prema tomu izkazuje se

A. Prihod sa 19.356 for. 02½ novč.

B. Razhod sa 19.174 for. 49½ novč.

dakle suvišak od 181 for. 53 nč., koj prelazi u prihod god. 1888.

Pronašli smo u redu račune za god. 1887.

U Zagrebu dne 10. marta 1888.

Financijalni odbornici:

Dr. K. **Zahradnik** v. r. **Tade Smičiklas** v. r.

Na 4. Ovim izdatkom izašla su na svjetlo sliedeća djela:

a) Rad knj. 83, 84, 85, 86, 87.

b) Starine knj. XIX.

c) Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium tom. XVIII.

d) Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika III. diela sv. 1 (sv. 9).

e) Nekoje većinom sintaktične razlike izmedju čakavštine, kajkavštine i štokavštine. Napisao L. Zima.

f) Ljetopis sv. 2.

II. Izkaz

svih javnih i privatnih obveznica spadajućih na zakladu jugoslavenske akademije koncem g. 1887 prema izkazu kr. zem. računarskoga ureda od 7. travnja 1888.

	for.	nč.
U hrv.-slavonskih razteretnicah . . .	102.030	—
„ erdeljskih razteretnicah	133.750	—
„ temišvarskih razteretnicah	2.000	—
„ odkupnih hrv.-slav. obveznicah . .	100	—
„ lutrijskih srećkah	50	—
„ obveznicah lutrijskog zajma . . .	13.000	—
„ zadužnicah jedinjenog	68.200	—
„ zadužnicah austr. papir. rente . .	20.000	—
„ 4% ugar. zlatne rente	11.700	—
„ srećkah	52	—
„ dionicah austr. kredit. zavoda . .	100	—
„ ugarskih državnih srećkah	100	—
„ dionicah d' assicurationi dalmata . .	20.000	—
„ zadužnicah dunav. parob. družtva .	100	—
„ privatnih papirih	15.439	27
ukupno .	386.621	27

Sjednica filolog.-historičkoga razr. 24. ožujka 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas, dop. čl. dr. T. Maretić; drugih razreda: dr. P Muhić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predstojnik javlja prežalostnu viest, da je akademija smrću izgubila dopisujućega člana u razredu matematično-prirodoslovnom, dra. Josipa Pančića, predsjednika kr. srbske akademije nauka, koji je 7. ožujka t. g. u Biogradu preminuo. Akademija žaleć smrt svojega člana, izreče pokojniku: slava!

2.

Dopisujući član dr. T. Maretić čita izvod iz svojega djela „historija hrvatskoga pravopisa", za koje bi odlučeno, da se izda kao posebna knjiga.

Sjednica matem.-prirodoslov. razr. 10. travnja 1888.

Predstojnik: J. Torbar; prisutui: dr. K. Zahradnik, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, Sp. Brusina, dr. M. Kišpatić, P. Budmani, Gj. Bauer, Iv. Stožir, Jos. Janda, dr. J. Domac.

Predstojnik čita dopis predsjedničtva akademije, u kom se matematično-prirodoslovni razred pozivlje, da se pobrine, kako će se sve novije rieči iz matematičnih i prirodoslovnih nauka pokupiti, pobilježiti, te tako za po punak akademijskoga rječnika prirediti.

Pošto su se u sporazumku sa gosp. Budmanijem, urednikom akademijskoga rječnika, ustanovila načela za sakupljanje i bilježenje rieči, porazdielio se je cio posao evo ovako:

1. Za matematiku dogovoriti će se i skupiti potrebitu literaturu gg. Zahradnik i Bauer, te će za bilježenje i prepisivanje uzeti u pomoć slušatelja sveučilišta Varićaka.

2. Za fiziku preporučiše sveučilištnoga slušatelja Varićaka, koga će za taj posao pripraviti g. J. Torbar.

3. Za meteorologiju pobrinuti će se g. J. Torbar, da ju pregleda i pobilježi učitelj zagr. realke A. Gavazzi.

4. Za kemiju će gg Janeček i Domac u sporazumku urediti cio posao.

5. Za astronomiju preporučuje Gj. Pilar svoga slušatelja Slavika, komu će dati potrebite naputke.

6. Za gospodarstvo i šumarstvo zaključilo se je, da se akademija obrati na ravnateljstvo križevačkoga zavoda, da joj ono po naputku potrebit materijal pobilježi.

7. Za zoologiju izjavljuje Sp. Brusina, da ima skupljenu svu literaturu, pa da će se sa Budmanijem dogovoriti, kako će se najlaglje potrebite rieči pobilježiti.

8. Za botaniku preuzimlje svu brigu na se prof. J. Janda.

9. Za mineralogiju skupiti će svu literaturu profesor Pilar, te će za sakupljanje rieči uzeti svoga pomoćnika, g. Streina. Sa mineralogijom obaviti će se zajedno i geologija.

10. Za ljekarstvo staviti će se prof. Domac u sporazumak sa ljekarnici: Tomajem i Selakom, te odrediti, što bude potrebito, da se rieči skupe.

11. Za liečničtvo bje zaključeno, da se akademija obrati na liečnički zbor u Zagrebu, da joj on u tom pogledu pomogne.

Sjednica matem.-prirodoslov. razr. 14. travnja 1888.

Predstojnik: J. Torbar; članovi razreda: Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček; drugih razreda: dr. P. Muhić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član dr. B. Šulek čita razpravu: „Područje materijalizma"; odlučeno, da se štampa u Radu.

2.

Predložena bi razprava g. Drag. Šoštarića: „Prilog poznavanju sladkovodnih korepnjaka Hrvatske, Slavonije i Dalmacije"; odlučeno, da se štampa u Radu.

Sjednica filolog.-historičkoga razr. 17. travnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: S. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, N. Nodilo, T. Smičiklas; dop. čl. dr. T. Maretić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Predmetom sjednice bijaše dopis akademijske uprave glede rječničke gradje, koliko se odnosi na skupljanje neologizama, kojimi se po zaključku akademije imade akademijski rječnik popuniti. U to ime nuždno je, da se naznače one knjige iz novije hrvatske i srpske literature poslije Gaja i Vuka, koje bi trebalo izcrpsti. Potrebito je nadalje, da bilježenje takovih rieči preuzmu sami strukovnjaci, koji znaju što valja u rječnik uvrstiti, dočim se izpisivanje na cedulje može prepustiti mladjim silam.

Pošto su nazočni članovi glede neologizama izmienili svoje misli, složio se razred i zaključio: da se pregledaju beletristički časopisi počam od Danice, Neven, Zora Dalmatinska, Vila, Vienac i dr., pa se tačnije prodju znatniji novi pisci, sbirke pjesama, priča itd.,

pa da se kod bilježenja vrlo oprezno postupa „cum grano salis". Ove će časopise i knjige pjesničke i prozaičke popisati članovi razreda Valjavec, Budmani i Maretić, koji će takodjer pobilježiti one rieči i fraze, koje će se dati mladjim silam izpisati.

Pr. član T. Smičiklas svratio je pažnju na Drobnićev rječnik, koji je pokojni V. Babukić priredjujuć drugo izdanje popunjivao, a taj Drobnićev po Babukiću popunjivan rječnik čuva se u kr. sveučilištnoj biblioteci.

Glede tehničkih izraza odnosno terminolagije zaključeno bi, da se gramatička terminologija, koliko nije u Šulekovu terminologijskom rječniku sadržana, pobilježi i izpiše, a to je rečeno i glede geografijske terminologije, koju treba, koliko je neima u Šuleka, iz geografijskih razprava u Radu i Glasniku izpisati.

Skupna sjednica od 22. travnja 1888.

Predsjednik: dr. P. Muhić; pravi članovi: dr. Fr. Rački; Š. Ljubić, P. Budmani, I. Tkalčić, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Tajnik čita odpis predsjedničtva visoke kr. zemaljske vlade od 3. ožujka t. g. br. 823, kojim se javlja, da je Njegovo cesarsko i kraljevsko apoštolsko Veličanstvo blagoizvoljelo previšnjim riešenjem od 2. ožujka t. g. premilostivo potvrditi izbor odjelnoga predstojnika u miru, dra. Pavla Muhića, za predsjednika jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Potvrdjeni predsjednik zahvalivši se akademiji na povjerenju moli, da mu akademija, a osobito njegov predšastnik, svojim savjetom i djelom pomognu u obavljanju

akademijskih posala, da budu što koristniji po napredak ovoga naučnoga zavoda.

2.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa: historija hrvatskoga pravopisa od dop. čl. dra. T. Maretića kao posebno djelo.

3.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u Radu razprava pr. čl. dra. B. Šuleka: področje materijalizma.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u Radu razprava g. Šoštarića: prilog poznavanju sladkovodnih korepnjaka Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

4.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u Starinah „bosanska kronika", koju prepisa o. Fermendžiu.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampaju od otca Zlatovića prilozi za Starine, naime, kratki nekrolog iz 15. vieka u rukopisnom časoslovu bribirskoga samostana, sada u šibeničkom franjevačkom samostanu, zatim ljetopis o. Pavla Šilibodića za g. 1662—82., napokon izvještaj o. Pavla iz Rovinja o viziti bosanskih manastira god. 1640.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se od arhimandrite N. Dučića štampa u Starinah opis slovenskih rukopisa narodne knjižnice u Parizu.

5.

Čitan bi i uzet na znanje izvještaj izaslanika, koji su zastupali akademiju kod svečane proslave zlatne mise njezina pokrovitelja *(Gledaj niže)*.

Zatim bi pročitan dopis preuzvišenoga pokrovitelja na predstojnika akademije dra. Fr. Račkoga, u kojem preuzvišeni pokrovitelj na spomen proslave svoje zlatne mise darova akademiji 10.000 for. u banknotah kao vječitu zadušbinu, da prihod ove glavnice akademija upotriebi u svrhu galerije slika *(Gledaj niže taj dopis).* Za ovaj novi velikodušni dar neizcrpive prema akademiji brige i ljubavi izriče akademija velikodušnomu svomu utemeljitelju i dobrotvoru najusrdniju hvalu.

S tim u savezu javlja uprava, da je za tih 10.000 for. po predloženom računu nabavljeno za 10.100 for. hrv. slav. zemljištno odkupnih obveznica, koje su visokoj kr. zemaljskoj blagajni na pohranu priposlane. Ova bi operacija jednoglasno uzeta na znanje i odobrena.

6.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija s redakcijom časopisa „Athenaeum" u Pragu i s redakcijom časopisa „Ruske starine" u Petrogradu.

7.

Visoka kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, s dopisom od 13. travnja t. g. br. 3600, dostavila je izkaze o stanju akademijske zaklade koncem 1887 godine i proračun za 1888 godinu. Uslied toga iznosila je glavnica akademijske zaklade 386.621 for. 27 nč. u nominalnoj vriednosti; a proračun zaklade za 1888 g. iznosi 16.170 for.

Ovom prilikom bi opet predloženo, da bi akademijski financijalni odbor škontrirao zakladu, a predsjednik da bi u visoke zemaljske vlade izhodio za to potrebitu dozvolu.

8.

Kr. javni bilježnik dr. Hofman traži 150 for. u ime nasljedne pristojbe za doživotnoga uživatelja Lovru Brežnjaka glede zapisa pokojnoga Guide Klobučarića, a ta bi se svota Brežnjaku mjesečno po 5 for. odbijala. Uprava se ovlaštuje da izplati traženu svotu, koja će se Brežnjaku mjesečno odbijati.

9.

Čitani su i uzeti na znanje zapisnici razreda matematično-prirodoslovnoga i filologičko-historičkoga glede skupljanja rječničke gradje.

10.

Prihvaća se predlog, da se nabave slike dobrotvora, koji su poklonili preko 5000 for. akademijskoj zakladi.

11.

Prihvaća se predlog uprave, da se od Vida Vuletića kupi rukopis: historija Korčule od dra. Paulina, i da mu se zato ustupe nekoje akademijske publikacije.

Izvještaj izaslanikâ za proslavu zlatne mise pokrovitelja.

Slavna akademijo! Prema podieljenom nam častnom nalogu zastupali smo slavnu akademiju kod svečane proslave zlatne mise njezina uzvišena pokrovitelja biskupa J. J. Strosmajera dne 19. ožujka u Djakovu. Kano što preuzv. pokrovitelj kod svake prilike daje jasan izraz svoje ljubavi i naklonosti prama našoj akademiji, koja je kroz preko dvadeset godina znala naprama njemu podržavati jednako čuvstvo svoje harnosti

i odanosti: tako je i u ovom za svoj život svečanom trenutku osobito toplim osjećajem primio na naša usta njezinu u adresi sadržanu čestitku, te se na njoj osobito vruće zahvalio. Poruku njegove hvale mi evo donosimo slavnoj akademiji. Ali preuzv. pokrovitelj nije ni taj put ostao kod samih rieči, koje su inače našoj akademiji, proizlazeće iz takova srdca, mile i drage; već je htio veledušnim činom ostaviti u akademiji vječnu uspomenu ove uzvišene svečanosti. Priloženim naime pismom darovao je i odmah predao *deset tisuća for.* (10.000) kao vječitu zadušbinu, da prihod ove glavnice akademija po svojem razboru u svrhe galerije slika upotrebljuje. Za ovaj novi dokaz neizcrpive naprama akademiji brige i ljubavi njezini su se zastupnici odmah u ime njezino najusrdnije zahvalili. U Zagredu dne 25. ožujka 1888. Dr. Fr. Rački v. r. Dr. Franjo Marković v. r. Dr. Gj. Pilar v. r.

Pismo preuzvišenoga g. biskupa-pokrovitelja na presv. g. dra. Fr. Račkoga.

Presvietli gospodine kanoniče i predstojniče jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu! Želeći prigodom svetkovanja moga petdesetgodišnjega svećeničtva ljubav i štovanje moje prama akademiji znanosti i umjetnosti pokazati, oviem Vam deset hiljada (10.000) forinti u banknotama, kano vječitu zadužbinu predajem s tiem, da prihod ove glavnice akademija po svojem razboru u svrhu galerije slika upotrebljuje. U Djakovu dne 19 ožujka 1888. na Josipovo kao na petdesetgodišnjicu moga misnikovanja. Josip Juraj s. r., biskup i pokrovitelj akademije znanosti i umjetnosti.

Sjednica filozofičko-juridičkoga razr. 23. travnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Marković; članovi razreda: dr. P. Muhić, J. Jurković i dr. Fr. Vrbanić.

Predstojnik predlaže na razpravu: sabiranje riečih novije literature za rječnik akademički, te bude zaključeno glede toga, obratiti se na pravničko družtvo u Zagrebu za sabiranje riečih juridičko-političke struke; a sabiranje riečih u filozofičkih znanosti povjereno bude akademikom dr. Fr. Markoviću, A. Veberu i J. Jurkoviću, koji će si u pripomoć uzeti profesora gimnazijskoga Arnolda, a po razsudbi svojoj i potrebi još i druge osobe.

Sjednica filologičko-historičkoga razr. 12. svibnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. P. Muhić, M. Valjavec, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član M. Valjavec čita razpravu: o prievodu psalama u njekim rukopisima hrvatsko-bugarsko-slovenske recenzije; odlučeno, da se štampa u „Starinah“.

Sjednica matem.-prirodoslov. razr. 26. svibnja 1888.

Predstojnik: J Torbar; članovi razreda: Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar i dr. G. Janeček; drugih razreda: dr. P. Muhić, M. Valjarec, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr Gj. Pilar čita svoju razpravu Rude iz granita Motajice planine; odlučeno, da se štampa u Radu.

Skupna sjednica 3. lipnja 1888.

Predsjednik: dr. P. Muhić; pravi članovi: dr. Fr. Rački, dr. Fr. Marković, Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dr. M. Kišpatić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u Starinah razprava pr. čl. M. Valjavca o prievodu psalama u njekim rukopisima hrvatsko- i bugarsko-slovenske recenzije.

2.

Odobrena bi odluka matemačno-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u Radu razprava pr. čl. dra. Gj. Pilara: Rude iz granita Motajice plavine.

3.

Odobren bi zapisnik filozofičko-juridičkoga razreda o skupljanju rječničke gradje.

4.

Prihvaća se predlog, da se nabave od Duška iz Jozefova u Češkoj nekoji rukopisi, koji se odnose na godinu 1848 i 49.

Sjednica filologičko-historičkoga razr. 25. lipnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: M. Valjavec, I. Tkalčić, P. Budmani, N. Nodilo, T. Smičiklas i dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Dopisujući član M. Ban priposla akademiji junačku dramu: knez Nikola Zrinski, koja, ako nebi bila za

Rad, da se pohrani u akademijskoj knjižnici. Odlučeno bi, buduć da se u akademijske publikacije neprimaju spisi ove vrsti: da se drama po želji akademikovoj pohrani medju rukopisi akademijske knjižnice, ili, ako je vriedna, da se ustupi za publikaciju Matici hrvatskoj.

2.

Počastni član I. Kukuljević Sakcinski predao je akademiji za štampanje svoja regesta 13. vieka, koja su regestralni nastavak Kukuljevićeva Kodeksa diplomatica. Predstojnik, koji je pregledao gradju, predlaže: da se Kukuljevićeva regesta 13. vieka za štampu prihvate, i da se izdaju po malo u Starinah.

Sjednica filologičko-historičkoga razr. 12. srpnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: P. Budmani i dop. čl. dr T. Maretić; drugih razreda: dr. P. Muhić i dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Čitana bi razprava dop. člana L Zore „Alegorije u Gundulićevu Osmanu“; odlučeno, da se štampa u Radu.

2.

Predana bi razprava dop. čl. dr. T. Maretića pod naslovom „Sitni prilozi slavenskoj gramatici“; odlučeno, da se štampa u Radu.

Sjednica filozofičko-juridičkoga razr. 14. srpnja 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Marković; članovi: dr. P. Muhić i dr. Fr. Vrbanić.

Predstojnik postavlja na razred pitanje: hoće li u glavnoj skupštini akademije predložiti nove članove od

strane ovoga razreda. Zaključeno je, da razred za ovaj put neće predložiti nikoga.

Sjednica o predaji galerije Strosmajerove 15. lipnja 1888.

Prisutni: dr. Fr. Rački; dotadanji ravnatelj galerije dr I. Kršnjavi, i dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Gosp. dr I. Kršnjavi predaje sve slike po popisu po kojem ih je on u Djakovu primio, sastavljenom 13. srpnja 1883. Vrh toga pet novih slika, tri od Mašića, jedna od Rubena i jedna od Alex. Seitza. Osim toga potvrdu restauratora o predanih po Kršnjavom šest slika njemačke škole iz Vrbovca.

2.

G. dr. Kršnjavi predaje bakroreze po popisu i sva djela medjutim prispjela.

Skupna sjednica 15. srpnja 1888.

Predsjednik: dr. P. Muhić; pravi članovi: dr. Fr. Rački, J. Torbar, dr. Fr. Marković, Š. Ljubić, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u Radu razprava dop. čl. L. Zore: alegorije u Gundulićevu Osmanu.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u Radu razprava dop. čl. dra. T. Maretića: sitni prilozi za slavensku gramatiku.

2.

Visoka kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, javlja, da je zemaljsko računovodstvo izpitalo račune akademije o prihodu i razhodu 1887 godine, te da jih našlo u redu.

3.

Čitan bi i uzet na znanje zapisnik o predaji umjetnina galerije Strosmajerove.

4.

Čitan bi i uzet na znanje zapisnik matem.-prirodoslovnoga razreda od svibnja t. g. glede predloga da se akademiku dru. G. Janečku izplati 300 for. kao podpora za štampanje njegove atomistike; odlučeno bi većinom glasova, da se izplata podpore odgodi do konca ove g. 1888, dok se vidi, hoće li se prema odluci glavne skupštine tolika prištednja u razrednih izdatcih polučiti.

5.

Seitz mladji u Rimu posla galeriji slika dva kartona stolne crkve djakovačke, učinjena troškom pokrovitelja b. Strosmajera, od kojih jedan, starijega Seitza, prikazuje izgon trgovaca iz hrama, drugi od mladjega Seitza prizor iz sveobćeg potopa. Kartoni su jur prispjeli, te će se smjestiti u dvorani galerije za kartone.

Sjednica matem.-prirodosl. razr. 20. listopada 1888.

Predstojnik: J. Torbar; članovi razreda: S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček i dr. M. Kišpatić; drugih razreda: dr. Fr. Rački, dr. P. Muhić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. Mijo Kišpatić čita svoju razpravu: Kristalinični trup moslavačke gore, odlučeno, da se u Radu štampa.

Isti član čita izvještaj potresnoga odbora za 1887 godinu; odlučeno, da se štampa u Radu.

Sjednica matem.-prirodosl. razr. 20. listopada 1888.

Predstojnik: J. Torbar; članovi: Sp. Brusina, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dr. Gj. Pilar, dr. K. Zahradnik.

Predstojnik čita dopis akademije upravljen na predstojnika matematično-prirodoslovnoga razreda, u kom se pita, da li imade koji član pripravljeno djelo kakvo za tisak, pa da li se ima u proračun sliedece godine uvrstiti trošak za fosilnu faunu Hrvatske od Sp. Brusine.

Na prvi upit izjavljuju akademici, da ne imaju nikakva posebna djela, koji bi akademiji za tisak podnieli. Na drugi upit izjavljuje prof. Sp. Brusina, da će svoje djelo o fosilnoj fauni sigurno ove zime dogotoviti i u tisak predati. Što se obsega i troška za to djelo tiče, to je ovaj razred svoje izvješće o tom akademiji već podnio.

Na potaknuto pitanje po prof. dru. G. Janečku glede podpore za njegovo djelo o molekularnoj teoriji zaključuje razred, da se prema stvorenom već zaključku prof. dru. Janečku u to ime svota od 300 for. i to iz prištednje, koja je nastala tim, što se za djelo Spire Brusine nije ove godine ništa potrošilo.

Napokon zaključuje razred, da se u svezku Rada matem.-prirod. razreda, koji se upravo sada u tisku nalazi, tiska danas čitana razprava o kristaličnom trupu moslavačke gore i izvještaj potresnoga odbora za god. 1887. od dra. M. Kišpatića.

Sjednica filolog.-historičkoga razr. 24. listopada 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas i dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predmet viećanja bijaše proračun za akademijsku godinu 1889.

Pošto je razred zaključio, da se radnja dop. čl. dra. T. Maretića: historija hrvatskoga ili srpskoga pravopisa, radi obsežnosti napose kao djelo u 500 eksemplara naštampa: prema ovoj odluci razreda podastrla je uprava proračun za Maretićevo djelo, a taj ukupno iznosi 1400 fr., te bi odlučeno, da se radnja nagradi s 30 fr. od štampanog arka i da se piscu dade 10 štampanih eksemplara.

2.

Glede akademičkoga rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika bi sporazumno s redaktorom akademikom P. Budmanijem zaključeno, da se u proračun za 1889 godinu uvrsti trošak za 20 štampanih araka.

Sjednica odbora za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika 24. listopada 1888.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi odbora: Š. Ljubić, I. Tkalčić, T. Smičiklas, R. Lopašić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predsjednik čita osnovu o sakupljanju, uredjivanju i izdavanju kistorijske gradje; odlučeno bi, da se predsjednikova osnova ravnanja radi uz zapisnik naštampa. Evo je!

„Slavni odbore! Da se današnje viećanje o izdavanju historijskih spomenika olakoti, mislim, da neće suvišno biti ovo moje mnienje.

U dojakošnjih 18 knjiga historijskih monumenata izdano je osam knjiga iz mletačkih arkiva, koje dobom dopiru do god. 1424, a nadalje jedna knjiga spomenika za stariju hrvatsku poviest do XII. stoljeća, onda dvie knjige sadržavajuće zaključke dubrovačkoga vieća od g. 1301—1360, u kojih drugoj započeše znamenite commissioni di Levante; za tim listine tičuće se hrvatske Krajine u dvie knjige, napokon commissione et relatione venetae u tri knjige do g. 1571. Za posebnu poviest drugih jugoslavenskih zemalja izdana je jedna knjiga, naime redom XVIII., sadržavajuća acta Bulgariae ecclesiastica od 1565—1799. Za razjasnjenje urote gr. P. Zrinskoga i K. Frankapana štampa se za ovu godinu sbirka izprava Bogišićem u francezkih arkivih pokupljena, koja će nadopuniti moju, što no je izdana g. 1873. Ako se k tomu doda II. knjiga Theinerovih listina vatikanskih, koju je takodjer izdala naša akademija: izcrpio sam povorku izdanja ove vrsti spomenika.

Uz ovu vrst spomenika započe se izdavati takodjer druga vrst, naime: scriptores, koje otvoriše dubrovački ljetopisci u XIV knjizi monumenata.

Toliko je dakle do sada učinila akademija glede izdavanja historičkih spomenika. Što se pako njezina rada u buduće tiče, scienim sliedeće: a) neka se nastavi prikupljati gradja za izdavanje mletačkih i dubrovačkih listina i to predbježno do konca 15. vieka, ili bar do zaposjednuća Turčinom Bosne i Hercegovine, od kada su nastali drugi odnošaji. S toga gledišta ja bi dao prednost izpravam mletačkim prema komisijam i rela-

tijam, te bi volio da se one nastave iza god. 1424, i produže bar do 1463. Nu želio bi, da se u buduće pokrate u formi obširnih regesta one izprave, kojih cielokupan tekst nije s historičkoga gledišta važan. Tim bi se i vrieme izdanja i trošak prištedio bez ikakova uštrba same stvari. Inače postupajući grieši se per excessum bez svake znamenite potrebe. Ovom prigodom svraćam pažnju na poznati propust, da naime knj. I—V listina ne ima kazala, premda ga je gosp. Ljubić obećao, te da bi ga trebalo čim prije izdati, pa bio samo onakav, kakav je uz ostale knjige, a u buduće ne bi smjela bez njega nijedna knjiga izaći. Isto tako b) neka se nastave Monumenta ragusina za kojih treću knjigu već je gradja prikupljena i nalazi se u posjedu akademije. I ovdje preporuča se jednaka štednja, kako i kod izdanja mletačkih knjiga. S toga samo važniji zaključci vieća neka se priobće per extensum, ostali pako samo u izvodu, premda i kod prvih nije bilo dubrovačko vieće onako obširno kano mletačko. Tako neka se i lettere e comissioni ciele izdadu samo važnije; ostale u dobrih izvodih. c) neka se nastave takodjer Scriptores, od kojih ću one rerum croaticarum bar do XVI vieka sam prirediti za štampu i trošak izdanja preuzeti. Dubrovački ljetopisi mogu se takodjer za izdanje prirediti.

Ova izdanja bila bi samo nastavak predjašnjih. Nu valjalo bi ove popuniti i to izdanjem codicis diplomatici regni Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae. Izdanje je doduše zaključeno, nešto se je već i uradilo, dočim se prepisalo nekoliko izprava iz zadarskoga arkiva, zatim izpisale listine za XIII stoljeće iz različitih izdanja; ali valjalo bi prikupljati gradju sustavno i po dobro promišljenoj osnovi.

Drugi manje važan razred historijskih spomenika čine: monumenta historico-juridica, od kojih počeše se izdavati tek Statuta et leges gradova. Do sada su izašla u tri knjige statuta Korčule, Spljeta, Skradina i Hvara. I taj rad može se nastaviti. Za izdanje dubrovačkoga statuta trudi se već više godina akademik dr. V. Bogišić, te bi ga mogao prirediti, kada bi za kratko vrieme druge književne poslove ostavio. I za kotorski statut već je mnogo gradje pribrano, a rukopisne imade kod kotorskoga učitelja Srećka Vulovića, kako me sam izviestio. Dobro bi bilo naći vještaka, koji bi sabrao statute posavskih municipija, da se i za ovaj dio hrvatske domovine u tom pogledu nešto učini. Ali uz ovu gradju, koja nas uvadja u javni život obćina, nebi se smjela zanemarivati ni gradja za cjelinu; ovdje mislim prije svega acta diaetalia, za kojih drugu knjigu, naime za sabore XVI vieka, već se je sakupila liepa gradja. I taj posao morao bi netko u svoje ruke primiti.

Ovo bi po prilici bila osnova u velikih crtah za prikupljanje gradje za monumenta. Nu po mojem mnienju imali bi se pojedini odrediti, koji bi se brinuli oko sabiranja gradje za pojedine skupine. Glede nastavka mletačkih listina neka se taj posao propusti i na dalje akademiku Ljubiću. Nastavak dubrovačkih ljetopisaca povjeren je akademiku g. N. Nodilu. Briga za codex diplom., zatim za acta diaetalia i za monumenta historico-juridica neka se drugim osobam povjeri, opunovlastiv ih, da si nadju pomoćnike i davši jim u tu svrhu novčana sredstva. S toga valjalo bi u godišnji proračun uvrstiti njeku svotu za sakupljanje gradje za monumenta historica i historico-juridica.

Što se reda izdavanja tiče, moje je mnienje, da se prema novčanim sredstvom i godišnjemu proračunu izdaju onim redom, kojim će se priredjena gradja za jednu knjigu podastrti odboru, a ovaj predložiti akademiji. Za buduću g. 1889. već se tiska III. knjiga krajiških spomenika od R. Lopašića, kojom će ta sbirka zaključena biti. Ako se podastre gradja za dvie knjige, odbor će odlučiti, kojim redom se imadu izdati. A u tom poslu valja se strpiti, te ne mora rad ići odmah pod tisak, čim ga je ruka dogotovila; uz naše književne prilike neće i onako dugo čąmiti u pisaćem stolu. Sinuti će, nadamo se, povoljnije okolnosti, kad će se i po dvie knjige spomenika, ako budu samo priredjene, moći u godini izdati. Nu jedno je, što bi se prepriečiti imalo, naime, da izdavanje spomenika nevisi o sliepom slučaju, već da sliedi po osnovi zrelo promišljenoj“.

2.

Prema pomenutoj osnovi preuzimlju medju nazočnimi:

a) akademik T. Smičiklas uz pomoć akademika R. Lopašića sav posao odnoseći se na sakupljanje i izdavanje „acta diaetalia naših kraljevina;

b) akademik Fr. Rački uz pomoć akademika I. Tkalčića preuzimlje posao odnoseći se na sakupljanje i izdavanje kodeksa diplomatica;

c) akademiku Š. Ljubiću povjerava se nadalje izdavanje listina iz mletačkoga arkiva, a glede dubrovačkih pisaca ostavlja se posao akademiku N. Nodilu.

Odbor je napokon prema ovomu zaključio da se za sakupljanje i izpisivanje historijsko - juridičke gradje uvrsti u proračun za 1889 g. svota od 500 fr.

*

Sjednica odbora za izdavanje starih pisaca 30. listopada 1888.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi: A. Pavić, dr. Fr. Marković, P. Budmani, a dr. P. Matković kao tajnik.

Predmet viećanja bijaše izdavanje starih pisaca hrvatskih za 1889 godinu.

Odbor je jednoglasno zaključio: a) da se godine 1889 izda jedna knjiga starih pisaca hrvatskih od 15—20 štampanih araka; b) da se kod izbora starih pisaca uzme obzir na doba prije Gundulića, koju treba ponajprije popuniti. Prema tomu bi odlučeno da se za buduću knjigu prirede za štampu: 1. djela Barakovića Gjorgja i 2. Gazarovića Marina. Napokon c) odluči odbor, da se redakcija povjeri pravomu članu P. Budmaniju, koji da potrebiti rukopis za štampu priredi do konca travnja 1889.

Sjednica odbora za galeriju slika 30. listopada 1888.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; član dr. Fr. Marković, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Uzima se na znanje predaja galerije slika po bivšemu ravnatelju dru. I. Kršnjavomu prema zapisniku od 15. lipnja 1888.

2.

Odbor nedrži za potrebito, da se tko drugi namjesti za ravnatelja, pošto akademija i onako nema u tu svrhu sredstava.

3.

Posredovanjem preuzv. pokrovitelja poslana su akademiji dva kartona: jedan od staroga Seitza, prikazu-

jući Isusa izgonećega trgovce iz hrama; drugi od mladoga Seitza, prikazujući jedan prizor obćeg potopa. — Kartoni su namješteni u dvorani kartona a trošak za dopremu i smještanje podmiren je iz prihoda galerije.

4.

Preuzvišeni pokrovitelj poklanja sbirku bakroreza i nacrta uz jednu sliku prikazujuću sv. Ivana Krstitelja; original Tiziana, kopija, kako se misli, Van Dycka. Uz zahvalnost, koju je akademija jur izrazila, bakrorezi uvršteni su u sbirku bakroreza, a slika postaviti će se na svoje mjesto, kada bude providjena okvirom.

5.

Knez Livij Odescalchi poklanja akademiji dvie velike stare kopije Rafaelovih stanza, naime „Parnas“ i „Lava Velikoga sustavljajućeg Atilu“.

Ove slike, koje pokloni knez Odescalchi na uspomenu, što je preuzv. pokrovitelja kod sebe počastio, te koje slike je knez u Zagreb o svojem trošku odpremio, primljene su s velikom zahvalnošću, koju neka akademija pismeno izrazi veledušnomu darovatelju. Dalje bi odlučeno, da se pomenute slike radi veličine svoje neimajući mjesta u galerijskih dvoranah, metnu pod arkade drugoga kata. Uslied toga pokazuje se nužda, da se na stubah drugoga kata namjeste nizka željezna vrata, koja će biti izradjena prema slogu sgrade.

6.

Čitan bi dopis predstojnika dra. Fr. Račkoga, kojim javlja, da preuzvišeni pokrovitelj poklanja galeriji pet akvarela, izvedenih po glasovitom akvarelisti Ed. Kaiseru (gl. dopis).

„Slavna akademijo! Naš preuzvišeni pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer dao je na mene za akademijsku galeriju poslati pet aquarella, koje je poznati u toj vrsti slikarstva vještak Eduardo Kaiser izradio. Ove aquarell-tempera kopije prikazuju sliedeće originale:

1. Našašće Mojsije od Giorgiona po originalu u fiorentinskoj galeriji u palazzo Pitti, izveden u veličini originala, 1 m/ i 10 c/m duljine (vriedna 750 for.).

2. Madonna di S. Girolamo od Coreggia po originalu u Parmi, u akademiji umjetnosti, visok 36 c/m (vriedna 600 for.).

3. Madonna della scodella, takodjer od Coreggia u Parmi, visok 68 c/m (vriedna 500 fr.)

4. Amore dormiente od Baldasara Franceschinia Volterrana (1611—89), 38 c/m (vriedna 150 for.).

5. Portrait jednoga danskoga princa od Justina Sustermanna iz Antwerpena (1597—1631) 40 c/m visok (vriedna 200 for).

Slike su kartonirane i u pozlaćenih uzkih okvirih; ali valjalo bi jih providiti staklom i primjerenimi širimi okviri.

Ovi akvareli već su predani galeriji, te će se na prikladno jim mjesto postaviti, a liepo će popuniti našu galeriju. Predstavljaju vriednost od 2200 for.

U Zagrebu, 15. listopada 1888. Dr. Fr. Rački".

Slike se sa velikom zahvalnošću primaju, te se imaju providiti prikladnimi okviri i staklom.

7.

Napokon bi odlučeno zamoliti akademiju, da pripomogne galeriji sa svotom od 300 for., negdašnjom plaćom ravnatelja, da se mogu namiriti potrebiti troškovi pomenutih radnja.

Skupna sjednica 4. studenoga.

Predsjednik: dr. P. Muhić; pravi članovi: dr. Fr. Rački, J. Torbar, dr. Fr. Marković, Š. Ljubić, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. Fr. Vrbanić, dr. M. Kišpatić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa u prvoj sliedećoj knjizi Rada razprava pr. čl. M. Kišpatića: Kristalinični trup moslavačke gore; zatim da se štampa izvještaj potresnoga odbora za 1887 godinu od istoga člana.

2.

U smislu § 2. akademijskoga poslovnika zametnuto bi viećanje o novih u posljednjoj skupnoj sjednici predloženih članovih. Nakon razprave bi odlučeno, da se predlože glavnoj skupštini na izbor.

3.

Čitan bi i uzet na znanje zapisnik filologičko-historičkoga razreda od 24. listopada t. g. (gl dotični zapisnik).

4.

Čitan bi i uzet na znanje zapisnik odbora za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika od 24. listopada 1888.

5.

Čitan bi i uzet na znanje zapisnik odbora za izdavanje starih pisaca hrvatskih od 30. listopada 1888.

6.

Čitan bi i uzet na znanje zapisnik odbora za galeriju slika od 30. listopada t. g.

7.

Čitan bi i uzet na znanje zapisnik razreda matematično-prirodoslovnoga od 20. listopada 1888, te bi zaključeno, da će se akademiku Janečku predložena svota od 300 for. izplatiti prema odluci skupne sjednice od 15. srpnja koncem sunčane godine 1888. Glede djela akademika S. Brusine zaključeno bi, da bi matematično-prirodoslovni razred podnio konkretan predlog glede nagrade i broja eksemplara, koji se piscu imaju dati.

Svi predlozi pojedinih razreda i odbora odnoseći se na proračun od 1889. god. upućuju se na odbor za proračun, da jih uvaži kod sastavljanja proračuna za 1889. godinu.

8.

Kr. drž. nadodvjetničtvo javlja, da je izplaćen zapis pokojnoga podarcidjakona Lovre Balokovića u iznosu od 50 for.

9.

Na dopis kr. drž nadodvjetničtva u poslu zapisa pokojnoga Antuna Krizmana bi odlučeno, da akademija pristaje uz mnienje kr. državnoga nadodvjetničtva i da neprihvaća namienjenoga joj zapisa.

10.

Akademija je na poziv odbora za proslavu stogodišnjice Vukove dopisom svoje učešće izjavila, da će ju zastupati dop. čl. M. Ban kod svečanosti.

11.

Uzimlje se sa zahvalnošću na znanje, da je apoštolska nuncijatura poslala dar pape Lava XIII., naime liepo djelo: Ommaggio giubilare della biblioteca vaticana al sommo pontefice Leone XIII. Roma 1888.

12.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija s kr. akademijom znanosti u Biogradu i s redakcijom časopisa „Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn“, akademiji da će se slati sve publikacije, a redakciji Rad I. i II. razreda.

13.

Uzimlje se sa zahvalnošću na znanje, da je grof Norman poslao akademiji zamoljenu sliku pokojnoga dobrotvora, baruna Gustava Prandaua. Akademija je jur darovatelju zahvalila, a slika smještena je u dvorani za čitanje.

Sjednica filolog.-historičkoga razr. 17. studenoga 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, N. Nodilo, T. Smičiklas; dop. čl. dr. T. Maretić; drugih razreda: dr. P. Muhić, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. Fr. Rački čita nekrolog o pokojnom dopisujućem članu Nikolaju Ivanoviću Kostomarovu; odlučeno, da se štampa u „Ljetopisu“. U buduće neka se svi nekrolozi objelodanjuju u Ljetopisu.

Glavna skupština 3. prosinca 1888.

Predsjednik: dr. P. Muhić; pravi članovi: dr. Fr. Rački, J. Torbar, Š. Ljubić, dr. B. Šulek, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dr. V. Dvořak, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Tajnik dr. P. Matković konštatuje, da je u skupštini svih skupa sabrano 15 pravih članova. Buduć da aka-

demija danas broji 29 pravih članova, tim bi bio prema § 11. akad. poslovnika za držanje glavne skupštine dovoljan broj članova.

2.

Proračun za 1889. godinu, ustanovljen akademijskom upravom i s odobrenjem financijalnoga odbora, bi pročitan i uzet na pretres. Tajnik čita proračun od stavke do stavke, koje su i prihvaćene, a tim je prihvaćen i predloženi proračun za 1889 godinu uz dodatak, da će se manjak podmiriti iz naznačenih prištednja. Ako koje od navedenih djela do konca travnja nebude predano, onda će akademija odrediti, da se na račun toga djela koje drugo štampa.

S tim u savezu bilo je zaključeno, da svake godine, kada akademijska knjižara polaže račune, preduzme financijalni odbor i reviziju akademijskih knjiga, koje su u knjižari nerazprodane u zalihi preostale. Dalje bi zaključeno, da se u buduće akademijski proračun, čim bude ustanovljen upravom i financijalnim odborom, litografira i svakomu pr. članu akademije prije glavne skupštine na proučenje dostavi.

3.

Napokon se pristupilo k izboru predloženih članova Izabrani su za dopisujuće članove u razredu filologičko-historičkom: Ilarion Ruvarac, arhimandrita u fruškogorskom manastiru Grgetku, i dr. Grgur Krek, profesor slavistike na sveučilištu u Gracu.

Svečana sjednica 7. prosinca 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: J. Torbar, dr. Fr. Marković, Š. Ljubić, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. B. Šulek, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Akademik dr. Fr. Rački čita svečano slovo.

2.

Tajnik dr. P. Matković čita izvještaj o radu akademije minule akademijske godine.

3.

Pravi član Š. Ljubić čita razpravu o novcih hrvatskih.

---

b) SVEČANA SJEDNICA.

I.

SVEČANO SLOVO

PREDSTOJNIKA DRA. FR. RAČKOGA.

Veleštovana gospodo akademici!
Visoko cienjena skupštino!

Pošto je radi kratkoga očinjega vida i odmakle u godinah svoje dobe presvietli gospodin predsjednik zapriečen, da zamieni danas preuzvišenoga pokrovitelja: odazivajući se rado za taj čin pozivu njegovu, otvaram kano zamjenik današnju dvadeset i prvu svečanu sjednicu, te vam prije svega izručujem pokroviteljev srdačan pozdrav. Taj pozdrav sjeća nas na osobitu blagodarnost, koju akademija, kano što će tajnikov izvještaj napose pripomenuti, duguje i ove godine njegovoj preuzvišenosti radi vanredne izkazane joj darežljivosti. Dao bog, te se naša akademija pod sjenom tolikoga dobrotvora još dugo razvijala; bila njegovu za dobro naroda zabrinutu srdcu na utjehu, i pripomogla mu svojim za narodnu prosvjetu, kojoj je sav život posvetio, spasonosnim djelovanjem težinu staračkih dana olakotiti! Ukazala se njegovima očima u blagotvornom radu zavoda po njem zasnovanih zraka takove luči, koja se i u tamnoj noći navjestnicom približujućega se dana smatrati može!

Nacrt naše radnje u godišnjem izvještaju, a još više sami književni plodovi dati će dovoljnu podlogu, da se bezpristrano prosudi, u koliko je naša akademija koraknula na trnovitom putu obradjivanja raznih grana znanosti. Ako se obseg književne radnje u račun uzme, ova godina glede plodovitosti nije za ni jednom od predjašnjih zaostala, u mnogom ih pače nadkrilila. Ako li se područje naučnoga rada uzme u obzir, ova ga je godina razmakla liepim prilogom za poviest sriedovječne prosvjete hrvatskoga naroda. S toga možemo, gospodo akademici, i ove godine zadovoljni biti s uspjehom svoga truda, osobito ako ga omjerimo o čednih sredstvih, kojimi se služiti možemo, o broju radnika, koji sav teret nose, i o sveobćih onih prilikah, u kojih se krećemo i uz koje — da se pjesnikovimi riečmi poslužim — „još je tvrdja zemlja tvrda", koja nam je za težitbu predana.

Rado ćemo, drugovi akademici, primati i savjete i prigovore glede svoga naučnoga rada i znanstvenoga pravca; te pripravni smo svestrano je izpitati i uvažiti, ako dolaze od strane za takav sud sposobne i vlastne, te ako izviru iz čistoga domoljubnoga srdca. Jedva je sposoban prosuditi znanstven rad i pravac onaj, koji nije dugotrajnim motrenjem i vlastitim izkustvom za tragom ulazio zakučastim puteljkom, kojimi su izprepletene različite grane ljudskoga znanja i umienja. Pače jedva imade umnika, koji će si sud za sve grane znanosti ili za njih više prisvajati; a čim je dublje u nauku uronio, tim će si sudu svomu uže granice odsjeći.

Naša akademija imade za sebe već izkustvo od preko dva desetka godina. Tečajem ovoga razdoblja imala je češće priliku izpitivati, gdje joj što u radu popuniti, gdje li u pravcu izpraviti valja; a nije pro-

pustila ugledati se i u starije družice svoje kod drugih naroda, koje su osim toga obilatijimi umnimi i materijalnimi sredstvi obskrbljene. Uza sve to nije se mogla uvjeriti, da bi za znanost u obće a za našu naučnu književnost napose koristno bilo, da naučno područje, i onako njezinim ustrojem opredieljeno, stegne, ili da si znanstveni pravac promieni. A za potvrdu toga može se pozvati na ugledan niz književnih radnja.

Mi si dakle, gospodo akademici, samo željeti možemo uztrajnost u radu, kojom ćemo s vremenom popuniti one praznine, koje sami najživlje osjećamo; sve ostalo nadoknaditi će prijatnije okolnosti. Šta se pako duha tiče, koji treba da naš rad oživljuje, ne može i ne smije biti drugi nego onaj duh, po kojem znanost oplemenjuje čovjeka i narod — a to biva onda, kada znanost služi istini i višim, idealnim ciljevom. Znanost ne smije se nikada i pod nikoju cienu poniziti do skutonoše neistine i nepravde; do puka ratila sile i časovitih hirova moći. Što pjesnik dovikuje guslaru, tomu propovjedniku prošlosti i vjestniku budućnosti: „Digni oči k nebeskoj vedrini, zagledaj se u svjetla nebeska, iz kojih vječna ljubav bljeska, iz njih čitaj"; — što guslar odgovara mogućniku, koji od njega zahtieva, da mu bezdjela slavi: „Silni gospodine! nad guslami tvoja sila gine; ne razumije pjesma zapoviedi; slobodna je, svomu glasu sliedi" — to je rečeno svakomu svećeniku znanosti. Uprieti ima oči u nebesku vedrinu, do koje ljudske strasti i požude ne dopiru; zagledati se ima u „svjetla nebeska"; pak čitati iz njih vječna načela, koja na ljudske odnošaje prenesena, izmiruju sve oprjeke.

Da se znanost dade duhom zablude zavesti, i da takova služi neistini i nepravdi a sili laska, to leži u

ograničenosti i pogrješivosti ljudskoga uma i u slabosti ljudske volje. A da je znanost i danas, unatoč njezinu neprieporniu napredku, izvržena napasti i zabludam, to ćete mi, štovani drugovi, svaki iz svoje struke potvrditi. Dozvolite mi, da primjerice iztaknem jednu zabludu u shvaćanju one nauke, kojom se pobliže bavim, a koje danas nije riedko.

Uz teističko i rationalističko shvaćanje poviesti krči si put napredkom prirodnih nauka poduprto naturalističko shvaćanje. Ono smatra čovječanstvo neslobodnim dielom prirode, po koje se zakonih na odredjenih naravnih stazah vječnom nuždom kreće. Po ovom shvaćanju poviest čovječanstva je naravna poviest etničnih i socialnih skupina, iz kojih se čovječanstvo sastoji; te joj je zadaća izpitivati i u sustav svesti prirodne zakone, po kojih su se one skupine razvijale. Valja joj iztraživati njihov postanak, njihove različite vrsti i oblike, njihovo kretanje i evolucije u vjekovih. Kako se takovu shvaćanju poviesti prikazuju stoljetne i tisućogodišnje borbe naroda, koje su nam ljetopisi ostavili ubilježene, riše nam jedan od novijih pristaša toga pravca u ovoj slici: „Što se je dogadjalo u zemlji Nila, što u nizinah Eufrata i Tigra, što na visočinah Irana, u plodnoj nizi medju Indom i Gangom, u bregovitom kraju medju Amurom i Hoanghom i napokon u prednjoj Aziji, to se dogoditi moralo svagdje, gdje su samo ljudski čopori živiti mogli i živili; i to se sbilja dogodilo ne samo u cieloj Evropi, nego i prieko na drugoj polutki na vrelu rieke Amazonke, u dolinah cordilerskih na jugu. Svuda nam se isti prizor otvara: ponajprije skitanje raznorodnih ljudskih čopora i plemena različitih jezika, ali medju sobom u užem krugu razumievajućih se; različitih

predstava i nazora, ali u bitnosti s jednom sadržinom misli u raznih oblicih mišljenja. Singenetički krugovi drže zajedno, proti heterogenskim napunjeni mržnjom i prezirom. Odavle uviek jedna borba iz jednakih uzroka. za jednake svrhe. A posljedica borbe uviek jedna: diže se na ime jači etnički elemenat, razvija moć i gospodstvo, a njegov upliv donosi prosvjetu uviek i svagdje, jest civilizatoran, dočim amalgamuje, raznorodno stapa, diobu radnje provadja, kulturu promiče, stvara pasmine. Pak opet izumiranje jedne kulture, njezina propast pod udarcem pridižućega se barbarstva; onda iznova isti prielaz na viši stupanj s višimi, društveno i narodno silnijimi zajednicami A posljedak ovoga razvoja? Jedni likuju, da je napredak; drugi jadikuju, da je razpadak i nazadak. Nu u istinu nije ni jedno ni drugo; već je uviek to isto, naime isti naravni razvoj, kojega oblici samo neznatne razlike prikazuju, kojega scenerija može u raznih krajevih svieta u razno doba biti različita; nu kojega bitnost ostaje uviek jedna . . . Nije ni napredak, ni nazadak — uviek je jedno te isto; a drugčije ne može ni biti, jer su i ljudi uviek jedni, jer socialne elemente oživljuju uviek iste sile; jer su ove sile po kakvoći i kolikoći uviek jedne . . .“

U ovakovoj od prilike slici, s bojami više ili manje šarenimi, prikazuje poviest razvoj čovječanstva svačijemu oku, koje u njem prirodne samo zakone traži, a slobodnu volju čovjeka, naroda, i uticaj više nadzemne moći ne opaža, zaboravlja; koje za moralni poredak u svietu, u svjetskih dogodjajih, ne mari. Prenesite, štovana gospodo, ovo shvaćanje poviesti na društvene i narodne odnošaje, tada ćete naći opravdanu svaku i

najsuroviju silu pojedinca naprama pojedincu, naroda naprama narodu; tada ne može biti govora o pravu; ili ako se ovo riečju prizna, tada sila ide pred pravom. Tada je „bellum omnium contra omnes“, tlačenje slabijega jačim, podjarmljenje, raznarodjenje nasilnim ili tihim putem, samo posljedica prirodnih zakona, po kojih se narodne skupine, prema tomu kako su jače ili slabije, razvijaju, rastu ili propadaju nuždom, od njih neodvisnom. „Postajanje, bivanje i izumiranje naroda — kaže jedan drugi naturalistički motrilac poviesti — visi o prirodnih uplivih, koji su opet posljedak nepromjenljivih zakona. Narodi su samo prolazni oblici čovječanstva; oni se moraju utrnuti kano prolazni oblici u životinjskom carstvu . . .“ A posljedica, koja se odavle izvadja, jest dioba naroda u skupine plemenitijih i neplemenitijih, viših i nižih pasmina, od kojih su prve pozvane da vladaju, gospoduju, druge da se pokoravaju i služe“.

Znanost prima na sebe odgovornost naprama sadašnjemu i budućemu naraštaju za misli, koje iznosi, za rieč, koju progovori. Sjećate li se onoga razgovora, koji kod Goethea vodi sa sobom Faust, vrativši se sa šetnje s Wagnerom u svoju sobu? „Pisano stoji — tako umuje —: u početku bijaše rieč! Ovdje zapinjem; tko da mi pomogne? ne mogu tako visoko cieniti rieči, valja mi inače prevesti, ako sam pravo duhom razsvietljen. Pisano je: u početku bijaše smisao. Zar je smisao, koji sve radi i stvara? imalo bi stajati: u početku bijaše moć. Nu kada i to pišem, nješto me opominje, da kod toga ne ostajem. Pomogne mi duh, na jednom čujem savjet i umiren pišem: u početku bijaše djelo.“ I sbilja: rieč, smisao, moć, djelo jesu stepenice na lje-

stvici duhovnoga svieta. Rieč, koju nauka progovori i bude razumljena, postane moći, postane djelom. Tako je bilo svagdje, tako je i kod nas. Rieč prije pol vieka od njekoliko mladih književnika hrvatskomu narodu progovorena i od njega razumljena, prodriev u njegovu jur obamrlu sviest, postade moć i djelo, te ga usposobi za borbu, koja naturalističko shvaćanje poviesti u laž utjera; jer je ova rieč sadržavala i naviestala jednu veliku ideu.

Takovu ćemo rieč, takav smisao, i mi, gospodo akademici, i nadalje putem knjige progovarati hrvatskomu narodu, tražeći uviek samo istinu i njoj jedino služeći, a uvjereni, da u borbi izmedju idee i sile prvoj je konačna pobjeda zajamčena.

II.

IZVJEŠTAJ

TAJNIKA DRA. P. MATKOVIĆA.

Izvješćujuć o stanju jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti minule akademijske godine, valja mi u obće pripomenuti, da je ova akademija prema svojemu zadatku i prošle godine nastavljala svoje književno poslovanje, koje se odnosilo, prvo, na znanstvena iztraživanja u pojedinih strukovnih razpravah i drugih člancih, štono jih je priobćivala u svojem organu; za tim na gradju za izpitivanja jezika, književnosti, historije, prava i prirodnih odnošaja naše domovine, što je iznosila na sviet u posebnih sbornicih i knjigah. Isti pako oblik ovoga izvještaja jasno će pokazati, prvo, što je akademija minule godine za znanost privriedila, drugo, da

na utrvenom putu dalje koraca i da se taj put sigurnim i k cieli vodećim pokazao.

Počimajuć prvim dielom akademičke radnje, čast mi je najprije spomenuti razprave i druge članke, kojimi su pojedini razredi, svaki u svojoj struci, nastojali pomaknuti kod nas one struke znanosti, kojimi se po svojem zadatku bave.

U razredu filologičko-historičkom pravi član *dr. Franjo Rački* prinese razpravu *ob odnošajih izmedju crkve i države u Hrvatskoj prije XII. vieka, t. j. za vladanja narodne dinastije.* Ova se razprava prislanja na prediduće o državnoj vlasti, te spada u niz razprava, kojimi se nastoji razjasniti nutarnje stanje Hrvatske u onom razdobju. Akademik obratio je pažnju na dvie činjenice, da je naime hrvatska država našla već zemlju u svezi sa zapadnom crkvom i da je u njoj uzpostavljena dalmatinska hierarhija sa svimi starijimi predajami i s davnim organizmom. Usljed toga je crkva u Hrvatskoj, vezana na zapad, svoje uredbe razvijala skladno sa zapadnom crkvom pod vrhovnom vlasti rimskoga pape, a to dokazuje akademik iz suvremenih historijskih spomenika. Za tim je iztaknuo dodirne tačke izmedju države i crkve, te označio područje, na kojem su obje sudjelovale, a ovo sudjelovanje našlo je izraz i u skupnom zakonarstvu, u skupnih saborih glede poslova, koji su jednako zanimali crkvu i državu. — *Isti akademik* priobći cirilicom pisanu izvornu listinu bosanskoga bana Tvrtka od 11. augusta 1366 izdanu pod Prozorom na Rami vojvodi Vukcu Hrvatiniću, gdje se govori o provali kralja Ljudevita I. u Plievu pod grad Sokol. Matica izprave čuva se u sbirci akademijskoj, u koju je

*

u novije doba dospjela. Napokon je isti akademik čitao *nekrolog* pokojnomu dop. članu *Nikolaju Kostomarovu,* najplodovitijemu i najobljubljenijemu historiku ruskom novije dobe, prateći korak po korak njegovo književno djelovanje i crtajući njegove nazore o razvitku narodne državne i prosvjetne misli u Rusiji, te osvrćući se svagdje na suvremene nazore, koji su ondje družtvom zavladali i uplivali na rad proslavljenoga učenjaka.

Pravi član *Matija Valjavec* prinese razpravu *o staroslavenskom prievodu psalama hrvatske i bugarske recenzije* kao prilog k poznavanju historije prievoda sv. pisma u Slavena. Prievod hrvatsko-slovenski, koji je akademik upotriebljavao, jest u četiri glagolska časoslova u rukopisu, i u izdanju Brčićevu iz pazmanskoga časoslova, a prievod bugarsko-slovenski ima u dva cirilska rukopisa. Za glavnu si je svrhu akademik obrao, da poredi prievod pomenutih rukopisa s prievodom staroslovenskim manastira sinajskoga po izdanju Geitlerovu. Pošto je razpravljao o jeziku u pomenutih časoslovih, prelazi na sam prievod i tvrdi, da je u sva četiri pomenuta časoslova načinjen po grčkom tekstu, te je onaj, koji je psalme hrvatio za hrvatski časoslov, hrvatio staroslovenski prievod načinjen po grčkom tekstu; i taj prievod kao da su svi ostali pisci glagolskih časoslova prepisavali i to s vrlo neznatnimi promjenami. Osim toga donosi dokaza i za to, da je prievod dosta često izpravljen po onom latinskom tekstu, što je primljen u latinski brevijar. Napokon navodi razlike pazmanskoga teksta od sinajskoga, a završuje s razlikami u oba bugarska rukopisa.

Dopisujući član *dr. Tomo Maretić* čitao je uvod svoje poveće radnje, koja će se medju posebnimi djeli

štampati, a naslov joj je *Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima.* Najveći dio ove razprave izpunjen je priegledom staroga hrvatskoga pravopisa od pisca do pisca, od god. 1495 (kada je štampana prva hrvatska knjiga latinskimi slovi), pa sve do narodnoga preporoda u 19. vieku; pisci su poredani kronologijski. U tom se priegledu razpravlja 1. *azbuka,* 2. *udvajanje slova,* 3. *akcenti,* i 4. *konsonantske kombinacije.* U drugom dielu razprave priobćuje pisac rezultate pravopisnoga priegléda. U pristupu pako govoreć o načelih savršena pravopisa, dokazuje, da je za hrvatski ili srpski jezik, ako se piše latinskimi slovi, najzgodniji pravopis akademičkoga rječnika. *Isti akademik* prinese razpravu: *Sitni prilozi slavenskoj gramatici,* koja je razdieljena u 10 glava, kušao je u svakoj pojedinoj glavi protumačiti njeka pitanja iz slavenske (osobito iz staroslavenske) gramatike, koja po njegovu mišljenju do danas još nisu sigurno protumačena. Akademik se u svojih tumačenjih drži naučnih principa nove gramatičke škole, jer je uvjeren, da je pobjeda njihova prije ili poslje sigurna.

Dopisujući član *Luka Zore* prinese razpravu *Alegorije u Gundulićevoj Osmanidi,* u kojoj uzporedjujući različita mjesta u Osmanu dokazuje, da su u ovoj glasovitoj pjesmi njeke najglavnije osobe same personifikacije različitih pokrajina i naroda. Tako bi Krunoslava bila personifikacija rumenskoga naroda, Sokolica poturčenih Slovena itd.

U razredu *filozofičko-pravoslovnom* pravi član *dr. Fran Vrbanić* u svojoj razpravi *Stanbene prilike u naših gradovih,* koju je čitao minule godine u svečanoj sjednici, dolazi na temelju statističkih podataka do zaključka, da je poradi malenoga broja većih stanova, velik dio

žitelja prisiljen stanovati u stanu s jednom sobom i onda, kad bi mu materijalne okolnosti dopuštale uzeti nješto veći stan; tim mora biti najamnina malenih stanova razmjerno mnogo veća od ciene stanova srednjih i velikih, te napokon da obzirom na to i u nas sirotinja razmjerno skuplje stanuje od ljudi imućnijih, koji za isti novac dobivaju više prostora za stanovanje. Spominjuć broj stanova malenih, srednjih i velikih, zaključuje pisac, da i u naših gradovih postoji oskudica stanova, te da se ta oskudica pokazuje osobito u pomanjkanju dostatnoga stana za siromašnije razrede žiteljstva.

Pravi član *Adolfo Weber* prinese svršetak svoje razprave o *istini*. Ima istina, veli akademik, do kojih nemože čovjek sam sobom doprieti, te se mora osloniti na tudji ugled, naime čovječji i božji. Putem čovječjega ugleda spoznajemo osobito historijske, geografijske i topografijske istine, kojih nismo mogli sami ni vidjeti ni proučavati. Putem pako božjega ugleda spoznavaju se istine vjerske i moralne, koje treba bezuvjetno vjerovati. Istina se takodjer spoznaje putem čuvstva, ali može i čuvstvo djelovati na spoznaju, te ju bistriti ili tamniti, za to treba da razum i srce naravski mirno djeluju; jer ako se jedno ili drugo prevrši, onda nastaje bludnja. Napokon navodi neprijatelje istine, kao što su temperamenat, afekti, strasti, osveta, a najpogibeljniji su joj u svojih posljedicah neprijatelji simpatija i antipatija.

Dopisujući član *Luka Zima* napisa članak: *I opet o metrici narodnih pjesama,* u kojem članku brani načela svoje razprave „o metrici naših narodnih pjesama“, neštampane u Radu ove akademije, proti prigovorom i

tvrdnjam W. Wollnera u Arkivu za slavensku filologiju, odkrivajuć ujedno mane Wollnerovih nazora.

U razredu *matematično-prirodoslovnom* pravi član *Spiro Brusina* prinese razpravu *Ptice Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.* Akademik čitao je uvod ove poveće radnje o pticah trojedne kraljevine uz obzir na vaskoliki slavenski jug. Prvi povod ovoj radnji potiče od g. 1882, kad je bečki odbor za motrenje ptica-selica pozvao, da se naznače hrvatska imena ptica Austro-Ugarske. Drugo, nadošao je prvi narodni kongres ornitologa u Beču sa svojom odlukom, da se za svaku zemlju ima sastaviti popis ptica dotične zemlje. Akademik je nadalje izjavio, da je to i bez poticanja internacionalnoga odbora izazvala nužda znanja naime koje su naše ptice i kako jih moramo hrvatski zvati. Što se tiče imene ptica, to je akademik izjavio, da je kritički izradio hrvatsku nomenklaturu ptica i sastavio obća pravila za zoološku nomenklaturu, po kojih bi se i druge sile mogle prihvatiti posla. Napokon je akademik spomenuo literaturu, koja mu je rabila kod sastavljanja narodne nomenklature.

Pravi član *dr. Bogoslav Šulek* prinese razpravu *Područje materijalizma.* Pošto je akademik spomenuo važnost materijalizma, razloži osnov materijalizma i njegove tvrdnje, dokazuje, da su materijaliste kud i kamo premašili svoje područje; jer što je vječno, toga mi absolutno nemožemo *osjetiti,* nego samo nagadjati. Što materijaliste u ovom pogledu proglasuju znanjem, to da je najviše samo hipoteza. Isto valja i za njihov nauk o postanku životinja i bilja, o duši i njezinoj neumrlosti, o bogu i njegovoj svemoći. Pobiv s te strane tvrdnje

materijalista, iztiče akademik, da on tim neosudjuje materijalizma u obće, nego samo u koliko prestupa one medje, koje si je sam postavio. Na kraju svoje razprave iztiče odnošaj materijalizma prama moralu, a završuje razlaganjem, kako bi se u tom pogledu materilizam s kršćanstvom složiti mogao i imao.

Pravi član *dr. Gjuro Pilar* prinese razpravu *Rude od granita Motajice planine.* Beryll iz Motajice planine, što ga pokloni gosp. Čunčić narodnomu muzeju, potaknu akademika, da sam podje u kamenik granita, zvan „kamen" pod gorom Motajicom u svrhu da sabira drugih ruda. Trud se obilno naplatio, jer je našao liepih uraslih i izraslih berylla, a osim toga raznovrstnih ruda, koje imenice pominje. Od tih ruda su beryll i stilbit nove za zemlje na slavenskom jugu, jer u znanstvenoj literaturi neima jim spomena. Pošto je akademik opisao Motajicu, gdje su pomenute rude našaste u orografijskom i geognostičnom pogledu, razpravlja potanje o pojedinih ruda od granita, koje su ondje našaste.

Pravi član *dr. Mijo Kišpatić* prinese razpravu *Kristalični trup Moslavačke gore.* Dosadanja iztraživanja Moslavačke gore veli akademik, bavila su se samo moslavačkim granitom, dočim se na ostalo kristalinično kamenje nisu gotovo ništa obazirala. Iztraživanja akademikova su pokazala, da kristalinični trup Moslavačke gore sastoji od andaluzitna i običņa granita, zatim od biotitnoga škriljevca i napokon od salitnoga amfibolita. Za tim govori o petrografijskih sastojinah ovih kamenja i njihovu lokalnom razprostranjivanju. — *Isti* je podnio izvještaj potresnoga odbora za 1887 godinu, u kojem navodi 58 potresa, koji su iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Bosne i Hercegovine odboru dojavljeni. Medju

timi iztiče potres od 1. srpnja radi svoga velikoga obsega; pa potres od 13. kolovoza, koj je imao izhodište blizu samoborske gore, gdje je bio tako jak, da su dimnjaci padali i zidovi pucali. U samom Zagrebu bilo je iste godine 6 potresa, a pet jih poteklo iz iste potresne pukotine, iz koje je izašao i potres g. 1880. Iz iste pukotine poteklo je još pet drugih potresa, koji su se osjetili u Kašini, Bistrici i Stubici.

I ove godine poslužilo se više nečlanova organom ove akademije, da pomognu obraditi domaće polje znanosti, to u filologijsko-historijskom, to u matematično-prirodoslovnom području.

Marko Dragović iz Cetinja u Crnoj gori čitao je kao gost razpravu *o borbi Crnegore i Turske za prevlast nad Grahovom.* Počima godinom 1807, kad je ruska i crnogorska vojska udarila na pogranični grad Klobuk, što je imalo nepovoljan svršetak, jer jih Turci s Francezi suzbiše. Dalje govori o manjih sukobih medju Grahovljani i Turci, koji se sukobi skoro nikad nisu prekidali. Potanje razpravlja pisac o vojni Ali paše od g. 1836, u kojoj su i Crnogorci Grahovljanom pomagali; opisuje sužanjstvo glavara grahovskih u Mostaru, njihov bieg, pa opet njihovo tamnovanje do g. 1839. Od ove godine pa do 1842 nije bilo većih sukoba. Poslije Ali pašine navale od g. 1843 postignut bi medju vladikom Petrom II. i Ali pašom njeki sporazumak i izhodjene su Grahovljanom polakšice; nu ostalo je da Grahovljani plaćaju Turkom harač. Od te godine pa do g. 1852 Grahovljani bili su mirni, a ovom godinom svršava pisac svoju radnju. Za potvrdu priobći njekoliko dopisa medju crnogorskim vladikom i pašami u Sarajevu i Mostaru

Dragutin pl. Šoštarić prinese razpravu *Prilog k poznavanju sladkovodnih korepnjaka Hrvatske,* u kojoj je obradjeno 60 vrsti u 25 rodova pomenutih korepnjaka. Ove vrsti nisu bile dosta opredieljene, već je dotična obsežna i vrlo zamršena sinonimija kritički razjasnjena. Njekoja novija imena su napuštena, pošto se je konstatirati moglo, da se dotične vrsti daju identifikovati sa starijimi jur poznatimi oblici. Osim toga opisana je jedna posve nova vrst, koja je nadjena u Plitvicah i nazvana *Daphnia plitvicensis.* Opisu ove vrsti kao i mnogim drugim ispravkom pridodane su razjasnjujuće slike, koje je pisac sam pomoću Camerae lucidae pod mikroskopom nacrtao.

Otac *Eusebij Fermendžiu* priobći *ljetopis države bosanske reda sv. Franje od g. 1339—1736.* Ovaj je ljetopis sastavljen od četiri u razno doba latinski pisane kronike, od kojih je prva sastavljena oko godine 1551 po nepoznatom franjevcu u Ugarskoj, a dopire do 1546 godine; pisac se je služio izgubljenimi bilježkami vikara bosanskoga o. Blaža Zalke (1420—25); druga sastavljena erdeljskim franjevcem o. Leonardom Losteinerom u drugoj polovini 18. v.; treća g. 1774 Brodjaninom o. Ivanom Velikanovićem, obuhvaća razdobje od g. 1406 do 1690; napokon četvrta, kao nastavak treće za dobu 1702—35 sastavljena je u Viskovaru po ispravah i bilježkah tada čuvanih kod osiečkih i šibeničkih Franjevaca. Pisac je ove četiri kronike poredao redom kronologijskim i sastavio jedan ljetopis, dodavši mu opazke.

Arhimandrita *Nikifor Dučić* priobći dva književna priloga, na ime o *slovenskih rukopisih u norodnoj biblioteci u Parižu.* U prvom navodi zapise štampane o Martinovom s grieškami, onda zapise manje vriednosti, pak

izpravlja pogrješke Šafařikova izdanja žitija Stjepana Nemanje; u drugom priobćuje razne zapise raznih starih spomenika.

Otac *Stjepan Zlatović* prinese *tri književna priloga;* naime: *odlomak nekrologa,* koj se sačuvao na koricah rukopisnoga časoslova, njekada bribirskoga, a sada šibeničkoga samostana franjevačkoga iz 15. vieka, gdje su zabilježene godine i dani smrti više članova porodice Šubića, Slavogostića, Ugrinovića, Stipanića i dr. u XIV. i XV. vieku; zatim *Ljetopis o. Pavla Šilobradovića,* u kojem su na tanko pobilježena četovanja dalmatinskih krajišnika na Turke g. 1602—1686; napokon obširan *Izvještaj o. Pavla Rovinjanina* u svojoj viziti u Bosni g. 1640, liep prilog za poznavanje ove pokrajine polovicom XVII. vieka.

Jugoslavenska je akademija minule akademijske godine proslavila dvie osobite svečanosti Dne 9. siečnja o. g. *tristogodišnjicu poroda velikoga pjesnika Ivana Gundulića.* U tu spomen držala je akademija javnu sjednicu, u kojoj je čitao pravi član *dr. Franjo Marković* razpravu o Gundulićevoj *Dubravci.* Akademik razsvjetljujući sadržaj i kompoziciju Dubravke podatci iz poviesti političke, prosvjetne i književne, pokazuje, kako je Gundulić staru dubrovačku svetkovinu na čast sv. Vlaha, zaštitnika republike, upotrebio za svoju pjesničku prikazu svetkovanja slobode; pa kako Gundulić historijski istinito prikazuje uzornu i blagotvornu vladavinu u slobodnom Dubrovniku, a opet i štetnu u podjarmljenoj Dalmaciji, što je jedna osnovna nit u sastavu Dubravke. Akademik dalje dokazuje, da je drama Dubravka po sadržaju i ideji posve izvoran plod dubrovačkoga života, po obliku pako dramskom da stare

elemente pastirske igre, melodrame i komedije sastavlja na izvoran način. Napokon iztiče akademik nutrnju svezu Gundulićeve drame Dubravke s njegovim epom Osmanidom i po tom epu s prieporodom ilirskoga doba.

Vrh toga jugoslavenska je akademija sudjelovanjem Matice hrvatske izhodila od intendanture našega narodnoga zemaljskoga kazališta, da se iste večeri u istu slavu prikazivala uz sjajno razsvietljeno gledalište i pred dubko punom kućom Gundulićeva drama „Dubravka". Koliko štovanje prama pjesniku neumrle slave živi još i u današnjoj generaciji, zasvjedočila je ova svečanost, jer sve što Zagreb ima inteligentnijega obćinstva, ročilo se one večeri koje u akademičkoj sjednici, koje kod prikazivanja u kazalištu, da svojim učešćem, oduševljenjem i zanosom izkaže počast uspomeni Ivana Gundulića. Premda je akademija zahvalila svim, koji su pomogli one večeri okititi spomen velikoga pjesnika, opetuje istu zahvalnost i prigodom današnje svečane sgode.

Drugu svečanost proslavila je ova akademija dne 16. veljače o. g., naime *petdesetgodišnjicu misnikovanja* svojega utemeljitelja i pokrovitelja, biskupa *J. J. Strossmayera.* U slavu toga dana služena je u crkvi sv. Katarine svečana služba božja, kojoj su prisustvovali ne samo članovi ove akademije, nego i članovi sveučilišta, gradsko poglavarstvo i zastupstvo, trgovačka komora i liepa kita otmenoga obćinstva, a pod misom pjevali su članovi „Kola" pod ravnanjem svoga sborovodje. Vrh toga proslavila je ova akademija ovu svečanost svoga veledušnoga roditelja i pokrovitelja svečanom sjednicom, koju je istoga dana na večer držala. U nazočnosti skoro svega učenoga svieta našega glavnoga grada i vrlo liepe

kite otmenoga obćinstva govorio je pravi član *T. Smičiklas* svečano slovo, koje bijaše „Essai o idejah biskupa Strossmayera", crtanje njegova djelovanja i požrtvovnosti za narodnu prosvjetu, te uzvišene ideje, koja poput zlatne niti izpreplić́e svako njegovo djelo, sve njegove misli: sloga južnih Slavena, Hrvata i Srba napose. Strossmayer je svojim genijem shvatio kulturne potrebe svoga naroda u ono doba, kad je izgledalo, da hrvatski narod neće nikada doći do nauke u zapadnjačkom smislu te rieči; stvorivši akademiju i sveučilište stvorio je ove naučne zavode u uvjerenju, da će podići književnost, udariti temelj nauci, i da će ovi zavodi biti zaštitnici narodnosti i jezika narodnjega, a ujedno složiti braću, koja su se rad imena počela mrziti. Prelazeć na ostala djela biskupova iztiče, kako je podigao monumentalnu crkvu, koju je uresio djeli moderne umjetnosti, i kako je na svojih naučnih putovanjih kupovao umjetnine, od kojih je postala galerija slika, koja je u najtjesnijem savezu s djakovačkom crkvom. Akademik dalje tumači želju biskupovu o jedinstvu crkava; crta njegov govornički genij, iztiče njegovu žarku ljubav prama narodu i naglašuje njegovu riedku ljubav prama mladeži.

Buduć da je preuzvišeni pokrovitelj svoju petdesetgodišnjicu misnikovanja slavio na svoj imendan dne 19. ožujka o. g., odasla akademija za taj svečani dan deputaciju u Djakovo, naime prave članove dr. Fr. Račkoga, dra. Fr. Markovića i dra. Gj. Pilara, koji su preuzvišenomu pokrovitelju na ime akademije predali adresu, kojom je jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti svojemu roditelju i pokrovitelju ne samo najusrdnije čestitala riedku svečanost petdesetgodišnjega mi-

snikovanja, nego mu ovom svečanom prilikom preko svojih odaslanika najučtivije zahvalila na svojem postanku, koji zahvaliti ima li njegovoj iniciativi; na nebrojenih njegovih veledušnih dobročinstvah, kojimi ju od njezina početka obsipao i svake je godine još neprestano dariva. Ali ni ovom prilikom, kao na velik spomendan svoga požrtvovnoga Bogu posvećenoga života, nije preuzvišeni pokrovitelj zaboravio svojega gojenčeta. Znajuć, da je akademija ovo doba bez svake zemaljske podpore, i da težko odkida od svoga malenoga godišnjega prihoda, koj se ima posvetiti li strogo znanstvenim poslovom, troškove za galeriju: da joj taj teret olakoti, veledušno joj na spomen svoga znamenitoga dana pokloni svotu od 10000 for., da kamate te glavnice pomognu namirivati troškove za galeriju. Premda je akademija izrazila veledušnomu utemeljitelju i pokrovitelju za taj veliki dar svoju najučtiviju hvalu, opetuje ju i prigodom današnje svečane sgode.

Preostalu radnju od prošle godine priobćila je akademija u LXXXVIII., LXXXIX., XC., XCI., XCII. i XCIII. knjizi ovogodišnjega „Rada“. Od ovih šest knjiga „Rada“ za ovu godinu ide LXXXIX., XCI. i XCIII. na filologičko-historički i filozofičko-juridički razred; knjiga XCII. na matematično-prirodoslovni razred; knjige LXXXVIII. i XC. su zajedničke, u njih su nastavak vjekopisa i razprave o radu Boškovićevu. — Pomenute omanje književne i historijske spomenike priobćila je akademija u svojem sborniku „Starine“, kojih je XX. knjiga doštampana, te je netom svjetlo ugledala. Preostala pako gradja štampati će se nastajuće akademijske godine.

Osim ovoga rada jugoslavenska je akademija i minule godine nastavila izdavanje gradje za jezik, historiju, pisano pravo slavenskoga juga i poznavanje prirodnih odnošaja naše domovine, te je ovu gradju na sviet izdala u posebnih knjigah.

Buduć da je o razpravi dopisujućega člana Fr. Bulića *hrvatski spomenici našasti u okolici Knina,* o kojoj sam u izvještaju od prošle godine potanje govorio, zaključeno, da se izda kao posebno djelo, koje će ovih dana, jur naštampano, učenomu svietu predano biti. Uz razpravu dodani su vjerni snimci tih starina na 18 tablica. Radnja probuditi će pažnju i kod nas i preko granica, jer su ornamentalni spomenici IX. i X. vieka u obće dosta riedki, a za nas su osobito važni, što nam donjekle odkrivaju koprenu s prosvjetne slike naše domovine u onoj dobi njezine podpune državne samostalnosti.

Nastavljajuć izdavanje izvora za jugoslavensku historiju i pravo, predati će akademija do kraja ove godine učenomu svietu XIX. knjigu „Monumenata", naime izprave o uroti Petra Zrinskoga i Krste Frankopana *(Documents relatifs à la conspiration des magnates hongrois-croates, 1644—71),* što je pr. čl. dr. B. Bogišić iz parižkoga narodnoga arhiva izpisao i za štampu priredio. Nastojeći akademija, da se sakupljena i za izdanje priredjena historijska gradja koliko je moguće prije na sviet izda, predala je već u štampu na račun buduće godine XX. knjigu „Monumenata", odnosno treću knjigu spomenika, odnosećih se na historiju bivše vojne Krajine, što je dop. čl. R. Lopašić sakupio i za štampu priredio. — Trudeći se akadamija oko sabiranja različite gradje za historiju jugoslavensku, prihvatila je za štam-

panje od poč čl. Iv. Kukuljevića Sakcinskoga ponudjena joj regesta XIII. vieka, koja su nastavak njegova kodeksa, a štampati će se pomalo u „Starinah“, te će moći historikom poslužiti, dok ne budu izprave u diplomatičkom sborniku cjelovito obielodanjene. — Ova je akademija i ove godine jednakim trudom nastojala oko sabiranja i izpisivanja gradje za „Codex diplomaticus et epistolaris“ kao i za „acta dietalia“ naših kraljevina, te je svu brigu oko sakupljanja te gradje kao i redakciju prvoga djela povjerila akademikom dr. Fr. Račkomu i Iv. Tkalčiću, a drugoga djela akademikom T. Smičiklasu i R. Lopašiću; akademiku pako S. Ljubiću povjerila nastavak izdavanja listina iz mletačkoga arkiva, a akademiku N. Nodilu izdavanje dubrovačkih historijskih pisaca. Ali ti poslovi spadaju po svojoj naravi medju one književne radnje ove akademije, koje će trajati više godina, pa čim se što za štampu priredi, izdati će se prema razpoloživim sredstvom po malo na sviet.

Nastavljajuć izdavanje *Starih pisaca hrvatskih,* doštampava se knjiga XVI., u kojoj su djela *P. Zoranića, Savina Bendiševića Gučetića i A. Sassia,* i koja spadaju kronologijski u doba prije Gundulića, što se ima postupice ispuniti; a za štampu je tu knjigu priredio pr. čl. P. Budmani.

Posao oko hrvatskoga akademijskoga rječnika i ove je godine napredovao, jer je upravo doštampana deseta svezka ili druga trećega diela, a u toj svezci obradjena je gradja od rieči *godomik* do rieči *grumac.* — I ove se godine nastavljalo sakupljanje, crpanje i redanje rječničke gradje, pa mi je zahvaliti svim, koji su slali rieči redakciji rječnika, osobito I. Bogdanoviću,

parohu u Divoselu u Lici, M. Mediću, profesoru u Ze munu Hefelu učit. u Sisku i D. Hircu, učitelju u Lepojglavi, za priposlane zbirke narodnih rieči i fraza.

Sad mi je izviestiti o dvih zavodih, pripadajućih akademiji, naime o knjižnici i o Strossmayerovoj galeriji slika.

Akademijska knjižnica znatno se je i ove godine pomnožala, priraslo joj je naime do 2500 svezaka, što knjiga što časopisa, najviše zamjenom sa zavodi, s kojimi obći i kojih se je broj i ove godine povećao. Od darova spominjemo sa zahvalnošću dar Nj. svetosti pape Leona XIII, koj je poklonio skupocjeno djelo, izdano prigodom petdesetgodišnjice njegova svećenstva. Ogromna zbirka rukopisa ove se godine umnožila i to najprije darom preuzv. pokrovitelja, koj joj darova krupan svezak listina i pisama, tičućih se spljetske obitelji Marulića, medju kojimi ima nepoznata do sada oporuka našega slavnoga pjesnika Marka Marulića; zatim darom preuzv. gosp. Gjure grofa Jellačića, koj joj pokloni jedan ukusno pisani rukopis sa zbirkom raznih dalmatinskih pjesnika, od kojih vriedno je spomenuti do sada nepoznata Maroja Zlatarića, koj je popunio XIII. i XIV. pjevanje Gundulićeva Osmana; onda darom Dragutina Švagela, koj je poklonio do 50 listina XIV. do XVIII. vieka, tičućih se hrvatskoga Zagorja; napokon darom g. akademika P. Budmana, koj je poklonio jedan svezak correspondencija dubrovačke republike medju god. 1670—1684, 454 pisama, pisanih visokim dostojanstvenikom i raznim korporacijam. Akademija je kupila od Iv. Duške u Jožefovu u Českoj jedan svežanj pisama tičućih se vojna u Ugarskoj g. 1848, medju

kojimi ima i izvornih koncepta bana Jellačića. — Što se nutarnjega uredjenja knjižnice tiče, nastavljao se i minule godine novi popis, te nada je, da će tečajem ove akademijske godine jedna soba podpuno na novo popisana i uredjena biti. Knjižnica bijaše po običaju otvorena svaki dan, te su se njom služili strukovnjaci i mnogi sveučilišni gradjani.

Akademija je ove godine stupila u zamjenu publikacija s kr akademijom znanosti u Biogradu i s duhovnom akademijom u Petrogradu, s redakcijami časopisa „Athenaeum“ u Pragu, „Ruskih starina u Petrogradu“ i s redakcijom časopisa „Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn“ u Pešti.

O Strossmayerovoj galeriji slika imam izviestiti, da se je minule godine neočekivano obogatila ponajviše veledušnimi darovi preuzv. pokrovitelja, koji joj ponajprije pokloni 45 priloga bakroreza i drugih reprodukcija glasovitih umjetnina. Vrh toga pokloni prekrasnu kopiju Tizianova sv. Ivana Krstitelja, kako se misli, od Van-Dycka, kada je boravio u Italiji; pa *pet* slika *aquarella* priznatoga vještaka Ed. Kaisera. Ovi prikazuju dvie Madonne od Correggia, koje su sada u galeriji u Parmi; jedna je t. zv. „Madonna di S. Girolamo“ s lavom svečevim, druga „Madonna di Scodella“, t. j. prikazujuća sv. obitelj u biegu u Egipat. Obje se slike ubrajaju u najizvrstnije umotvorine A. Alegria da Correggio. Treći aquarell prikazuje našašće Mojsije i sud Salamona od Giorgiona u fiorentinskoj galeriji palače Pitti. Četvrti aquarell prikazuje danskoga kraljevića, sina Friderika II. u galeriji Pitti od Šustermanna. Napokon peti prikazuje „spavajućega Amora“ od Volterrana u slogu Correggia. Za tim mi je napomenuti dva liepa kartona od starijega i mladjega Seitza; jedan

naime prikazuje, kako Isus goni trgovce iz hrama, a drugi karton prikazuje, jedan prizor obćenitoga potopa. Napokon knez I. Odeschalchi u Rimu na spomen, što je preuzv. pokrovitelja u sebe pogostio, pokloni i posla o svojem trošku dvie stare kopije slika S. Rafaela: „Il Parnasso i papa Lav Veliki odvraćajući Atilu", kojih su originali u Rafaelovih stanzah vatikanskih. Za sve ove darove izriče akademija veledušnim darovateljem najučtiviju hvalu. Koliko naše obćinstvo zanima ovaj prosvjetni zavod, razabire se odatle, što ga je uz ovu godinu do konca prošloga mjeseca posjetilo do 12.000 što domaćih, što stranih osoba, koje su svoja imena u knjigu upisale, neračunajuć ovamo osobe neupisane, kojih je opet dosta bilo. Medju visokimi posjetitelji radostno spominjem Nj. visosti nasliednika priestolja, kraljevića Rudolfa s prejasnom suprugom kraljevnom Stefanijom i nadvojvodom Otom, koji su se udostojali prigodom svoga boravka u Zagrebu pregledati takodjer našu galeriju i svoja imena ubilježiti u knjigu spomenicu. — Pošto je prošle godine pet godina minulo, za koje je akademija izabrala prof. dra. I. Kršnjavoga ravnateljem svoje galerije, nije držala potrebitim, osobito radi štednje, da se s nova popuni ravnateljsko mjesto.

Gojeći jugoslavenska akademija zahvalnu spomen prama svojim dobrotvorom, odlučila je, da se slike dobrotvora, koji su joj od 5000 for. više poklonili, smjeste u dvorani za čitanje, te se u to ime obratila molbom na dotičnike ili njihove nasljednike. Molba je našla odziva, jer su jur slike dvojice dobrotvora ove akademije, naime Gustava baruna Prandava i Metela baruna Ožegovića, u ovoj dvorani na vječitu spomen smještene; akademija se u to ime darovateljem najučtivije zahvaljuje.

---

*

Napomenuv do sada povoljne momente u razvoju ove akademije, nemogu mukom mimoići ni žalostnih, što jih akademija prošle godine osjetila, izgubivši smrću dopisujućega člana u razredu matematično-prirodoslovnom, *dra. Josipa Pančića,* predsjednika kr. srbske akademije znanosti, profesora velike škole i člana državnoga savjeta, koji je dne 7. ožujka 1888 u Biogradu preminuo. Pokojnik, rodjen u Bribiru u hrvatskom primorju, proživio je malo ne sav svoj viek u Srbiji, najprije kao praktični liečnik, pa kao profesor prirodopisa na velikoj školi u Biogradu. Pokojnikom izgubila je jugoslavenska nauka velikoga prosveštenika, škola izgubila je učitelja, a mlada naša sestra, kr. srbska akademija, svoga prvoga predsjednika, koji joj je pomagao dići se na noge. Pokojnik posvetio je gotovo sav svoj život izučavanju flore i faune ne samo Srbije, nego i drugih balkanskih zemalja; kao profesor stvorio je i uredio srbski herbarium, osnovao je botanički vrt i položio temelje prirodopisnim kabinetom biogradske veike škole, a napisao je 35 raznih učenih djela, koja su mu pribavila veliki glas kao učenjaku, da se njegovo ime s poštovanjem spominje u učenih djelih stručnih. lNjegove učene radnje neiznose samo bogatstvo flore faune balkanskih zemalja na vidik, nego iznose na svjetlo i bogatstvo srbskoga odnosno hrvatskoga narod-i noga jezika; a tim su pokojnikove zasluge za narodnu naučnu terminologiju, kao što su i za jugoslavensku nauku, neocienjive. — Dne 25. studenoga o. g. preminu u Pragu dopisujući član u razredu filologičko-historičkom *Josip Jireček,* austrijski ministar za bogoštovje i nastavu u miru, predsjednik českoga učenoga družtva, član českoga sabora itd. Pokojnikom izgubi

bratski narod českí jednoga od svojih najuglednijih prvaka, jednoga od najplodnijih českih učenjaka. Jireček napisao niz liepih razprava, djela i raznovrstnih članaka, ponajviše o literarnoj historiji českoj, koje su se odlikovale kritičkom metodom. Uza to temeljito je poznavao i druge slavenske literature te je o glavnih jim djelih i izvješćivao. Kao veliki prijatelj svakoga slavenskoga napredka pomagao je bivši ministar nastave, da je poljski jezik na sveučilištu u Lavovu postao nastavnim jezikom, te steče velike si zasluge oko oživotvorenja kr. akademije znanosti u Krakovu. Bijaše napose veliki prijatelj našemu narodu, kojega je jezik govorio i knjigu dobro poznavao; kao ministerijalni činovnik išao je savjetom na ruku mladim Hrvatom i Srbom, koji su se onda na bečkom sveučilištu za učiteljstvo pripravljali; i onim, koji su pisali prve školske knjige hrvatske za naša srednja učilišta. Ovoj pako akademiji bijaše osobito odan, prateći pomnjivo svaki njezin napredak i svaku njezinu publikaciju, osobito historijske i književne naravi; kao ministar obdario ju skupocjenim djelom Sickelovim „Monumenta graphica medii aevi".

Novčano stanje akademije je sada ovakovo: zakladna glavnica po izkazu zemaljskoga računovodstva iznosila je koncem 1887 godine ukupno 386.621 for. 27 novč., pošto je na svršetku 1886 godine imala 373.918 for. 56 novč., prirasla je dakle ove godine za 12.702 for. 71 novč. Ovaj prirast potiče odatle, što su joj njekoji skuplji državni papiri izvučeni, za koje su kupljeni jeftiniji, pa izplatom njekojih starijih i novijih priloga i zapisa.

Prihoda je imala jugoslavenska akademija 1887 godine 19.356 for. $2^1/_2$ novč., a izdala je iste godine

19.174 for. $49^1/_2$ novč., tako da su računi koncem godine zaključeni s viškom od 181 for. 53 novč. Kako je akademija svoj prihod upotrebila, pokazali su računi, koje je po pravilih svojih obznanila u novinah, a štampati će se i u III. svezci *Ljetopisa,* koji će do kraja ove godine svjetlo ugledati. Ljetopis, po odluci akademije, izlaziti će u buduće svake godine, a razlikovati će se sadržinom od dojakošnjih, što će se u njem štampati takodjer izvodi zapisnika, svečana sjednica i nekrolozi, a tim će se prištediti u Radu prostora, koji će zapremiti razprave i drugi članci.

Ako se s ovim prihodom porede znanstveni i književni proizvodi minule akademijske godine, razabrati će se, da književna i znanstvena privreda naše akademije nije 1888 godine zaostala za nijednom od prošlih godina. A o samoj i akademiji i podpori, koju će uživati, visi još veći napredak njezin na korist domaće znanosti i razvitak narodne prosvjete. Vrata naše akademije stoje otvorena svim bez razlike radnikom na polju onih grana znanosti, koje po svojih pravilih obradjuje; pak se želiti ima, da se redovi starijih trudnika mladjimi silami čim obilnije i uspješnije popune.

Da popuni donjekle praznine, koje su smrću članova nastale, akademija je izabrala u svojoj glavnoj skupštini od 3. prosinca o. g. dva dopisujuća člana u razredu filologičko-historičkom, izabrani su naime *Ilarion Ruvarac,* arhimandrita u fruško-gorskom manastiru u Grgetku, i dr. *Grgur Krek,* profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.

Kostomarov je sav svoj život nauci, knjizi posvetio. Rodio se 4/16. maja 1817 god. u selu Jurasovki, ostrogožskoga kotara, voronežke gubernije, od vlasteoske obitelji.[1] Kada mu bilo deset godina (1827), odvede ga otac u Moskvu, te ga ovdje preda u sukromni učilištni zavod pod upravom Ge-a, lektora francezkoga jezika. Nu ovdje sprovede mladi Nikolaj Ivanović samo godinu dana; jer kada mu bješe otac umoren od vlastite dvorske čeljadi, prenese ga majka god. 1828 iz Moskve u Voronež, i ovdje smjesti u odgojilištu gimnazijskih učitelja Teodorova i Popova. Odavle priedje godine 1831 u voronežku javnu gimnaziju, i to u treći razred.

Svršivši u Voronežu šestorazrednu gimnaziju, priedje Kostomarov god. 1833 na sveučilište u Harkovu u historičko-filologički tečaj, tada pod imenom „slovesnoga fakulteta". Profesori bijahu mu: iz latinske filologije Ivan Jakovljević Kroneberg, rodom Niemac, djak jenske universe, stupivši god. 1814. u rusku službu, bijaše prije ravnateljem trgovačke škole u Moskvi, onda profesorom harkovskoga universiteta, gdje izda latinsko-ruski rječnik, rimsku arheologiju (antiquitates romanae 1823) i latinsku gramatiku (1825). Uz Kroneberga, muža učena i darovita, čitaše o latinskom jeziku Rus Sokalskij. Grčku filosofiju predavaše Niemac Mavra, koji je slabo govorio ruski; a rusku historiju Artemovskij-Gulak. Nu više od ovih učitelja djelovao je na Kostomarova u znan-

[1] Kostomarova autobiografijska zapiska priobćena je u djelu: Біографическій словарь профессоровъ и преподавателей имп. Университета св. Владимира. Кіевъ 1884. V. takodjer: Autobiografiju u sborniku: Русская мысль (sv. maj i juni 1885). Кіевская Старина 1885 (maj). Новъ 1885. Вѣстникъ Европы 1885. knj. V, 411.

stvenom pogledu Izmail Jovanović Sreznevskij, slavno poznati slavista, koji svršivši nauke (1829) na harkovskom sveučilištu i položivši izpite za magistra nauka političkih (1835—6), bijaše ondje dvie godine pristavom profesorom statistike, dok se god. 1839 ne uputi na tri godine u slavenske zemlje izvan Rusije, posjetiv Česku a i Hrvatsku. Sreznevskij se je tada bavio slavenskim narodopisom, obrativ osobitu pažnju na maloruske narodne pjesme i poviesti, te je već g. 1833—38 izdao u Harkovu pod naslovom: „Запорожская старина“ liepu sbirku maloruskih pjesama u 6 knjiga, poprativ ju povjestnimi primjetbami i razjasnjenji. Sreznevskij bijaše već ondje obljubio za pet godina mladjega Kostomarova, te ga je u svojih etnografskih izletih po maloj Rusiji sa sobom vodio.

Nu skoro da nije jedan korak odvratio Kostomarova od puta nauke. Svršivši na ime god. 1836 universitetski tečaj i postigavši u siečnju sliedeće godine (1837) poslije izpita stepen kandidata, odluči stupiti u vojničku službu, te postade „junkerom“ dragunske pukovnije kinburnske u Ostrogožskom, gubernije harkovske. Ali na sreću moć vila bijaše jača od Marta. Kostomarova privlačio je bogati ostrogožski arkiv više nego li vojničke vježbe; on je rado čitave dane sprovodio medju listinami. Osjetiv dakle veće zvanje za nauku, a osobito za poviest, nego li za vojničtvo, ostavi ga iza mjesec dana i uputi se u Moskvu s nakanom, da se ondje pripravi za izpit, kojim bi postigao stepen magistra ruske literature.

U Moskvi slušaše Kostomarov na sveučilištu predavanja Mihaila T. Kačenovskoga i M. Pogodina iz ruske historije a Stefana P. Ševyreva iz historije ruske knji-

ževnosti Sva tri profesora uživala su dobar glas i kano učitelji i kano strukovnjaci. Kačenovskij je osnovač t. zv. skeptičke škole u ruskoj poviesti, sliedovatelj Schlözera i Niebuhra, a načelni protivnik romantike. O Pogodinu i njegovoj historijskoj radnji progovorio sam obširnije u njegovoj uspomeni posvećenom nekrologu (Rad XXXVIII, 200). Ševyrev poznavaše temeljito zapadno-evropsku literaturu, osobito njemačko i talijansko pjesničtvo, te bijaše ujedno prijateljem umjetnosti, osobito talijanskoga slikarstva. Kada ga je Kostomarov slušao, bijaše tek u početku svoga učiteljskoga i književničkoga zvanja, koje je drugo otvorio s djelom: Теорія поезій въ историческомъ развитій у древнихъ и новихъ народовъ (Москва 1836). Kostomarov nije se toga puta dugo bavio u Moskvi; jur proljećem god. 1838 preseli se na svoje imanje u Jurasovku. Ali ovdje oboliv premjesti se po savjetu liečnika opet u Harkov, gdje oporavivši se zače misao pripraviti se za izpit na stepen magistra historijskih nauka. Poslije marljive dvogodišnje priprave položi s uspjehom takav izpit dne 24. novembra i 4. decembra 1840 godine.

Još za djakovanja, a osobito pri koncu sveučilištnoga tečaja, probudila se u mladom Kostomarovu želja za naukom. Što mu predavanja s učiteljske stolice nisu podavala, sam je marljivo popunjavao. Mnogo je čitao, učio njemački jezik i poljski, i uveo se u historiju i etnografiju rusku, imenito malorusku. „Čitao sam — izpovieda sam — Gogolja s oduševljenjem, pročitao ga ali načitati ga se nisam mogao. Kako je sve ovo oko mene tako blizu a svega toga nisam vidio, ne znam; činilo mi se nuždno liepo proučiti. Za tim uzeh neveliko izdanje maloruskih pjesama Maksimovića g. 1827; počeh

čitati; onda „dumy", koje je takodjer Maksimović izdao (1834) i bio sam njimi podpunoma oduševljen. Ideja narodnosti, koja je već tuj bila u ovo vrieme, stade me silno zanimati. Pročitah Saharova (naime njegovo izdanje priča ruskoga naroda 1836—7 i narodnih pjesama 1839), strane knjige o narodnom pjesničtvu, koliko samo jih mogao dobiti, pročitah razpravu Bodjanskoga o narodnih pjesmah (1837), počeh učiti češki i srbski. Maloruske pjesme, izdane Maksimovićem, naučih na izust, prem su se Malorusi tada smijali mojemu izgovoru." Kada je proljećem god. 1838 otišao kući, zavlada Kostomarovom, kako sam kaže, njekakova strast naprama svemu, što je malorusko. „Došao sam izvan sebe — primjećuje — kada bi vidio, kako nevježe, kakovih je tada mnogo bilo, s priezirom govore o Hohlah (Malorusih) i kako svaka maloruska rieč probudjuje samo smieh".

Ova nam vlastita izpoviest odkriva, da je mladi Kostomarov već za djakovanja svoga unišao u onu glavnu misao, koja je tada sve dublje prodirala u obrazovano rusko društvo — a ta misao jest misao narodnosti, misao narodne osebnosti. Obrazovani slojevi ruskoga društva u prošlom i u početku našega vieka živili su u idealih suvremenih zapadno-evropskih. Ovaj pojav bijaše naravna posljedica obrazovanja ruskoga društva od vremena Petra velikoga. S toga obrazovani Rus onoga vremena, i onaj, koji je iz puka izlazio, lasno je uza svu ljubav k svojoj domovini izgubio sviest osebnosti ruskoga naroda. Odavle su i ruski iztraživaoci ruske davnine nepravilno shvaćali njezine samobitne pojave. Tek sila ona ruske narodne samosviesti, koja se poput potresa očitovala u ratovih proti Napoleonu I., prenula je i obrazovane slojeve ruskoga društva, te stade pažnju

njihovu k sebi privlačiti. Tako oni Rusi, koji su si zapadnu prosvjetu usvojili, kano i oni, koji su vojničkom bujicom zapad poplavili, te ovdje proučili njegove osebine, počeli su osjećati sebe za članove osebnoga naroda s posebnim narodnim obilježjem i posebnom predajom. Odavle su mnogi obrazovani Rusi, zaljubljeni inače u oblike zapadno-evropskoga života, ostali podjedno gorljivi sinovi svoga naroda, strastno ljubeći sve rusko. Nu trudili su se mnogi, da oboje u sklad dovedu. S toga opaža se težnja, da se u prošlosti ruskoj nadje čim više oblika javnoga života, koji bi sa sličnimi zapadnimi jednaki ili srodni bili. Odavle se u starom ruskom veču, soboru, dumi naziralo upućenje načela godine 1789; pak u osnovah obćih državnih reforma mislilo se i na uskrisenje staroga ruskoga veča, sabora, dume. Smjeliji već su tada sanjali o obćeslavenskoj federaciji, kano obliku za obćeslavenski savez. Strožijoj nauci dodje u pomoć i pjesničtvo idealizirajući glavne pojave ruske prošlosti. Ovo bijaše prvo oduševljenje za rusku starinu i rusku narodnost, bijaše prvi ruski romanticizam.

Ova preobrazba ruske sviesti bijaše prvi korak k daljnjemu razvitku njezinu, u kojem se je udubila u narodnu osebinu te nju proučavala i njezina obilježja izticala, brineći se za strane pojave samo u toliko, u koliko su ovi služili za proučavanje onih samosvojnih obilježja. Odavle su već i mnogi ruski romantici dosta hladni bili naprama zapadno-evropskim oblikom života iztičući, da je za sreću Rusije i za dostignuće njezinih prosvjetnih oblika nuždno uzkrisiti starodavne oblike ruskoga života. Narod, njegov život i sve osebine toga života u sadašnjosti i prošlosti, postali su predmetom

iztraživanja u obrazovanom ruskom društvu osobito od treće desetine našega stoljeća. Odavle tolika žurba sa sabiranjem narodnih pjesama, narodnih priča, narodnih običaja, narodnoga načina mišljenja, shvaćanja i osjećanja; odavle tolik trud oko ruske poviesti, osobito u proučanju onih pojava, koji nose obilježje čisto narodno. Poče se tražiti i formula za označenje ruske narodne osebnosti; a bilo jih je, koji su mislili, da stožer, oko kojega se je ruski život kretao i ka kojemu imade se opet vratiti, sastoji se u ovom trojstvu: u narodnosti, kano etničkom, u pravoslavju, kano duhovnom, i u samodržavju, kano političkom načelu.

Ova struja već je obrazovano rusko društvo na široko i duboko zahvatila bila, kada je Kostomarov sveučilište polazio i stao se naukom pobliže zanimati; pa je i on umah tim pravcem zaplovio. Narod i svi pojavi njegova života postali su predmetom mladenačke ljubavi njegove. „Svaki narod — ovo su rieči njegove — ima u sebi nješto opredieljena, što se tiče više ili manje svake od tih osoba, koje spadaju na narod. To je narodni značaj, po kojem može ciela masa promatrana biti kano jedan čovjek. Svako pojedino lice imade svoj značaj; taj se značaj razpoznaje u njegovih djelih, utiscih; a osobito u onih slučajevih, kada se nehotice izrazuje ne brineći se, da bude opažen, izpitan, priznan . . Svaki narod, smatran kano jedna osoba, imade svoj ideal, za kojim teži; od toga trudi se, n. pr. povjestnik opisujući djela svoga naroda, iztaći u liepom svjetlu one crte, koje silno miluje“. A pošto se je Kostomarov rodio i odgojio medju Malorusi, obljubio je u mladosti osobito ovo pleme rusko, i stao ga svestrano izučati. Čim se je osjećao sposobnim, da primi pero u ruke, zamisli —

kako sam kaže — pisati po malo-ruski, „no kako pisati? Treba učiti se od naroda, njemu se približiti. I evo počeh razgovarati sa seljaci (съ хохлами), hodao sam na večernice (posiela), stao sabirati pjesme“. Naveli smo rieči Kostomarova, kako je oduševljeno čitao Gogolja, njegove naime dotle u maloruskom jeziku izdane balade i drame, pak u književnom ruskom jeziku obielodanjene „povĕsti“ i „večeri“, uzete iz života maloruskoga plemena. Iz istoga vrela crpali su tadašnji maloruski pisci Georgij Fedorović Kvitka (pseudonim Osnovjanenko), Artemovskij, E. Hrebenka svoje pripoviesti, skazke, pjesni. Pridruži jim se Kostomarov obielodaniv pod pseudonimom Jeremije Halke god. 1838 dramu „Sava Čalyj“ i god. 1839—1840 dvie sbirke svojih pjesni „Ukrajinskija ballady“ i „Kvitku“, te napokon god. 1841 u Korsunovom zborniku „Snip“ tragediju „Perejaslavska nič“. Dodaju li se još k ovim mladenačkim proizvodom prievod Byronovih hebrejskih melodija i njekoliko maloruskih stihotvorenja (god. 1842 u sborniku „Молодикъ“, koji je Becki izdavao), uz koja i prievod iz kraljodvorskoga rukopisa: tada je tim izcrpen rad Kostomarova u maloruskom jeziku a u području liepe knjige.[1]

Prem taj rad nije iznio na slavu ime Kostomarova, koju je on kašnje na naučnom poprištu steko: to nije ostao bez uspjeha, jer si je izučanjem narodnih tvorina i vježbanjem na polju liepe knjige za rana usvojio poznavanje duha narodnoga jezika i onu umjeću u pripoviedanju i razlaganju misli, kojimi se znanstvene radnje Kostomarova toliko odlikuju.

[1] Ukupno izdan u Odesi god. 1875 u knjizi: Збірникъ творівъ Іеремии Галки.

*

Nu narodne tvorine nisu prestajale zanimati Kostomarova; a u koju svrhu, očituje sam ovimi riečmi: „Za izučanje narodnoga značaja valja postupati tako kano što s čovjekom, kojega se želi proučiti: valja takove izvore iskati, u kojih se narod nehotice pokazuje. K ovakim izvorom spada literatura.. Prava poezija ne dopušta laži i pretvaranja; časovi poezije jesu časovi stvaranja i narod ih prokušava i ostavlja spomenike — on pjeva; pjesme njegove jesu proizvod njegova čuvstva, ne lažu; one se radjaju i obrazuju tada kada narod ne nosi obrazine.. Narod se u pjesni javlja takav kakav je: pjesma — istina. Imade i drugo, jednako važno, preimućtvo narodne pjesme: njezina sveobćenitost. Nitko neće kazati: kada je i tko učinio takovu pjesmu; ona se cielom masom izlila; svaki, koji ju pjeva, smatra ju svojim vlastitim proizvodom. Nigdje se narod ne očituje takom jedinstvenom osobom, kano što u tih zvucih svoje duše; dosljedno u ničem drugom ne pokazuje u toliko svojega značaja.“ Kano historički izvor mogu narodne pjesme biti važne s različitih gledišta: one su ljetopis spoljašnih dogodjaja, odraz narodnoga bića, shvaćanje naroda sama sebe i ciele okoline svoje; zrcalo duhovnoga, povjestnoga i družtvenoga života naroda. „Odavle — primjećuje Kostomarov — opaža se kod svih evropskih naroda ljubav k narodnosti i uvaženje narodne poezije. Svagdje su narodne pjesme sabirali, objašnjavali ih, oponašali; svagdje je narodnost našla sebi predstavnika u nauci i u književnosti. Englezki pjesnici, Walter Scott i Tomo Moor, crpali su iz narodnih pjesama nadahnuće za svoje poetičke tvorbe. Sveobuhvaćajuća lira Götheova u najboljih svojih pjesmotvorih udešavala se pod skladom staronje-

mačkih lieda; Uhlandove balade tako su svojemu izvoru blizke, da za narod zamjenjuju njegove predjašnje sobstvene proizvode". Onda upućuje Kostomarov, što se je u drugih zemljah, u Englezkoj, Njemačkoj, Francezkoj, Italiji, Švajcarskoj, Danskoj, Švedskoj, učinilo za sakupljanje narodnih tvorina, upućujući glede Njemačke na trude Görresa, Brentana, Erlacha, Grimma, Büschinga, Wolfa; zatim kod Slavena na trude Vuka Karadžića, Kollara, Vojcickoga, Žegotu, Maksimovića, Sreznevskoga, Saharova itd.

Dosljedno ovomu svojemu nazoru o nuždi izučati narod u tvorinah njegovih Kostomarov je, kano što su to činili Sreznevskij i drugi na jugu, Kirejevskij i Jakuškin na sjeveru Rusije, obćio s narodom, zalazio u sela, u kolibe puka, sudjelovao kod njegovih sastanaka, svetkovina itd. obilazio južnu Rusiju, pak godine 1841 dopro čak u Krim, gdje je motrio i tamošnje zanimive starine. Na Volinju nadje si stan u seljačkoj kući, gdje je po večerih oko sebe sakupljao starice i djevojke, da mu pjesme pjevaju i skazke pripoviedaju. Uza to je po svem jugu pregledavao mjesta davnih historijskih dogodjaja i kozačkih bitaka. Sve mu je to glas njekakova čudaka naprtilo u narodu, kojemu nije dakako dohvat ovoga iztraživanja jasan bio.

Kostomarov je izučanje naroda i zemlje u svih odnošajih njihovih smatrao kano neobhodno nuždnu pripravu za buduće svoje zvanje historika narodnoga. „Historik — kaže on posve osnovano — imade izučiti sve, što u ljudskom svietu udara na razumno biće pečat razlikosti, t. j. mjesto i vrieme, narod i viek." Odavle toli u pripoviedanju i opisivanju dogodjaja, koli u razlaganju njihovih uzroka i učina imade se obazirati na

narod, njegovo sudjelovanje, njegove osjećaje i težnje. Pojedine osobe, koje se u narodu iztiču, nisu drugo nego nosioci misli njegovih. Drugimi riečmi: Kostomarov je etnografskomu elementu u historiji važnu ulogu zakazao.

U tom se historik Kostomarov donjekle razlikuje od svojih predšastnika, a donjekle popunjuje svoje suvremenike. Karamzin je u svojoj historiji Rusije imao glavno pred očima državu i državnu vlast a osobito vrhovnoga nosioca državne vlasti; i gdje se osvrtao na narod, bijaše to „služben narod". O narodu, kano družtvenoj osobi, imade u njegovoj inače prekrasnoj poviesti malo govora. I samodržavstvo rusko ponimao je Karamzin u duhu Ljudevita XIV., pripisujući težnje absolutije Olegu i Igoru, a spočitujući Jaroslavu sustav udielnih kneževina, koji je ipak stajao u suglasju s družtvenimi nazori ruskoga naroda. I crkveni upliv u ruskoj prošlosti motrio je Karamzin više s deističkoga gledišta. Ne mnogo različitije shvatili su historijski život ruskoga naroda zaslužni inače povjestnici N. Ustrjalov i Ševirev, pače i M. Pogodin. Tek S. M. Solovjevu historija je razlaganje o živom, po stalnih zakonih razvijajućem se organizmu, koje imade pred oči staviti genetičku svezu izmedju dogodjaja i dobe, a nesmie biti puka samovoljna i spoljašnja razdioba prošlosti naroda u razdobja. Takova historija imade prije svega obratiti pažnju na razvitak političkih oblika i uredaba, na pravo. Na ovom stanovištu stoje i pravni historici K. D. Kavelin i K. Aksakov iztičući u svojih radnjah nutarnje pojave u životu ruskoga naroda, s tom razlikom, da dočim prvi iztiče više državnu misao, drugi ju popunjuje teorijom o zemstvu.

Ovaj prekret u iztraživanju historijskom u Rusiji bio je posljedicom prekreta u sveukupnom umnom i naučnom pravcu, koji je ondje u trećoj i četvrtoj desetini našega stoljeća sve to više na površinu izlazio. Naprama pristašam zapada, koji su Rusiji preporučali u obće zapadno-evropske oblike života, bilo to samo u području obće prosvjete, bilo u okviru državnih uredaba, sve su se više izticali branitelji narodne i prosvjetne samosvojnosti ruskoga naroda i slavenske obitelji u obće. Ponimajući historiju kano fenomenologiju čovječjega duha, koji svoje svojstvo očituje u izviestnih idejah, utjelovljenih u historijskom životu naroda, stadoše iztraživati u prošlosti one oblike družtvene i državne, u kojih se je osebina ruskoga naroda i Slavenstva izražavala. Mislilo se, da će se ovi oblici naći u razdobju prije Petra velikoga, kada nisu još zapadne uredbe tolikom snagom prodirale u Rusiju. Tada su svi slojevi pučanstva, bliži medju sobom, živili jednakim bilom života i duševnoga razvića. Samodržavstvo svojim visokim položajem izjednačivalo je sve razrede naroda, dočim je — tako su scienili — zapadno-evropski ustroj osnovan bio na starliških povlasticah, stečenih ognjem i mačem, dugotrajnom borbom a ne ljubavju. Crkvena vlast po tom shvaćanju stajala je bliže narodu, niti je bila, kano na zapadu, upletena u suvremene političke borbe, netvoreći države u državi i ne opirući svoj ugled o oružje. Ovako od prilike predstavljali su si uticaj u historijski razvoj naroda u staroj Rusiji onih triju elemenata: narodnosti, samodržavstva i crkve.

Izmedju ovih dviju stanovišta, zapadnjačkoga i slavenofilskoga, u kojih je u ostalom i više odlika bilo, zauzimao je Kostomarov posebno stanovište, nu tako,

da je samosvojni razvoj Rusije pod uticajem narodnosti, samodržavstva i crkve priznavao; al ideal u prošlosti nije mu bio jednak i jedan. Ni Kostomarov ne bijaše zadovoljan sa sadašnjosti, te je i on, imajući vjeru u buduću ulogu historičku svoga naroda, tražio ideal u prošlosti; ali toga ideala nije našao u moskovskoj Rusiji, već u onoj dobi narodnoga života, kada je ruski narod po sobstvenih izvornih načelih života živio. Ulaziti u trag ovim načelom, izpitivati duh ruskoga naroda, postavio si Kostomarov za svoju zadaću. Ovoga pako duha pojave nalazio je najčišće sačuvane u maloruskom lemenu. I to je drugi razlog, zašto se je Kostomarov najradje kretao na historičkom poprištu južne Rusije.

Ovoga je smjera bila jur prva znanstvena radnja Kostomarova, koju je on vrativši se iz svoga putovanja u Krim podnio harkovskomu universitetu za stepen magistra. Ova radnja razpravljala je pitanje „o značenju unije u zapadnoj Rusiji (o значеній уніи въ западной Россіи)“. Ali ovu radnju, koja je po samom predmetu za cielo zanimiva bila, zahvatila je nepogodna kob, jer je pred samom zaštitom, koja je na 2. travnja 1842 godine urečena bila, izazvala iz razloga javnosti nepoznatih prosvjed harkovskoga episkopa Inokentija (Borisova); uslied česa razprava bijaše obustavljena, knjiga priposlana u Petrograd ministarstvu prosvjete, a od ovoga predana historiku Ustrjalovu za razsudu. Posljedica bijaše, da je knjiga pridržana, a Kostomarovu dopušteno, da napiše drugu razpravu.[1] To je on i učinio

[1] O svem tom potanje piše Suhomlinov: Уничтоженіе диссертаціи Н. И. Костомарова въ 1842. (Древ. и нов. Росся 1877. I, 42—55).

izabrav si za zadaću ocieniti s gledišta historijskoga rusku narodnu poeziju. Za taj predmet bijaše Kostomarov najviše pripravan, već zato, što je ne samo proučio dotadašnju literaturu rusku, nego je i sam, kako smo spomenuli, već od svoje djačke dobe sabirao ovu vrst pučkih tvorina S toga je Kostomarov u svojem iztraživanju veći dio posvetio ocjeni maloruske narodne poezije. Kada je tu razpravu „объ историческомъ значеніи русской народной поэзіи“ predao učiteljskomu zboru, bilo je u njem glasova, koji nebi rado bili primiti je sbog strana i neučena predmeta. Tako je o njoj sudio spomenuti profesor ruske historije Artemovskij Gulak; ali profesor obće historije Lunin, jedan od izvrstnijih sveučilištnih učitelja, uze ju u zaštitu. I tako branio je Kostomarov javno dne 12. siečnja 1844 god. svoju radnju i dobio stepen magistra. Studija ove grane nauke bijaše u ono doba još mlada; otvarali su se novi vidici, tudji starijemu naraštaju; a ni svrha pak i sklad s naukom ne bijaše mu dosta jasan. Sam glasoviti ruski kritik Visarion G. Belinskij († 1848), glavni teoretik zapadnjačke stranke, nije dao veliku važnost ovoj studiji[1], kano što u obće narodnim tvorinam. A ipak djelo Kostomarova bijaše napredak u ovoj grani znanosti, kada se uzporedi s predjašnjimi radnjami a ne s potlašnjimi Buslaeva, Afanasijeva i drugih. Ondje je mladi pisac ocienio narodnu poeziju s etnografskoga gledišta, kano ogledalo čuvstva, osjećaja, načina mišljenja i shvaćanja naroda. Odkrio je nazore njegove prama duševnomu svietu i prirodi, a u ovom drugom pogledu ob-

---

[1] Napisao o Kostomarovljevoj knjizi kratku ocjenu u Отечеств. записки 1844, IX, 111—2.

jasnjuje simboličku ulogu u narodnoj poeziji. „Narodni simboli — opaža — razredjeni u sustav, sastavljaju simboliku naroda, koja nam služi za važan izvor k razumievanju narodnoga života. U obćem pako smislu simbolika prirode jest nastavak prirodne religije . . s toga imade vanrednu važnost za etnografiju i historiju". Glede historičkih pjesama obratio je već Kostomarov pažnju na razliku medju historičkimi pjesmami velike i male Rusije. „U Velikorusa sačuvale su se predaje o dubokoj starini kijevskoj, o Vladimiru i velmožah njegovih . . Činilo bi se, da bi se prije u Malorusa imala sačuvati historija njihove otačbine; pa ipak nije se ništa u tom pravcu našlo. Djelatan život sliedećih vremena, učešće cieloga naroda u političkih poslovih, reć bi, da je svu starinu izbrisalo. Ali za to se je historija kasnijih vremena odrazila u pjesmah podpuno i jasno". Ciklus maloruske epičke poezije počima sa XVI viekom, te se osobito bavi kozačkimi junačtvi proti Tatarom, Turčinu i Poljakom. Napokon razpravlja o historičkom značenju tih pjesama.

Pokle je Kostomarov uzvišen bio na stepen magistra, želili su njeki profesori harkovskoga universiteta podieliti mu učiteljsku stolicu; ali drugi su se opirali, neodobravajući, što toliko povlači u svoja iztraživanja etnografiju. S toga je nastavio svoja etnografska izučanja pribiruči gradju medju narodom. Da ovu gradju popuni i gradjom drugih priedjela južne Rusije, preseli se u Kijev, imajući uza to još drugu namjeru, da se naime pobliže upozna s pozorištem junačtva Bogdana Hmeljnickoga, kojega je život već tada bio odlučio opisati. U Kijevu je god. 1844 dobio poziv za učiteljstvo na gimnaziji u Rovnom, gradiću volinske gubernije, te

je ovo mjesto primio ponajviše za to, da uzmogne slobodno od škole vrieme upotriebiti za sakupljanje tradicionalne literature i etnografske gradje, i da tim popuni svoje poznavanje južne Rusije. Tako je Kostomarov uradio putujući po Volinju i sabiruči spomenutu gradju, koje je dio kašnje i obielodanio.[1]

Poslije godine dana (1845) bio je Kostomarov premješten na prvu kijevsku gimnaziju; a već 4. junija 1845 bijaše učiteljskim sborom jednoglasno izabran za pristava-profesora na stolici ruske historije universiteta sv. Vladimira. Ovdje je cielo vrieme mladoga učenjaka, koji nije još ni tridesetu godinu dosegnuo, razdieljeno bilo izmedju predavanja i obradjivanja sakupljene gradje te prikupljanja nove. Kakav je Kostomarov bio na učiteljskoj stolici, opisuje učenik njegov Skabičevskij[2]: „Samo oni — kaže — koji su ga slušali, mogu podpuno ocieniti njegov umjetnički talenat, tu tajnu bajnoga i moćnoga začaranja, koje je na slušatelje proizvodio; tajnu, koju je sa sobom ponio u grob. Kako bi se imao prozvati taj talenat i u čem je on sastojao, ne mogu si dat računa postavno. Govornik zanese slušatelja onim žarom, kojim je sam zanesen, te krasotom rieči, koje slobodno i neuzdrživo teku iz ustiju njegovih; deklamator zanese raznolikosti i gibkosti svoje lekcije; glumac svojom mimikom — ali svega toga nije tuj bilo. Pred vami stajaše na katedri čovjek s nepomičnimi, na rieč, s hladnimi crtami lica, i gledao svojima zamišljenima očima ne na vas nego nekamo u nepoznatu daljinu, na rieč, u dubljinu starih viekova, tihim,

[1] U izdavanom po D. A. Mordovcevu: Малорусскій литературный Сборникъ. Саратовъ 1859.

[2] Вѣстникъ Европы. 1885. III, 423.

monotonim glasom izgovarajuć svaku rieč, ali bez svakoga povišenja ili poniženja glasa, kano nehotice, a medjutim činio vas zaboravljati sve što vas okružavalo, i ciela prenositi se u tu epohu, sriedu, o kojih se sa stolice govorilo. Časom sva se njegova lekcija sastojala iz samih izvoda iz različitih ljetopisa — ali upravo to čitanje ljetopisa bijaše glavnim izkazom njegova talenta. Težak, neprobavljiv, očevidno naivno neskladan govor ljetopisa odmah zadobi u njegovim ustima karakter čisto narodnoga govora, shvatljiva za svaku pitomkinju zavoda, koja nije nikada vidjela svojima očima ljetopisnih textova. Suho, sažeto razlaganje postade puno sočnih i jarkih boja; te je starodavna starina oživila pred vama u svoj svojoj arhaičkoj dražesti."

Ovako je Kostomarov umio svoje slušatelje s katedre obajati i predobiti ih za svoj predmet, za starodavnost, koju im je razlagao. Na književnom polju privriedio je razpravu o dobi krštenja Rusa[1] i izdanjem svojih lekcija o slavenskoj mitologiji,[2] koje je držao na univerzi u drugoj polovini god. 1846. Ovo je djelo sastavio ponajviše gradjom, koju je u narodu sabrao bio. Već je Kostomarov u spomenutom svojem djelu o narodnoj poeziji upozorio bio na simbole, koji sadržavaju uspomenu stare vjere; pak je taj predmet u ovom djelu dalje razpreo. On je u tumačenju narodnih predaja u svrhe mitičke stajao na stanovištu t. zv. simboličke škole, koje je u Njemačkoj glavnim predstavnikom bio znameniti filolog G. Creuzer († 1859) u svojem nje-

[1] Priobćenu god. 1846 u Записки университета св. Владимира.

[2] Славянская митологія. Кіевъ 1846 стр. 113. Izdana starom kirilicom.

kada na glasu djelu: Symbolik und Mythologie der alten Völker, besonders der Griechen (1810—12), koje je upravo tada (1836—40) već treće izdanje doživilo bilo. Simbolička škola mitologije, bivši ujedno reakcijom proti euhemerismu XVIII vieka, stajala je u tiesnoj svezi s tadašnjim romantičkim pokretom, koji okrenuvši se k starim, k pučkim predajam, naziraše u njih zalihu novih poetičkih i moralnih ideja. Kostomarov se češće u svojoj slavenskoj mitologiji osvrće na Creuzera; bijaše mu poznata i mitologija Jakova Grimma, koja je malo prije (1844) u drugom izdanju izašla; ali nije si još usvojio bio njegovu filologičku i historičku metodu, pred kojom je simbolička škola u nauci uzmicala te napokon uzmakla. Uza sve to trud Kostomarova bijaše korak u napried i u toj grani ruske nauke, koju su već dotle djelomice obradili bili Snegirev, Kastorskij, Sreznevskij.

Nu kratak bijaše boravak Kostomarova u starodavnoj majci ruskih gradova. Bližnji uzrok bio je god. 1846 ondje osnovani „kirillo-metodijski kružok“, koji su tamošnji umnici sastavili i u koji su maloruski književnici: pjesnik T. G. Ševčenko, P. A. Kuliš, A. V. Marković, N. I. Gulak, V. M. Bělozerskij, A. A. Navrockij itd. pristupili. Duša društva bijaše Kostomarov. Zadaćom si postavilo putem knjige pripravljati oslobodjenje slavenskih narodnosti izpod vlasti inoplemenika te organizovanje njihovo u samostalne političke skupine u federativnoj svezi medju sobom; uklonjenje u slavenskom društvu svakoga podaničtva, bud pod kojim imenom, kano takodjer staliških povlastica i preimućtva; uzpostavljenje vjerske slobode i trpljivosti; uvedenje slavenskoga jezika u javno bogoslužje kod Slavena budi koje

crkve i vjeroizpovjesti; podpuna sloboda misli, štampe i odgoja; napokon predavanje svih slavenskih nariečja i književnosti u školah slavenskih narodnosti. Sva ova načela postavljena su pod zaštitu prvih slavenskih apostola, kano pokrovitelja suvremenih slavenskih narodnih ideala. Kostomarov bijaše Slavenofil u smislu ovih načela; ali je osudjivao svaku absolutnu hegemoniju jednoga slavenskoga plemena nad drugim. On bijaše čisti slavenski federalista, predstavljajući si u budućnosti samosvojna slavenska plemena kano savez bratstava na osnovu podpune ravnopravnosti i slobode, posvećene ravnopravnošću i ljubavju kršćanskom. Kano prijatelj puka želio ga vidjeti riešena onih podaničkih, kmetskih spona, u koje ga je neslavenska prošlost ukovala. „Kirillo-metodijski kružok" spremao je prevrat; ali prevrat u misli i u mirnom izvadjanju onih načela; nu daleko je od njega bio prevrat silom, željezom i krvju. Prem je u istinu tako bilo, te je kijevski „kružok" bio samo jedan prsten u onom lancu duševnoga pokreta, koji je više slojeve društva ruskoga iza treće desetine našega stoljeća uzkomešao: to je u njem državna vlast za vladavine željeznoga cara Nikole nazirala pogibelj za postojeći poredak; a imenito, poradi članova maloruskih, za jedinstvo i cjelovitost države. S toga je Kostomarov uz spomenute drugove svoje iznenada god. 1847 uhvaćen bio, pak u Petrograd pred sud doveden, te ovdje sbog ukrajino-filskih težnja osudjen na godinu dana zatvora u tamošnjoj petropavlovskoj tvrdjavi.[1]

Poslije godine dana bijaše pušten na slobodu; ali dodieljen u službu kod gubernijske uprave u Saratovu,

---

[1] Potanje opisano u: Кiев. старина 1883 nr. 2.

te zabranjeno mu tiskom na svoju ruku obielodaniti svoje radnje. Bijaše daklė postavljen pod redarstveni nadzor.

U Saratovu radio je Kostomarov u statističkom odboru (статистическій комитетъ) gubernijskom. Kako ga je svaka grana nauke, odnoseća se na Rusiju, zanimala, upotriebio je taj svoj privremeni položaj, da na temelju službenih podataka sastavi spis o trgovačkih odnošajih onoga uz Volgu znamenitoga kraja. Ovaj spis bi odredbom načelnika gubernije tiskom obielodanjen[1]. Uz ovaj službeni rad Kostomarov je nastavio i književan u području historije i etnografije U prvom pogledu polazio je arkive i knjižnice, te sabirao historijsku gradju rukopisnu. Radio je u starom arkivu u Caricinu na Volgi, posjetio u istu svrhu Volks i Petrovsk; te je po sakupljenih izpravah sastavio i izdao „Очеркъ исторій Саратовскаго края“ (1858). U drugom pogledu izučaše velikorusko pleme onoga kraja i sabiraše narodne tvorine[2]. Napokon izradjivaše prije sabranu i onamo sa sobom donesenu historijsku gradju; priugotavljaše imenito obširnu monografiju o Bogdanu Hmeljnickom, i obielodani svoju studiju o ukrajinskom kozačkom hetmanu XVI v. Ivanu Svigrovskom[3].

Odavle se vidi, kako Kostomarov nije klonuo duhom u zatočenju, već je ono vrieme, kano kakova odmora, upotriebio da razširi svoje poznavanje Rusije i predjašnju gradju novom obogati. Ali i zatočenje u Saratovu presta

---

[1] Взглядъ на состояніе Саратовской вывозной торговли. Саратовъ 1856

[2] Pjesme tiskane po N. S. Tihonravovu: Лѣтописы русс. литературы. Москва 1861.

[3] Москвитянинъ 1855. Истор. монограф. II, 1—34.

smrću cara Nikole (1855). Nasljednik mu car Aleksandro II. skinu (1856) zabranu o tiskanju djela, onda i redarstveni nadzor, samo pridrži odredbu, da se ne može uzpostaviti u službu na polju nastave. Uslied toga naumi Kostomarov uputiti se u inostranstvo, da se i s ovim upozna i da ondje svoje znanje novim izkustvom obogati. Godine 1857 dakle posjeti Njemačku, Francezku, Švajcarsku, Italiju i Austriju; a vrativši se u otačbinu zauze u Saratovu mjesto u odboru, koji je pozvan bio, da prouči i predloži, kako bi se stanje kmetova poboljšati moglo. Kako se je Kostomarov toga posla kano djelovodja odborski rado latio i sve svoje znanje mu posvetio, svaki će lasno dokučiti, kada se sjeti, da je ukinuće podanstva i sloboda te ukinuće staliških povlastica bila jedna od točaka u programu „kirillo-metodijskoga kružka“. Sam Kostomarov ubraja u najsretnije čine svoga života, što je pripomogao onomu velikomu djelu, oživotvorenu carskim ukazom od 19. febr. 1861 godine, kojim je 23 milionom ruskih državljana podieljena sloboda osobe i imetka.

Uz ove poslove, čim je ona zabrana ukinuta, započe Kostomarov iznositi na svjetlo svoja za tisak jur priredjena djela. Najprije (1857) potisnu u sviet svoju veliku monografiju o glasovitom kozačkom hetmanu Bogdanu Hmeljnickom († 25. kol. 1657), za koju je sakupljao gradju već u Harkovu i Kijevu[1]; onda (1858) odmah drugu monografiju[2] o ustanku Kozaka pod vo-

[1] Izadje najprije u „отечественныхъ Запискахъ“. 1857. Onda u posebnih izdanjih izpravljena god. 1859 i 1870. Napokon u skupnom izdanju: Историческія монографіи и изслѣдованія. Спетербургъ 1884 t. IX, X, XI. Богданъ Хмельницкіи.

[2] Бунтъ Стеньки Разина takodjer najprije u Oteč. zapis. god. 1859. Izdano u Истор. монограф. t. II, str. 195—356.

djom Stenkom Razinom (1669—71). Predmet je crpen iz prošlosti maloruske; mio piscu, jer prikazuje djelujući narod, te je mogao osjećaje i težnje njegove na vidik iznieti u onih borbah XVII stoljeća, koje su se vodile za prvenstvo izmedju Poljaka i Rusa na sjeveroiztoku Evrope. A pošto je u Saratovu sakupio bio mnogo gradje za trgovinsku poviest, nije se mogao Kostomarov uzdržati a da ne priobći tiskom (1857) „Очеркъ торговли московскаго государства въ XVI и XVII столѣтіяхъ“.[1] Uz ove veće obielodanio je i više manjih radnja, kano što o pitanju, jeda li je kmetstvo u Rusiji uvedeno pod Borisom Godunovom.[2]

One dvie monografije podigle su još više glas historika Kostomarova svojom obsežnosti, svojom oštroumnosti, svojim bogatstvom novih podataka, pak uza to ljepotom i prozirnosti svojega razlaganja, tako da se kano elegantno pisane pripoviesti čitati mogu. S toga jedva je Kostomarov u saratovskom odboru svršio bio svoj zadatak, dobi od petrogradskoga universiteta laskavi poziv na stolicu ruske historije, koja je poslije N. Ustrjalova ostala izpražnjena. Kostomarov primi taj častni poziv, te oprostivši se s mnogimi prijatelji i štovatelji u Saratovu preseli se u priestolnicu na Nevi. Najprije zatraži, da se ukine naredba carska, kojom bijaše zabranjeno podieliti mu ikoje mjesto u učiteljstvu. Dotle tečajem njekoliko mjeseci radio je u carskoj javnoj knjižnici, dok napokon u oktobru 1859 neizadje povoljno previšnje riešenje, te već sliedećega mjeseca studenoga započe svoja predavanja.

---

[1] U „Современникѣ“ 1857.

[2] Архивъ Калачова 1859. Истор. монограф. I, 351.

Kostomarov je sa stolice čitao svoja vlastita iztraživanja u području ruske historije. Tako je god. 1860 i 1861 čitao o sjevero-ruskih slobodnih obćinah, Novgorodu, Pskovu, Vjatki, o njihovu obćinskom životu, o običajih, trgovini, crkvenih odnošajih itd. za srednjega vieka — opet obljubljen mu predmet, gdje je mogao samosvojan život naroda crtati. Ova su čitanja tiskom obielodanjena.[1] O tadašnjih predavanjih njegovih pripovieda njegov prijatelj i sudrug poznati literarni historik A. N. Pypin ono što smo čuli od Skabičevskoga. Predavanja su privlačila svojom osebujnošću. „Kano da je govorio sam stari ljetopisac, doznavši o dogodjajih od najbližih svjedoka“. Lekcije spomenute bile su zanimive, što su u život kano uzkrisile starinski život i drevno mišljenje.[2] Ujedno je Kostomarov neprekidno svoja studija na javnost iznosio; tako god. 1860 obširnu monografiju o domaćem životu i o običajih velikoruskoga naroda u XVI i XVII vieku.[3] U onom priepornom pitanju o narodnosti Rurikovih Rusa Kostomarov je pobijao varjažku teoriju, držeći on doseljenike za baltijske Litvane, o čem je svoje mnienje i tiskom obielodanio; a to ga dovede u sukob s Pogodinom, braniteljem ove druge teorije; pak je izmedju obiju dne 19. marta 1860 god. držana u Petrogradu javna ustmena disputa o tom predmetu. Obielodani na dalje studije o južnoj Rusiji koncem XVI stoljeća,[4] razpravljajući o pripravah za

[1] Истор моногр. t. VII i VIII. Сѣверорусскія народоправства во времена удѣльно-вѣчеваго уклада.

[2] Вѣстникъ Европы. 1885. III, 422.

[3] Современникъ 1860. Очеркъ быта, домашней жизни и нравовъ великорусскаго народа въ XVI i XVII. столѣтіяхъ.

[4] Русское слово 1860. Ист. моногр. III, 181.

crkvenu uniju i o ustancih Kosinskoga i Nalivajka; za tim o litovskoj narodnoj poeziji,[1] o legendi „о кровымѣсителѣ“,[2] razloži svoje misli o federativnom načelu stare Rusije i dviju ruskih narodnosti,[3] priobći nacrt „narodne južnoruske historije[4] razpravljajući o njezinih plemenih, Poljanih, Drevljanih itd., o Volinju, Podolju i crvenoj Rusiji, protumači mističnu poviest o Nifontu po spomeniku XIII vieka,[5] iztaknu značenje Velikoga Novgoroda,[6] opisa hetmanstvo Vygovskoga,[7] a po aktih arheografske komisije i rukopisih c. pub. biblioteke takodjer velikoruske slobodne mislioce religiosne XVI vieka Mat. Baškina i njegove pristaše,[8] napokon narisa podaničku odanost Ivana Susanina[9] naprama caru Mihajlu Romanovu (1613), koji je čin ovječio Glinka u operi „Žizn za carja“. Uza sav ovaj mnogobrojni književni trud, kano i uz ocjenu djela Popke „Черноморскіе казаки“, povjerenu mu c. ruskom akademijom nauka, za koju dobi nagradu zlatnu medalju, preuze povjerenu si redakciju sbornika: Памятники стариниой русской литературы“, što no je troškom gr. G. A. Kuševlev-Bezborodka izlazio. Ove historijske radnje, kano i obće priznana široka i duboka učenost Kostomarova, učiniše ga dostojnim, da bude god. 1860 imenovan članom arheografske komisije, zasnovane P. Strojevom (1834),

[1] Русское слово 1860. Нст. моногр. III, 343.
[2] Современик 1860. Ист. меногр. I, 293.
[3] Основа 1861. Ист. моногр. I, 1. 51.
[4] Ondje.
[5] Русское слово 1861. Ист. монограф. I, 263.
[6] Отечествен. Записки 1862. Ист. монограф. I, 323.
[7] Основа 1861. Ист. моногр. II, 35.
[8] Отеч. Записки 1862. Ист. моногр. I, 385.
[9] Отеч. записки 1862. Истор. моногр. I, 429.

*

koje je svrha sabirati, čistiti i izdavati historijsku gradju rusku. Veoma obsežna izdanja ove komisije, koja imade i pokrajinskih podružnica, bogata su u izpravah i spomenicih, ljetopisih, spomenicah itd. Kostomarov je ostao članom ove komisije sve do smrti, te mu bude dodieljeno izdavanje spomenika odnosećih se na historiju južne i zapadne Rusije. A koli je u tom poslu neumoran bio, svjedoči, da je pod sobstvenom redakcijom njegovom izašlo 11 toma takovih spomenika.

Nu sudba ne htjede, da Nikolaj Ivanović ostane i taj put dugo na profesorskoj stolici. Povodom naime djačkih nemira na petrogradskoj universi bude ova na duže vrieme zatvorena; što je Kostomarova ponukalo, da se još s drugimi jednomišljenici u svibnju god. 1862 na profesuri zahvali. Sada htjede ga kijevski universitet sv. Vladimira predobiti, te ga je sliedeće god. 1863 rektor N. D. Ivanišev izviestio, da je izabran na stolicu ruske historije; ali toga častnoga poziva ne htjede primiti. Odluči posvema i izključivo posvetiti se nauci i književnoj radnji bez svakoga zvaničnoga zanimanja izuzam onoga u arheografskoj komisiji. Službena Rusija ovoga razdobja, u kojoj je stao posvema drugi vjetar piriti, i koja je zasluge Kostomarova priznavala, dokazom budi, što ga je god. 1870 učinila pravim tajnim savjetnikom i odlikovala (1880) redom sv. Stanislava I stepena, jedva bi se protivila ikoju zvaničnu položaju njegovu, da ga je poželio ili primiti htjeo.

Ako se izuzme god. 1864, koje je Kostomarov posjetio inostranstvo i medju ostalimi zemljami takodjer Srbiju, ostale 23 godine svoga života posvetio je izključivo nauci i književnosti doseliv se u Petrograd na stalno prebivanje. Odavle nije se dao maknuti ni dvo-

jakim častnim pozivom na profesorsku stolicu od universiteta u Harkovu (1865) i u Kievu (1869). Riešen svakoga drugoga zanimanja njegov bistar um i neumorna radinost izniela je u tom razdoblju tolike plodove u području historije, etnografije i tradicionalne literature, da toli neizcrpiva duševna tvornost probudjuje udivljenje. Časopisi i veliki ruski sbornici, koji su poslije god. 1860 svjetlo ugledali, trgali su se za perom Kostomarova, da se njegovimi proizvodi okite, tako napose Библіотека для чтенія (1864), Бесѣда (1872), Древная и новая Россія (1875, 1877, 1878), академическій календаръ (1867), Кіевская старина, Русская старина (1877, 1878), Русскій архивъ, Русская мысль (1880, 1883), od starijih Отечеств. записки (1865), a osobito veoma ugledan „Вѣстникъ Европы“, kojemu je poslije 1866 pa do smrti jedan od glavnih suradnika bio.[1] Od publikacija učenih družtava, kod kojih je Kostomarov sudjelovao, spominjem c. geografsko i c. historijsko družtvo. Za prvo izradio je liepu razpravu ob odnošaju ruske historije ka geografiji i etnografiji,[2] za tim uredio je „сборникъ малорусскихъ обрядовихъ пѣсенъ“;[3] a za drugo priredio „бумаги князя И. В. Репнина.[4]

Svi ovi prilozi jesu čitave monografije, obradjujuće u obliku ili razprava ili biografija pojedine česti ruske historije. Od takovih monografija navodimo za poviest

---

[1] U t. III god. 1885 (CXIII. t.) na str. 426 navedeni su svi prilozi, koje je Kostomarov priobćio u tom žurnalu. Imade jih 36.

[2] Записки имп. географ. овщества 1862. Истор. монограф. III, 375.

[3] Труды етнограф. статист. експедиціи въ югозападныи край. t. III, IV, V.

[4] Сборникъ имп. истор. общества. t. XVI, 1875.

malorusku: Руина[1], o hetmanstvu Bruhoveckoga, Demjana i Samoilovića (1663—77), Мазепа i Мазепинцы[2] tičući se iste dobe kozačtva, hetmanstvo Jurja Hmelnickoga,[3] Bogdan Hmelnickij podanik otom. Porte,[4] o kozacih.[5] Iztražujući pojedine dielove maloruske historije nije se mogao nedotaknuti i crkvenih pitanja i odnošaja naprama Poljskoj; pak tim povodom iznesene su na svjetlo monografije o Petru Mogili, kijevskom glasovitom metropolitu (1633), obzirom na novija o njem iztraživanja,[6] o patrijarhu Fotiju i prvom razkolu crkve;[7] a iz poljske poviesti obširna radnja: послѣдніе годы рѣчи-посполитой,[8] u kojoj poslije uvoda (o historijskoj borbi medju Poljskom i Rusijom za prievlast, o Poljskoj starih vremena i zlatne dobe i periodi upadka) crta sudbinu Poljske poslije prve diobe do osvojenja Varšave po Suvarovu. Ali ne samo malo — nego i veliko-rusku historiju obradjivao je neumorni Kostomarov. Osobito zanimalo ga t. zv. смутное время moskovske države (1604—13), o kojem kano i o pojedinih otmenijih osobah njegovih izdao je obširnija izpitivanja,[9] za tim historiju raskola i Molokana,[10] crkveno-historijska kritika u XVII

---

[1] Вѣстникъ Европы 1879. 1880. (Истор. моног. t. XV.

[2] Истор. моногр. t. XVI. Русская мысль 1882.

[3] Вѣстник Европы. 1868. Ист. моногр. t. XII, 153.

[4] В. Европы. 1878. Ист. моногр. XIV, 63.

[5] Р. Старина 1878. Ист. моногр. XIV, 83.

[6] В. Европы 1874. Ист. моногр. XIV, 43.

[7] В. Европы 1868. Povodom Hörgenrötherova djela: Photius und seine Zeit.

[8] Najprije u В. Европы 1869. Истор. моногр. t. XVII, XVIII.

[9] В. Европы 1866, 1867, 1871, 1872. Ист. моногр. t. V. VI.

[10] В. Европы 1865, 1871. Ист. моногр. XII, 343, 433.

vieku,[1] ličnosti Ivana groznoga,[2] carevića Dimitrija[3] i Aleksija Petrovića,[4] carice Katarine,[5] samodržavnoga otroka Petra.[6] Od pojedinih dogodjaja v. ruske historije spominjemo razpravu o kulikovskoj bitci[7] i o livonskom ratu.[8] U isto doba vraćao se na svoj obljubljeni predmet, narodne tvorine, te je u posebnih razpravah razjasnio veliko- i malorusku narodnu poeziju.[9] Ni polja historičke kritike nije zanemario Kostomarov, kano što to uz ostalo svjedoči iztraživanje: Преданія первоначалпои русской Лѣтописи.[10]

Ove monografije svojim su obsegom tako obširne, da u posebnom izdanju čine osamnaest krupnih knjiga.[11]

Ovako spreman u pojedinih dielovih ruske historije mogao se Kostomarov odvažiti na sastavljanje i izdanje cjelokupne poviesti ruskoga naroda. Takovo djelo ugleda god. 1873—6 svjetlo u tri knjige. Kostomarovu nije bilo na umu, da preda u ruke obširnu s naučnim aparatom poviest, koja bi ostala ograničena na tjesniji krug; već on namieni svoj trud širokomu čitalačkomu obćinstvu, pak prema tomu udesi i sadržinu i oblik. „Русская исторія въ жизнеописаніяхъ ея главнѣй-

---

[1] В. Европы 1870. Ист. моногр. XII, 307.
[2] В. Европы 1871. Ист. моногр. XIII, 209.
[3] В. Европы 1873. Ист. моногр. XIII, 319.
[4] Др. и нов. Россія 1875. Ист. моногр. XIV, 115.
[5] Др. и нов. Рос. 1877. Ист. моногр. ibid. p. 259.
[6] Др. и нов. Россія 1878. Ист. моногр. ib. p. 359.
[7] Акад. календарь 1864. Ист. моногр. III, 1.
[8] Библіотека для чтенія 1864. Ист. моногр. III, 45.
[9] Вѣстник Европы 1872, 1874. Ист. моногр. XIII, 445. Бесѣда 1872. Рус. мысль 1880, 1883.
[11] В. Евр. 1873. Ист. моногр. XIII, 1.
[10] Izdane u Petrogradu: Историческія монографіи и изслѣдованія Н. Костомарова.

шихъ дѣятелеи", kako već sam naslov upućuje, sastavljena je iz samih životopisa, nižući sve važnije dogodjaje ruske prošlosti okolo glavnih osoba. Počima sa životopisom kneza sv. Vladimira, jer Kostomarov drži, da je ruska historija pred tim „tamna i puna pripoviedaka, koje se ne mogu smatrati podpuno dostovjerne"; a završuje sa zacarevanjem Katarine II t. j. s XVIII stoljećem. U toj poviesti nije pisac p opustio ni jedne znatnije osobe, ni jednoga znatnijega dogodjaja, koji bi mogao Rusa zanimati. Ličnosti, oko kojih niže pripoviedanje, nisu samo političke nego i crkvene i prosvjetne; a izmedju njih iztiče takodjer našega Jurja Križanića, pod posebnom glavom: Юрій Крижаничъ",[1] „родомъ Хорватъ", „представляетъ собою выходящее изъ ряда явленіе". Kostomarovljeva poviest može u mnogom služiti za obrazac piscem, koji su rado prošlost svoga naroda nacrtati za veliko čitalačko obćinstvo. U Rusiji izazvala je prigovora, osobito radi neobična shvaćanja pojedinih osoba i dogodjaja; nu pisac nije ostao dužan razjasnjenja.[2]

Uz ove učene radnje nije Kostomarov zanemario ni laganih u lieposlovnom obliku, ali na povjestnom osnovu. Tako je izdao (1862) dramu Кремущій Кордъ, zatim сынъ (1859, 1864), Кудеяръ (u В. Европы 1875), Холопъ (Нов. время 1878), Черниговка (истор. вѣстникъ 1881), Жидотрепаніе въ началѣ XVIII вѣка (Кіев. старина 1883). A malo ne jednako plodan bijaše na polju kritike priobćiv do stotinu recenzija i literarnih obznanah u različitih časopisih,[3] od kojih zanimive su

---

[1] U III izd. 1886 t. II, 429.

[2] V. Вѣстник Европы 1876.

[3] Navedene u biografič. slovarě str. 292—7.

osobito one glede narodnosti Rusa t. j. Rurika i njegove družine (u Sovremeniku 1860, Otečestv. zapiskah 1860, Arhivu istor. knj. I. Sěvernoj pčeli 1860 Naše vremja 1860).

Ovo je, gospodo, samo u glavnih crtah opisano naučno i književno djelovanje Kostomarova. Poslije prvoga pojavljenja njegova sa većom radnjom, povodom naime djela o Bogdanu Hmelnickom, stekao je Kostomarov svojim laganim, ugodnim i zabavnim načinom pisanja glas ruskoga Thierrya. U njega grli se nauka sa životom, polet s ozbiljnošću, protonarodan oblik s dubljinom misli. U monografijah njegovih prevladjuje epička forma, gdješto i dramatička, rukuju se lieposlovno predavanje i znanstvena eksposicija. Odavle tolika popularnost njegovih duševnih proizvoda u Rusiji, odavle čita je lasno, sve što čitati umije. Kako je Kostomarov u svih slojevih ruskoga društva štovan i ljubljen bio, pokazalo je občenito saučešće povodom smrtonosnoga pada i prigodom uzsliedivše 7/19 aprila 1885 god. smrti, pokazao je sjajan u Petrogradu pogreb umrlih ostanaka neutrudiva prosvjetitelja.

Naša akademija izkaza Kostomarovu počast i štovanje, kada pridruživši se drugim učenim družtvom imenova ga u skupštini dne 24. listopada 1870 god. svojim članom. Dopustite, da danas, kada ga već medju živimi ne ima, na moja usta izjavi tugu slavenske, a napose ruske, nauke radi gubitka tolika gojitelja njezina, i da s južne Save na sjevernu Nevu u duhu šalje na njegovu mogilu vienac slave. Slava slavnomu historiografu Nikolaju Ivanoviću Kostomarovu!

---

2. KNJIŽEVNA RADNJA.

---

a) RAD.

Knjiga LXXXVIII. (zajednička).

Roger-Bošković i njegov rad na polju astronomije i meteorologije. Od *Josipa Torbara.* Str. 429.

Boškovićev rad na polju fizike. Od dra. *V. Dvořaka.* Str. 470.

Knjiga LXXXIX. (razreda fil.-hist. i filoz.-jur. XXI.)

O Dubravci, drami I Gundulića. U proslavu Gundulićeve tristogodišnjice. Od dra. *Fr. Markovića.* Str. 1.

Kako je rabila riječca *črez* (novoj) slovenskoj knjizi do prije 50 godina (završetak). Od *M. Valjavca.* Str. 25.

Religija Srba i Hrvata na glavnoj osnovi narodnih pjesama, priča i govora narodnog. (Nastavak.) Dio VI. Gromovnik, Perun, Oganj. Od *N. Nodila.* Str. 129.

Misli i djela biskupa Strossmajera. Od *T. Smičiklasa.* Str. 210.

Crtice iz hrvatske književnosti. Napisao Ivan Broz. Sveska prva. Uvod u književnost. Zagreb. Naklada Matice hrvatske 1886. — Književna obznana. Od dra. *F. Maretića.* Str. 225.

Knjiga XC. (zajednička.)

Filozofijski rad Rugjera Josipa Boškovića. Od dra. *Fr. Markovića.* Str. 543.

Knjiga XCI. (razreda fil.-hist. i filoz.-jur. XXII.)

Veznici u slovenskijem jezicima (Nastavak). Od dra. *T. Maretića.* Str. 1.
O hrvatskom prievodu XV (XVI) Ovidijeve heroide „Paris Helenae“ od Hanibala Lucića. Od dra. *Fr. Maixnera.* Str. 81.
Nutarnje stanje Hrvatske prije XII. stoljeća. III. Vrhovna državna vlast. Odnošaj medju crkvom i državom. Od dra. *Fr. Račkoga.* Str. 125.
Religija Srba i Hrvata na glavnoj osnovi pjesama, priča i govora narodnog. (Nastavak.) Dio VII. Vile. Od *N. Nodila.* Str. 181.

Knjiga XCII. (razreda mat.-prirodosl. IX.)

Područje materijalizma od dra. *B. Šuleka.* Str. 1.
Prilog k teoriji kubične involucije na čunjosjeku. Od dra. *K Zahradnika.* Str. 73.
Prilog poznavanju faune sladkovodnih korepnjaka Hrvatske. Od *Dragutina Šoštarića.* Str. 103.
Peto izviešće potresnoga odbora za godinu 1887. Od dra. *M. Kišpatića.* Str. 215.

Knjiga XCIII. (razreda fil.-hist. i filoz.-jur. XXIII.)

Veznici u slovenskijem jezicima. (Završetak.) Od dra. *T. Maretića.* Str. 1.
O stanju više nastave u Hrvatskoj prije, a osobito za Pavlinah. Od *I. Tkalčića.* Str. 78.

b) STARINE.

Knjiga XX.

Sadržaj:

c) STARI PISCI HRVATSKI.

Knjiga XV.

Djela Petra Zoranića, Antuna Sassina i Savka Gučetića Bendeviševića.

I. Životopisi od P. Budmana.
II. Petar Zoranić: Planine, str. 3—95.
III. Antun Sassin:
Malahna komedija od pira 99.
Filide 106.
Flora 123.
San 153.
U pohvalu pjesnika dubrovačkijeh 159.
U slavu i hvalu lijepijeh od grada gospoja. 160.
U smrt Gjiva Simova Bunića 160.
U smrt Marina Držića 163.
U smrt Pava Torelli 164.
Robinjica 166.
Mrnarica 168.
Riječi jednoga ljubovnika 172.
Razboj od Turaka (Gjivu S. Bunića) I—IX. 173.
Vrtari 197.
IV. Savko Gučetić Bendevišević: Dalida (Ludovika Gvota, prinesena u pjesni slovinske) 201.

d) MONUMENTA

SPECTANTIA HISTORIAM SLAVORUM MERIDIONALIUM.

Vol. XIX. Acta coniurationem croatorum comitum bani Petri a Zrinio et Francisci de Frankopan illustrantia, desumpta e tabulariis gallicis. Collegit et redegit dr. *B. Bogišić.*

Imade ukupno 315 izprava od god. 1663 do 1671, ponajviše dopisi izmedju francezkoga dvora i francezkih diplomata. Ovom se sbirkom popunjuje sbirka dra. Fr. Račkoga: Izprave o uroti bana Petra Zrinskoga i kneza Fr. Frankopana. U Zagrebu 1873.

e) POSEBNA DJELA.

11. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. III diela sv. II. (sv. 10): Godomik—Grumac.
12. Hrvatski spomenici u kninskoj okolici uz ostale suvremene dalmatinske iz dobe narodne hrvatske dinastije. Napisao *Fran Bulić.* Sv. I. str. 1—16 sa I—XVIII tab. i 60 nacrta.
13. Ljetopis sv. III (god. 1888.).

3. KNJIŽEVNI RAD.

a) ČLANOVA.

Bogišić V.:

Sabrao i uredio izprave o uroti bana P. Zrinskoga i kneza Fr. Frankopana, iz francezkih arkiva. Monumenta historiam Slavorum meridionalium spectantia. Vol XIX.

Bulić Fr.:

Hrvatski spomenici u kninskoj okolici uz ostale suvremene dalmatinske iz dobe narodne hrvatske dinastije. Sv. I. Posebnih djela knj. VIII.

Budmani P.:

Obradjuje Riečnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Svezka 10. (2. trećega diela). Godomik-Grumac.

Uredio Stare pisce. Knj. XV.

Črnčić Ivan dr.:

Što je pisama sakupio P. Blagoslav Bartoli. Starine XX, 1.

Još o glagolskom napisu u crkvi sv. Lucije u drazi baščanskoj. Starine XX, 33.

Dvořak V. dr.:

Boškovićev rad na polju fizike. Rad (LXXXVII, LXXXVIII, XC) 470.

Kišpatić Mijo dr.:

Peto izviešće potresnoga odbora za godinu 1887. Rad XCII, 215.

Maixner Franjo dr.:

O hrvatskom prijevodu XV (XVI) Ovidijeve heroide. Paris Helenae od Hanibala Lucića. Rad XCI, 81.

Maretić Tomo dr.:

Veznici u slovenskijem jezicima. (Nastavak.) Rad LXXXIX, 61, XCI, I, XCIII, I.

Crtice iz hrvatske književnosti. Napisao Ivan Broz. Sveska prva. Uvod u književnost. Zagreb. Naklada Matice hrvatske 1886. Književna obznana. Od dra. T. Maretića. Rad LXXXIX, 225.

Marković Fr. dr.:

Filosofijski rad Rugjera Josipa Boškovića. Rad (LXXXVII, LXXXVIII, XC), 543.

O Dubravci, drami Ivana Gundulića. U proslavu Gundulićeve tristogodišnjice. Rad LXXXIX. 1.

Nodilo Nadko:

Religija Srba i Hrvata na glavnoj osnovi pjesama, priča i govora narodnog. Dio VI. Gromovnik, Perun i Oganj. Rad LXXXIX. 129. Dio VII. Vile. XCI. 181.

Rački Fr. dr.:

Nutarnje stanje Hrvatske prije XII. stoljeća. III. Vrhovna državna vlast. Odnošaj medju crkvom i državom. Rad XCI, 125.

Izvještaj barskoga nadbiskupa Marina Bizzia o svojem putovanju g. 1610 po Arbanaskoj i staroj Srbiji. Starine XX, 50.

N. Kostomarov, ruski historiograf. Nekrolog u Ljetopisu sv. III. str. 124.

Smičiklas Tadija:

Misli i djela biskupa Strosmajera. Rad LXXXIX, 210.

Šulek Bogoslav dr.:

Područje materijalizma. Rad XCII, 1.

Tkalčić Ivan:

O stanju više nastave u Hrvatskoj prije, a osobito za Pavlinah. Rad XCIII, 78.

Torbar Josip:

Roger Bošković i njegov rad na polju astronomije i meteorologije. Rad LXXXVII, LXXXVIII, XC, 429.

Valjavec Matija:

Kako je rabila riječca *črez* (novoj) slovenskoj knjizi do prije 50 godina (Završetak.) Rad LXXXIX, 25.

Prinos k naglasu u (novoj) slovenštini. 6. Naglas u prezentu glagola, koji prezentni nastavak *jo* drže samo u 3. plur. c. Osnove na *i* (Nastavak). Rad XCIII, 135.

Trnovsko tetraevanđelije. Starine XX, 157.

Zahradnik Karlo dr.:

Prilog k teoriji kubične involucije na čunjosjeku. Rad XCII, 73.

Zima Luka:

I opet o metrici narodnijeh pjesama. Književna obznana. Rad XCIII, 197.

b) NEČLANOVA.

Arnold Gjuro dr.:

Zadnja bića. Metafizična razprava. Rad XCIII, 105.

Dragović Marko:

Borba Crnogoraca s Turcima oko prevlasti nad Grahovom. Starine XX, 243.

Fermendžiu o. E.:

O. Rafo Levaković i Vlasi u Hrvatskoj. Starine XX, 22.

Šoštarić Dragutin:

Prilog poznavanju faune slatkovodnih korepnjaka Hrvatske. Rad XCII, 103.

VI.

DRUŽTVA I ZAVODI

KOJIM AKADEMIJA SVOJE PUBLIKACIJE ŠALJE.

Bakar: Nautička škola.

Beč: Seminar za slavenske jezike na c. universitetu.
Akademija znanosti (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften).
K. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung d. Baudenkmale.
K. k. Geologische Reichsanstalt.
K. k. Statistische Central-Commission.
K. k. Anthropologische Gesellschaft.
K. k. Geografische Gesellschaft.
Biblioteka Njegova Veličanstva.

Berlin: Akademija znanosti (Königl. preussische Akademie der Wissenschaften).

Biograd: Srbsko lekarsko družtvo.
Kr. srpska akademija.
Srbsko učeno družtvo.
Srpsko arheoložko družtvo.

Bologna: Accademia delle lettere e scienze.

Bordeaux: Academie national des sciences, belles lettres et arts.

Brno: Moravsko družtvo za poznavanje zemlje (K. k. mährisch-schlesische Gesellschaft für Landeskunde).
Matica Moravska.

Bruxelles: Redakcija Musée du naturaliste.
Malakoložko družtvo (Societé Malacologique de Belgique).

Budimpešta: Magyar földtani intézet.
Magyar történelmi társulat.
Magyar tudományos akademia.
Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn.

Budišin (Bautzen): Matica serbska.
Bukurešt: Rumunjska akademija (Academia romana).
Cetinje: Čitaonica.
Gimnazija.
Christiania: Sveučilište.
Črnovice: Sveučilište.
Dubrovnik: Gimnazija.
Samostan male braće reda sv. Franje.
Učiteljište.
Fojnica: Samostan bosanskih franjevaca.
Frankfurt na Odri: Naturwissenschaftlicher Verein.
Gospić: Gimnazija.
Gradac: Historischer Verein.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Halle: Leopoldinische Akademie der Wissenschaften.
Hamburg: Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Harkov: Obščestvo ljubitelej prirody.
Sveučilište.
Hermanstadt: Siebenbürgische Gesellschaft f. Landeskunde.
Jaroslavje: Demidovskij juridičeskij licej.
Karlovac: Realni gimnazij.
Karlovci: Gimnazija.
Kassel: Naturwissenschaftlicher Verein.
Kijev: Sveučilište.
Duhovna akademija.
Prirodoslovno družtvo (Obšćestvo jestestvoispitatelej).
Kotor: Gimnazija.
Krakov: Poljska akademija nauka.
Križevac: Gospodarsko učilište.
Lipsko: K. sächsische Gesellschaft d. Wissenschaften.

Liége (Lüttich): R. societé des sciences.
Ljubljana: Matica slovenska.
Moskva: Obščestvo historije i drevnosti.
Imp. obščestvo ljubitelej jestestvoznanija, antrop. i etnogr.
Moskovskoe arheologičeskoe obščestvo.
Duhovna akademija.
Obščestvo seljskago hozjajstva.
Monakov (München): Kön. bayerische Akademie der Wissenschaften.
Napulj: Deputazione napolitana di storia patria.
Novisad: Matica srpska.
Gimnazija.
Odesa: Arheologičeskoe obščestvo.
Sveučilište.
Osiek: Realka.
Gimnazija.
Pariz: Comptoir geologique.
Societé mathematique de France.
Musée slave.
Redakcija Revue linguistique.
Ministére de l' Instruction publique et des Beaux-Arts.
Institut de France.
Petrograd: Imper. akademija nauk.
Geologičeski komitet.
Imper. ruskoe geograf. obščestvo.
Arheologičeskoe obščestvo.
Filolog. obščestvo imperat. universiteta.
Red. časop. Ruske starine.
Arheografska komisija.
Obščestvo ljubitelej drevnej pismenosti.

Duhovna akademija.
Błagotvoriteljni slavj. komitet.
Ruskij věstnik.
Pisa: Sveučilište.
Plovdiv: Upravlenje na narodnoto prosvješćenje na iztočna Rumelija.
Poreč (Parenzo): Arheoložko-historijsko družtvo.
Poznanje: Literarno družtvo (Towarzystwo przyjacioł nauk Poznanjskie).
Požega: Gimnazija.
Prag: Jednota českih filologa.
Matematičko družtvo.
Spolek českých chemikův.
Muzej královstvi českého.
Kr. česká společnost nauk.
Redakcija časopisa „Athaeneum“.
Rieka: Gimnazija.
Rim: Accademia di conferenze storico-giuridiche.
Accademia de' Lincei.
Biblioteca vaticana.
Rio Janeiro: Narodni muzej (Museo Nacional).
Sarajevo: Realni gimnazij.
Senj: Gimnazija.
Sinj: Gimnazija.
Sofija: Blgarsko književno družtvo.
Spljet: Gimnazija.
Dalmatinski nar. muzej.
Realka.
Stettin: Gesellschaft für Pommersche Geschichte.
St. Francisco: Akademija (Academy of Sciences).
Travnik: Gimnazija.
Turin: R. accademia delle lettere e scienze.

Varaždin: Gimnazija.
Varšava: Redakcija časopisa Atheneum.
Redakcija filologičkoga vjestnika.
Sveučilište.
Venezia (Mljetci): Deputazione Veneta di storia patria.
Reale Istituto Veneto di scienze. lettere ed arti.
Vinkovci: Gimnazija.
Voronež: Filologički zapiski.
Zadar: Gimnazija.
Matica dalmatinska.
Zagreb:
Nadbiskupska knjižnica.
Velika gimnazija.
Velika realka.
Preparandija.
Pravničko družtvo.
Pedagogijski književni sbor.
Redakcija „Obzora“.
Redakcija „Narodnih Novina“.
Redakcija „Agramer Zeitunga“.
Zemun: Realka.

VII.

KNJIŽNICA

I

GALERIJA SLIKA.

a) KNJIŽNICA
SE JE OVE GODINE UMNOŽILA RUKOPISI I KNJIGAMI, KOJE SE OVDJE SA ZAHVALNOŠĆU NAVODE.

I.

RUKOPISI I LISTINE.

Preuzv. gosp. pokrovitelj akademije biskup *Josip Juraj Strossmayer* poklonio je oveći svezak pisama tičućih se splitske obitelji Marulićah od g. 1520—1699, medju kojimi je za nas osobito važna nepoznata do sada oporuka našega pjesnika Marka Marulića pisana g. 1521, u kojoj se osim njegove nekretne i pokretne ostavštine nalazi i podpun popis njegove knjižnice.

Preuzvišeni g. grof *Gjuro Jellačić* veledušno odstupio je liep rukopis, sbirku pjesama nekih dubrovačkih pjesnika, izpjevanih, malom iznimkom, jezikom hrvatskim, u kojem na 520 strana upisane su: Ode Joannis Caroli de Angelis, Rhagusini. — De origine urbis Ragusinae, Diatribe historico-chronologica. — Pjesni Antuna Kaznačića, Dubrovčanina. — Zorislava prikazanje Gledjevića, Dubrovčana. — Osman, pjevanje XIII. i XIV. od Mara Zlatarića, Dubrovčana; a napokon od istoga: Pjesni razlike i Pjesance Petra Metastasia tomačene po istomu".

Presvietli g. umir. septemvir *Dragutin Švagel* darovao 40 listina od XIV—XVIII vieka važnih za poviest hrvatskoga Zagorja.

Veleučeni g. prof. *Pero Budmani* poklonio je rukopis ili sbirku listova „litterae missiles", na broju 454 pisma, pisana medju god. 1670—1684 od republike dubrovačke raznim velevlastim, dostojanstvenikom i korporacijam.

Od g. *Vida-Vuletića Vukasovića* kupila je akademija priepis Korčulanske poviesti: Paulini de Antonio cittadini Curzolani: Istoria ecclesiastico-profana di Corzola.

Od g. *J. Duške* kupljen je jedan svežčić pisama tičućih se vojne po Ugarskoj g. 1849, a naročito bojni izvještaj o bitkah kod Moora, Arada i Petrovaradina. Ovim se je znatno popunila akademijska sbirka pisamah „ilirske dobe“.

II.

KNJIGE.

Beč: Carska akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. — (Philosophisch-historische Classe). Band CX. Heft I. II. Wien 1885—1886. — Bd. CXI. Hft. I. II. Wien 1886. — Bd. CXII. Hft. I. II Wien. 1886. — Bd. CXIII. Hft. III. Wien. 1887. Bd. CXIV. Hft. I. Wien. 1887. — *Archiv* für Oesterreichische Geschichte. LXVII. Band. 1. 2 Hälfte. Wien 1886. — LXVIII. Bd. 1. 2 Hlft. Wien. 1886. — LXIX. Bd. 1. 2 Hlft. — Wien 1887. — LXX. Bd Wien. 1887. — *Fontes rerum Austriacarum.* XLIV. Band. II. Abtheilung. Wien. 1885. — *Register* zu den Bänden 101—110 *der Sitzungsberichte.* Wien. 1886. — *Register* zu den Bänden XV—XXXV *der Denkschriften.* Wien. 1886. — *Mittheilungen*: der prähistorischen Commission. Wien. 1887. Nr. 1.

Beč: C. kr. centralna komisija za uzdržavanje hist. spomenika.

Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale. XII. Band: I—IV. Heft. Wien. 1886. — XIII. Band. I—IV. Heft. Wien. 1887.

Beč: C. kr. geoložki državni zavod

Jahrbuch der k. k. geologischen Reichsanstalt: XXXVI. Band, 2, 3, 4 Heft. Wien 1886. — XXXVII. Bd. 1—4. Heft. Wien 1888. — XXXVIII. Band 1—3. Heft. Wien. 1888. — *Verhandlungen* der k. k. geologischen Reichs-Anstalt. 1887. Nr. 1—18. Wien 1887. — 1888. Nr. 1 bis 12 Wien 1888. — *Abhandlungen* der k. k. geologi-

schen Reichsanstalt. XI. Band I. Abtheilnng: Die Carbon-Flora der Schatzlarer Schichten von D. Stur. Wien. 1885. — XI. Band II. Abth. Die Carbon-Flora von Schatzlarer Schichten, von D. Stur. Wien 1887. — Band. XII. Nr. 1. Ueber die Fauna der Nicht-marinen Ablagerungen der oberen Kreide des Csingerthales bei Ajka im Bakony, und über einige Conchylien der Gosaumergel von Aigen bei Salzburg, von Dr. Leopold Tausch. Wien. 1886. — Nr. 2. Beitrag zur Kenntniss der Flora des Kalktuffes und der Kalktuff-Breccie von Hötting bei Innsbruck, von D. Stur. Wien 1886. — Nr. 3. Ueber die Fauna der Oolithe von Cap S. Vigilio verbunden mit einer Studie über die obere Liasgrenze, von M. Vacek. Wien. 1886. — Nr. 4. Ueber die Liasischen Cephalopoden des Hierlatz bei Hallstatt, von G. Geyer. Wien. 1886.

Beč: C. kr. centralna statistična komisija.

Oesterreichische Statistik: VI. Band. 3. Heft. Die Ergebnisse der Strafrechtspflege im Jahre 1882. Wien 1886. — XI. Band 1. Heft. Die Ergebnisse der Civilrechtspflege im Jahre 1883. Wien. 1886. — 2. Heft. Die Ergebnisse des Concursverfahrens im Jahre 1883. Wien. 1886. — 3. Heft. Die Ergebnisse der Strafrechtspflege im Jahre 1883. Wien 1887. — 4. Heft. Statistische Uebersicht der Verhältnisse der österreichischen Strafanstalten im Jahre 1883. Wien. 1886. — XII. Band. 1. Heft. Erläuterungen und Ergänzungen zu den Daten der Viehzählung vom 31. December 1880. Wien. 1886. — 2. Heft. Bewegung der Bevölkerung im Jahre 1884. Wien. 1886. — 3. Heft. Statistik der Unterrichts-Anstalten für das Jahr 1883/4. Wien. 1886. — 4. Heft. Statistik des Sanitätswesens für das Jahr 1883. Wien. 1886. — XIII. Band 1. Heft. Bewegung im Besitz- und Lastenstande der Realiteten im Jahre 1884. Wien. 1886. — 2. Heft. Statistik der Sparcassen für das Jahr 1884. Wien 1886. — 4. Heft Bewegung der Bevölkerung im Jahre 1885. Wien. 1887. — XIV. Band. 1. Heft. Bericht über die Erhebung der Handelswerthe und Haupt-Ergebnisse des auswärtigen Handels im Jahre 1885.

Wien. 1887. :— 2. Heft. Waaren-Einfuhr im Jahre 1885. Wien. 1886. — 3. Heft. Waaren-Ausfuhr im Jahre 1885. Wien. 1886. — 4. Heft. Waaren-Durchfuhr im Jahre 1885. Wien. 1886. — XV. Band. 1. Heft. Die Ergebnisse der Civilrechtspflege im Jahre 1884. Wien. 1887. — 2. Heft. Die Ergebnisse des Concursverfahrens im Jahre 1884. Wien. 1887. — 3. Heft. Die Ergebnisse der Strafrechtspflege im Jahre 1884. — 4. Heft. Statistische Uebersicht der Verhältnisse der österreichischen Strafanstalten im Jahre 1884. Wien. 1888. — XVI. Band. 1. Heft. Statistik der Banken für das Jahr 1884. und 1885. Wien. 1887. — 2. Heft. Statistik der Unterrichts-Anstalten für das Jahr 1884/85. Wien. 1887. — 3. Heft. Der österreichische Staatshaushalt in den Jahren 1883. und 1884. Wien. 1887. — 4. Heft. Statistik der Sparcassen für das Jahr 1885. Wien. 1887. — XVII. Band. 1. Heft. Bericht über die Erhebung der Handelswerthe und Haupt-Ergebnisse des auswärtigen Handels im Jahre 1886. — 2. Heft. Waaren-Einfuhr im Jahre 1886. Wien. 1887. — 3. Heft. Waaren-Ausfuhr im Jahre 1886. Wien. 1887. — 4. Heft. Waaren-Durchfuhr im Jahre 1886. Wien. 1887. — XVIII. Band. 1. Heft. Bewegnng der Bevölkerung im Jahre 1886. Wien. 1888. — 2. Heft. Statistik der Unterrichts-Anstalten für das Jahr 1885/86. Wien. 1888. — 3. Heft. Statistik der Sparcassen für das Jahr 1886. — 4. Heft. Statistik des Sanitätswesens für das Jahr 1885. Wien. 1888. — XIX. Band. 2. Heft. Die Ergebnisse des Concursverfahrens im Jahre 1885. Wien 1888.

Beč: Anthropoložko družtvo.

Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien: XVI. Band. I—IV. Heft. Wien. 1886. — XVII. Band. I—IV. Heft. Wien. 1887. — XVIII. Band. I—III. Heft. Wien. 1888.

Beč: C. kr. geografijsko družtvo.

Mittheilungen der k. k. geografischen Gesellschaft in Wien. XXIX. Band, Nr. 1—9. Wien. 1886. — XXX. Band. Nr. 1—9. Wien. 1887. — XXXI. Band. Nr. 1—9. Wien. 1888.

Beč: C. kr. vojni geografski zavod.

Mittheilungen des k. k Militär-geografischen Institutes. Band VI. Wien 1886. — Band VII. Wien 1887.

Berlin: Kr. pruska akademija znanosti.

Sitzungsberichte der königlich preusischen Akademie der Wissenschaften. Jahrgang 1885. Heft. XXIII—LI. — Berlin. 1886. — Jahrgang 1887. Heft. I—LV. Berlin. 1887. — Jahrgang 1888. Heft. I—XXXVII Berlin. 1888

Beograd: Kr. srpska akademija.

Глас. I. Пронијари и баштиници од Стојана Новаковића. Београд. 1887. — II. Разправа о Константину Теху од П. С. Срећковића. Београд. 1887. — III. Лампрофири у Србији, од Јована М. Жујовића. Београд. 1888. — IV. О Івану Гундулићу, беседио Матија Бан. Београд 1888. — V. Народна библиотека у Београду, написао М. Милићевић. Београд 1888. — VI. Поглед па Лајбницову инфинитезималну методу, од Д. Нешића. Београд 1888. — VII. О компензацији вертикалног клатна од Љубомира Клерића. Београд. 1888. — VIII. Грађа за геологију и палеонтологију источне Србије. од Светолика Радовановића. Београд. 1888. — IX. Приступна академијска беседа, З. М. Жујовића. Београд. 1888. — *Пословник* српске краљ. академије. Беогрид. 1888. — *Спотен* на тужну свечанвст приликом смрти Дра. ЈосираПанчића. Говор Чед. Мијатовића. Београд. 1888. — *Годишњак* I. 1887. Београд. 1888.

Beograd: Srpsko učeno društvo.

Гласник српскога ученога друштва. Књ. 65. Београд. 1886. Књига. 66. 67. Београд. 1887.

Beograd: Srpsko lekarsko društvo.

Српски архив за целокупно лекарство: одељак први, књига IX. Београд. 1887. — Одељак други, књига XVII. Главнији радови на бојном санитету у год.

1881. и 1882. Израдио Др. Радмио Лазаревић. Београд. 1884. — Књ. XVIII. Војно-санитетска статистика за год. 1880.; израдио Др. Радмио Лазаревић. Београд. 1885. — Књ. XIX. Хигијена, од Дра. Л. Стевановића. Београд. 1885. — Књ. XX. Историја пољске војно-санитетске службе у српској војсци за време србско-бугарског рата 1885—1886. од Дра. Владана Ђорђевића Београд. 1886.

Beograd: Arheoložko družtvo.

Старинар српског археолошког друштва. Год IV. бр. 1—4. Веоград. 1887. — Год. V. бр. 1. 2. 3. Београд. 1888.

Bologna: Kr. akademija znanosti.

Memorie della r. accademia delle scienze dell' istituto di Bologna. Serie IV. tomo VII. Bologna. 1886.

Bordeaux: Akademija znanosti i umjetnosti.

Actes de l'academie nationale des sciences, belles lettres et arts de Bordeaux. 3. Serie — 46 annee — 1884. — Paris. 1884. — 3. Serie, 47 année 1885. — Paris. 1885.

Brno: Zemaljski odbor markgrofije Moravske.

General-Register und Nachschlage-Buch zu den zehn Bänden von Dudik's allgemeiner Geschichte Mährens. Brünn. 1887. — Libri citationum et sententiarum seu knihy půhonné a nalezové. Tom. V. pars prior. (Půhony Olomucké). Edidit Vincentius Brandl. Brunae 1887.

Brno: C. kr. moravsko gospodarsko-prirodoslovno društvo.

Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn. LXVI. Jahrgang. Brünn 1886. — LXVII. Jahrgang. Brünn 1887. — *Das Iglauer Handwerk* in Seinem Thun und Treiben von der Begründung bis zur Mitte des XVIII. Jahrhunderts, von Franz Ruby. Brünn. 1887.

Brno: Matica moravska.

Život Pavla Jos. Šafaříka, sepsal Vincenc Brandl. V Brně 1887. — *Život* Karla Jaromira Erbena, sepsal Vincenc Brandl. V Brně 1887.

Bruselj-Liege: Kr. učeno družtvo.

Memoires de la société royale des sciences de Liége: Deuxième serie. Tome I. Liége. 1866. Tome II. Liége. 1867. Tome III. Liége. 1873. Tome IV. Bruxelles 1874. Tome V. Bruxelles 1875. Tome VI. Bruxelles 1877. Tome VII. Bruxelles 1878. Tome VIII. Bruxelles 1887. Tome IX. Bruxelles 1882. Tome X. Bruxelles 1883. Tome XI. Bruxelles 1885. Tome XII. Bruxelles 1885. Tome XIII. Bruxelles 1886. Tome XIV. Bruxelles 1888. — *Douze* tables pour le calcul des réductions stellaires, par F. Folie. Bruxelles 1883.

Bruselj: Kr. belgijski prirodoslovni muzej.

Annales du musée royal d'histoire naturelle de Belgique. Tome XIII. Description des ossements fossiles des environs d'Anvers. Par P. J. van Beneden. Bruxelles 1876. Tome XIV. Faune du calcaire carbonifere de la Belgique. (Brachiopodes). Par L. G. de Koninck. Bruxelles 1887. — *Bulletin* du musée royal d'histoire naturelle de Belgique: Tome IV. nr. 3. 4. Bruxelles 1886. Tome V. nr. 1. Bruxelles 1887.

Bruselj: Kr. belgijsko malakoložko družtvo.

Annales de la société royale malacologique de Belgique. Tome XX. Année 1886. Bruxelles 1885. Tome XXI. Annee 1886. Bruxelles 1885. — *Procès* verbaux des séances de la société royale malacologique de Belgique: Tome XV. Année 1886. Bruxelles 1886. Tome XVI. Année 1887.

Bukurešt: Rumunjska akademija.

Analele academiei romane: a) Discursuri. memorii si notite. Sect. II. Seria II. tomulu VII. 1884—1885. Bucu-

resci 1886. — Ser. II. tom. VIII. 1885—1886. Bucuresci 1888. b) Partea administrativa si desbaterile. Sect. I Seria II. tom VIII. 1885—1886. Bucuresci 1886. — Ser. II. tom. IX. 1886—1887. Bucuresci 1887. — c) Memoriile sectiunii sciintifice. Ser. II. tom. IX. 1886—1887. Bucuresci 1887. d) Memoriile sectiunei istorice. Ser. II. tom IX. 1886—1887. Bucuresci 1887 — *Documente* privitóre la istoria Românilor culese de Ludoxiu de Hurmuzaki. Volumul I. 1199—1345. culese de Nic Densusianu. Bucuresci 1887. — Volumul III. partea II. 1576—1660. Bucuresci 1888. — Suplement I. volumul III. fasciora I. 1709—1802. Documente culese din archivele ministeriului afacerilor straine din Paris de A. I. Odobescu. Bucuresci 1887. — *Dictionarul* limbei istorice si poporane; tom. I. fasc. III. IV. tom. II. fasc. I. II. Bucuresci 1886—1888. — *Fragmente* zur Geschichte der Rumänen von Ludoxius Freiherrn von Hurmuzaki. V. Band. Bucuresci 1886. — *Miron Costin.* Opere complete, de V A. Urechii. Tom. I. II. Bucuresci 1886. 1888. — *Psaltirea* in versuri intocmita de Dosofteiu mitropolitul Moldovei 1671—1688; de prof. I. Bianu Bucuresci 1887.

Budim-Pešta: Magjarska akademija znanosti.

Szilágyi Sándor. Monumenta comitialia regni Transilvaniae. Vol. XI. 1649—1658. Buda-Pest 1886. Vol. XII. 1658—1661. Budapest 1887. Vol. XIII. 1661—1664. Buda-Pest 1888. — *Óváry Lipót.* Diplomatarium relationum Gabrielis Bethlen cum Venetorum republica. Buda-Pest 1886. — *Ipólyi Arnold.* Rimay János. Buda-Pest 1887. — *Thály Kálmán.* A székesi gróf Bercsényi család. Buda-Pest 1885. — *Dr. Szadeczky Lajos.* Báthory István (1574—1576). Buda-Pest 1887. — *Dr. Wlassics Gyula.* A bünkisérlet és bevégzett büncselekmény. I. köt. Buda-Pest 1887. — *Dr. Munkácsi Bernat.* Votják népköltészeti hagyományok. Buda-Pest 1887. — *Nagy Imre.* Codex diplomaticus hungaricus Andegavensis. Tom. V. Buda-Pest 1887. — *Rónay Horváth Jenö.* Magyar katonai évkönyv 1886-rá. 1. évfolyam. Buda-Pest 1887. — *Frölich I.* Ma-

thematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. Band IV. Buda Pest 1887. — *Ballagi Aladár*. Colbert. 1 rész. Buda-Pest 1887. — Ungarische Revue. 1887. Nr. I–X. 1888. Nr. I—X. — *Bayer József*. A Nemzeti játékszin története. vol. I. II. Buda-Pest 1887. — *Pech Antal*. Alsó Magyarország bányamivelésének története. II. kötet. (1600—1650). Buda-Pest 1887. — *Dr. Kúnos Ignácz*. Oszmán-török népkoltési gyüjtemény. I. köt. Buda Pest 1887. — *Gelchich József. Thallóczy Lajos*. Diplomatarium relationum reipublicae Ragusanae cum regno Hungariae. Buda Pest 1887. — *Marczali Henrik*. Magyarország története II. József korában. III. köt. Buda Pest. 1888. — *Föherczeg József*. Czigány nyelvtan romano csibakero sziklaribe. Buda-Pest 1888. — *Pesty Frigyes*. Magyarország helynèvei, történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben. I. köt. Buda-Pest 1888. — *Gergély Sámu. Pettko Béla*. Diplomatarium Alvinczianum. III. köt. (1685. —1689) Buda-Pest 1887. — *Thanhoffer Lajos*. Adatok a központi idegrendszer szerkezetéhez. Buda-Pest 1887. — *Zsigmond Simóny*. A magyar határozók. I. köt. Nr. 1. Buda-Pest 1888. — *Pisztóry Dr. Mór*. A nemzetgazdaságtan haladása és iránya az utolsó tizenöt év alatt. Buda-Pest 1887. — *Rentmeister Antal*. Lex falcidia és Quarta falcidia. Buda Pest 1888. — *Dr. Acsády Ignácz*. Magyarország pénzügyei I. Ferdinand uralkodása alatt 1526—64. Buda Pest 1888. — *Dr. Szádeczky Lajos*. Izabella és János Zsigmond lengyelországban 1552—1556. Buda-Pest 1888. — *Wenzel Gustav*. Magyarország mezögazdaságának története. Buda-Pest 1887. — *Rónay Horváth Jenö*. Hadtörténelmi közlemények. sz. 1—4. Buda Pest 1888. — *Dr. Frölich Izidor*. Az electrodynamometer általános elmélete. Buda Pest 1888. — *Elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek:* IV. kötet. Buda-Pest 1886/87. Sz. 1. Emlékbeszéd Zsoldos Ignácz felett *Tóth Lörincz*. II. Emlékbeszéd Benfey Tivadár felett *Budencz Józse*. III. Emlékbeszéd Frankenburg Adolf felett *Vadnay Károly*. IV. Emlékbeszéd Tarkányi Béla József felett *Szvorényi József* V. Emlékbeszéd Dr. Henle Jakáb felett *Dr. Milakovics Géza*.

VI. Emlékbeszéd Pompéry János felett *Ivannovics Géza.* VII. Emlékbeszéd Gyarfás István felett *Szilagyi Sándor.* VIII. Emlékbeszéd Kovács Pál felett *Vadnay Károly.* IX. Emlékbeszéd Ladányi Gedeon felett *Szabó Károly.* X. Emlékbeszéd Korizmics László felett *Galgóczy Károly.* — V. kötet. Buda-Pest 1888. Sz. I. *Zichy Antal* Emlékbeszéd Fábián Gábor. II. Emlékbeszéd Tanárky Gedeon felett *Tóth Lörincz.* III. Emlékbeszéd Dr. Zlamál Vilmos felett *Galgóczy Károly.* — *Értekezések* a társadalmi tudományok köréből: VIII. kötet. Buda-Pest 1886. Sz. VII. *Láng Lajos.* A népoktatás hazánkban 1869—1884. VIII. *Tóth Lörincz.* Emlékezések a nemzetközi börtönügyi congressusra Romában 1885. IX. *Schvarcz Gyula.* Gondolatszabadság és ódon tömeguralom. X. *Schvarcz Gyula.* A két utóbbi évtized államformatani irodalmának kritikai méltatásához. — IX. kötet. Buda-Pest 1887. Sz I. *Schvarcz Gyula.* Az európai monarchiák rendszeres alaptörvényeiről tekintettel ezek alkotmánytörténelmi előzményeire. II. *Schvarcz Gyula.* Az Athenei állam és társadalom jelentősége az emberi haladásra nézve Kleisthenestől Ephialtesig. III. *Láng Lajos.* A közép oktatás hazánkban. IV. *Schvarcz Gyula.* Lucius Cornelius Sulla a romai alkotmányjog történelmében. V. *Domanovszki Endre.* Dante mint politikai iró. VI. *Tóth Lörincz.* Fegyházi tanulmányok. VII. *Dr. Púlszky Agost.* Jog- és állambölcsészet feladatai. VIII. *Concha Győző.* Egyéni szabadság és parlamentarizmus Angliában. IX. *Láng Lajos.* Magyarország népmozgalma 1880—1885. X. *Schvarz Gyula.* Tudomány és társadalom. — *Értekezések* a természettudományok köréből: XVI. kötet. Buda-Pest 1886. Sz. I. *Lendl Adolf.* Adatok a pókok bonczés fejlődéstanához különös tekintettel a végtagokra. II. *Dr. Thanhoffer Lajos.* Közlemények az állatorvosi élettani intézetből. III. *Dr. Fodor József.* Ujabb kisérletek erekbe fecskendezett bacteriumokkal. IV. *Dr. Roboz Zoltán.* Adatok a gregarinák ismeretéhez. V. *Lenhossék Mihály.* Ritkabb boncztani rendellenességek. VI. *Szádeczky Gyula.* A Magyarországi obsidiánok különös tekintettel geologiai viszonyaikra. VII. *Dr. Daday Jenő.* Új adatok erdély

denevér-faunájának isme: etéhez. — XVII. kötet. Buda-Pest 1887. Sz I. *Dr. Szabó József.* Göd környéke forrásainak geologiai s hydrografiai viszonyai II. *Dr. Dietz Sándor.* A sparganium Tourn. és typha Tourn. virág és termés fejlödése. III. *Dr. Koch Antal.* A brassói hegység földtani szerkezetéről és talajvíz-viszonyairól IV. *Dr. Fodor József.* A vérnek bacterium-ölö képességéröl. V. Dolgozatok a k. m. tud egyetem élettani intézetböl. VI. *Magócsy-Dietz Dr. Sándor.* A növények talajálló irányának okairól. — XVIII kötet. Buda-Pest 1888 Sz. I. *Hegyfoky Kabos.* A környezet hatása a hömérökre II. *Dr. Lendl Adolf.* A pókok (Araneina), különösen a kerekhálós pókok (Epeiridae) természetés osztályozásának kisérlete. III. *Heller Agostl.* A XIX. század physikai kutatásának mozgató eszméiröl. — *Értekezések* a történelmi tudományok köréböl: XIII. kötet. Buda-Pest 1886/88. Sz. IV. *Zsilinszky Mihály.* Törös János szerepe a linczi békekötésben 1645. V. *Deák Farkas.* Rövid észrevételek Kemény János önéletirasáról s az erdélyi történetirodalom egy-két kütforrásárol. VI. *Bunyitay Vincze.* Szilágymegye középkori müemlékei. VII. *Zsilinszky Mihály.* Az eperjesi tanácskozmány 1647/8. VIII. *Wenczel Gusztáv.* Rosztiszlav galicziai herczeg IV. Béla magyar királynak veje. IX. *Orbán Balázs* A Székelyek származásáról és intézményeiröl X. *Hajnik Imre.* Az örökös föispánság a Magyar alkotmánytörténetben. XI. *Zsilinszky Mihály* Az 1708-ki Pozsonyi országgyülés történetéhez. — *Mathematikai* és természettudomanyi közlemények: XXI. kötet. Buda-Pest 1885. Sz. II. *Dr. Primics György.* A rodnai havasok geologiai viszonyai különös tekintettel a kristalyos palákra. III *Hazslinyszky Frigyes.* Magyarhon és társországainak szabályos discomycetjei IV. *Horvath Géza.* A Magyarországi psyllidákról. V. *Lojka Hugó.* Adatok Magyarország zuzmóflórájához. — XXII. kötet. Buda-Pest 1886/87. Sz. I. *Dr. Roth Samu.* A hajdani jégárak nyomai a magas-tátra déli oldalán. II. *Dr. Örley Lászlo.* A Magyarországi pióczák faunaja. III. *Lendl Adolf.* A Magyarország tetragnatha-félékröl. IV. *Dr. Daday Jenö.* A tintinodéak szervezeti viszonyai V. *Dr. Lovassy*

Sándor. Adalékok Magyarország ornithológiájához. VI. *Dr. Lovássy Sándor.* Adalékok gömörmegye madárfaunájának ismeretéhez. VII. *Dr. Simonkai Lajos.* Hazánk és a földkerekség hársfajainak biráló átnézete. VIII. *Dr. Simonkai Lajos.* Magyarország és környékének zanotjai. — XXIII. kötet. Buda-Pest 1888. Sz. I. *Teglas Gábor.* Ujabb barlangok az erdélyrészi érczhegység övéből. II. *Dr. Istvánffi Gyula.* A f. Magyarországi tözegképletek megvizsgálása. III. *Dr. Daday Jenö.* A magyarországi Branchipus-fajok átnézete. — *Értekezések* a mathematikai tudományok köréből: XIII. kötet. Buda-Pest 1886. Sz. I. *Dr. Gruber Lajos.* A földnehézség meghatározasa Budapesten 1885. II. *Konkoly Miklós.* Hullócsillagok megfigyelése a magyar koróna területén 1885. III. *Konkoly Miklós.* 885 állócsillág spectruma. — XIV. kötet. Buda-Pest 1887. Sz. I. *König Gyula.* A dinamika alapegyenletéinek jelentéséröl. — *Értekezések* a nyelv- és széptudományok köréből: XIII. kötet. Buda-Pest 1887. Sz. X. *Joannovics György.* Szórendi tanulmányok. XI *Dr. Pecz Vilmós.* A kisebb görög tragikusok tropusai. XII. *Dr. Télfy Iván.* Heraklius. — XIV. kötet. Buda-Pest 1887/88. Sz. I. *Dr. Abel Jenö.* Az ó- és középköri Terentiusbiografiák. II. *Joannovics György.* Szórendi tanulmányok. III. *Barna Ferdinand.* A mordva nép házassági szokásai. IV *Dr. Telfi Ivan.* Jelentés újhellon munkákról V. *Kálmány Lajos.* Mythologiai nyomok a magyar nép nyelvében és szokásaiban. VI. *Putnóky Miklós.* Az etymologicum magnum Romaniae. VII. *Simónyi Zsigmond.* A magyar szótök. VIII. *Simónyi Zsigmond.* A nyelvujitás történetéhez. IX. *Brassay Sámuel.* Szórend és accentus. X. *Dr. Télfy Iván.* Három franczia helleniszta és a volapük. — *Nyelvemléktar.* Régi Magyar codexek: köt. IX. Buda-Pest 1887. Köt. X. Buda-Pest 1888. — *Nyelvtudomány* közlemények: köt. XX füz. I—III. Buda-Pest 1887. — *Archeologiai* értesitö: köt. VI. sz. 5. Buda-Pest 1886. Köt. VII. sz. 1—5. Buda-Pest 1887. Köt. VIII. sz. 1—4. Buda-Pest 1888. — *Mathematikai* és természettudományi értesitö: köt. V. füz. 3—9. Buda-Pest 1887. Köt. VI. füz. 1—9. Buda-Pest

1888. — *A Magyar* tudományos akademia Értesitöje 1887. 1—8. sz. Buda-Pest 1887—1888. 1—3. sz. Buda-Pest 1888. — *Magyar* tudományos akademiai Almanach 1887. Buda-Pest 1888.

Budim-Pešta: Historijsko družtvo.

Századok: 1886. 8—10. füzet. Buda-Pest 1886—1887. 1—10. füz. Buda-Pest 1887—1888. 1—10. füz. Buda-Pest 1888.

Budim-Pešta: Ugarsko geoložko družtvo.

Földtani Közlöny. XVI. kötet. 10—12. füzet. Buda-Pest 1886. XVII. köt. 1—12. füz. Buda-Pest 1887. XVIII. köt. 1—10. füz. Buda-Pest 1888. — *A magyar kir.* földtani intézet évkönyve. Buda-Pest 1886. VIII. köt. 1. 2. 3. 4. 5 6. füzet. — *Theorie und Beschreibung* des Farbaky und Soltz'schen continuirlich wirkenden Wassergasofens, von Wilhelm v. Soitz. Buda-Pest 1885. — *Ueber die bisher* erzielten Resultate und die Aussichten von Petroleumschürfungen in Ungarn von I. Noth. Buda-Pest 1885. — *Geschichte* der Geologie von Schemnitz, von Dr. Jos. Szabo. Buda-Pest 1885. — *Kleinere Details* über die nasse Aufbereitung, von Elias Szüts. Buda-Pest 1885. — *Der Goldbergbau* Siebenbürgens, von Jos. Pálffy. Buda-Pest 1885, — *Die Eisenindustrie* Ungarns zur Zeit der Landes-Ausstellung 1885., von Anton v. Kerpely. Buda-Pest 1886. — *Ueber Drahtseilbahnen,* von Theobald Obach. Buda-Pest 1885. — *Budapester* Landesausstellung Specialcatalog der VI. Gruppe. Buda-Pest 1885. — *Die kön. ungarische* geologische Anstalt und deren Ausstellungs-Objecte, von Joh. Böckh Buda-Pest 1885. — *A magyar kir.* földtani intézet évi jelentése 1885. 1886. 1887. — *Jahresbericht* der kön. ung. geologischen Anstalt für 1885. 1886. — *Jahrbücher* der königl. ung. Central-Anstalt für Meteorologie. XV Band. Buda-Pest 1885. — *Petrik Ludwig.* Ueber die Verwendbarkeit der Rhyolithe für die Zwecke der keramischen Industrie. Buda-Pest 1888.

Budim-Pešta: Redakcija „Ethnolog. Mittheilungen."

Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn. Redigirt von Prof. Dr. Anton Herrmann. I Jahrgang. Heft I. II. Buda-Pest 1888.

Christiania: Kr. sveučilište.

Forhandlinger i videnskabs-selskabet i Christiania, aar 1886. Christiania 1887. Aar 1887. Christiania 1888. — *Forhandlinger* ved de Skandinaviske Naturforskeres trettende möde i Christiania 1886. Christiania 1887. — *Viridarium Norvegicum.* — Norges vaextrige, et Bidrag til Nord-Europas Natur- og Culturhistorie, af Dr. F. C. Schübeler. I-ste Bind. Christiania 1885. I-ste Bd. 2 det Hefte og 2 det Bd. I-ste Hefte. Christiania 1886. — *Gols* gamle Stavkirke og Hovestuen paa Bygdo Kongsgaard. Christiania 1885. — *Helland* Amund. Lakiskratere og lavastromme. Christiania 1886. — *Dr. Daae Ludwig.* Om Humanisten og Satirikeren Johan Lauremberg. Christiania 1884. — *Dr. Daae Lud.* Joannis Agricolae Islebiensis apophthegmata nonnulla. Christianiae 1886. — *Lieblein J.* Handel und Schiffahrt auf dem rothen Meere in alten Zeiten. Kristiania 1886. — *Drachmann A. B.* Guderne hos Vergil Kjobenhavn 1887. — *Drachmann A. B.* Catuls Digtning, Belyst i Forhold til den tidligere graeske og latinske Litteratur. Kjobenhavn 1887. — *Stenersen L. B.* Udsigt oven den romerske Satires forskjellige Arter. Christiania 1887. — *Stenersen L. B.* Catul's Digtning, Oplyst i dens Sammenhaeng med den tidligere graeske og latinske Literatur. Christiania 1887. — *Dr. Dietrichson L.* Antinoos, eine Kunstarchäologische Untersuchung. Christiania 1884. — *Dr. Caspari C. P.* Eine Augustin fälschlich beilegte homilia de sacrilegiis. Christiania 1886.

S. Francesco (California): Akademija znanosti.

Bulletin of the California academy of sciences: Volume I. Nr. 4. San Francesco 1886. Volume II. Nr. 5—8. San Francesco 1887.

Frankfurt na Odri: Prirodoslovno družtvo.

Monatliche Mittheilungen aus dem Gesammtgebiete der Naturwissenschaften. IV. Jahrgang Nr. 1—12. April 1886. März 1887. V. Jahrgang. Nr. 1—12. April 1887. März 1888. VI. Jahrgang. Nr. 1—6. April. 1888. September 1888. Frankfurt a/ Oder. 1886—1888. — *Societatum litterae.* Verzeichniss der in den Publicationen der Akademien und Vereine aller Länder erscheinenden Einzelarbeiten auf dem Gebiete der Naturwissenschaften. I. Jahrgang. Nr. 1. bis 12. Frankfurt 1887. II. Jahrgang Nr. 1—8. Frankfurt 1888.

Gradac: Štajersko historijsko družtvo.

Mittheilungen des historischen Vereines für Steiermark. XXXIV. Heft. Graz. 1886. XXXV. Heft. Graz 1887. XXXVI. Heft. Graz 1888. — *Beiträge* zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen. 21. Jahrgang. Graz 1886. 22. Jahrgang. Graz 1887. — *Stiria illustrata.* Bogen: 1—24.

Gradac: Štajersko prirodoslovno družtvo.

Mittheilungen der Naturwissensckaftlichen Vereines für Steiermark. Jahrgang 1885. Heft 22. Graz 1886. Jahrgang 1886. Heft 23. Graz 1887.

Halle: C. Leopoldo-Karolska akademija prirodoslovacah.

Nova acta der k. Leop.-Carol. Deutschen Akademie der Naturforscher. Halle 1886 Bd. XLVII. Nr. 5. — *Neue Beobachtungen* an Macrauchenia patachonica von Dr. H. Burmeister. Halle 1885. — Bd. L. Nr. 1. *Ueber Oelbehälter* in Wurzeln von Compositen, von R. Triebel. Halle 1885. — Nr. 6. *Ueber die elliptische* Polarisation der Wärmestrahlen bei der Reflexion von Metallen, von Dr. Hermann Knoblauck. Halle 1887. — Nr. 2. *Systematische* Bearbeitung der Pyrenomycetengattung Lophiostoma mit Berücksichtigung der verwandten Gattungen, von Friedrich Lehmann. Halle 1886. — Bd. LI. Nr. 2. *Die Entwicke-*

lungs- und Lebensgeschichte von Chaitophorus aceris Koch, Chaitophorus testudinatus Thornton, und Chaitophorus lyropictus Kessler. Von Dr. H. F. Kessler. Halle 1886. — Bd. LI. Nr. 5. *Ueber die Schutzeinrichtungen* der Laubknospen dicotyler Laubbäume während ihrer Entwickelung, von Aug. Feist. Halle 1887. — Nr. 6. *Untersuchungen* über den Bau der Speicheldrüsen und des dazu gehörenden Nervenapparets von Blatta, von Bruno Hofer. Halle 1887. — Bd. LII. Nr. 5. *Beitrag* zur Kenntniss des Pferdegebisses mit Rücksicht auf die fossilen Equiden von Maragha in Persien. Von Dr. M. Wilckens. Halle 1888. — *Beiträge* zur Kenntniss der Compositen. Beschreibung neuer Arten und Bemerkungen zu alten. Von Dr. F. W. Klatt. Halle 1884. — *Historisch-kritische* Studien über das Ozon, von C. Engler. Halle 1879. — *Das Problem* des Serapeums von ·Pozzuoli, von Prof. Dr. D. Brauns. Halle 1888.

Hamburg: Prirodoslovno družtvo.

Verhandlungen des Vereines für naturwissenschaftliche Unterhaltung zu Hamburg. 1883—1885. VI. Band. Hamburg 1887.

Harkov: Carska universa.

Труды общества изпытателей природы при имп. харьковьскомъ университетѣ. Том. VIII. Харьковъ 1874. T. IX 1875. T. X. 1876. T. XI. 1877. T. XII. 1878. T. XIII. 1879. T. XIV. 1880. T. XV. 1881 T. XVI. 1882. T. XVII. 1883. T. XVIII. 1884. T. XIX. 1885. T. XX. 1886. T. XXI. 1887. -- *Горницкій К. С.* Замѣтки объ употребленіи въ народномъ быту нѣкоторыхъ дикорастущихъ и разводимыхъ растеній Украинской флори. Харьковъ 1887. — *Черںявски Владимир.* Прибрежныя десятиногія ракообразныя Понта. Харьковъ 1884. — *Горницкій К. С.* Списокь русскихъ и немногихь инородческихь названій растеній. Харьковъ 1886.

Hermanstadt: Sedmogradsko historijsko družtvo.

Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde: Neue Folge. Band XXXI. Heft 1. 2. Hermanstadt 1887. Heft 3. Hermanstadt 1888. — *Jahresbericht* des Vereines für siebenbürgische Landeskunde für das Jahr 1885/8. Hermanstadt 1886. — *Das Archiv* der Stadt Hermanstadt. und der Sächsischen Nation, von Franz Zimmermann. Hermanstadt 1887. — *Historischer Festzug* zur Feier der Einwanderung der Sachsen nach Siebenbürgen und Volksfest im Jungenwalde, abgehalten am 24. August 1884. Hermanstadt 1884. — *Kronstädter Drucke* 1535—1886. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte Kronstadts, von Julius Gross. Kronstadt 1886. — *Verzeichniss* der Kronstädter Zunft-Urkunden. Kronstadt 1886. — *Die Grabdenksteine* in der Westhalle der evang. Stadtpfarrkirche in Kronstadt, von Christoff Gusbeth. Kronstadt 1886. — *Die Siebenburger Sachsen*, von Albert Schirl. Prag 1886.

Kassel: Prirodoslovno družtvo.

XXII und XXIII. *Bericht* des Vereines für Naturkunde zu Cassel über die Vereinsjahre 1884—1886. Cassel 1886. — *Festschrift* des Vereins für Naturkunde zu Cassel. Cassel 1886.

Krakov: Akademija znanosti.

Rozprawy i sprawozdania z posiedzien: a) wydziału matematyczno-przyrodniczego. Tom X. Krakow 1883. T. XI. 1884. T XII. 1884. T. XIII. 1886. T. XIV. 1886. T. XV. 1887. T. XVI 1887. b) wydziału historyczno-filozoficznego. Tom. XVIII. Krakow 1885. Tom. XIX. XX. Krakow 1887. c) wydziału filologicznego: Tom X. Krakow 1884. T. XI. Krakow 1886. Tom. XII. Krakow 1887. — *Zbiór* wiadomości do antropologii krajowej. Tom. IX. Krakow 1885. Tom. X. Krakow 1886. T. XI. Krakow 1887. — *Acta* historica res gestas Poloniae illustrantia. Tom. VIII. vol. I. II. Leges, privilegia statutaque civitatis Cracoviensis 1507—1586. Cracoviae 1885. Tom. IX. Cardinalis Hosii epistolae, tom. II. pars I. 1551—1558. Cracoviae 1886. Tom. X. Lauda conventuum particularium terrae Do-

brinensis. Cracoviae 1887. Tom. XI. Acta Stephani regis. 1576—1582. Cracoviae 1887. — *Monumenta* medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Tom. X. Codicis diplomatici Poloniae minoris, pars III. 1333—1386. Cracoviae 1887. — *Starodawne* prawa polskiego pomniki. Tom. VIII. cześć II. Antiquissimi libri iudiciales terrae Cracoviensis ab. an. 1394—1400. Cracoviae 1886. — *Scriptores* rerum Polonicarum: Tom. IX. Collectanea ex archivo collegii hist. Cracoviensis. Cracoviae 1886. Tom. X. Historici diarii domus professae S. J. ad s. Barbaram Cracoviae ab anno 1600—1608. Cracoviae 1886. — *Archiwum* do dziejów literatury i oświaty w Polsce: Tom. IV. Liber diligentiarum facultatis artisticae universitatis Cracoviensis. pars I 1487—1563. Cracoviae 1886. Tom. V. Pamiętnik zjazdu historyczno-literackiego imienia Jana Kochanowskiego. Krakow 1886. — *Pamiętnik* akademii umiejetności: a) wydziały filologiczny i historyczno-filozoficzny. Tom V. Krakow 1887. b) wydział matematyczno-przyrodniczy. Tom XIII. Krakow 1887. — *Sprawozdania* komisyi do badania historyi sztuki w Polsce. Tom. III zeszyt IV. Krakow 1887. *Wewnętrzne* dzieje Polski za Stanislawa Augusta (1764—1794). Tom. IV. część I. przez Tadeusza Korzona. Krakow 1885. — *Pauli Crosnensis* Rutheni atque Joannis. Visliciensis carmina, edidit Dr. Bronislavus Kruczkiewicz. Cracoviae 1887. — *Modlitwy Wacława* zabytek języka polskiego z w. XV. wydał Dr. Lucyjan Malinowski. Krakow 1887. — *Rocznik* zarządu akademii umiejetności w Krakowie, rok 1886. Krakow 1887.

Kiev: C. universitet sv. Vladimira.

Универзитетская извѣстія: Годъ 1886. nr. 1—12. Киевъ 1886. — Годъ 1887. nr. 1—12. Киевъ 1887. — Годъ 1888 nr. 1-7. Киевъ 1888.

Kiev: Društvo izpitateljah prirode.

Записки общества естествоиспитателей: Томь VII. вып. 1. 2. Приложеніе къ VIII. тому (1886). — Томь IX. вып. 1. 2.

Križevci: Gospodarsko i šumarsko učilište.

Viestnik za gospodarstvo i šumarstvo. God. 1887. sv. II., III. i IV. Križevci 1887. God. 1888 sv. I—IV. Križevci 1888.

Lavov: Zavod Ossolinskich.

Katalog rękopisów biblioteki zakladu narodowego imienia Ossolinskich. Zeszyt IV. Lwow 1886. — *Sprawozdanie* z czynności zakladu narod. imien. Ossolinskich za rok 1885. Lwow 1886.

Lavov: Galičko-ruska matica.

Литературный сборникъ. Год. 1888. Львовъ 1888.

Lipsko: Kr. Sasko učeno družtvo.

Berichte über die Verhandlungen der kön. Sachsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. Philologisch-historische Classe 1886. 1886/7. (1887.) Nr. I—IV. Leipzig 1887/8. (1888. Nr. I. II. Leipzig 1888). — *Abhandlungen* der philologisch-historischen Classe: Band X. Nr. III. Über die Staatsrechtliche Possesio und den ager compascuus der römischen Republik, von Moritz Voigt Leipzig 1887. Nr. IV. Die handschriftliche Ueberlieferung der Briefe Cicero an Atticus, G. Cicero, M. Brutus in Italien, von Otto Eduad Schmidt. Leipzig 1887. Nr. V. Scholien zur Sphaerik des Theodosios, von Friedrich Hultsch Leipzig 1887. Nr. VI. Ueber die Verbalformen mit dem Charakter *R* im Arischen, Italischen und Celtischen, von Ernst Windisch. Leipzig 1887. Nr. VII. Ueber die Bankiers, die Buchführung und die Litteralobligation der Römer, von Moritz Voigt. Leipzig 1887. Nr. VIII. Beiträge zur Chinesischen Grammatik. — Die Sprache des Cuang-Tsi-, von Georg von der Gabelentz. Leipzig 1888. Nr. IX. Umrisse zur Naturlehre des Cäsarismus, von Wilhelm Roscher. Leipzig 1888. Band XI. Nr. 1. Kurzgefasstes Verzeichniss der Originalaufnahmen von Goethes Bildniss, von Friedrich Zarncke. Leipzig 1888. — *Berichte* über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. Mathematisch-physische Classe (1887). Nr. I. II. Leipzig 1888. — *Ab-*

handlungen der mathematisch-physikalischen Classe: Band XIII. Nr. VIII. Neue Beiträge zur Kenntniss des Baues und der Lebensgeschichte der Nematoden von Rud. Leuckart. Leipzig 1887. Nr. IX. Ueber die Methode des arithmetischen Mittels. (Erste Abhandlung), von C. Neumann. Leipzig 1887. Band XIV. Nr. 1 Ueber die räumliche Anordnung der Atome in organischen Molekulen und ihre Bestimmung in geometrisch-isomeren ungesättigten Verbindungen, von Johannes Wislicenus. Leipzig 1887. Nr. II. Untersuchungen über die Gelenke des menschlichen Armes. 1. Theil. Das Ellenbogengelenk, von O. Fischer. 2. Theil. Das Handgelenk, von W. Braune und O. Fischer. Leipzig 1887. Nr. III. Die Blut- und Lymphwege im Dünndarm des Hundes, von J. P. Mall. Leipzig 1887. Nr. IV. Das Gesetz der Bewegungen in den Gelenken an der Basis der mittleren Finger und im Handgelenk des Menschen, von W. Braune und O. Fischer. Leipzig 1887. Nr. V. Untersuchungen über die Papillae foliatae et circumvallatae des Kaninchen und Feldhasen, von O. Drasch Leipzig 1887. Nr. VI. Elektrische Untersuchungen (18. Abhandlung). Fortsetzung der Versuche über das elektrische Verhalten der Quarz- und der Boracitkrystalle, von W. G. Hankel. Leipzig 1887. Nr. VII. Zur Geschichte des Gehirns sowie der centralen und peripherischen Nervenbahnen beim menschlichen Embryo, von Wilhelm His. Leipzig 1888. Nr. VIII. Ueber den Antheil den die einzelnen Gelenke des Schultergürtels an der Beweglichkeit des menschlichen Humerus haben, von W. Braune und O. Fischer. Leipzig 1888. Nr. IX. Beiträge zur Kenntniss des Einflusses des Respirationsbewegungen auf dem Blutlauf im Aortensysteme, von G. Heinricius und H Kronecker. Leipzig 1888.

Ljubljana: Matica slovenska.

Ljetopis matice slovenske za leto 1886. Uredil Fr. Levec. Ljubljana 1886. Za leto 1887. Uredil Fr. Levec. Ljubljana 1887. Za leto 1888. Uredil dr. Lovro Požar. Ljubljana 1888. Ljubljanski meščanje v minulih stoletjih. Spisal Iv. Vrhovac. Ljubljana 1886. — Uvod v modroslovje. Spisal France Lampe. Ljubljana 1887. — Zabavna knjižnica

sv. I. Koča za vaso, s ruskoga preložil L. Podgoriški. Ljubljana 1886. sv. II. Mrtve duše, s ruskoga preložil L. Podgoriški. Ljubljana 1887. Sv. III. Prihajač, spisal Fr. Doliuar. Ljubljana 1888. Sv. IV. Erjavčevi izbrani spisi. Ljubljana 1888. Slovenci in leto 1848, spisal Jos. Apih. Ljubljana 1888. — (Naknadno poslano): *Slovenska* slovnica po Miklošičevi primerjalni. Spisal J. Šuman. Ljubljana 1881. — *Znanstvena* terminologija s posebnim ozirom na srednja učilišta. Spisal M. Cigale. Ljubljana 1880. — *Telegrafija*. Zgodovina njena in današnji njen stan. Spisal dr. Simon Šubic. Ljubljana 1875. — *Schoedler*. Fizika. Poslovenil Ivan Fuček. Ljubljana 1869. — *Vodnikove pesni*. Uredil France Levstik. Ljubljana 1869. — *Vojvodstvo* Koroško, v zemljepisnem, statističnem in zgodovinskem spregledu. Ljubljana 1866. — *Vojvodstvo* Kranjsko v zemljepisnem, statističnem in zgodovinskom spregledu. Ljubljana 1866. — *Zgodovina* slovenskega naroda. Spisal Janez Trdina. Ljubljana 1866. — *Vpliv* vpijančljivih pijač na človeški organizem. Dr. M. Samec. Ljubljana 1880. — *Slovenska* bibliografija. Ivan Tomšić. Ljubljana 1883. — *Geometrija* za učiteljišča. L. Lavtar. Ljubljana 1882. — *Zgodovina* avstrijsko-ogerske monarhije. Janko Krsnik. Ljubljana 1877. — *Nauk* o telovadbi. Ljubljana 1869. — *Somatologija*. Dr. Ivan N. Woldřih. Ljubljana 1881.

Mexico: Zvjezdara Tacabaya.

Annuario del osservatorio astronómico nacional de Tacabaya: para di anno de 1887. Mexico 1886 — para di anno de 1888. Mexico 1887.

Monakov (München): Kr. bavarska akademija znanosti.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und historischen Classe: 1885. Heft IX. — 1886. Heft I—IV. — 1887. Heft I—III. 1888. Heft I. II. — *Sitzungsberichte* der mathematisch-physikalischen Classe. 1885. Heft IV. — 1886. Heft I—III. — 1887. Heft I—III. — 1888. Heft I. — *Gedächtnissrede* auf Carl Theodor v. Siebold, von

Richard Hertwig. München 1886. — *Ueber* historische Dramen der Römer. Festrede von Dr. Karl Meiser. München 1887. — *Gedächtnissrede* auf Leopold v. Ranke, von Wilhelm v. Giesebrecht. Münschen 1887. — *Gedächtnissrede* auf Joseph v. Fraunhofer, von Karl Max von Bauernfeind. München 1887. — *Ueber* die Molekularbeschaffenheit der Krystalle, von Dr. Paul Groth. München 1888. — *Inhaltsverzeichniss* der Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und historischen Classe, und der matematisch-physikalischen Classe, von 1871—1885. München 1886.

Moskva: Duhovnaja akademija.

Творенія святихъ отцевъ: Годь. XXIII. кн. 1—3. Москва 1870. Год. 1871. кн. 1–4 Москва 1871. Год. 1872. кн. 1—4. Москва 1872. Год. 1880. кн. 1—4. Москва 1880. Год. 1881. кн. 1—4. Москва 1881. Год. 1882. кн. 1—4. Москва 1882. Год. 1883. кн. 1—4. Москва 1883. Год. 1884. кн 1—4. Москва 1884. Год. 1885. кн. 1—4. Москва 1885. Год. 1886. кн. 1—4. Москва 1886. Год. 1887. кн. 1—4. Москва 1887. Год. 1888. кн. 1. 2. 3. Москва 1888.

Moskva: Imp. obščestvo jestestvoznanija, antropologije i etnografije.

Извѣстія имп. общества любителей естествознанія, антропогогіи и етнографіи: Томъ XLVI. вып. 1. Зоологическій садъ и акклиматизація. Москва 1885; вып. 2. Строеніе махровыхь цвѣтовь. П. Маевски. Москва 1886. — Томъ XLVII, вып. 1. Воскресныя обьясненія коллекцій политехническаго музея. (Годъ восьмой 1884–85). В. Д. Левински Москва 1885. Вып. 2. Вокресныя обьясненія коллекцій политехническаго музея. (Годъ девсятый 1885—86). В. Д. Левински. Москва 1886. — Томъ. XLVIII, вып. 1. Труды етнографическаго отдѣла импер. общества любителей естествознанія, антропологіи и етнографіи. Книга VII). Москва 1886. — Томь XLIX. вып. 1. Антропологическая выставка 1879 года. Томъ че-

твертый. Часть вторая. Москва 1886. Вып. 3. Протоколы засѣданій антропологическаго отдѣла общества. (1881—1886). Москва 1886. — Томъ L, вып. 1. Протоколы засѣданій зоологическаго отдѣла общества томъ I. вып. 1. Москва 1886. — Вып. 2. Протоколы засѣданій зоологическаго отдѣленія общества, томъ I. вып. 2. Москва 1887. — Томъ LI. вып. 1. Протоколы засѣданій импер. общества любителей естествознанія, антропологіи и етнографіи 1886 года. Москва 1887. — Томъ LII. Труды лабораторіи зоологическаго музея московскаго университета: вып. 1. Н. В. Насоновъ. Кь исторіи развитія ракообразныхъ Balamus и Artemia. Кь морфологіи низшихъ насѣкомыхъ Lepisma, Campodaa и Podura. Москва 1887. Вып. 2. А. Н. Корчалинь. Фауна московскихъ окрестностей: I. Ракообразныя. Москва 1887. Вып. 3. Н. Ю. Зографъ. Матеріалы къ познанію организаціи стерляди (Accipenser Ruthenus L. Москва 1887.)

Moskva: Družtvo historijsko i arheologičko.

Чтенія вь импер. обществѣ исторіи и древностей россійскихъ: Годъ 1861. кн. 1—4. Москва 1861. Годъ 1863. кн. 1—4. Москва 1863. Годъ 1865. кн. 1—4. Москва 1865. Годъ 1872. кн. 1—4. Москва 1872. Годъ 1881. кн. 1—4. Москва 1881. Год. 1882. кн. 1—4. Москва 1882. Годъ 1883. кн. 1—4. Москва 1883. Годъ 1884. кн. 1—4. Москва 1884. Годъ 1885. кн. 1—4. Москва 1885. Годъ 1886. кн. 1—4. Москва 1886.

Moskva: C. moskovsko arheoložko družtvo.

Древности. Труды импер. московскаго археологическаго общества: томъ XI. вып. 2. Москва 1886. вып. 3. Москва 1887. Томъ XII. вып. 1. Москва 1888.

Moskva: C. prirodoslovno družtvo.

Bulletin de la societé imperiale des Naturalistes de Moscou: Tome LXII. Nr. 1—4. Moscou 1886. Tome LXIII. Nr. 1. 2. 4. Moscou 1887. Tome LXIV. Nr. 1. 2. Moscou

1888. — *Meteorologische* Beobachtungen ausgeführt am meteorologischen Observatorium der landwirthschaftlichen Akademie bei Moskau. Das Jahr 1887. 1. 2. Hälfte. Moskau 1887.

Moskva: Matematičeskoe obščestvo.

Математическій сборникъ. Томъ I. Москва 1886. Т. II. вып. 1—4. Москва 1867. Т. III. вып. 1—4. Москва 1868. Т. IV. вып. Москва 1869. Т. V. вып. 1—4. Москва 1870—72. Т. VI. вып. 1—4. Москва 1872—73. Т. VII. вып. 1—4. Москва 1874—75. Т. VIII вып. 2—4. Москва 1876—77. Т. IX. вып. 1. 2. 4. Москва 1878—81. Т. X. вып. 4. Москва 1883. Т. XI. вып. 1—4. Москва 1884. Т. XII. вып. 1. 2. 3. Москва 1885. Т. XIII. вып. 1—4. Москва 1886 - 87. Т. XIV. вып. 1. Москва 1888.

Moskva: C. moskovsko obščestvo seoskoga gospodarstva.

Труды импер. московскаго общества сельскаго хозяйства. Вып. III. Москва 1879. Вып. IV. Москва 1880. Вып. V. VI. VII. VIII. Москва 1881. Вып. IX. XI. XII. Москва 1882. Вып. XIV. Москва 1884. Вып. XV. XVI. XVII. Москва 1885. Вып. XVIII. Москва 1886. Вып. XIX. XX. Москва 1887. Вып. XXI. XXII. XXIII. XXIV. Москва 1888. — *Русское сельское хозяйство.* Годъ II, томь V. nr. 1—6. Москва 1870. Годъ VII, томь XX—XXIII. nr. 1—12. Москва 1875. Годъ VIII. томъ XXIV—XXVII. nr. 1—12. Москва 1876.

Napulj: Historijsko družtvo.

Archivio storico per le province Napolitane. Anno I. fasc. 1—4. Napoli 1876. An. II. fasc. 1—4. Napoli 1877. An. III. fasc. 1—4. Napoli 1878. An. IV. fasc. 1—4. Napoli 1879. An. V. fasc. 1—4. Napoli 1880. An. VI. fasc. 1—4. Napoli 1881. An. VII. fasc. 1—4. Napoli 1882. An. VIII. fasc. 1—4. Napoli 1883. An. IX. fasc. 1—4. Napoli 1884. An X. fasc. 1—4. Napoli 1885. An. XI. fasc. 1—4. Napoli 1886. An. XII. fasc. 1—4. Napoli 1887.

An. XIII. fasc. 1—4. Napoli 1888. — *Monumenta* ad Neapolitani ducatus historiam pertinentia. Edidit Bartholomaeus Capasso. Serie I. Chronache. Tomus I., Napoli 1881. Serie II. Documenti. Tom. II. pars I. Napoli 1885.

Novi Sad: Matica srpska.

Летопис матице српске. Књ. 148. Новисад 1886. Књ. 149. 150. 151. 152. Новисад 1887. Књ. 153. 154. 155. Новисад 1888.

Odesa: C. novoruski universitet.

Записки имп. новороссійскаго университета. Томъ XLIII. Одесса 1885. Т. XLIV. Одесса 1886. Т. XLVI. XLVII. Одесса 1888.

Odesa: Imp. arheoložko družtvo.

Записки импер. одесскаго общества исторіи и древностій. Том XIV. Одесса 1886.

Pariz: Ministarstvo nastave.

Revue de travaux scientifique: Tome III. Nr. 10—12. Paris 1883. Tome IV. Nr. 1—12. Paris 1884. Tome V. Nr. 1—12. Paris 1885. Tome VI. Nr. 1—12. Paris 1886. Tome VII. Nr. 1—4. Paris 1887. — *Bulletin* du comité des travaux historiques et scientifiques: a) Section des sciences economiques et sociales: Année 1885. Paris 1885. Année 1886. Paris 1887. b) Section d' histoire et de philologie. Année 1885. Nr 3—4. Paris 1885. Année 1886. Nr. 1. 2. Paris 1886. Nr. 3. 4. Paris 1887. c) Section d' archéologie. Année 1886. Nr. 1—4. Paris 1887. — *Bulletin* des bibliotheques et des archives. Année 1886. Nr 1—3. Paris 1886. Année 1887. Nr. 1. 2. Paris 1887. — *Répertoire* des travaux historiques, contenant l' analyse des publications sur l' histoire, le monuments et la langue de la France. Année 1883. Tome III. Nr. 1—3. Paris 1884. Nr. 4. Paris 1886. — *Mission* scientifique au Mexique et dans l' Amerique centrale. Parte III. Etudes sur les reptiles et les batraciens, par M. M. Auguste Duméril et Bocourt

Paris 1886. Mélanges historiques. Choix de documents. Tome V. Paris 1886. Negociations diplomatiques de la France avec la Toscane. Tome VI. (Index historique). Paris 1886. Lettres du cardinal Mazarin pendant son ministére. Tome IV. (1651). Publiées par M. M. Chérnel. Paris 1887. — *Lettres* de Catherine de Medicis. Tome III. (1567 – 1570). Publiées par M. Le C. Hector de la Ferrière. Paris 1887.

Pariz: Francezka akademija.

Mémoires de l' academie des sciences morales et politiques de l' institut de France. Tome XVI. Paris 1888. — *Comptes* rendus des séances de l' académie des inscriptions et belles-lettres. Année 1888. IV. Serie. Tome XVI. Bulletin de Janvier — Juni. Paris 1888.

Pariz: Francezko geoložko družtvo.

Annuaire géologique universel et guide du geologie. Tome I. Paris 1885. Tome II. Paris 1886. Tome III. Paris 1887.

Pariz: Francezko matematičko družtvo.

Bulletin de la société mathématique de France. Tome XV. Nr. 1—7. Paris 1887. Tome XVI. Nr. 1—3. Paris 1888.

Pariz: Redakcija „Revue de linguistique“.

Revue de linguistique et de philologie comparée. Tome XX. Nr. 1—4. Paris 1887. Tome XXI. Nr. 1—4. Paris 1888.

Petrograd: Ministarstvo narodnoga prosveštenja.

Журнал министерства народнаго просвѣщенія: част: CCXLIX—CCLIV. Январь-Декабрь г. 1887. С. Петербургъ 1887. Часть: CCLV—CCLX. Январь-Ноябрь г. 1888. С. Петербургъ 1888.

Petrograd: Carska akademija.

Записки импер. академіи наукъ. Томъ LII. вып. 1. 2. Т. LIII. вып. 1. 2. С. Петербургъ 1886. Т. LIV. С. Петербургъ 1887. Т. LV. вып. 1. 2. LVI. вып. 1. 2. С. Петербургъ 1887. LVII. С. Петербургъ 1888. — *Сборникъ* отдѣленія русскаго языка и словесности. Том XXXIII. XXXIV. XXXV. С. Петербургь 1884. Т. XXXVI. XXXVII. С. Петербургъ 1885. Т. XXXVIII. XXXIX. XL. С. Петербургь. 1886. Т. XLI. XLII. С. Петербургъ 1887. Т. XLIII. С. Петербургъ 1888. — *Сборникъ* статей читанныхъ въ отдѣленіи русскаго языка и словесности Томъ V. вып. II С. Петербургъ 1873. Т. VI. С. Петербургъ 1869. Т. VII. С. Петербургъ. 1870. — *Mémoires* de l' académie imper. des sciences de St. Péterbourg. VII. Serie. Tome XXXIII. Nr. 6. Arktische Triasfaunen, von Dr. Edmund Mojsisovics. St. Pétersbourg 1886. Nr. 7. Die Inoceramen-Schichten an dem Olenek und der Lena, von J. Lahusen. St. Petersbourg 1886. Nr. 8. Revision der Ostbaltischen Silurischen Trilobiten, von Fr. Schmidt. St. Pétersbourg 1886. Tome XXXIV. Nr. 1. Materialien zur Kenntniss der Fauna der Devonischen Ablagerungen Sibiriens, von Alexander Stuckenberg. St. Petersbourg 1886. Nr. 2. Untersuchung der Repsold'schen Theilung des Pulkowaar Vertikalkreises, von Magnus Nýren. St. Petersbourg 1886. Nr. 3. Ueber die Absorptionscoefficienten der Kohlensäure, von Setschenow. St. Petersbourg 1886. Nr. 4. Syrische Grabinschriften aus Semirjetsche, von D. Chwolson. St. Petersbourg 1886. Nr. 5. Ueber die allgemeine Beugungsfigur in Fernröhren, von Hermann Struve. St. Petersbourg 1886. Nr. 6. Ueber die Schichtenfolge in den Carbonablagerungen im südlichen Theil des Moskauer Kohlenbeckens, von A. Struve. St. Petersbourg 1886. Nr. 7. Bestimmung der Inductionscoefficienten von Stahlmagneten, von H. Wild. St. Petersbourg 1886. Nr. 8. Comet Encke 1865—1885, von O. Backlund. St. Petersbourg 1886. Nr. 9. Zur Kenntniss der Adephagen Coleopteren, von August Morawitz. St. Petersbourg 1886. Nr. 10. Die etwas näheren Bestimmungen der Waluewit-Krystalle von der Grube Niko-

laje-Maximilianowsk, von N. v. Kokscharow. St. Petersbourg 1886. Nr. 11. Der magnetische Bifilar-Theodolith, von H. Wild. St. Petersbourg 1886. Nr. 12. Untersuchungen über einen speciellen Fall des Problems der drei Körper, von Paul Harzer. St. Petersbourg 1886. Nr. 13. Kritische Versuche zur ältesten Griechischen Geschichte: I. Kypros und der Ursprung des Aphroditekultus, von Alex. Enmann. St Petersbourg 1886. Tome XXXV. Nr. 1. Untersuchungen über die Geschichte des Königreichs Osroëne, von Alfred v. Gutschmid. St. Petersbourg 1887. Nr. 2. Bemerkungen über die Geckoniden-Sammlung im zoologischen Museum der kais. Academie der Wissenschaften zu St. Petersbourg, von Dr. Alexander Strauch. St. Petersbourg 1887. Nr. 3. Bestimmung der Constante der Praecession und der eigenen Bewegung des Sonnensystemes, von Ludwig Struwe. St. Petersbourg 1887. Nr. 4. Die Blutgefässkeime und deren Entwickelung bei einem Hühnerembryo, von Dr. N. Uskow. St. Petersbourg 1887. Nr. 5 Beschreibung der Vogelbastarde, von Theodor Pleske. St. Petersbourg 1887. Nr. 6. Das türkische Sprachmaterial des codex Comenicus. Manuscript der Bibliothek der Marcus-Kirche in Venedig, von Dr. W. Radloff. St. Petersbourg 1887. Nr. 7. Weiteres über das Anwachsen der Absorptionscoefficienten von CO_2 in den Salzlösungen, von J. Setschenow. St. Petersbourg 1887. Nr. 8. Zur Geschichte der Kaukasischen Ture, von Eug. Büchner. St. Petersbourg 1887. Nr. 9. Die Dampftensionen der Lösungen, von Gustav Tammann. St. Petersbourg 1887. Nr. 10. Diluviale Europäisch-Nordasiatische Säugethierefauna und ihre Beziehungen zum Menschen, von Johann Woldřich. St. Petersbourg 1887. Tome XXXVI. Nr. 1. Neuer magnetischer Unifilar-Theodolith, von H. Wild. St. Petersbourg 1888. Nr. 2. Ueber eine neuentdeckte Untercambrische Fauna in Estland, von F. Schmidt. St. Petersbourg 1888. Nr. 3. Revision der Turkestanischen Ornis von Theodor Pleske. St. Petersbourg 1888. — Nr. 4. Eine vorläufige Mittheilung über die Wirkung des Schlangengiftes auf den thierischen Organismus, von Dr A. E. Feoktistow. St. Petersbourg 1888. Nr. 5 Ueber einige arktische Trias-Ammoniten des nördlichen Sibirien, von Dr. Edmund Mojsisovics.

St. Petersbourg 1888. — *Bulletin* de l' académie des sciences de St. Pétersbourg. Tome XXXI. Nr. 1—4. St. Pétersbourg 1886., 1887. Tome XXXII. Nr. 1. 4. Pétersbourg 1888. — *Beiträge* zur Kenntniss des Russischen Reiches und den angränzenden Ländern Asiens. Zweite Folge, Band IX. St. Peterbürg 1886. Dritte Folge, Band I. II. III. St. Peterburg 1886. 1887.

Petrograd: Redakcija crkvenoga vjestnika.

Христианское чтение: Годъ 1866. Январь-Декабръ. Годъ. 1867., 1868., 1870., 1872—1880., 1881—1886.

Petrograd: Histor.-filoložki fakultet c. universiteta.

Записки историко-филологическаго факултета импер. С. Петербургскаго университета. Томь II. С. Петербургъ 1877. Т. X. XI. С. Петербургъ 1882. Т. XII XIII. XIV. С. Петербургъ 1884. Т. XV. С. Петербургъ 1885.

Petrograd: C. arheologičesko obščestvo.

Записки импер. русскаго археологическаго общества. Томъ II. (новая серія). С. Петербургъ. 1887. — *Записки* восточнаго отдѣленія имп. русскаго археологическаго общества. Томъ I. вып. I—IV. С. Петербургъ 1886—1887. Томъ II. вып. I. II. С. Петербургъ 1887. — *Изъ Румеліи.* Архимандритъ Антонин. С. Петербургъ 1886.

Petrograd: C. obščestvo ljubitelej drevnej pismenosti.

Памятники древней письменности: Стихиры, Твореніе царя Іоанна деспота россійскаго. С. Петербургъ 1886 Строгановскіе вклады въ Сольвычегодскій благовѣщенскій соборъ по надписямъ на нихъ. Записка П Савваитова. С. Петербургъ 1886. Посланіе кь неизвѣстному противъ люторовъ. Сообщилъ архимандритъ Леонидъ. С. Петербургъ 1886. Повѣстъ о Царьградѣ Нестора-Искандера. Сообщилъ архимандрить Леонидъ. С. Петербургь 1886. LXIV. Изь исторіи народной повѣсти. А. Н. Пыпинъ. С. Петер-

бургъ 1887. LXV. Житіе преподобнаго Власія мниха. Сообщилъ архимандритъ Леонидъ. С. Петербургъ 1887. LXVI. Отчеты о засѣданіяхъ импер. общества любителей древней письменности въ 1885—1886. года. Е. М Гаршин. С. Петербургъ 1887. LXVII. Исторія и описаніе святой земли и святаго града Јерусалима, 1728 года. Сообщилъ архимандритъ Леонидъ. С. Петербургъ 1887. — LXX. Житіе преподобнаго Нифонта, вып. 3. С. Петербургь 1885. LXXII. Житіе Өедора Едесскаго, вып. 3. С. Петербургъ 1885. LXXXV. Путешествіе по сѣверу Россіи вь 1791. году. Дневникъ П. Н. Челищева, издалъ Л. Н. Майков. С. Петербургь 1886. LXXXVI. Книга глаголемая Козмы Индикоплова. С. Петербургъ 1886. LXXXVII. Александрія, вып. 2. С. Петербургъ 1887. LXXXVII. Житіе Барлаама и Јоасафа, твореніе Јоанна Дамаскина. С. Петербургъ 1887.

Petrograd: C. rusko geografičesko obščestvo.

Извѣстія имп. русскаго географическаго общества: Томъ XXII. вып. I—VI. С. Петербургъ 1886. Том. XXIII. вып. I—VI. С. Петербургъ 1887. Томъ XXIV. вып. I. II. С. Петербургь 1888. — *Отчетъ* импер. русскаго географическаго общества: за 1885 годъ. С. Петербургъ 1886. За 1886 годъ. С. Петербургъ 1887; за 1887 годъ. С. Петербургъ 1888. — *Записки* имп. русскаго географическаго общества: а) по общей географіи: Томъ XIII. Орографическій очеркъ Памирской горной системы. Н. А. Сѣверцовь. С. Петербургъ 1886. Том. XIV. Россія дальняго востока. Францъ Шперко. С. Петербургь 1885. Том. XV. Nr. 1. Результаты Сибирской нивеллировки отъ станицы Звѣриноголовской до озера Байкала. В. Фусъ. С. Петербургъ 1885. Nr. 2. Снѣжный покровъ его вліяніе на климатъ и погоду и способи изслѣдованія. А. И. Воейковъ. С. Петербургъ 1885. Nr. 3. О результатахъ изслѣдованія озера Байкала. И. Д. Черски. С. Петербургъ 1886. Nr. 4. Верхнее и среднее те-

ченіе судоходной Аму. Н. Зубовъ. С. Петербургъ 1886. Nr. 5. О причинахъ обваловъ обрывистаго морскаго берега въ окрестностяхъ Одессы. Д. Ф. Жаринцовъ. Петербургъ 1886. Nr. 6. Объ установкѣ термометровъ для опредѣленія температуры и влажности воздуха. Р. Савельев С. Петербургъ 1886. Nr. 7. Поѣздка вь сѣверо-восточную Персію и закаспійскую область. А. М. Никольски. С. Петербургъ 1886. Nr. 8. Нѣкоторыя приложенія теоріи вѣроятностей кь метеорологіи. І. А. Клейбер. С. Петербургъ 1887. Томъ XVI. Nr. 1. Поѣздка по Лапландіи. Д. Н. Бухаровъ. С. Петербургъ 1885. Nr. 2. Физико-географическое описаніе юго-восточной части Одоленцкой губерніи. И. С. Поляковъ. С. Петербургъ 1886. Том. XVII. Nr. 1. Сѣверно-Уссурійскій край. И. Надаров. С Петербургъ 1887. Nr. 2. Засуха 1885 года по свѣдѣніямь полученнымь имп. русс. географическимъ обществомъ. А. И. Воейков. С. Петербургь 1887. Nr. 3. Метеорологическія сельскохозяиственнія наблюденія въ Россіи въ 1885 и 1886 года. А. И. Воейковъ. С. Петербургъ 1888. Nr. 4. Древнѣйшія русла Аму-Дарьи. А. В. Каульбарс С. Петербургъ 1887. Nr. 5. Обь опредѣленіи географической широты по соотвѣтственнымъ высотамъ двухъ звѣздъ. М. В Пѣцовъ. С. Петербургъ 1887. Том. XVIII. Nr. 1. Барометрическія наблюденія на удаленныхъ метеорологическихъ станціяхъ и во время путешествій. Р. Н. Савельев. С. Петербургь 1888. Nr. 3. Укрѣпленіе и облѣсеніе летучихъ песковъ въ западной Европѣ. С. Ю. Раунер. С. Петербургъ 1888. — б) по отдѣленію етнографіи: Томъ X. вып. 2. Посольство къ зюнгарскому Хунь-Тайчжи Цевану Радману капитана оть артиллеріи Ивана Унковскаго 1722—1724 года. Н. Ив. Веселовскі. С. Петербургъ 1887. Том. XIV. вып. 2. Вотяки Сосновскаго края. Гр. Верешагин. С. Петербургъ 1886. Том. XVI Очерки быта Буддійскихъ монастырей и буддійскаго духовенства въ Монголіи. А. Позднѣев. С. Петербургъ.

1887. — *Експедиція* имп. географическаго общества: Труды русской полярной станціи на Новой землѣ. К. П. Андреевь. Част I. II. С. Петербургъ 1886. — *Труды* русской полярной станціи на устьѣ Лены. А. Г. Ейгнер. Часть I. II. С. Петербургъ 1887. — *Четвертое путешествіе* вь центральной Азіи. Оть Кяхты на истоки Желтой рѣки. Изслѣдованіе сѣверной окраины Тибета и путь черезь Лобь-Норь по бассейну Тарима. Н. М. Пржевалски. С. Петербургъ 1888.

Petrograd: Geoložki zavod.

Извѣстія геологическаго комитета: Томъ V. Nr. 1—11. С. Петербургъ 1886. Томь VI. Nr. 1—12. С. Петербургъ 1887. Томъ VII. Nr. 1—5. С. Петербуръ 1888. — *Русская геологическая библиотека* за 1886 годъ. С. Петербургъ 1887. За 1887 годъ. С. Петербургъ 1888. — *Труды* геологическаго комитета: Томь II. Nr. 4. Описаніе остатковь растеній Арминскихь и Пермскихь отложеній. И. Шмальгаизен. С. Петербургъ 1887. Nr. 4. Самарская лука и желули. А. Павлов. С. Петербургъ 1887. Томъ III. Nr. 3. Фауна средняго и верхняго девона западнаго склона Урала. Ѳ. Чернышев. С. Петербургъ 1887. Томъ IV. Nr. 1. Общая геологическая карта Россіи листъ 138. А. Зайцев. С. Петербургъ 1887. Томъ V. Nr. 2. Слѣды мѣлового періода вь центральной Россіи. С. Никитии. С. Петербургъ 1888. Nr. 3. Головоногія верхняго яруса среднерусскаго каменноугольнаго известняка. М. Цвѣтаевой. С. Петербургъ 1888. Nr 4. Кораллы и мшанки верхняго яруса среднерусскаго каменноугольнаго извѣстняка. А. Штукенбергъ. С. Петербургъ 1888. Томъ VI Nr. 6. вып. I. II. Геологическія изслѣдованія на западномь склонѣ Соликамскаго и Чердынскаго Урала. П. Кротов. С. Петербургь 1888. Томъ VII. Nr. 1 Общая геологическая карта Россіи листъ 92. И. Синцов. С. Петербургъ 1888. Nr. 2. Заволжы вь области 92--20 листа общей геологи-

ческой карти Россіи. С. Никитин и И. Ососковь. С. Петербургь 1888.

Petrograd: Slavjansko blagotvoritelnoe obščestvo.

Извѣстія Петербургскаго благотворительнаго общества: Годъ 1885. (Годъ II). Nr. 9—12. С. Петербургъ 1885. Годъ 1886. (Годь III). Nr. 1—12. С. Петербургъ 1886. Годъ 1887. (Годъ IV). Nr. 1—12. С. Петербургъ 1887. Годъ 1888. (Годъ V.) Nr. 1—8. С. Петербургъ 1888.

Petrograd: Uredničtvo „Ruskaja starina“.

Русская старина ежемѣсячное историческое изданіе. Годь XX. кн. 1—XII. С. Петербургь 1888.

Petrograd: Redakcija „Ruskoga vjestnika“.

Русскій вѣстникь, журнал литературный и политическій. Годь 1886. Nr. 1—12. Москва 1886. Годь 1887. Nr. 1—10. Москва 1887. Nr. 11. 12. С. Петербургь 1887. Годь 1888. Nr. 1—12. С. Петербургь 1888.

Poreč: Istarsko arheoložko i historijsko društvo.

Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria. Vol. II. fasc. 1—3. Parenzo 1886. Vol. III. fasc. 1—3. Parenzo 1887. Vol. IV. fasc. 1. 2. Parenzo 1888.

Poznanje: Družtvo prijateljah nauke.

Slownik rytownikow Polskich tudzież obcych w Polsce osiadlych lub czasowo w niej pracujących; przez Edwarda Rastawieckiego. Poznań 1886. — *Sprawozdanie* z czynności towarzystwa przijaciol nauk za rok 1884. Poznań 1885. — *Roczniki* towarzystwa przyjaciol nauk. Tom. XV. Poznań 1887.

Poznanje: Arheoložko društvo.

Zapiski arheologiczne Poznańskie. Rok 1887. Zesz. I. Poznań 1887. — *Posener* archaeologische Mittheilungen. Jahrgang 1887. Lief. I. Posen 1887.

Prag: Zemaljski odbor kraljevine Češke.

Archiv česky čili staré písemné památky české i moravské sebrané z archivů domacích a cizích. Redaktor Josef Kalousek. Díl VII. Praha 1887. Díl VIII. Praha 1888. — *Regesta* diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Opera Jos. Emler. Pars IV. vol. 2—5. (1333—1346). Pragae 1885. 1886.

Prag: Kr. česka „společnost nauk".

Rozprawy třídy mathematicko-přirodovědecké kr. české společnosti nauk z roku 1885—86. VII. řady. svaz. 1. Prag 1886. Třídy pro filosofii, dějepis a filologii kr. české společnosti nauk z roku 1885—86. VII. řady, svaz 1. Prag 1886. — *Zprávy* o zasedání kr. české společnosti nauk: a) třída filos.-histor.-filologicka. Ročník 1885. Prag 1886. b) třída mathemat.-přirodovědecká. Ročník 1885. Prag 1886. — *Věstnik* kr. české společnosti nauk: a) třída filos.-histor.-filologicka. Ročnik 1886. Prag 1887. b) třída mathemat.-přirodovědecka. Ročník 1886. Prag 1887. — *Výročni* zpráva kr. české společnosti nauk, roku 1886. 1887. — Zrání, oplození a rýhování vajíčka. Fr. Vejdovski. Prag 1888.

Prag: Poglavarstvo gl. grada Praga.

Zpráva o zdravotnych poměrech kral. hlavniho města Prahy za leta 1884 a 1885; a činnosti městkeho fysikatú za rok 1885. Praha 1887. — *Zpráva* o činnosti městske zdravotni rady Pražske v roce 1885. Praha 1887.

Prag: Kr. češki muzej.

Časopis muzea království českého. Ročník LX sv. 1—4. Praha 1886. Roč. LXI. sv. 1—4. Praha 1887. Roč. LXII. sv. 1. 2. Praha 1888. — *Novočeská* bibliothèka. Číslo XXVII. Cesty po Bulharsku. Konst. Jireček. Praha 1888.

Prag: Matica česka u Pragu.

Památky staré literatury české. Číslo 9. Svatovítský rukopis. Praha 1886.

Prag: Jednota českíh matematika.

Časopis pro pěstování mathematiky a fysiky. Ročník XVI. Čislo I—VI. Praga 1886. Ročnik XVII. č. I—VI. Praga 1887.

Rim: Kr. akademija dei Lincei.

Atti della r. accademia dei Lincei: *Serie seconda.* Volume I. 1873—74. Roma 1875. Vol. II. 1874—1875. Roma 1875. Vol. III. 1875—76. Roma 1876. Vol. VIII. 1876—77. Roma 1883. a) Memorie della classe di scienze morali, storiche e filologiche: *Serie seconda.* Vol. III, parte 3. 1875—76. Roma 1876. *Serie terza.* Vol. I. 1876—77. Roma 1877. Vol. III. 1878—79. Roma 1879. Vol. IV. V. 1879—80. Roma 1880. Vol. VI. VII. 1880—81. Roma 1881. Vol. VIII. 1882—83. Roma 1883. Vol. IX. 1880—81. Roma 1881. Vol. X. XI. 1882—83. Roma 1883. Vol. XIII. 1883—84. Roma 1884. *Serie quarta.* Vol. I. 1884—85. Roma 1885. Vol. II. 1886. Roma 1886. Vol. III. 1887. Roma 1887. b) Memorie della classe di scienze fisiche, matematiche e naturali: *Serie seconda.* Vol. III. parte 2. 1875—1876. Roma 1876. *Serie terza.* Vol. I. disp. 1. 1876—77. Roma 1877. Vol. II. disp. 1. 2. 1877—78. Roma 1878. Vol. III. IV. 1878—1879. Roma 1879. Vol. V. VI. VII. VIII. 1879—80. Roma 1880. Vol. IX. X. 1880—81. Roma 1881. Vol. XI. XII. XIII. 1881—82. Roma 1882 Vol. XIV. XV. XVI. 1882—83. Roma 1883. Vol. XVII. XVIII. XIX. 1883—84. Roma 1884. *Serie quarta.* Vol. I. II. 1884—85. Roma 1885. c) Transunti. Vol. I. 1876—77. Roma 1877. Vol. II. 1877—78. Roma 1878. Vol. III. 1878—79. Roma 1879. Vol. IV. 1879—80. Roma 1880. Vol. V. 1880—81. Roma 1881. Vol. VI. 1881—82. Roma 1882. Vol. VII. 1882—83. Roma 1883. Vol. VIII. 1883—84. Roma 1884. d) Rendiconti. Vol. I. 1884—85. Roma 1885. Vol. II. 1885—86. Roma 1886. Vol. III. 1886—87. Roma 1887. Vol. IV. 1887—88. Roma 1888. — *Codex* Astensis qui de Malabayla communiter nuncupatur. Vol. II. III. IV. Edidit Quintinus Sella. Roma 1880.

Rim: Akademija historijsko-juridička.

Studi e documenti di storia e diritto. Anno I. fasc. 1—4. Roma 1880. Anno II. fasc. 1—4. Roma 1881. Anno III. fasc. 1—4. Roma 1882. Anno IV. fasc. 1—4. Roma 1883. Anno V. fasc. 1—4. Roma 1884. Anno VI. fasc. 1—4. Roma 1885. Anno VII. fasc. 1—4. Roma 1886. Anno VIII. fasc. 1—4. Roma 1887. Anno IX. fasc. 1—3. Roma 1888. — *Biblioteca* dell' accademia storico-giuridica: Volume III. Gaetano Marini. Iscrizioni antiche doliari publicate dal comm. G. R. de Rossi. Roma 1884. Vol. V. Statuti delle gabelle di Roma publicati da Sigismondo Malatesta. Roma 1886.

Rio de Janeiro: Narodni muzej.

Archivos do museu nacional de Rio de Janeiro. Vol. VI. Rio di Janeiro 1885.

Sredec (Sofija): Bugarsko književno društvo.

Периодическо списание на българското книжовно дружество. Година V; книжка XIX. XX. Срѣдець 1886. Година V; книжка XXI. XXII. Срѣдецъ 1887. Година V. книжка XXIII XXIV. Срѣдецъ 1888. Година VI. книжка XXV. XXVI. Срѣдецъ 1888.

Sofija: Statistički ured kneževine Bugarske.

Статистика за търговасята на българското княжество за 1882 година. София 1884. — *Статистически извѣстія* за год. 1886. Nr. 1—7. Софія 1888.

Turin: Kr. akademija znanosti.

Atti della r. accademia delle science di Torino. Vol. XXII. disp. 1—15. Torino 1886, 1887. Vol XXIII. disp. 1—15. Torino 1887, 1888. — *Bolletino* del osservatorio della regia università di Torino Anno XX. Torino 1885 Anno XXI. Torino 1886.

Varšava: C. univerza.

Варшавскія университетскія извѣстія: Годъ 1886. Nr. 1—9. Варшава 1886. Годъ 1887. Nr. 1—9. Вар-

шава 1887. Годъ 1888. Nr. 1—6. Варшава 1888. — *Каталогъ* библиотеки импер. варшавскаго университета: юридическій факултетъ. Вып. I—IV. Варшава 1887.

Varšava: Kasa pomocy imienia Józefa Mianowskiego.

Sprawozdania z piśmiennictwa naukowego Polskiego w dziedzinie nauk matematycznych i przyrodniczych. Rok I. 1882. Warszawa 1883. Rok II. 1883. Warszawa 1885. Rok III. 1884. Warszawa 1886. Rok IV. 1885. Warszawa 1887. — *Biblioteka* matematyczno-fizyczna: Seryja I. Tom I. Początki arytmetyki. Napisał Michał Berkman. Warszawa 1884. Tom II. III. Wiadomości początkowe z fizyki. Napisał Stanisław Kramsztyk. Warszawa 1886. Tom IV. Wiadomości początkowe z giografii fizycznej i meteorologii. Napisał August W. Witkowski. Warszawa 1884. Seryja III. Tom I. Arytmetyka. Napisał Maryjan A. Baraniecki. Warszawa 1884. Tom V. Początkowy wykład syntetyczny własności przecięć stożkowych. Napisał Maryjan A. Baraniecki. Warszawa 1885. Tom IX. Kosmografija. Napisał Jan Jędrzejewicz. Warszawa 1886. Seryja IV. Tom II. Rozwiązywanie równań liczebnych. Napisał Dr. Julijan Sochocki. Warszawa 1884. Tom IV. Gieometryja analityczna. Napisał Władisław Zajączkowski. Warszawa 1884. — *Prace filologiczne.* Tom I. zeszyt I. II. III. Warszawa 1885. 1886. — *Rocznik pedagogiczny.* Tom II. 1882—1883. Warszawa 1884. — *Biblioteka* zapomnianych poetów i prozaików polskich. Zesz. I. Wenecya; poemat historyczno-polityczny z konca XVI. wieku. Teodor Wierzbowski. Warszawa 1886. Sz. II. Mówi Krzysztofa Warszewickiego miane w roku 1602. Warszawa 1885. — *Wybor* greckich i łacińskich autorów. Korneliusa Neposa żywoty znakomitych mężow. A. Mierzyński. Warszawa 1883. Uchańsciana czyli zbiór dokumentów Jakóba Uchańskiego † 1581. wydal Teodor Wierzbowski. Tom I. II. Warszawa 1884. 1885. Dr. Juliusza Cohnheima odczyty z patologii ogólnéj. Tom I. II. III. Warszawa 1884. S. Jaccoud.

Wykład patologii szczegółowéj. Tom I. II. III. Warszawa 1884. H. Haeser. Historya medycyny. Tom II. Warszawa 1886. Z dziedziny statystyki matematycznéj. Napisał Bolesław Danielewicz. Warszawa 1884. Krótki przewodnik z botaniki mikroskopowéj. Dr. Edward Strasburger. Warszawa 1887. Analiza kształtów architektury. Kazimierz Kleczkowski. Warszawa 1885. Dr. F. V. Birsch-Hirschfeld. Wykład anatomii patologicznej, przełożył Dr. Wacław Mayzel. Warszawa 1884. Matematyczne podstawy ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy w zastosowaniu do urządzenia kas emerytalnych. Teofil Rozmarynowicz. Warszawa 1886. O wexlach. Zieliński Dominik. Warszawa 1884. Krzysztofa Warszewickiego niewydane pisma. Teodor Wierzbowski. Warszawa 1883. Krzysztof Warszewicki 1543—1603 i jego dzieła. Teodor Wierzbowski. Warszawa 1887. Rzeki i jeziora dawnéj Słowiańszczyzny. W. K. Warszawa 1883. Gramatyka czeska. J. Szastecki. Warszawa 1884. Początek i rozwój umysłowości w przyrodzie. Dr. W. Szokalski. Warszawa 1885. Prof. I. D. Everett. Jednostki i stałe fizyczne. Warszawa 1885. T. H. Huxley. Wykład biologii praktycznej. Warszawa 1883. Jakób Sobieski Królewic, Dyaryusz wyprawy Wiedeńskiej w 1683 r. wydał Teodor Wierzbowski. 1883. Wiadomości początkowe z Botaniki. Dr. Kazimierz Filipowicz. Warszawa 1884. Iliada Homera przetłomaczyl Augustyn Szmurlo. Warszawa 1887. Platon. Obrona Sokratesa, przełożyl Adam Maszewski. Warszawa 1885. Kondyllak. Traktat o wrażeniach zmysłowych, przełożyl Antoni Lange. Warszawa 1887. Kartezyusz. Rozmyślania nad zasadami filozofiji, przełożyl Ignacy Dworzaczek. Warszawa 1885. Powstawanie gór i lądów. W. Boberski. Warszawa 1883.

Varšava: Redakcija časopisa Atenea.

Ateneum, pismo naukowe i literackie. Rok XI. Warszawa 1886. Rok XII. Warszawa 1887. Rok XIII. Warszawa 1888.

Varšava: Redakcija filologičeskoga Viestnika.

Русскій филологическій вѣстникъ: Годъ 1886. nr. 4. Варшава 1886. Годъ 1887. nr. 1—4. Варшава 1887. Годъ 1888. nr. 1—2. Варшава 1888.

Venezia: Kr. zavod znanosti i umjetnosti.

Atti del reale istituto Veneto di scienze, lettere ed arti. Tomo III. serie VI. disp. 10. Venezia 1884—1885. Tomo IV. ser. VI. disp. 1—10. Appendice. Venezia 1885—1888. Tomo V. ser. VI. disp. 1. Venezia 1888.

Voronež: Redakcija „Filologičeskija zapiski“.

Филологическія записки. Годь XXVI. вып. I—VI. Воронеж 1887. Годь XXVII. вып. I—IV. Воронеж 1888.

Washington: Učeni zavod „Smithsonian Institution“.

Annual report of the board of regents of the Smithsonian Institution, for the year 1883. Washington 1885. For the year 1884, part I. II. Washington 1885. For the year 1885. part. I. II. Washington 1886.

Zagreb: Vis. kr. zemaljska vlada.

Izvješće o stanju školstva u Hrvatskoj i Slavoniji svršetkom školske godine 1884—85. Zagreb 1887. — *Narodne* pjesne Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini. Sabrao Kosta Hörmann. Knj. I Sarajevo 1888.

Zagreb: Predsjedničtvo sabora kr. Hrv.-Slav.-Dalm.

Saborski dnevnik kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije god. 1881—84. Svez. I II. Zagreb 1884. God. 1884—87. svez. I. II. Zagreb 1888.

Zagreb: Statistički ured kr. zemaljske vlade.

I. *Statistički* ljetopis za godinu 1874. Zagreb 1876. — II. *Miena* žiteljstva god. 1875. 1876. 1877. Zagreb 1879. — III. *Financijalno* gospodarstvo hrv.-slav. krajine god. 1872—76. Priredio Milovan Zoričić. Zagreb 1879. — IV.

Statistika kaznenoga pravosudja za god. 1863—1876. Napisao dr. Fran Vrbanić. Zagreb 1879. — V. *Statistika* vjeresijskih zavoda za god. 1847—1877. Priredio Milovan Zoričić. Zagreb 1879. — VI. *Miena* o posjedu i teretih nekretnina. Napisao dr. Fran Vrbanić. Zagreb 1880. — VII. *Miena* žiteljstva god. 1878. 1879. 1880 Zagreb 1883. — VIII. *Nekoji* rezultati popisa žiteljstva od 31. prosinca 1880. Zagreb 1882. — IX. *Popis* žlteljstva od 31. prosinca 1880. Sv. VIII. Županija sriemska. Sv. XIV. Okružje Petrovaradinsko. Zagreb 1882. — XI. *Rudarska* produkcija god. 1874—1881. Napisao dr. Fran Vrbanić. Zagreb 1883. — XII. *Popis* žiteljstva i stoke od 31. prosinca 1880. Priredio Milovan Zoričić. Zagreb 1883. — XIII. *Miena* žiteljstva god. 1881. 1882. 1883. Zagreb 1888. — *Demographische* Arbeiten in Kroatien und Slavonien, von Milovan Zoričić. Agram 1887. — *Statističke* crtice o kraljevinah Hrvatske i Slavonije. Sastavio Milovan Zoričić. Zagreb 1885. — *Statistische* Skizze der Königreiche Kroatien und Slavonien. Von M. Zoričić. Agram 1885.

Zagreb: Poglavarstvo glavnoga grada Zagreba.

Zapisnik skupštinah zastupstva sl. i kr. grada Zagreba god. 1882—86. — Zagreb 1887.

Zagreb: Pravničko družtvo.

Mjesečnik pravničkoga družtva u Zagrebu. Godina XIV br. 1—12. Zagreb 1887. God. XV. br. 1—12. Zagreb 1888.

Zagreb: Hrv. pedagogični književni sbor.

Knjižnica za učitelje knj. XVIII. Jana Amosa Komenskoga informatorium za školu materinsku, preveo V. Mařik. Zagreb 1886. Pjevanka, uredio Fr. Š. Kuhač. Zagreb 1886. — *Fabković Škender.* Ob uzgoju. Misli Nikole Tomazea. Zagreb 1887. — *Širola Ivan.* Emil ili ob uzgoju, napisao I. I. Rousseau. I. Dio. Zagreb 1887. — *Tomić Janko.* Sielo za zabavu i pouku. Zagreb 1887. — *Napredak*, Časopis za učitelje, uzgojitelje i sve prijatelje mladeži. Tečaj XXVIII. Zagreb 1887. Tečaj XXIX. Zagreb 1888. — *Književna smotra.* Tečaj V. Zagreb 1887. Tečaj VI. Zagreb 1888.

Zagreb: Društvo sv. Jeronima.

Pučka knjižnica: LXIX. Životinje. Diel V. Ptice, napisao Davorin Trstenjak. Zagreb 1888. LXX. Pripovijedke za puk Lava Nikolajevića Tolstoga. Preveli Ivan Gojtan i Stjepan Lukić. Zagreb 1888. LXXI. Život svetaca i svetica božjih. Za mjesec prosinac. Napisao dr. Franjo Iveković. Zagreb 1888. LXXII. Danica. Koledar za g. 1889. Zagreb 1888.

Pokloni od pojedinih osoba.

Nj. sv. Leon III. Al somo pontefice Leone XIII. omaggio giubilare della biblioteca Vaticana. Roma 1888.

Amruš Emil dr. Ueber eine Zoogloea-Form der Tuberkel-Organismen Wien 1886.

Бан Матија Моралне и политичке искрице из словенске историје. Београд 1888.

Benussi B. dr. Santo Stephano al Quieto. Trieste 1888.

Bošković Stojan. L'empereur Étienne Douchan de Serbe et la péninsule Balkanique, au XIV. siécle. Florence 1886.

Бошковић Јован. Скупљени списи. II. о српском језику. Београд 1888. — О народности и о неговању српске народности. Београд 1887. — Вук Стеф. Караџић. Београд 1888.

Chiudina Giacomo. Santuario della beatissima vergine Maria di Poisan presso la città di Spalato. Venezia 1887.

Цветић Милош. Немања, историјска драма. Београд 1887.

Črnčić Ivan dr. Imena Slovjenin i Ilir u našem gostinjcu u Rimu. Zagreb 1887.

Дучић Н. Технички термини у законодавству од дра. В. Богишића. Београд 1887. — Поводом црногорскога грађанског законика неколико ријечи. Београд 1888.

Фаминцын А. С. Скоморохи на Руси. С. Петербургъ 1889.

Gasparini Rikardo. Secondo contributo alla conoscenza geologica del diluviale dalmato. Spalato 1887. — Relazione sugli scavi fatti nella spelonca di Grabak. Spalato 1888.

Gebauer I. Poučeni o padělanych rukopisich Králowédvorském a Zelenohorském. Prag 1888.

Головацки Яков. Замѣтки и дополненія кь статьямь г. Пыпина. Вилна 1888.

Hanusz Jan. Opisanie i ocenienie listów Cycerónskih „ad familiares“. Krakow 1881. — O zakończeniu instrumentalu i locativu singul. masc.-neutr. Krakow 1880. — Przegląd nowszych prac lingwistycznych. Krakow 1885. — Kilka slów o sanskrycie z powodu nowej publikacyi. Krakow 1884. — Sur la langue des Arméniens Polonais. Krakow 1886 — Materyjali do historyji form deklinacyjných w jęziku staropolskem. Krakow 1881. — Ueber das allgemeine Umsichgreifen der „n“ Declination im Altindischen. Wien 1885.

Hlava Jar. dr. Další přispěvek ku seznáni haemorrhagicke infekce. Praha 1888.

Јвзберьа Ф. Всероссійскій музей. Варшава 1879.

Ježa T. T Lat temu dwieście. Opowieść na tle dziejów Kroacyi. Krakow 1887.

Kaučić Fridolin. Georg Freiherr von Vega. Laibach 1886.

Luščanski Jur. Nowy zakon. Zešiwk 1. 2. Budyšin 1887.

Любеновь Петрь. Ваба Ега или сборник оть различни пѣванія. Търново 1887.

Милиђевиђ М. Омер и Челебија, приповијетка из живота српскога народа. Београд 1885. — Ђорђе Крашовац светитељ српски. Београд 1885. — Поменик знаменитих људи у српског народа новијега доба. Београд 1888.

N. N. Zur Steuer der Wahrheit. Wien 1888. Die Aufklärung und die Wahrheit. Wien 1887. — О церкви. Историческій очеркь. Берлин 1888.

Omega C. Nowa Judea, czyli praktyczne załatwienie kwestyi żydowskiej i otwarty list do p. t. patryotow Irlandyi. Kolomyja 1887.

Первольф Јосиф. Славяне ихь взаимныя отношенія и связи. I. II. Варшава 1887. 1888.

Петрушевиђь А. С. Сводная галичко-русская лѣтопись сь 1700 до конца авг. 1782 годь. Часть I Львовь

1887. — Лингвистично-историческій разсижденія. Львовь 1887.

Polívka J. Příspěvky k historii středobulharskeho jazyka i písemnictví. Prag 1887. — Der Geizige in Ragusa. Prag 1888.

Руварац Иларион. О кнезу Лазару. Нови Сад 1888.

Schulzer Stephan. Einige Worte über die Magyarhon Myxogasteres. Agram 1886.

Соловьевь Владимирь. Исторія и будущность теократіи. Томь I. Загребь 1887.

Subotić Vojslav dr. Kirurgijske crtice iz bugarsko-srpskoga rata. Zagreb 1886.

Шкорпилови братія. Паметници изь Българско. Часть I. Тракія. Софія 1888.

Tondini Cesare. Della riunione delle chiese. Roma 1887.

Усларъ баронъ П. К. Етнографія Кавказа. II. Чеченскій языкь. Тифлись 1888.

Woldřich Joh. dr. Die ältesten Spuren der Cultur in Mitteleuropa. Wien 1886.

X. Y. O Slovanih osobito o ruskem narodu narodopisni načrt. Trst 1887.

Časopisi i dnevnici.

Katolički list. Zagreb 1888.

Vienac zabavi i pouci. Zagreb 1888.

Obzor. Zagreb 1888.

Narodne novine. Zagreb 1888.

Agramer Zeitung. Zagreb 1888.

Obćinar. Zagreb 1888.

Narod. Split 1888.

Glas Hercegovca. Mostar 1888.

Sloga. Karlovac 1888.

Semliner Wochenblatt. Zemun 1888.

Вѣстникъ „народнаго дома“. Львовъ 1888.

---

b) STROSMAJEROVA AKADEMIJSKA GALERIJA SLIKA.

Umnožala se je ove godine *slikami,* koje su poklonili pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer i knez L. Odescalchi v. str 85—6.

Sbirka kartona v. str. 85. 114.

Nadalje *sbirka mjedoreza i reprodukcija* darom preuzv. pokrovitelja, naime

Die graphischen Künste, tečaj V sv. II, III, IV. tečaj VI sv. I—IV. tečaj VII sv. I—IV. t. VIII sv. I—IV. Predjašnji tečaji poslani su prije. Od istoga izdanja kartoni br. VI, VII i VIII

Künste der Gegenwart. Neue Folge. VIII. IX. Predjašnji prije.

Ausw. Galerien. Kartoni, sv. V, VI. Predjašnji prije.

Kais. Gemälde-Galerie. Cart XIX—XXV. Predjašnji prije.

Landes-Gemälde Galerie in B.-Pest.

Bilderlese. Dva svezka.

Denkmale des Holz- und Metallschnitzes. Sv. I—V.

Trachten und Kunstwerke, sv. 19—59. Predjašnji prije.

Mjedorezi. Allerheiligstenbild od A. Dürera, i portrait pape Lava XIII od J. Manciona.

Reprodukcije izdane po londonskoj Arundel-Society: Proroci i Sibile od P. Perugina, Andjeli klanjajući se od Benozza Gozzolia, visia sv. Dominika od Fra Bartolomea, liečenje sv. Bernarda od Fior. di Lorenzo, dvie madone i Bacho od Filipa Lippia. Ukupno 7 komada Predjašnji predani su prije.

Kronprinz-album, zatim još Album sv. IV—V (predjašnji prije), te Album autografa kardinala i biskupa vatikanskoga sabora.

Nacrti umjetnika A. Seitza, 13 komada.

Tloris crkve bistričke. Palazzo delle Finanze. Pročelje stolne crkve u Nürnbergu. Drvorez Ciril i Metud i 13 sitnih fotografija.

Napokon *dvie stare kazule*, jedna od kože, a druga dar kraljice M. Terezije, za sbirku starih veziva.

KAZALO.

*

LJETOPIS

JUGOSLAVENSKE AKADEMIJF

ZNANOSTI I I

ZA GODI1

ČETVRTI SVEZAK.

U ZAGREBU 1889.

TISKOM DIONIČKE TISKARE.

I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

---

a) Pravila.

(Potvrdjena prev. riešenjem od 4. ožujka 1866 godine.)

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže djela inih, zajamčuje koristna znanja i izkustva, dočim napredke i izume izpituje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se strukah znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija jest naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu:

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje, poviest sa svojimi pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavenah;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava u Jugoslavenah;

III. Matematika i prirodoslovne znanosti;

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:
poviestni i jezikoslovni,
mudroslovni i pravoslovni,
matematični i prirodoslovni
i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih, i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj strukah, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i djela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje, ili kao što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njih zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i priugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:

pokrovitelja;

trideset i dva prava člana;

predsjednika;

dva tajnika;

najviše šestnaest počastnih članova, i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova, navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izabiru se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članovah, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi nj. c. kr. apoštol. veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljanin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztreba podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjeda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izviešće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblastih i trećih osobah. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter ako je pokrovitelj zapriečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjeda u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome-postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zaslugah stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkimi djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počastnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdašnjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici, o kojem će se u isto takovoj za njom sliedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirijuh razredah; ali to neprieči, da on prema nagnuću i sposobnosti ujedno udioničtvuje i u poslovih kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanoviti će akademija u svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred izabira si svake godine predstojnika izmedju pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedaju u sjednicah svojih razredah, rukovode vjećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zapriečen, zastupa ga onaj izmedju razrednih predstojnikah, koji je najstariji izabrani član akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih, koje bi akademija obavljala, i pri svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna najmanje polovica članova, što ih akademija tada sa pravom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjih, tičućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom, pri izborih, naimenovanjih i pri svih inih pitanjih potrebna je absolutna većina glasovah, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaže sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti; jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici.

Dokle se o upravi zemaljskih zaklada putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkoga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u to svrhu naznači.

Glavnica ne smije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih opredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posliedak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu vieću, ter onda skupa sa preglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16

Akademija može, držeć se zakonitih ustanovah, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkimi družtvi i š njimi dopisivati, ako joj se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i napisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može dakle i sbirke inih književnih i znanstvenih družtvah sebi pridružiti, ako ova u to privole, i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdržavane; akademija može i pozive na dobrovoljne prineske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami razpolagati samo sabor sa privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red, kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova. koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako je najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložilo, ter takova zadobila previšnje odobrenje nj. c. kr. apošt. veličanstva.

Prelazne ustanove.

Članak 21.

U svrhu sastavljenja akademije prepušta se saboru, da on sastavi povjerenstvo muževah znanosti i umjetnosti, koje će šestnaest redovitih, po smislu pravilah sposobnih članovah akademije za potvrdjenje naznačiti nj. c. kr. apošt. Veličanstvu.

Članak 22.

Čim ti članovi previšnje potvrdjenje zadobiju, ima se akademija smatrati kao sastavljena, ter stupa, pošto od nje izradjeni poslovni red zadobio bude odobrenje naznačeno u ovih pravilih, u svoj cieli djelokrug, kao što joj ga podieljuju ova pravila.

Pravila jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti jesu previšnjim Njegovog cesarko-kraljevskog apoštolskog posvećenog Veličanstva reskriptom od 4. ožujka t. g. 1866 premilostivo potvrdjena.

Milan Barun Kussevich m. p.
(L. S.)

Dr. Eduardo Jellachich Buzinski.

b) Poslovnik.

(Potvrdjen visokim odpisom od 17. siečnja 1867 god.]

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. tem. prav.).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. t. pr.), i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje, imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predlozi pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sliedećoj zatim glavnoj skupštini od

predložene za svako mjesto pravoga člana trojice izabrati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cedulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena.

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počastnih i dopisujućih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose.

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se ne veže na vrieme od dva mjeseca, spomenuto pod *a)*.

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobija diplomu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Njeg. Veličanstvu na potvrdjenje.

Dok ne stigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast predsjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika naposе tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najvećma dva dana prije svečane sjednice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica odredjuje i oglasuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupna i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastati zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao cieloga zavoda: o poslovih novčanih; o razpisu nagrada; o savezu s inimi društvi; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje resultate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjeda predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zapriečen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja; medju članovi u isto vrieme izabrani odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sliedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnike skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zapriečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjednik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i djelovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagradjena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već odprije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci sastave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se:

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiru se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih, dopisujućih ili počastnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova.

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu: izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnienje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Članove odbora izabire uviek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akademije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiru izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla odprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni.

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sliedeće spise:

a) časopis ili akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitane u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjetnički;

izvješće o sjednicah akademičkih i o stanju akademije; osmrtnice članova; kritike svih znamenitih domaćih i inostranih knjiga;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije;

c) djela, koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (iliti srbskom) jeziku; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve, što će se štampati u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djela, koja se natječu za nagradu, da neimaju zapisana imena piščeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je piloženo zapečaćeno pismo s tim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj srjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bješe nagrada dosudjena, te proglasuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrate onim, koji ih po njihovu obilježju uzištu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagradjeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čist dohodak predade nagradjeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagradjena, ali su vriedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. j. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik, oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika medju sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zapriečen, zamjenjuje ga drugi tajnik.

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu odredjuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§ 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije, podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§ 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§ 15. prav.).

Novce doznačuje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§ 30.

Svakomu članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puti pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju odredjuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu odbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena i umjetnička poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Račune o godišnjem dohodu i razhodu, kao i pregled svega imutka akademičkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica članova, kojim je po čl. 15. t. pr. povjerena novčana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupštini ustanovljuje proračun za buduću akademičku godinu. Proračun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba člana, koji po čl. 15. sudjeljuju kod uprave akademičkog imutka; i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotične glavne skupštine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razašiljanje akademičkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenje skupne sjednice.

Tajnici ustanovljuju i cienu akademičkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

a) svim počastnim članovom;

b) svim pravim članovom;

c) svim dopisujućim članovom spise dotičnoga razreda;

d) svim učevnim zavodom, s kojimi je u savezu;

e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili;

f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§ 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je naštampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštini, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrdjenje.

Broj $\frac{218}{42}$ 1867.

Podnešeni ovoj kralj. dvorskoj kancelariji poslovnik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pošto je takav po propisu paragrafa 19. previšnje odobrenih pravilah izradjen — potvrdjuje i odobrava kr. dvorska hrvatsko-slavonska kancelarija.

U Beču, dana 17. siečnja 1867.

Kussevich, m. p.
(L. S.)

Dr. Jellachich Buzimski, m. p.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijskom knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijskoga knjižničara izabira akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrieme, kad knjižničara ne bi bilo, odredjuje predsjednik, da koji tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4.

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna, ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskomu odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izviešće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućtvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vriedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom sviećom, nego za nevolju samo, i to uz najveći oprez, s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uviek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrieme akademijskih praznika, treba sve prosto ije, ormare i knjige pomnjivo oprašiti.

§ 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodno mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uviek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§ 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez prigleda

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko češće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može tačnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§. 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

2) kod kuće u Zagrebu;
3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena one dane i vrieme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjigu čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je ne čita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a drugi čitalac bi ju silno trebao: naznačit će mu se vrieme, kada će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na njega obzirati.

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrieme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjediti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štropotom, a paziti, da se knjige ne oštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložiti će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitaonicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime, kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opomenam ne okani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige:

1) članovom jugoslavenske akademije;

2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;

3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka uz podpis njihova ravnatelja;

4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;

5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilišnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilišnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tim právom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje právo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručno podpisano ime, striliš i stan dotičnika, naznačiti njegovo právo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice.

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posudbenoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda, kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače ako tko povrati oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijamnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajuć knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena knjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka dalnja posudba smatra se kao nova, zato se onda mora prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrieme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga ide u ime dostavinė 10 nč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavinu od 20 nč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opomeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi ne zaište iste knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolju akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; al i njim se preporučuje, da se rukopisî čim više služe u čitaonici.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA
ZA AKADEMIJSKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

---

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strossmayer veledušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademijska „galerija Strosmajerova“.

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrieme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbora imenuje akademija ravnatelja na toliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imenovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrieme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijaviti akademiji tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; on ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljevu svake godine prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrieme proračun o potrebštinah galerije za sliedeću godinu; te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovnika).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračuna (§ 5.) razpolaže odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi, uz obvezu, da o izdatcih položi akademiji račun najkašnje do kraja siečnja sliedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal, o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§ 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetnina, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i podpun opis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela; pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će znanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine ne oštete, a ošte-

ćene da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisari.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrieme, u koje će galerija otvorena biti obćinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.

IV.

OSOBLJE

(GODINE 1889).

Pokrovitelj:

Preuzvišeni i prečastni gospodin **Josip Juraj Strossmayer**, **biskup bosanski i sriemski itd. itd.**

Predsjednik:

Dr. Pavao Muhić.

Predstojnici razredni:

U filologičko-historičkom razredu:

Dr. Franjo Rački, ujedno zamjenik predsjednika, a predsjednik od g. 1867—1886.

U filozofičko-juridičkom razredu:

Dr. Fran Vrbanić.

U matematičko-prirodoslovnom razredu:

Dr. Gjuro Pilar.

Tajnici:

Dr. Bogoslav Šulek (od god. 1874).
Dr. Petar Matković (od god. 1874).

Knjižničar i arkivar.

Ivan Tkalčić.

Pomoćno osoblje:

Šime Matković, pisar.
Marko Banfić, podvornik.

Članovi redom izbora.

1. Počastni.

1867., 25/7. Dr. Franjo Miklošić, umir. sveučilištni profesor u Beču.

1870., 24/11. Aristo Aristović Kunik, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1879., 21/11. Jakub Karlović Grot, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1882., 5/12. Dimitrij Ivanović Mendelejev, sveučilištni profesor u Petrogradu.

1885., 16/12. Dr. Dioniz Štur, ravnatelj c. kr. geoložkoga zavoda u Beču.

— Stjepan Schulzer Müggenburžki, c. kr. umirovljeni satnik u Vinkovcih.

Umrli (s godinom smrti).

Dr. Jan Emanuel Purkyně, profesor na sveučilištu, 1869. u Pragu.

Dr. August Schleicher, profesor na sveučilištu, 1869. u Jeni.

Karlo Jaromir Erben, pražki arkivar, 1871. u Pragu.

Dr. Franjo Palacky, češki historiograf, 26/5 1876. u Pragu.

Mihajlo Petrović Pogodin, c. rus. drž. savjetnik i profesor na sveučilištu, 20/12. 1876. u Moskvi.

Jovan Gavrilović, bivši srbski regent, 10/8 1877. u Biogradu.

Roberto Visiani, senator talijanski i profesor sveučilištni, 4/5 1878. u Padovi.

Ismail Ivanović Sreznevski, profesor na sveučilištu, 20/2 1880. u Petrogradu.

Dr Ami Boué, geolog, 2/11 1881. u Beču.

Aleksander Vaclav Macieiowski, profesor na sveučilištu, 10/2 1883. u Varšavi.

Ivan Kukuljević Sakcinski, umir. veliki župan 1/8. 1889. u Puhakovcu.

2. Pravi članovi po razredih redom izbora.

a) U razredu historičko-filologičkom:

1866., 9/5 Dr. Franjo Rački, predstojnik razredu, opat i kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.

— Dr. Vatroslav Jagić, profesor na sveučilištu u Beču.

— Šime Ljubić, ravnatelj arheol. muzeja u Zagrebu.
1867., 25/7. Dr. Petar Matković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1874., 23/11. Armin Pavić, prof. na sveučilištu u Zagrebu.
1879., 21/11. Matija Valjavec, profesor na gimnaziju u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. Franjo Maixner, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole u Zagrebu.
1883., 21/11. Pero Budmani, profesor na gimnaziju u Zagrebu.
— Ivan Tkalčić, nadarbenik provostolne crkve u Zagrebu.
— Nadko Nodilo, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— Tadija Smičiklas, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

Umrli:

Ivan Brčić, profesor. 1870. u Zadru.
Fran Kurelac, pisac, 1874. u Zagrebu.
Mato Mesić, sveučilištni profesor, 5/12 1878. u Zagrebu.
Dr. Gjuro Daničić, profesor slovenske filologije na velikoj školi u Biogradu i redaktor akademijskoga rječnika, 15/11 1882. u Zagrebu.
Dr. Lavoslav Geitler, sveučilištni profesor u Zagrebu, 2/6 1885. kod Beča.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1866., 9/5. Mirko Bogović, umir. ministarski savjetnik.
— Dr. Pavao Muhić, umir. predstojnik kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu, predsjednik.
1867., 25/7. Dr. Valtazar Bogišić, profesor na sveučilištu u Odesi
1874., 23/11. Dr. Jaromir Hanel, profesor na sveučilištu u Pragu.

1876., 20/11. Dr. Franjo Marković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. Fran Vrbanić, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

Umrli:

Dr. Božidar Petranović, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 1874. u Mletcih.

Dr. Jovan Subotić, odvjetnik, 28/1 1886. u Zemunu.

Janko Jurković, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 20/3. 1889. u Zagrebu.

Adolfo Veber, kanonik prvostolne crkve 6/8. 1889. u Zagrebu.

Dr. Mirko Šuhaj, prisjednik kr. stola sedmorice, 30/11. 1889. u Budimpešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1866., 9/5. Dr. Bogoslav Šulek, pisac u Zagrebu.

— Josip Torbar, ravnatelj kr. velike realke u Zagrebu.

1867., 1/1 Ljudevit Vukotinović, veliki župan u miru.

1874., 23/11. Spiridion Brusina, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1875., 22/11. Dr. Gjuro Pilar, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.

1882., 5/12. Dr. Karlo Zahradnik, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1883., 21/11. Dr. Gustav Janeček, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1887., 7/12. Dr. Vinko Dvorak, sveuč. prof. u Zagrebu.

— Dr. Mijo Kišpatić, profesor kr. realke u Zagrebu i docenat na sveučilištu.

Umrli:

Živko Vukasović, školski nadzornik kod vlade za hrvatsko-slavonsku Krajinu, 1874. u Zagrebu.

Dr. Janez Bleiweiss, predsjednik „Matice slovenske“, 22/11. 1881. u Ljubljani.
Dr. Josip Šlosser-Klekovski, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 28/4 1882. u Zagrebu.

3. Dopisujući članovi redom izbora.

a) U razredu filologičko-historičkom:

1867., 25/7. Dr. Ernst Dümmler, profesor na sveučilištu u Berlinu.
— Martin Hattala, profesor na sveučilištu u Pragu.
— Vaclav V. Tomek, profesor na sveučilištu u Pragu.
1870., 24/11. Dr. Louis Leger, profesor na akademiji za orientalne jezike u Parizu.
— Stojan Novaković, srbski poslanik u Carigradu.
1873., 24/11. Čedomil Mijatović, umirovljeni ministar financija u Biogradu.
1879., 21/11. Marin Drinov, profesor na sveučilištu u Harkovu.
— Milan Milićević, bibliotekar u Biogradu.
1882., 5/12. Dr. Ivan Crnčić, kanonik sv. Jerolima u Rimu.
— Luka Zore, profesor na gimnazijiu u Dubrovniku,
1883., 21/12. Dr. A Leskien, profesor na sveučilištu u Lipskom.
— 21/12. Radoslav Lopašić, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu.
1886., 21/11. Dr. Tomo Maretić, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1887., 3/12. Fran Bulić, ravnatelj gimnazija u Spljetu.
1888., 3/12. Ilarion Ruvarac, arhimandrita u fruškogorskom manastiru Grgetku.
— 3/12. Dr. Grgur Krek, profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.

1889., 27/11. Dr. Konstantin Jireček, profesor kr. sveučilišta u Pragu.

Umrli:

Vinko Pacel, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

Ivan Erasmo Vogel, sveučilišni profesor, 1871. u Pragu.

Aleksander F. Gilferding, državni podtajnik c. ruskoga ministarstva, 1872. u Petrogradu.

Kapiton Novostrujev, profesor duhovne akademije, 1873. u Moskvi.

Dr. Janko Šafařik, član drž. savjeta, 20/7. 1876. u Biogradu.

August Bielovski, historiograf, 10/11. 1876. u Lavovu.

Sergij Mihajlović Solovjev, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10. 1879. u Moskvi.

A. A. Kotljarevski, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

Nikola Ivanović Kostomarov, član arheografiijske komisije, 19/4 1885. u Petrogradu.

Aleksander Vasiljević Gorski, rektor duhovne akademije, 23/10. 1885. u Moskvi.

Petar Aleksijević Lavrovski, školski popečitelj, 19/2. 1886. u Petrogradu.

Josip Jireček, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. českoga učenoga družtva u Pragu, 25/11 1888.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1867., 25/7. Matija Ban, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

— Dr. Hermenegild Jireček, savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.

— Dr. Gustav Wenzel, umir. prof. sveučilišta u Pešti.

1870., 24/10. VACLAV BRANDL, zemaljski arkivar u Brnu.
1875., 22/11. Dr. ROMUALD HUBE, carsko-ruski pravi tajni savjetnik i senator u Varšavi.
1882., 5/12. LUKA ZIMA, profesor na gimnaziju u Varaždinu.
1889., 27/11. Dr. MARIJAN DERENČIN, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.
— 27/11. Dr. BLAŽ LORKOVIĆ, profesor kr. sveučilišta u Zagrebu.
— 27/11. Dr. KOSTA knez VOJNOVIĆ, profesor kr. sveučilišta u Zagrebu.

Umrli:

MILOŠ POPOVIĆ, pisac, 8/8 1879. u Biogradu.
MEDO PUČIĆ, vlastelin, 1/7, 1882. u Dubrovniku.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. ŠIME ŠUBIC, profesor na sveučilištu u Gradcu.
1873., 24/11. MARTIN SEKULIĆ, umir. profesor u Rakovcu.
— Dr. BOGOSLAV JIRUŠ, sveučilišni profesor u Pragu.
— Dr. FR. STUDNIČKA, sveučilišni profesor u Pragu.
1885., 16/12. Dr. FR. VEJDOVSKI, sveučilišni profesor u Pragu.
1886., 16/12. J. M. ŽUJOVIĆ, profesor velike škole u Biogradu.
— NIKOLAJ ALEKSANDROVIĆ MENŠUTKIN, profesor c. rus. sveučilišta u Petrogradu.

Umrli:

FRANJO ERJAVEC, profesor c. kr. velike realke u Gorici, 13/1. 1887.
Dr. J. PANČIĆ, profesor velike škole u Biogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

4. Odbori.

a) Financialni:

Tade Smičiklas.
Dr. Fran Vrbanić.

b) Za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika:

Dr. Franjo Rački.
Dr. Petar Matković.
Šime Ljubić.
Ivan Tkalčić.
Nadko Nodilo
Tade Smičiklas.
Radoslav Lopašić.

c) Za izdavanje starih pisaca:

Dr. Franjo Rački.
Pero Budmani.
Dr. Franjo Marković.
Armin Pavić.
Dr. Toma Maretić.

d) Za sabiranje spomenika tradicionalne literature:

Dr. Fr. Rački.
M. Valjavec.
N. Nodilo.
T. Smičiklas.
Dr. T. Maretić.

e) Za sabiranje podataka o potresih u domovini:

Dr. Gjuro Pilar.
Dr. Karlo Zahradnik.
Dr. Vinko Dvořak.
Dr. Gustav Janeček
Ljudevit Vukotinović.
Josip Torbar.
Dr. Mijo Kišpatić.
Ivan Stožir.

f) Za galeriju slika:

Dr. Franjo Rački.
Janko Jurkovič.
Dr. Franjo Marković.
Dr. Franjo Maixner.

V.

POSLOVANJE.

1. SJEDNICE.

a) IZVADCI IZ ZAPISNIKA.

Sjednica filologičko-historičkoga razr. 21. pros. 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Razred izabra jednoglasno pr. člana dra. Fr. Račkoga svojim predstojnikom.

2.

Odlučeno bi, da se nagradi djelo gosp. člana Fra. Bulića „Kninske starine" po običaju, kako se nagradjuju posebna djela akademijska, i da se dozvoli, da Bulić može o svom trošku 200 komada tablica preštampati za talijansko izdanje istoga djela, što ga misli izdati.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 21. prosinca 1888.

Predstojnik: J. Torbar; članovi razreda: dr. Gj. Pilar, Sp. Brusina, dr. M. Kišpatić, dr. G. Janeček, dr. B Šulek i Lj. Vukotinović.

1.

Preduzet bi izbor predstojnika za iduću godinu 1889. Izabran je većinom glasova dr. Gj. Pilar.

2.

Prijavljene su dvie razprave: od Gavazzi-a: Vransko jezero u Dalmaciji, i od profesora Mohorovičića: kretanje oblaka i njihova vertikalna komponenta — koje su obje po razredu prihvaćene, da se u Radu tiskaju.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 29. prosinca 1888.

Predstojnik: dr. Fr. Rački, članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas i dop. član dr. T. Maretić; drugih razreda: Sp. Brusina, a dr. P. Marković kao tajnik.

1.

O predloženoj razpravi Dragutina Hirca: *Jugozapadna visočina hrvatska u oro- i hidrografijskom pogledu* odlučeno bi, da se štampa u Radu.

2.

Budući da je akademija zaključila, da se sakuplja tradicionalna narodna literatura, koja će se s vremenom izdavati, u to ime izabran bi odbor od gg. članova naime: dr. Fr. Rački, M. Valjavec, N. Nodilo, T. Smičiklas i dr. T. Maretić. Ovaj će odbor ponajprije imati nacrtati kratka pravila o sakupljanju, uredjivanju i izdavanju pomenute literature.

Sjednica filozofsko-juridičkoga razreda 10. siečnja 1889.

Predstojnik: dr. F. Marković, članovi razreda: dr. P. Muhić i dr. Fr. Vrbanić.

Na dnevnom je redu izbor predstojnika razreda, te je pravi član dr. Fr. Vrbanić izabran.

Skupna sjednica 13. siečnja 1889.

Predsjednik: dr. P. Muhić; pravi članovi: dr. F. Rački, Š. Ljubić, dr. Gj. Pilar, dr. F. Marković, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predsjednik javlja prežalostnu viest, da je akademija smrću izgubila dopisujućega člana u razredu filologičko-historičkom Josipa Jirečka, predsjednika kr. češkoga učenoga družtva itd., koj je 25. studenoga 1888 u Pragu preminuo, što je jur u tajničkom izvještaju u svečanoj sjednici javljeno. Nad tim nenaknadivim gubitkom izriče akademija „slava pokojniku“.

2.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u Ljetopisu nekrolog dop. članu Nikolaju Ivanoviću Kostomarovu, što ga napisa pr. čl. dr. Fr. Rački. U buduće nekrolozi, kano što je kazano u izvještaju tajničkom, tiskati će se u „Ljetopisu“.

3.

Odobrena bi odluka filologičko historičkoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava Dragutina Hirca: jugozapadna visočina hrvatska u oro- i hidrografskom pogledu.

4.

Filologičko-historički razred izabrao je svojim predstojnikom opet dra. Fr. Račkoga, filozofičko-juridički razred izabrao je dra. Fr. Vrbanića, a matematično-prirodoslovni razred izabrao je svojim predstojnikom dra. Gj. Pilara.

5.

Dr. Grgur Krek, profesor na sveučilištu u Gradcu, zahvaljuje, što je izabran dopisujućim članom ove akademije.

6.

Budući da je akademija zaključila, da se sakuplja gradja tradicionalne narodne literature, koja će se gradja vremenom uredjena izdavati: u to ime izabran bi odbor. gg. članovi naime dr. F. Rački, M. Valjavec, N. Nodilo, T. Smičiklas i dop. čl. dr. T. Maretić, koji će tim poslom upravljati.

7.

Obnova akademijskih odbora:

a) u financijalni odbor izabrana su gg. pr. čl. T. Smičiklas i dr. Fr. Vrbanić.

b) u odbor za izdavanje historičkih i juridičkih spomenika izabrana su gg. članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. P. Matković, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas i R. Lopašić.

c) u odbor za izdavanje starih pisaca hrvatskih gg članovi: dr. Fr. Rački, P. Budmani, A. Pavić, dr. Fr. Marković i dr. T. Maretić, napokon

d) u odbor za galeriju slika izabrana su gg. članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Fr. Marković i T. Smičiklas.

8.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija sa sveučilištem u Giessenu i sa statističkim uredom u Zagrebu, a jednom i drugom zavodu da se u buduće šalje Rad.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 9. veljače 1889.

Predstojnik: dr F. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, I. Tkalčić, T. Smičiklas; drugih razreda: dr. Fr. Marković, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član dr. Fr. Rački čita razpravu o državnom uredjenju Hrvatske za vladanja domaće narodne dinastije, odlučeno, da se štampa u „Radu".

2.

Pravi član S. Ljubić predao je priepis kodeksa „Polychorion"; odlučeno, da se štampa u „Starinah".

3.

Prihvaća se predlog, da se proslavi petstogodišnjica boja kosovskoga, u to ime biti će 15. lipnja o. g. javna akademijska sjednica, u kojoj će akademik dr. Fr. Rački čitati historijsku razpravu, a dop. član dr. T. Maretić čitati će razpravu o boju kosovskom u narodnoj tradiciji. Prihvaća se predlog, da se takodjer ove godine proslavi dvjesto-godišnjica oslobodjenja Slavonije: u to ime biti će javna akademijska sjednica, u kojoj će pr. čl. T. Smičiklas čitati historijsku razpravu o oslobodjenju Slavonije.

4.

Pr. član T. Smičiklas predlaže, da bi se prihod od razprodaje knjige Bulićeve o kninskih starina poklonio kninskomu družtvu kao prilog za nastavak daljih izkopavanja. Ovaj predlog bi većinom glasova prihvaćen.

*

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 20. veljače 1889.

Predstojnik: dr. Gj. Pilar; članovi razreda: dr. G. Janeček; drugih razreda: dr. Fr. Rački, I. Tkalčić, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Profesor dr. I. Kiseljak kao gost čita razpravu: Kongerijske okamine okolice zagrebačke: odlučeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Predložena bi razprava prof. Mohorovičića: kretanje oblaka i njihova vertikalna komponenta; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Skupna sjednica 24. veljače 1889.

Predsjednik: dr. P. Muhić; pravi članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, I. Tkalčić, P. Budmani, J Torbar, T Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dr. M. Kišpatić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu“ razprava pr. čl. dr. Fr. Račkoga: o državnom uredjenju Hrvatske za vladanja domaće narodne dinastije.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Starinah“ od pr. čl. Š. Ljubića priepis kodeksa zadarskoga arkiva Polychorion, koji je bio nekada svojina benediktinske opatije sv. Ivana u Rogovi.

2.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampaju u „Radu“ razprave: a) od prof.

dra. Iv. Kiseljaka: kongerijske okamine okolice zagrebačke, i b) od prof. Mohorovičića: kretanje oblaka i njihova vertikalna komponenta.

3.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se na uspomenu petstogodišnjice kosovskoga boja drži dne 15. lipnja (po starom) javna akademijska sjednica, u kojoj će akademik dr. Fr. Rački čitati historijsku razpravu o toj sgodi, a dop. čl. dr. T. Maretić, što se je o njoj u narodnoj tradiciji sačuvalo.

Prihvaća se predlog istoga razreda, da se takodjer proslavi dvjestogodišnjica oslobodjenja Slavonije: u to ime držati će se javna akademijska sjednica, u kojoj će pr. čl. T. Smičiklas čitati historijsku razpravu o oslobodjenju Slavonije.

4.

Prihvaća se predlog filologičko-historičkoga razreda, da se prihod od razprodaje knjige Bulićeve o kninskih starinah pokloni kninskomu družtvu kao prilog za nastavak daljih izkopavanja.

5.

Dopisujući član arhimandrita Il. Ruvarac zahvaljuje, što je izabran dopisujućim članom ove akademije.

6.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija s matematičkim družtvom u Moskvi, a slati će mu se „Rad“ matematično-prirodoslovnoga razreda.

7.

Akademijska knjižara Hartmann (Kugli-Deutsch) podnesla je račune o razprodanih akademijskih knjiga g.

1888. Financijalni odbor izpitavši račune na tanko, pronašao ih je u redu, te predlaže, da se postojeći ugovor po običaju na dalnju godinu dana produži. Predlog financijalnoga odbora bi jednoglasno prihvaćen.

Sjednica filosofičko-juridičkoga razreda 9. ožujka 1889.

Predstojnik razreda: dr. Fr. Vrbanić; članovi razreda: dr. Fr. Marković; drugih razreda: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, P. Budmani, N. Nodilo, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

Profesor dr. K. knez Vojnović kao gost čita razpravu: Opšti imovinski zakonik za Crnu Goru s obzirom na ostalo crnogorsko zakonarstvo; odlučeno da se štampa u „Radu“.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 23. ožujka 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački, članovi razreda: dr. Fr. Maixner i dop. član dr. T. Maretić; drugih razreda: dr. P. Muhić, dr. Fr. Marković, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predstojnik javlja prežalostnu viest, da je akademija smrću izgubila pravoga člana Janka Jurkovića, koj je 20. ožujka t. g. u Zagrebu preminuo. Akademija žaleć smrt svojega pravoga člana, izriče pokojniku: „slava“!

2.

Prof. dr. M. Šrepel čita kao gost razpravu: „Skup“ M. Držića prema Plautovoj Aulul ariji; odlučeno da se tiska u „Radu“.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 27. travnja 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo; drugih razreda: dr. P. Muhić, Sp. Brusina, dr. Fr. Marković, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član i predstojnik dr. Fr. Rački čita svoju razpravu o starom bosanskom grbu; odlučeno, da se štampa u „Radu".

Sjednica skupna 28. travnja 1889.

Predsjednik: dr. P. Muhić, pr. članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, J. Torbar, M. Valjavec, I. Tkalčić, N. Nodilo, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, a dr. B. Šulek i dr. P. Matković kao tajnici.

1.

Odobrena bi odluka filozofičko-juridičkoga razreda, da se štampa u prvoj dojdućoj knjizi „Rada" razprava prof. dr. K. kneza Vojnovića: Opšti imovinski zakonik za Crnu Goru s obzirom na ostalo crnogorsko zakonarstvo.

2.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava prof. dr. M. Šrepela: „Skup" Marina Držića prema Plautovoj Aulularija.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava pr. čl. dr. Fr. Račkoga: o starom bosanskom grbu.

3.

Akademik dr. Fr. Rački podastire popis bakroreza i djela o umjetnosti što je preuzvišeni pokrovitelj poslao. Bakrorezi navedeni su u stavku o galeriji. Djela o umjetnosti predana su u knjižnicu.

Akademijska se je uprava za ovaj liepi dar velikodušnomu dobrotvoru najučtivije zahvalila.

4.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija s redakcijom časopisa „Kola“ u Biogradu, a slati će joj se „Rad“ filol. histor. razreda.

5.

Prihvaća se predlog, da se odkupi rukopis trogirskoga statuta za 50 for. i vrlo riedki rukopis Barakovićeve „Drage rabske pastirice“ za 100 for.

6.

Akademijski računi o prihodu i razhodu za 1888. godinu, izpitani i odobreni po financijalnom odboru, uzimlju se uz izvještaj predstojnika dr. Fr. Račkoga na znanje i ravnanje, predstojniku pako podjeljuje se absolutarij i izriče mu veliku zahvalnost za njegov neumorni trud. — Izvještaj glasi:

Slavna akademijo!

S priloženimi računi o prihodu i razhodu akademijske zaklade za g. 1888 počekalo se, dok se je mogao uvrstiti i izdatak za 19. knjigu historijskih spomenika, koje je doštampavanje bez krivnje uprave zategnulo, ali je dogotovljeno u toliko, da se je i štamparski trošak podmiriti i nagrada odmjeriti mogla, a sama knjiga doći će skoro u promet.

Prihod g. 1888 izkazuje se sa 21.181 for. 30 nč. a razhod sa 20.201 for. 73 nč., tako da na tekuću godinu 1889 prelazi višak od 979 for. 57 nč. Prema tomu prihod bijaše naprama neposredno prediducćoj godini 1887 za 1.825 for. 28 nč. a razhod takodjer veći za 1.027 fr. 24 nč. Prihod je narasao većim izbitkom akademijske

glavnice, a osobito izdašnijom skoro za 1000 for. prodajom knjiga.

Ovim većim prihodom mogla je akademija podmiriti sve izdatke oko naučnih djela, koja je bila odredila izdati, obielodanila je pače jednu knjigu Rada više, na ime šest knjiga (88, 89, 90, 91, 92 i 93) mjesto u računu ustanovljenih pet. Podmirila je nadalje troškove za knj. XV. starih pisaca, XX. knj. Starina, 10. svezak rječnika, posebno djelo: Hrvatske spomenike kninske od akademika Fr, Bulića, knj. XIX. historijskih spomenika, i sv. III. ljetopisa ili ukupno za 12 knjiga. Uz to pojedine od ovih knjiga dobile su obseg veći nego li se je predvidjelo u proračunu, s koga su i troškovi veći. Uslied toga može se g. 1888 ubrojiti medju književno najplodnije.

Pošto ni prošle godine nije izašla fosilna fauna, za koju su table gotove, a i trošak pripravan; to se je mogeo izvesti zaključak, po kojem je svota od 300 fr. akademiku dru. G. Janečeku izplaćena za podporu njegova kemičnoga naučnoga djela. Na galeriju slika potrošeno je nešto više, jer je trebalo kartone i novo poklonjene slike providiti okviri i stakli; ali je već ove godine galerija dobila dio svoga posebnoga prihoda, čim je pripomoć iz obćenitoga budgeta spala na svotu od 369 for. 07 nč. I stan za muzealnoga podvornika u prizemlju je uredjen, pak tim i ovaj vanredni izdatak podmiren.

I tako se i ovim rezultatom potvrdjuje, što je tečajem tolikih godina prokušano, da se za naš čedan rad na naučno-književnom polju nadju i dovoljna sredstva; nu da bi se i onaj dao razmaknuti, kada bi ova obilatija postala. Osobito je žaliti, što ne može akademija iz svoga vlastitoga prihoda podupirati naučna iztraživanja

u različitih znanstvenih granah i što još razpisivati ne može prema čl. 4. pravila nagrade.

U Zagrebu, 20. travnja 1889.

Dr. Fr. Rački (v. r.)

I. Priegled

prihoda i razhoda zaklade jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti god. 1888.

A. Prihod.

	fr. n.	fr. n.
1. Ostatak godine 1887. . . .		181·53
2. Četiri petine čistoga prihoda akademijske zaklade u smislu čl. 15. pravila, koji po izkazu kr. zem. računovodstva prema odpisu kr. vlad. odjela za bogoštovje i nastavu od 13. travnja 1888 g. br. 3600 iznose . .	16.170	
K tomu kamati od uloženih kod hrv. eskomptne banke novaca	28·88	16.198·88
3. Čist prihod od kuća u Zagrebu i Koprivnici		588·06
4. Čist prihod od razprodanih knjiga		2.904·78
5. Poseban prihod galerije slika od Strosmajerove zaklade u drugom poljeću		234·82
6. Razni dohodci		73·23
7. Podpora preuzv. g. pokrovitelja za akademički rječnik . . .		1.000
Ukupno .		21.181·30

Slovom: dvadeset i jedna tisuća sto i osamdeset i jedan for. 30 novč.

B. Razhod.

	fr. n.	fr. n.
1. Uprava: plaća tajnicima, pisaru, podvorniku, nagrada činovniku kr. računovodstva		1.980
2. Pisara		42·72
3. Akademički dvor: osiguranje, popravci, ogrjev, čišćenje, razsvjeta		705·06
4. Književan rad, knjižnica i galerija slika:		
a) tisak i vez obielodanjenih djela	7.862·19	
b) nagrada piscem	5.723	
c) podpora za naučno djelo .	300	
d) gradja za akademički rječnik	563·28	
e) knjižnica i arkiv. plaća knjižničaru, rukopisi, časopisi i knjige	887·52	
f) galerija slika: nagrada ravnatelju, okviri, stakla, osiguranje	603·89	
g) troškovi oko odpreme i primanja knjiga	108·89	16.058·77
5. Izvanredni i nepredvidjeni troškovi:		
a) odplata zajma od 13.000 fr. za gradnju palače . . .	733·60	
b) uredjenje stana muz. podvornika u podzemlju . .	251·44	
c) putni trošak	100	
d) pristojbe za zapis . . .	236·80	
e) nepredvidjeni izdatci . .	93·34	1.415·18
Ukupno . .		20.201·73

Slovom: dvadeset tisuća dvie stotine i jedan for 73 nč.

Prema tomu izkazuje se sveukupan

	A. Prihod	21.181 for.	30 nč.
	B. Razhod	20.201 for.	73 nč.
ostaje	dakle višak	979 for.	57 nč.

t. j. devet sto sedamdeset i devet for. 57 nč., koji prelazi na god. 1889, te će se u njezin prihod uvrstiti.

U Zagrebu koncem travnja 1889.

Dr. Fr. Rački (v. r.)

Pronašli smo u redu račune za god. 1888.

U Zagrebu, 25. travnja 1889.

Financijalni odbor:

Dr. **Fr. Vrbanić** (v. r.) **Tade Smičiklas** (v. r.)

II. Izkaz

svih javnih i privatnih obveznica spadajućih na zakladu jugoslavenske akademije koncem g. 1888 prema izkazu kr. zem. računarskoga ureda od 17. ožujka 1889.

	for.	nč.
U hrv. slav. razteretnicah	102.030	—
„ erdeljskih	133.750	—
„ temišvarskih	2.000	—
„ odkupnih hrv. slav. obveznica . . .	10.200	—
„ lutrijskih srećkah	50	—
„ državnih sjedinj. zadužnica	68.200	—
„ obveznica lutrijskoga zajma	13.000	—
„ zadužnica austr. papir. rente	20.000	—
„ 4% zlatnoj ugar. renti	11.700	—
„ srećkah	45	—
„ dionicah austr. veresijskog zavoda . .	100	—
„ dionicah d' assicurazione dalmata . .	20.000	—
„ zadužnicah dunavskoga parobrodarskoga družtva	100	—
„ privatnih obveznicah	15.439	27
„ ugarskih državnih srećkah	100	—
Ukupno . .	396.714	27

7.

Visoka kr. zem. vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, s odpisom od 21. ožujka t. g. br. 3188 dostavila je izkaze o stanju akademijske zaklade koncem 1888 godine i proračun za g. 1889.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 11. svibnja 1889.

Predstojnik: dr. F. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, I. Tkalčić, N. Nodilo, dop. član dr. T. Maretić; drugih razreda: dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. P. Matković čita svoju razpravu o putopisu Marka Antuna Pigafette ili o drugom putovanju A. Vrančića u Carigrad g. 1567; odlučeno, da se štampa u „Radu“.

Isti član predlaže, da se tekst rukopisa Pigafette naštampa u Starinah g. 1890. Ovaj predlog bi jednoglasno odobren

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 25. svibnja 1889.

Predstojnik: dr. Gj. Pilar; članovi razreda: J. Torbar, dr. K. Zahradnik i dr. Dvořak, drugih razreda: dr. F. Rački, P. Budmani, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Pravi član dr. V. Dvořak čita svoje razprave: a) o uplivu vlastite indukcije kod elektro-magnetičnih prekidala i b) o mjerenju jakosti zvuka; odlučeno, da se štampa u Radu.

2.

Predložene su razprave: od Antuna Gavazza: Vransko jezero; od dr. E. Kramera a). Bos priscus i njegov odnošaj prema nekim drugim bovidam; i b) Iztraživanja o postanku tako zvane terre rosse. Odlučeno, da se štampaju u „Radu“.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda od 8. lipnja 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: M. Valjavec, T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi člau M. Valjavec čita razpravu: Prinos k naglasu u (novo)- slovenskom jeziku i to naglas u imperativu; odlučeno, da se štampa u „Radu".

Sjednica odbora za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika od 14. lipnja 1889.

Predstojnik: dr. F. Rački; članovi: I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, R. Lopašić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Prihvaćeni su ovi predlozi:

1. Da se na račun g. 1890 dade u štampu jedna knjiga historijskih monumenta i to od pr. člana Š. Ljubića nastavak listina iz mletačkoga arkiva.

2. Da se pr. čl. I. Tkalčić odašalje u Dalmaciju, da za kodeks diplomaticus prepisanu gradju kolacionira i da novu prepiše.

3. Budući da pr. čl. T. Smičiklas putuje u naučnih poslovih u Beč, da mu se na račun dozvoli 100 fr, da u Beču dade prepisivati gradju za acta dictalia naših kraljevina.

Skupna sjednica 16. lipnja 1889.

Predstojnik: dr. F. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, dr. B. Šulek, J. Torbar, M. Valjavec, dr. F. Marković, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. F. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u Radu razprava pr. čl. dr. P. Matkovića o putopisu Marka Antuna Pigafette ili o drugom puto-

vanju A. Vrančića u Carigrad g. 1567, a tekst putopisa da se štampa u Starinah g. 1890.

Odobrena bi odluka istoga razreda da se štampa u „Radu“ razprava pr. čl. M. Valjavca: „Prinos k naglasu u (novo)-slovenskom jeziku i to naglas u imperativu.“

2.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampaju u Radu razprave pr. čl. dr. V. Dvořaka „o uplivu vlastite indukcije kod elektro-magnetičnih prekidala i o mjerenju jakosti zvuka“; Artura Gavazza: „Vransko jezero“ i dra. E. Kramera: Bos priscus i njegov odnošaj prama nekim drugim bovidam, pak i iztraživanja tako zvane „terre rosse“.

3

Buduć da je mjesto akademijskoga podvornika smrću Karlovićevom izpražnjeno, za popunjenje toga mjesta u smislu § 27. akad. poslovnika donieti će se predlog u buduću skupnu sjednicu.

4.

Počastni član I. Kukuljević-Sakcinski poklonio je galeriji Klovijevu sliku „Ganimeda oteta od Jupitera“. Akademijska se je uprava za taj dar presv. darovatelju zahvalila. Slika je predana galeriji.

5.

Odobrene su odluke odbora za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika: 1) da se na račun g. 1890. štampa jedna knjiga. „Monumenta“ i to od pr. čl. Š. Ljubića nastavak listina iz mletačkoga arkiva, b) da se pr. čl. I. Tkalčić odašalje u Dalmaciju da sakupi gradju za codex diplomaticus.

6.

Prihvaća se predlog, da se stupi u zamjenu publikacija s historičkim družtvom u Kijevu, a slati će mu se Rad historičko-filologičkoga razreda i „monumenta historica".

7.

Visoka kr. zem. vlada javlja, da je nabavljeno za akademijsku zakladu papirne rente u iznosu od 1400 f.

8.

Pokojni major u miru Karlo Knežić zapisao je akademiji hrv.- slav. razteretnicu od 100 fr. koju je jur javni bilježnik Dr. Crnčić upravi predao. Ovaj se zapis uzimlje sa zahvalnošću na znanje.

Sjednica na spomen 500-godišnjice boja kosovskoga 27. lipnja 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, J. Torbar, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, I. Tkalčić, P. Budmani, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dopisujući članovi: R. Lopašić i dr. T. Maretić, a dr. P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. Fr. Rački čita razpravu: o stanju Srbije neposredno prije kosovskoga boja, o kosovskom boju na Vidov dan g. 1389. i o njegovih posljiedica.

Za tim čita dop. član dr. T. Maretić razpravu o kosovskih junacih i dogadjajih u narodnoj epici.

Odlučeno, da se obje razprave štampaju u prvoj dojdućoj knjizi Rada.

Sjednica filologičko historičkoga razreda 3. srpnja 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, P. Budmani, I. Tkalčić, T. Smičiklas, i dr. P. Matković kao tajnik.

Prihvaća se predlog, da se štampa u „Radu“ razprava dra. M. Murka: „Bugarski i srpski prievod knjige o sedam mudraca“ njen izvor i kratak obzir na druge slovenske redakcije.

Sjednica matematično-prirodoslovnoga razreda 6. srpnja 1889.

Predstojnik: dr. Gj. Pilar, članovi razreda: S. Brusina, dr. K. Zahradnik, dr. G. Janeček; drugih razreda: dr. Fr. Rački, N. Nodilo, a dr P. Matković kao tajnik.

Pravi član dr. Gj. Pilar predložio je uz obrazložbu svoje djelo geografske koordinate Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i susjednih zemalja, odlučeno, da se napose štampa.

Sjednica odbora za galeriju 10. srpnja 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački, odbornici: Š. Ljubić, T. Smičiklas i dr. F. Marković.

Odbor se konstituirao izabravši predsjednikom: dr. F. Račkoga. Predsjednik priobćuje novčano stanje galerije naime 469 for. 64 novč. vlastitoga prihoda i 300 for. iz obćega budgeta. Od proračuna galerijskog izdano je za okvire na slikah poklonjenih od kneza Odescalchi-a 327 for. 10 novč. Stakla na kartonih Overbeckovih stajahu 90 for. Okviri na darovane slike „Novice“ od Kikerca i „Okoliš“ od Siemiradskoga stajahu 17 f. 10 nč.

Izvješćuje nadalje, da je 6 tabla sa 13 slika staro-

njemačke škole na restaurovanju u Beču (u belvederskoj školi restauracionoj) uz pogodjenu nagradu od 600 for.

Na predlog predsjednikov zaključuje odbor, da se naruče tri stalka od tvrdog drva kod Jokuša za tri poprsja po 12 for., a još će se dati bojadisati u primjerenu cjenu.

Na predlog predsjednikov zaključuje odbor, da se naruči ormar za miniature kod Budickoga, a izplatiti će se bud iz ovogodišnjega budgeta bud iz onoga za buduću godinu. — Predsjednik izvješćuje, da je preuzv. gospodin pokrovitelj poklonio mnogo bakroreza i djela o umjetnosti (vidi zapisnik skupne sjednice 28. travnja o. g.) onda neimenovani: sliku Siemiradskoga. prizor iz rimske kampagne“ i portrait „vojvode Novice“ od Kikerca. Slike su već u galeriji smještene. Darovateljem zahvalio se odbor.

Po predlogu g. Š. Ljubića zaključuje odbor predložiti akademiji, da se uvede počem od 1. oktobra o. g. ulaznina za galeriju (za sve dane osim nedelje) i to 30 nč. a za djecu i djake polovica.

Skupna sjednica 14. srpnja 1889.

Predsjednik: dr. P. Muhić, pravi članovi: dr. F. Rački, Š. Ljubić, J. Torbar, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dr. V. Dvořak, dr. M. Kišpatić i dr. P. Matković, kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampaju u prvoj dojdućoj knjizi Rada razprave čitane u javnoj sjednici držanoj na spomen 500-godišnjice boja kosovskoga, na ime a) od dra. Fr. Račkoga

razprava o stanju Srbije neposredno prije kosovskoga boja, o kosovskom boju na Vidov dan 1389. godine i o njegovih posljedicah. b) cd dop. čl. dr. T. Maretića razprava: o kosovskih junacih i dogodjajih u narodnoj epici.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava dra. M. Murka: Bugarski i srpski prevod knjige o sedam mudraca, njezin izvor i kratki obzir na druge slavenske redakcije.

2.

Odobrena bi odluka matematično-prirodoslovnoga razreda, da se štampa napose medju djeli od pr. čl. dra. Gj. Pilara: „popis geografskih koordinata Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i susjednih zemalja."

3.

Kr. zem. vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, odpisom od 17. lipnja o. g. br. 5501 pronašla je u redu akademijske račune o prihodu i razhodu za godinu 1888.

4.

Prihvaća se predlog, da se odkupe od gimn. katekete u Kotoru Srećka Vulovića njekoji rukopisi, za koje će mu se ustupiti Rječnik srpskoga ili hrvatskoga jezika i II. knjiga Theinerovih „monumenta Slavorum meridionalium".

5.

M. Banfić izabran je za akademijskoga podvornika, a tu će službu imati nastupiti 1. listopada o. g.

8.

Čitan bi zapisnik matem. prirodoslovnoga razreda od 6/VII o. g. odnoseći se na gore spomenuto djelo Pilarovo, o kojem bi zaključeno, da se štampa u 500 exemplara.

Sjednica filozofičko-juridičkoga razreda 16. listopada 1889.

Predstojnik: dr. F. Vrbanić, član razreda: dr. F. Marković, drugih razreda: dr. Fr. Rački, P. Budmani, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Zamjenik predsjednika, predstojnik dr. Fr. Rački, javlja prežalostnu viest, da je akademija smrću izgubila počastnoga člana Ivana Kukuljevića Sakcinskoga i pravoga člana u razredu filozofsko-juridičkom kanonika Adolfa Vebera, koji su u kolovozu ove godine preminuli. Akademija žaleć smrt svojih članova izreče pokojnikom: „Slava“.

2.

Pravi član dr. Fr. Vrbanić čita razpravu: Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave od g. 1861. do najnovijega vremena, odlučeno, da se štampa u Radu.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 26. listopada 1889.

Predstojnik: Fr. Rački, članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Predmet razpravljanja bijahu predlozi razreda za proračun g. 1890. Buduć da nijedan od članova nije najavio odnosno predložio razredu posebnoga djela za štampanje, za to neima razred za akademijski proračun g. 1890, glede štampanja posebnih djela nikakova predloga.

2.

Na to prihvati rieč predstojnik razreda za sliedeći predlog:

Čini mi se, da se znanstvenoj radnji naše akademije ne odazivlje mladji naraštaj u onoj mjeri, u kojoj imalo bi se željeti, da se budućnost našega zavoda u svakom pogledu osjegura, da on pače sve to više napreduje· Uzroka neću ovdje izpitivati, već je mnogo probitačnije tražiti sredstva, kojimi bi se mladji naraštaj na naučan rad poticao.

Jedno od ovih sredstava, kojimi se akademije i učena družtva drugdje obilno služe, naznačeno je već u čl. 4. naših akademijskih pravila, a to je razpis nagradnih zadaća za riešenje putem javnoga natjecanja. Ovim se sredstvom naša akademija nije do sada služila, nešto za to, što ne ima ni jedne posebne u tu svrhu zaklade, kano što imadu druge akademije, a nešto i za to, što nije valjda osjećala nužde takova poticaja.

Ja scienim, da je takova potreba već nastala. Nu pošto akademija ne može iz svoga proračuna u jednoj godini izlučiti primjerne nagradne svote, to predlažem, da se n proračun za g. 1890. uvrsti prva polovica a u proračun za g. 1891. druga polovica nagrade od stotine carskih dukata u naravi, pak ujedno predlažem, da se nagrada prema §§ 16 22-25 poslovnika razpiše već iz ovogodišnje svečane sjednice za 1890 i to tako, da ove godine zadaću za natjecanje dade razred filologičko-historički, iza kojega sliediti će svake druge godine razredi filozofičko-historički i matematičko-prirodoslovni, kojim ostaje slobodno ustanoviti red nauka, kojimi se bave i kojim će se iz njih nagrada razpisivati. Pobliže uvjete ustanoviti će razred. dr. Fr. Rački (v. r.)

Ovaj predlog bi jednoglasno prihvaćen.

Sjednica odbora za izdavanje historijskih i junačkih spomenika 26. listopada 1889.

Predsjednik: dr. Fr. Rački, članovi: Š Ljubić, T. Smičiklas i dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Prihvaća se predlog, da se g. 1890 umjesto „Starih pisaca hrvatskih“ izda jedna knjiga juridičkih spomenika kojih izdavanje je potonjih godina zapelo. Što da se izda, to će odbor u svoje vrieme predložiti.

2.

Pravi čl. T. Smičiklas javlja, da je minulih praznika u Beču prepisao veliko obilje arkivalnih izprava, odnosećih se na oslobodjenje Slavonije od turskoga gospodstva. Te gradje bilo bi preko 20 štampanih araka i jedna velika izvorna karta. Štampanje ovih znamenitih spomenika prihvaća se u načelu, a potanji odborov predlog sliediti će u svoje vrieme.

3.

Napokon bi zaključeno, da se na račun proračunske stavke, koja iznosi za ovu godinu 500 for., dadu za naučne svrhe prepisati izkazi o ekonomičnom stanju Slavonije za prielaza u austrijski posjed i historički spomenici dobe Ferdinanda I. pohranjeni u c. tajnom arkivu u Beču, te su za „acta dietalia“ i druge historičke prilike onoga doba vrlo znatni. Ako se trošak iznosom proračuna ove godine nebi mogao namiriti, preostatak prieći će na proračun dojduće godine.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 30. listopada 1889.

Predsjednik: dr. Fr. Rački, članovi pravi: M. Valjavec, P. Budmani; drugih razreda: dr. P. Muhić, dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Profesor dr. M. Šrepel čita kao gost svoju razpravu: Analogije u gramatičnim padežima latinskoga i hrvatskoga jezika; odlučeno, da se štampa u „Radu".

2.

Pravi član M. Valjavec predade razpravicu: adverbi na, ke, ce, ice, u kajkavaca; odlučeno, da se štampa u Radu.

Skupna sjednica 3. studenoga 1889.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, J. Torbar, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dr. M. Kišpatić a dr. P. Matković kao tajnik.

1.

Odobrena bi odluka filologičko-historičkoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava pr. čl. M. Valjavca: Adverbi na ice, ce, ke u kajkavaca.

Odobrena bi odluka istoga razreda, da se štampa u „Radu" razprava dra. Milivoja Šrepela: Analogija u gramatičnim padežima latinskoga i hrvatskoga jezika.

3.

Pojedini razredi pozvani su od uprave, da stave svoje predloge za proračun g. 1890. Razredi filologičko-historički i filosofičko-juridički odgovoriše, da neimaju posebnih predloga.

4.

Čitan bi zapisnik filologičko-historičkoga razreda od 26. listopada t. g, u kojem predlaže akademik Rački, da bi akademija pristupila k udjelotvorenju čl. 4. svojih pravila, te da bi svake druge godine razpisivala u svečanoj sjednici za riešenje nagradom zadaću putem javnoga natjecanja. Pošto je predlagatelj svoj predlog svestrano obrazložio, prihvaćen bi predlog.

6.

Pročitan bi zapisnik odbora za izdavanje historijskih i juridičkih spomenika i uzet na znanje i ravnanje.

7.

Prihvaća se predlog, se da stupi u zamjenu publikacija s kanadskim institutom (Canadia Institute) u gradu Torentu, a slati će mu se Rad matem. prirodosl. razreda, i s redakciom časopisa „Krok“ u Pragu, a slati će joj se Rad obaju razdjela.

8.

Pokojni pravi član Adolfo Veber zapisao je ovoj akademiji 1000 for. u papirnoj renti. Na ročištu u to ime obdržavanom zastupao je tajnik dr. P. Matković akademiju, koja je zapis prihvatila.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 11 studenoga 1889.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo i T. Smičiklas, a dr. P. Matković kao tajnik.

Buduć da je posljednja skupna sjednica od 3. o. m. odobrila predlog ovoga razreda o razpisivanju nagradnih zadaća, na ovom je razredu ovaj put red, da ustanovi tu nagradnu zadaću, koja će se u svečanoj sjednici objaviti.

Nakon povedene razprave, koji odjel razreda da ju stavi, prihvaćeno bi, da se odjelu historičkomu ovaj put prepusti, da označi dotičnu zadaću. Poslie razprave o samom predmetu, prihvatio je razred zadatak, koji je sastavio akademik dr Fr. Rački, a taj glasi ovako:

Etnografijski odnošaji balkanskoga poluotoka od najstarijih vremena do turskoga osvojenja.

Glavna skupština 27. studenoga 1889.

Predsjednikov zamjenik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, Š. Ljubić, J. Torbar, Sp. Brusina, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, N. Nodilo, T. Smičiklas, dr. Gj. Janeček, dr. V. Dvořak, a dr. B. Šulek i dr. P. Matković kao tajnici.

1.

Tajnik dr. P. Matković konstatuje, da je u skupštini svih skupa sabrano 17 pravih članova. Buduć da akademija danas broji 27 pravih članova, tim bi bio prema § 11. akad. poslovnika za držanje glavne skupštine dovoljan broj članova.

2.

Proračun za g. 1890. ustanovljen akademijskom upravom i s odobrenjem financijalnoga odbora bi pročitan i uzet na pretres. Tajnik čita proračun od stavke do stavke koje su i prihvaćene, a tim je prihvaćen i predloženi proračun za 1890 godinu uz ove dodatke:

1. Prvi obrok nagrade, koja će se za g. 1891 razpisati u iznosu od 280 for., podmiriti će se iz viška god. 1889., a ostatak toga viška, kakav i kolik bude, pridodati će se prihodu, te će o njem odrediti akademija.

2. Djelo akademika dr. Gj. Pilara o „koordinatah“ preuzeto je na račun g. 1889., nu ako se nebi sav trošak podmirio iz njezina prihoda, ostatak preuzeti će proračun god. 1890.

3. „Fauna“ akademika Sp. Brusine uvrštena je i u proračun g. 1890. u nadi da će gotov rukopis predan biti najposlije do travnja g. 1890., inače odrediti će akademija sa svotom od 1400 for. posebnom odredbom.

3.

Napokon se pristupilo k izboru predloženih članova. Izabrani su za dopisujuće članove:

u razredu filologičko-historičkom: dr. Konstantin Jireček, redoviti profesor kr. českoga sveučilišta u Pragu.

u razredu filozofičko-juridičkom: dr. Marijan Derenčin, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.

dr. Blaž Lorković, redoviti profesor kr. sveučilišta u Zagrebu.

dr. Kosta konte Vojnović, redoviti profesor kr. sveučilišta u Zagrebu.

Svečana sjednica 30. studenoga 1889.

Predsjednikov zamjenik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. Gj. Pilar, dr. Fr. Vrbanić, S. Ljubić, I. Torbar, Sp. Brusina, M. Valjavec, dr. Fr. Marković, dr. K. Zahradnik, P. Budmani, I. Tkalčić, dr. G. Janeček i dr. V. Dvořak, a dr. B. Šulek i dr. P. Matković kao tajnici.

1.

Akademik dr Fr. Rački, kao predsjednikov zamjenik, čita svečano slovo.

2.

Tajnik dr. P. Matković čita izvještaj o radu akademije minule akademijske godine,

3.

Pravi član dr. V. Dvořak čita razpravu o Peltiet-ovoj teoriji atmosferičke munjine.

---

b) SVEČANA SJEDNICA.

I.

SVEČANO SLOVO.

PREDSTOJNIKA DRA. FR. RAČKOGA.

Gospodo akademici!

Vele poštovana skupštino!

U zamjeni našega vriednoga predsjednika, zastupajući preuzvišenoga pokrovitelja, izručujem vam njegov srdačan pozdrav, te u njegovo ime otvaram ovu svečanu sjednicu.

Riedka zaista sreća pada mi u dio, da po dvadeset i treći put bez prekidanja mogu govoriti s ovoga odličnoga mjesta, te upućujući vas na našu godišnju književnu privredu, nanizati kakovu obćenitu misao, koja padši na dobru zemlju nije ostala bez ploda.

Što je naša akademija tečajem ove godine uradila, što li zasnovala, to će u kratko nacrtati izvještaj tajnikov. Odatle će se razabrati, da se naša naučna radnja dostojno prislanja na radnju prošlih godina i da naša akademija polagano, nu stalno, koraca k uzvišenoj meti, koju joj ustrojna pravila propisuju, te da prema svojim silam nastoji zadovoljiti onoj zadaći, koja joj je na prosvjetnom polju u južnom Slavenstvu namienjena. Što je naučan i književan napredak u jednih strukah veći nego li u drugih, ima se pripisati našim okolnostim, uslied kojih silom svoga duševnoga razvitka spremniji smo za jedne nego li za druge, pak u taj čas imamo više radnika za ove nego li za one: nu i tu će razliku vrieme

izravnati. A da to bude čim skorije, mnogo visi o naših mladjih silah, kojim se nemože dosta preporučiti i na srce staviti, da čim upornije prionu uz naš zavod.

I prošle je godine skoro glavni trud položen u skupljanje i izdavanje znanstvene gradje. Ja držim, da je to jedna od glavnih zadaća svakoga učenoga družtva, jer taj posao zahtieva više ruku, trajniji napor i obilnija sredstva, čega svega u pojedinca jedva može biti, dočim on punim pravom od skupa strukovnjaka očekuje, da mu prirede gradju za naučno obradjivanje. Pa s tim dielom svoje radnje može akademija već do sada upravo zadovoljna biti; tà veća obsegom polovina njezinih dojakošnjih publikacija obuhvaća samu gradju za proučanje jezika, povjesti državne, crkvene, književne, pravne i prirodnih odnošaja naše sveukupne domovine.

U tom smjeru nastavit će naša akademija sabiranje i izdavanje te naučne gradje, pak ju učiniti pristupnom radnikom na polju domaće znanosti. Nu znajući, da gradja crpljena većim dielom iz pisanih spomenika nije dostatna za svestrano i podpuno izučenje naroda, obratila je tečajem ove godine svoju pažnju na drugu, onu prvu popunjujuću gradju, koja leži u životu, u predaji samoga naroda, te od prve nije mnogo manje važna, a njezino je sabiranje, prebiranje i izdavanje mnogo teže. Mislim t. zv. folklorističku gradju.

Pošto će akademija kod sakupljanja ove gradje trebati mnogo više podpore obrazovanoga rodoljubnoga občinstva, nego li je treba kod sakupljanja pisane gradje: biti će opravdano, što ovu priliku upotrebljujem, da ovu nakanu njezinu na javnost iznesem i o tom njezinom novom podhvatu njekoliko rieči prozborim, koje neće biti, gospodo akademici, upravljene toliko na vas, koliko na šire književne i obrazovane krugove.

Poznato je, kolik se trud u obrazovanom svietu posljednjih decenija ulaže u skupljanje i obradjivanje narodoslovne i narodopisne gradje. Taj su posao ne samo starija učena družtva preuzela, nego su se za nj i nova posebna stvorila ili su novi posebni organi osnovani. U tom natjecanju oko nove znanosti otvori kolo, može se reći, velika Britanija, potaknuta svojimi vrstnimi strukovnjaci J. Lubbockom, Tylorom, Langom i drugimi, a izazvana svojim položajem u svih dielovih svieta, pa kano takova najprikladnija za proučavanje naroda i plemena raznih ljudskih obitelji, stojećih na raznolikom stupnju čovječanskoga razvitka. Ondje je osnovano učeno družtvo „the folklore society“, zanimajuće se sakupljanjem i u posebnom glasilu „the folklore journal“ izdavanjem spomenika traditionalne literature, sabiranih po ogromnom prostranstvu svjetske britanske države od 24,036 449 □km. sa 320 milijuna žiteljstva. Za Englezkom nisu zaostali ni drugi veliki narodi. U Francezkoj izlazi više časopisa, koji se folklorom izključivo bave, kano što: „Melusine“, „Revue des traditions populaires“, „la Tradition“, kojih je prvi osobito vrstan, te rado priobćuje priloge i iz slovjenske tradicionalne literature, kano što dokazuju prilozi ruskoga odličnoga stručnjaka A. N. Veselovskoga i našega dra. V. Bogišića. U Njemačkoj ovu struku obradjuju etnografska družtva, pa se s njom bavi cieli niz stručnih časopisa, kano što „Zeitschrift für Völkerpsychologie“, „Zeitschrift für Ethnologie“ itd. U Italiji osnovan je u novije doba poseban „Archivio per le tradizioni populari“. U Rusiji, koja uz veliku Britaniju nalazi u svojoj ogromnoj državi, naseljenoj raznimi narodi različitoga porietla i prosvjetnoga stupnja, najizdašniji izvor za tu struku, uzeše ju u novije doba učena družtva osobitom pomnjom obra-

djivati. Carsko geografsko družtvo u Petrogradu, jedan od prvih zavoda te vrsti u učenom svietu, ima već od god. 1867 poseban odjel za etnografiju, te svoja iztraživanja „по отдѣленію етнографій“ priobćuje u posebnom organu: „Записки“. U Moskvi „общество любителей естествознанія, антропологій и етнографій“, prem je i do sada sabiralo gradju za etnografiju, počelo je ove godine pod redakcijom svoga tajnika N. A. Jančuka izdavati poseban organ za folkloru pod naslovom „Етнографическое обозрѣніе“, koji je napose namienjen izučavanju narodnosti u Rusiji, njihova duševnoga života, vjerovanja, običajnoga prava, obreda, pučkih tvorina itd. Za ovimi velikimi narodi poveli su se i manji, te se oko etnografije i folklore radi u Španjolskoj, Portugalskoj, Švajcarskoj. Od manjih slovjenskih naroda Poljaci osvojili su si prvenstvo. U akademiji znanosti u Krakovu postoji posebna antropologijska komisija, pod koje brigom i redakcijom izlazi poseban zbornik: „Zbiór wíadomósci do antropologii krajowéj“, u kojem se u tri odjela izdaje gradja arheoložko-antropoložka, antropoložka u užem značenju i etnoložka ili t. zv. folkloristička, tičuća se dakako zemalja poljskih. Od godine 1887 izdaje se pače u Varšavi pod naslovom „Wisła“ nov poljski organ folkloristički. Napokon spominjem, da je i za Ugarsku počeo god. 1887 u Budapešti izlaziti u njemačkom jeziku pod naslovom: „Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn“, a uredničtvom profesora dra. A. Hermanna, nov organ za folkloru, koji je donio njekoliko priloga i iz južnoslovjenskih zemalja.

Sve ovo, što se u posljednje doba radi po svietu za narodoslovje, pokazuje, kolika mu se važnost daje u nauci. I zaista od davna se osjeća, da praznine, koje u

poznavanju naroda ostavljaju pisani ili umjećom proizvedeni spomenici, valja izpuniti tvorinami puka, koje iz raznolikih ogranaka njegova života na površinu izbijaju, a koje su od onih spomenika obično i starije i raznovrstnije. Tek jedni i drugi pružaju na širokih razmjerjih izdašnu etnoložku gradju.

Kada je dakle naša akademija nakanila povući u naučno svoje područje i pučke tvorine našega naroda, samo se je u primjer drugih naprednijih učenih i književnih družtava ugledala, da što su ova jurve na tom polju uradila, pokuša i ona učiniti. Ona će dakako svoje djelovanje ograničiti samo na svoj rod i dom; nu dobro će učiniti, ako u pomoć pozove i ostala učena i književna družtva hrvatska i srbska, jer su hrvatske i srbske pučke tvorine zajednička imovina cielokupnoga hrvatskoga i srbskoga naroda. A svakomu je misaonu jasno, da se taj posao nebi smio na dugo odlagati, jer u vieku sve izjednačujuće obće prosvjete stradaju po najviše narodne osebine, pučke tvorine; a to se za nas utvrdjuje činjenicom, što su one i bogatije i čišće i življe u iztočnom dielu naroda, do kojega je ona izjednačujuća sila doprla slabije.

Naša akademija neće moći, bar za sada, ni prema svojim silam, ni prema svojim sredstvom, obradjivati sve grane domaćega narodoslovja; tako valja joj fisiologijsku granu odložiti, dok se prirodne te vrsti struke usavrše; dok zavodi, na koje takova opažanja spadaju, postanu, i dok se javna vlast i kod nas, kano što drugdje, osjećala bude pozvanom ići na ruku takvim iztraživanjem. S toga imati će se za sada ograničiti više na psihologijski dio domaćega narodoslovja, t. j. na tvorine, koje se smatraju proizvodom duha, nutarnje sile jednoga naroda. U tu se skupinu, kako je poznato, uz

jezik broje pjesme, pripovjedke ili priče, bajke, gatke, basme, podrugačice, poslovice, zagonetke, običaji ne samo pravni nego glavno oni, koji prate razne zgode i miene pučkoga života; a u kojih su se upravo sačuvale uspomene pradavnih vremena. Tom se ponajviše skupinom, timi tvorinami nutarnje narodnje sile zanima i bavi folklora ili t. zv. tradicionalna literatura, obuhvaćajuća one spomenike narodne, koje, ne pismom, već ustmenom predajom prelazeći od jednoga koljena na drugo ostaše u pameti naroda.

Kod spomena ovih pojedinih česti folklore sjetiti ćete se, veleštovana gospodo, što je za nje kod nas do sada uradjeno; te će se možebit s koje strane prigovoriti, da ipak ni ovo polje književne privriede ne leži ni kod nas na ugaru. Šta se tiče jezika, toga — kako ga J. Grimm zove — „puna daha čovječe duše“: tuj se osobito iztiče blago pučkoga govora u Vukovu rječniku, koje naš akademički još popunjuje. Nu neće se zanijekati, da se je jezik do sada izpitivao više sa formalnoga nego li sa realnoga gledišta, te da se je, ako izuzmemo Miklošićeve i još njeke druge radnje, u nauci manja pažnja obraćala na sadržinu jezika, u koliko bi mogla razsvjetliti duševan život naroda starije dobe. A za narodoslovje toli važna dialektologija kano da je još zanemarenija ostala. Tuj dakle namiće se dosta posla. — Najviše se je gradje kod nas sakupilo za dio tradicionalne literature obuhvaćajući narodne pjesme. I tuj je u sabiranju narodnih umotvorina nedostiživi Vuk Stefanović Karadžić, već u trećoj desetini našega stoljeća, stao svim nasljednikom prednjačiti. A što su predjašnji sabirači te gradje propustili, da na ime pobilježe i napjeve, koji su ipak sustavni dio ove narodnje tvorine, to je u novije doba Fr. Kuhač obilno nadoknadio.

Dopunitba pako te gradje željno se očekuje od izdanja, koje „Hrvatska matica“ priredjuje. Što će za taj dio naše folklore u oči tih činjenica naša akademija preduzeti, odlučiti će onda, kada stane pobliže izvadjati svoju osnovu; nu oko znanstvenoga obradjivanja gradje te vrsti ostaje joj još uviek široko polje. — Mnogo manje, čini mi se, učinjeno je kod nas za sakupljanje, a još manje za proučanje, narodnih pripovjedaka, priča, prem i tuj možemo pokazati na trud Vuka, Stojanovića, Valjavca, Vojnovića, Plohla, Vrčevića, Mikuličića, Tordinca i drugih. Pa ipak jedva je od ove zanimivija koja čest u tradicionalnoj literaturi. Pripovjedke, kažu braća Grimm, jesu divni posljednji odjeci prastarih mitova, koji su po cieloj Evropi korjen pustili. One su ostanci najstarije vjere, koja se u slikovitom shvaćanju nadčuvstvenih stvari izrazuje. Nu što je u njih mitičkoga, to je nalik na komadiće razbijenoga dragoga kamena, koji leže na zemlji obrašćenoj travom i cviećem, te jih samo oštrije oko odkriti može. One nisu nikada samo igra boja prazne mašte. A koli nije zanimivo pitanje o postanku pripovjedaka, kojemu je povod dala tvrdnja, da je svim pripovjedkam kod arijskih naroda zajedničko vrelo u Indiji? Nas zanima pitanje o pripovjedkah i s historičko-literarnoga stanovišta, jer, kako je poznato, imade ih i naša sredovječna knjiga, iz koje je njeke i ustmena predaja crpila. Na paralele izmedju njekih priča u staroj knjizi i drugih u ustmenoj predaji pokazali su već Daničić, Jagić i drugi; a ova sveza pronaći će se i u više slučajeva, kada se obilnija gradja prikupi i dublje prouči. — Glede dojakošnjih izdanja ostale folkloristične gradje, da ne budem odviše dugačak, neću vas ni sjećati, te ću samo nuzgredno spomenuto Vukovu, Stojanovićevu i Daničićevu

sbirku narodnih poslovica; Novakovićevu zagonetaka; Ilićevu, Ljubićevu, Medakovićevu, Vukovu, Milojevićevu, Petranovićevu, Vrčevićevu i najnoviju Jastrebovljevu narodnih, pak obilnu Bogišićevu pravnih, običaja.

Naprama svemu tomu koja će biti zadaća naše akademije? Po mojem mnienju onakova kakova joj je naprama pisanim spomenikom, na ime pribrati i kritički urediti obielodanjenu i popuniti ju gradjom, koja se tek sakupiti ima, te sabiranje rukovoditi; pak pripremiti izdanje, koje svim zahtjevom znanosti odgovara; napokon obradjivati pojedine djelove tradicionalne literature.

Takova radnja dostojna je svakoga učenoga društva; a učeno društvo može ju preuzeti s izgledom na veći uspjeh, jer ju može medju stručnjake podieliti i jer se može nizom mnogih godina takovim poslom baviti. Ako je nuždno poznati sama sobe, te bez toga poznanja ne ima usavršivanja za pojedinca, nije ne manje nuždno poznati svoj narod, proniknuti mu u dušu, proučiti njegov način mišljenja i shvaćanja, poroke i kriepošti. Nu to nije tako lagan posao. Može se reći, da duh naroda stoji pod uplivom dviju uzporedice tekućih struja: davnih predaja i novih misli. One prve, koje izrazuju osebinu njegovu, ostale su mu tako priliepljene, da ih ni svemirska kršćanska religija nije izkorienila, koja pače nije svagdje niti za tim išla, gdje god starije od nje predaje nisu došle u sukob sa suštinom njezina nauka. Odavle u mnogih običajih i obredih narodnoga života opaža se njeki kompromis izmedju davnih narodnih predaja i kršćanstva.

Neka dakle akademija naša uz pisane spomenike, oko kojih izdanja već si je do sada neprieporních zasluga stekla, uzme pod svoje okrilje ustmene i život-

*

nje narodne; pak neka jih polagano, bez uštrba za drugu svoju radnju, sabire, proučava i iznosi na svjetlo u tvrdom uvjerenju, da će kroz nje ne manje nego li kroz one prve promicati poznavanje naroda, pak mu se i tim odužiti za ljubav, koju joj izkazuje.

Čast mi je izviestiti o novom zaključku naše akademije.

Medju sredstvi, koja može akademija upotrebiti za promicanje nauke, navodi se u čl. 4 pravila od 4. ožujka godine 1866 takodjer razpis nagradnih zadaća za riešenje putem javnoga natjecanja. Akademija nije se do sada tim sredstvom poslužila. Prem ni sada ne ima, kano što imadu od nje sretnije družice, posebne u tu svrhu zaklade, te sveudilj očekuje na dobrotvornu ruku; i prem u svojem skromnom prihodu ne ima viška, pa bi i veći dohodak umjela na korist znanosti potrošiti: to je ipak obzirom na to, da mladje stručnjake na sudjelovanje potakne i da pripomogne stvoriti si znanstveni podmladak, odlučila za sada svake druge godine razpisati nagradu tako, da zadaću ustanove njezini razredi po redu, svaki iz struke, kojimi se bavi.

Nagradna zadaća, koju stavlja akademija po filologičko-historičkom razredu, glasi:

Etnografski odnošaji balkanskoga poluotoka od najstarijih vremena do turskoga osvojenja.

Za nagradu odredjuje se stotina carskih dukata u zlatu, a pismen izradak ima se poslati akademiji u srpnju godine 1891; sastavljen može biti samo u hrvatskom ili srbskom jeziku, latinicom ili cirilicom po volji. Nagrada će se u smislu § 22 poslovnika dosuditi u glavnoj skupštini a proglasiti u svečanoj sjednici rečene

godine. Za ovu nagradu ne mogu se po §. 24 poslovnika natjecati pravi članovi jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Rukopis, koji se šalje za natjecanje, ne smije nositi ime pisca, već neka bude izvana obilježen njekim prirečjem, izrekom; a priloženo ima mu biti zapečaćeno pismo s istim prirečjem izvana a s imenom pisca u nutri. Ovo pismo uz radnju, kojoj će glavna skupština na temelju strukovne ocjene dopitati nagradu, biti će otvoreno u svečanoj sjednici, te će se ime pisca proglasiti. Ostala pisma spaliti će se, a rukopisi povratiti onim, koji ih po njihovu obilježju zatraže. Nagradjeno djelo ostaje i na dalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati; inače vlastna je to učiniti akademija, tako da podmiriv svoje troškove čist dohodak predade nagradjeniku. Za obaviest još i to, da se nagrada od 100 dukata ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Akademija će se radovati, ako izmedju više vrstnih radnja bude mogla najvrstnijoj dosuditi ovu čednu nagradu za riešenje u znanosti toli zanimive a u našoj naučnoj književnosti malo izpitane zadaće.

II.

IZVJEŠTAJ

TAJNIKA DRA. P. MATKOVIĆA.

Izvješćujuć o stanju jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za prošle akademijske godine, pripomenuti mi u obće valja, da je ova akademija prema svojemu zadatku i minule godine nastavljala svoje književno poslovanje, koje je obuhvaćalo, prvo, znanstvena iztraživanja u pojedinih strukovnih razpravah i

drugih člancih, a drugo, izdavanje gradje za izpitivanje jezika, književnosti, historije, prava i prirodnih odnošaja naše domovine. Iztraživanja priobćivala je u svojem organu „Radu", gradju pako izdavala je na svjetlo u posebnih sbornicih i knjigah. Iz istoga pako oblika ovoga izvještaja razabrati će se, da akademija na utrvenom putu dalje koraca i da svagda nepromienjenim smjerom k svojemu cilju teži, naime k unapredjenju znanosti u svih granah, koje si je preduzela gojiti.

Počimajuć s prvim dielom akademičke radnje, čast mi je najprije spomenuti po razredih razprave i druge članke, koje je akademija iznosila na svjetlo u „Radu" i u „Starinah."

U razredu filologičko-historičkom pravi član *dr. Franjo Rački*, nastavljajuć svoja obširna iztraživanja o nutarnjem stanju Hrvatske za vladanja domaće narodne dinastije, razpravlja dalje u četvrtom odsjeku o državnom uredjenju, te govori najprije *o središnjoj narodnoj vlasti, onda o teritorijalnih vlastih*. Na temelju suvremenih izprava dokazuje akademik, da je hrvatski vladalac, kao i u drugih državah one dobe, pripadajuću mu vlast vršio lično i neposredno. Vladalac pako u vršenju svoje vlasti bijaše osim obćenitimi kršćanskimi načeli vezan zakoni zemlje i pravnimi običaji. Akademik je postavio zatim pitanje: je da li se nalazi kakav trag rimskomu pravu kao dopunjujućemu zakoniku, te odgovara, da se trag „legis romanae" nalazi u njegdašnjih rimskih dalmatinskih gradovih, gdje je ona imala kriepost pridržati. Za tim je akademik razpravljao o pravih krune glede javnih danaka, te progovorio o blagajni, komori dvorskoj i njezinoj upravi. Pošto bi pojedine grane državnoga prihoda nabrojio,

govori na šire o kovanju novca, te na tanko razpravlja pitanje, imade li traga domaćemu novcu? i dolazi do zaključka, da kao što trgovačka Mletačka, Srbija i Bugarska nisu do XII. vieka kovale svoga novca, da ga nije ni Hrvatska kovala, nego da se pod onimi nazivi, koji se spominju u suvremenih listinah (libra auri, solidi, denarii etc.) razumievaju strani, imenito bizantinski zlatni i srebrni novci. — *Isti* akademik u svojoj razpravi *o starom bosanskom grbu* iztražuje ponajprije kritički tobožnje heraldičke izvore, te se ustavi kod heraldičkih zbornika, grbovnika, rodoslovja, pošto su oni pitanje ovo zamršili. Nakon toga izpituje *prave* heraldičke izvore, a to su stari bosanski novci, pečati banova i kraljeva Bosne i kameni spomenici. Odatle dokazuje akademik, da je na novcih, koje je Tvrtko kao kralj (poslije 1376) kovao, izražen podpun heraldički grb: trouglasti štit, a u njem lierasta kruna kao heraldički lik, monograma *T*, nad štitom šljem, a nad njim opet lierasta kruna s čelenkom na vršku kao znak kraljevstva. Ovaj grb dolazi na svih ostalih novcih ne zuzam ni onih Stjepana Tomaša, kao i na pečatu kr. Stjepana Ostojića od g. 1419. Taj je grb napram drugomu (štit, kosom popriečnom prugom u dva polja razdieljen, sa lierovi i bez njih) heraldički podpuniji i savršeniji, posvećen porabom od blizu stotine godine. Isti se grb nalazi uklesan u kamen nad vratima negdašnjega kraljevskoga dvora u Jajcu, zatim na grobnom spomeniku bosanske kraljice Katarine († 1378) u Rimu. Kad se pako radi o uzpostavi, valja prisnovati na ovaj heraldički savršeniji, koj je bio grb ili vladalačkoga doma ili kraljevine, a nipošto na grb, što ga je ugarska tradicija usvojila, jer se nenalazi ni na novcih ni na pečatih bosanskih banova i kraljeva.

Pravi član *Šime Ljubić* čitao je minule godine u svečanoj šjednici razpravu *o hrvatskih novcih.* Razprava je razdieljena na 16 glava. Pošto bi spomenuo, da se do danas nije ušlo u trag hrvatskim novcem iz doba hrvatske samostalnosti, priedje na kovaoce hrvatskih novaca, te iztiče kao prvoga kralja Mirka, koj ga je počeo kovati dok je još bio hrvatskim vojvodom (1184 do 96). Za tim navodi sve ostale kraljeve i vojvode do kralja Ljudevita I, koji su kovali hrvatske novce, utvrdjujući navode svjedočanstvom samih novaca. Dalje nabraja banove, koji su kovali banski novac, počamši od bana Stjepana (godine 1245 do godine 1259) do bana Nikole, koj je godine 1344 dozvoljom sabora dao na godinu dana u zakup pravo kovanja novca. Nakon toga govori o kovnicah banskih novaca; prvu je podignuo ban i vojvoda Stjepan malo prije g. 1256; dalje razpravlja o tvari i tipu hrvatskih novaca, pa o vrstih kovanih novaca i o njihovih imenih; kako se u Hrvatskoj ono doba novac dielio i brojio; o mjedenih hrvatskih novcih, i o dobi kad se prestalo kovati banski novac u Hrvatskoj. — *Isti* priobći priepis kožnoga kodeksa s imenom „Polychorion“ iz XIV. vieka, koj je njekada pripadao opatiji u Rogovu, utemeljenoj za kralja Petra Krešimira, a sada se čuva u zadarskom namjestničkom arkivu, te sadržaje izprave o posjedu one glasovite hrvatske zadužbine. Pojedine izprave bile su već štampane prije od Farlata, a u novije doba od J. Kukuljevića i dra. Fr. Račkoga; ali kodeks kao cjelina nije još izdan.

Pravi član *Nadko Nodilo,* nastavljajuć svoja iztraživanja o religiji Srba i Hrvata na glavnoj osnovi pjesama, priča i govora narodnoga, prinosi ovaj put razpravu *o Pokojnicih.* Razlažuć religiju groba kod

davnih Srba i Hrvata, akademik se najprije bavi pojmom duše u njih. Hrvatom i Srbom duša je bezsmrtna i podpuno razstavljena od tiela. Kad usliedi smrt, ona lieće okolo po zemlji u obliku uzplahirene ptice. Ovo vjerovanje, što je slavenstvo ostavilo u našoj pučkoj tradiciji znatnih tragova, akademik redom izpituje. Dalje govori o dvojakom svietu, o tamošnjem paklu i raju, što su praslavenske rieči te i praslavenski pojmovi. Za tim razpravlja pogrebne daće i vrieme za te daće starom vjerom odredjeno. Napokon govori i o krsnom imenu, u kom nailazi preminule oce, što postadoše domaćimi bogovi.

Pravi član *Matija Valjavec* prinese razpravu *o naglasu u imperativu u slovenskom jeziku i hrvatskoj kajkavštini.* Buduć da se imperativ gradi od osnove presenta, razdielio je akademik razpravu po nastavcima u presentu. Razpravljao je, kako je naglas u glagolah 1) s nastavkom *e* u osnovama a) od dva b) od jednoga sloga; 2) s nastavkom *je* u osnovama, u kojih ima pred *je* a) samoglasno b) suglasno; 3) s nastavkom *ne*; 4) s nastavkom *i* a) nenaglašenim b) naglašenim u presentu; 5) s nastavkom *a* i b) bez nastavka u presentu. Sve je akademik podupro primjerima to iz knjige, to iz bilježaka učinjenih medju narodom. — *Isti* predao je razpravicu *o adverbima na ke, ce, ice kod kajkavaca.* Akademik tumači stvar različno od Miklošića i Maretića. On ove nastavke nedieli od nastavaka ьскы (ski): slovenski (словѣньскы), što drži, da je stari lokal od nominativa -ьска gradjen tvorkom *ām,* koji lokal jeziku kod nomina služi za genitiv, a kod adverba je pridržao svoje staro lokalno značenje. Nastavci *ke, ce, ice* su mu isti lokal od nominativa *ka, ca, ica,* koji su od onda u jeziku, od kada je gen. ribe zamienio oblik ribi od рыбы.

Ja nastavljajuć svoja studija „o putovanjih po Balkanskom poluotoku XVI. vieka“ ovaj sam put razpravljao *o putopisu Marka Antuna Pigafette* ili *o drugom putovanju A. Vrančića u Carigrad g. 1567.* Pošto sam o povodu putovanja odnosno poslanstva Vrančićeva i o putopiscu potrebi a kazao, prelazim na putopiščev opis puta od Carigrada do Beča razsvjetljujuć ga predjašnjimi putopisi i suvremenimi geografijskimi izvori. Na druge pako glave putopisa osvrćem se toliko, koliko ima u njih geografijskih i etnografijskih bilježaka, osnovanih na autopsiji putopiščevoj. Napokon izričem svoj sud o putopisu, da spada medju najsavršenije onoga doba. Buduć da je Pigafettin putopis danas tako riedak, da se smatra kao rukopis, da bude za naučne poslove pristupniji, štampati će se novo izdanje toga putopisa u „Starinah“.

U razredu *filozofičko-pravoslovnom* pravi član *dr. Fran Vrbanić* prinese razpravu, u kojoj nastavlja svoja razpravljanja *o radu hrvatskoga zakonarstva na polju uprave od godine1861 do najnovijega doba.* Akademik, govoreć o djelovanju hrvatskih sabora, odnosećem se na nutarnju upravu, a napose na upravu osobnoga života, razlikuje u ovoj grani uprave dvovrstan rad, jedan mu se proteže na život fizični, a drugi na život duševni. Spominjuć pojedine zakone, koji su stvoreni o upravi fizičnoga života, zaustavlja se osobito kod zakona o uredjenju zavičajnih odnošaja. Nakon toga razpravlja o poslovanju na polju zdravstva, te završuje ovaj dio sa zakoni redarstvenimi, a napose sa zakonom o „pravu sakupljati se“. U drugom dielu osvrće se na pregledbu duševnoga života, opažajuć, da poslovanje hrvatskoga sabora oko obćega obrazovanja nije bilo ni

sustavno, ni dosta intensivno. Zatim razmatra akademik pojedine zakone ovoga skupa, te se napose zaustavlja kod elementarne obuke, prispodabljajuć s gledišta upravnoga razvitak te obuke počam od „systema scholarum“, pa sve do danas. Napokon razlaže rad odnoseći se na obuku strukovnu i obzirom na pojedine naučne zavode, upozorujuć, kako se u ovom radu hrvatskoga sabora nalazi mnogo toga, što bi valjalo razsvjetliti pogledom na razvitak parlamentarnoga života u Hrvatskoj.

U razredu *matematično-prirodoslovnom* pravi član dr. *Vinko Dvořak* prinese razpravu *o uplivu vlastite indukcije elektromagnetičnih prekidala*. Upozorivši na to, da su uzrokom gibanja kod kućnih električnih zvona i srodnih aparata tako zvane „extra-struje“, pokazao je, kojimi sredstvi može se učinak pojačati. — *Isti* je opisao jednostavan aparat *za mjerenje jakosti zvuka*, te je izveo kod te prilike više pokusa s akustičkimi okretali, koja dodju u gibanje zvukom. jedno od njih bilo je već pokazivano pred Royal Society u Londonu.

Pravi član *dr. Gjuro Pilar* prinese *popis geografijskih koordinata Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i susjednih zemalja,* obsižući oko 4000 geografijskih pozicija, od kojih se gotovo dvie petine odnose na samu Dalmaciju, a ostale na Hrvatsku, Slavoniju, Bosnu i Hercegovinu, Kranjsku, Korušku, Istru itd. U tom popisu ima oko 100 pozicija ostalih dielova Jadranskoga mora i njekih svjetskih gradova, imenito primorskih. Pozicije su uzete većinom iz nove specijalne karte austro-ugarske monarkije, kao najvjerodostojnijega izvora za te vrsti radnje. Iz literature je uzeto 300 pozicija, od kojih se 216 slažu u geografijskoj širini s podatci

pomenute karte, a 35 pozicija iz literature uzetih, slažu se u duljini i širini s pozicijami uzetimi iz karte. Ovaj se popis štampa medju posebnimi djeli ove akademije.

I ove godine poslužilo se više nečlanova organom ove akademije, da pomognu obraditi domaće polje znanosti, to u filologijsko-historijskom, to u matematično-prirodoslovnom području.

Dragutin Hirc prinese razpravu *Jugo-zapadna visočina hrvatska u oro- i hidrografijskom pogledu.* Pošto je pisac označio obseg, odnosno medje jugo-zapadne visočine, opisuje ju s orografijjskoga gledišta i razglobljuje ju u gorske gromade, opisujuć na tanko njezine gore i potoke, vrela i špilje; opis mu se osniva većinom na autopsiji, a pored toga uvažuje mjestimice i dojakošnju literaturu, koja je za onaj kraj Hrvatske dosta oskudna. Buduć da pisac osobitom pomnjom iznosi narodnu nomenklaturu, koja je u stranih pisaca dosta pogrješna, biti će ova razprava u tom pogledu prilično poučna; uz to će takodjer pružiti geografu gradju za dalja studija, a znanstvenomu putniku biti će podloga za izpravljanje i popunjivanje.

Dr. Ivan Kiseljak, gimnazijalni profesor u miru, čitao je kao gost razpravu *kongerijske okamine u zagrebačkoj okolici.* Pisac uzima za temelj svoje razprave one školjke i pužiće, koji se u laporu nalaze u okolici zagrebačkoj. Označivši medje svojih pretraživanja, dieli prostor na pet različitih nahodišta. Njekoje se školjke nalaze u svih pet nahodišta, od mitnice do Gračana; ali opet svako ima i izključivo svoje vrsti, ili se koje čim napose razlikuju. Odatle izvodi, da se je voda od zagrebačke gore vrlo lagano natrag povukla. Pisac osobito iztiče najmladje nahodište kod sadašnje mitnice

pred sv. Ksaverom i najstarije u Gračanih, koje je mjesto već davno bilo na suhom, dočim je oko pomenute mitnice more još nove vrsti školjaka i pužića svojom taložinom pokapalo. Medju ostalimi nahodišti osobito ističe zemljište „Kelekovo“ nad svetim Šimunom s melanopsidami, koji življahu prije kongerijskih zagrebačke okolice iza sarmatske naslage blizu negdašnjega sarmatskoga kopna, odkuda je kiša i bujica sarmatske lupine k sladkovodnim melanopsidam doniela, jer se oboje ondje pomješano nalazi, s tom ipak razlikom, što unešena sarmatska fosilija prema ogromnoj većini ondješnjih melanopsida izčezavaju.

A. Mohorovičić, profesor nautičke škole, pridonese razpravu: *Njekoliko opažanja o vertikalnoj komponenti gibanja oblaka.* Pisac spominje, kako je u programu nautičke škole u Bakru g. 1887/8 opisao aparat za mjerenje smjera i brzine oblaka, te izveo, formule potrebite za redukciju opažanog smjera i brzine u zenit, t. j. na pravi smjer, kako bi ga mjerio motritelj, komu bi dotični oblak bio upravo u zenitu. Te bi formule vriedile samo u slučaju, da se oblak giblje u horizontalnoj ravnini. Kad se oblak nemiče horizontalno, onda će u raznih visinah mjereni i na zenit reducirani smjerovi i brzina biti različiti. Iz dviju u raznih visinah mjerenih prividnih smjerova i brzina može se pako uviek izračunati ne samo pravi smjer i visina, nego i kut priklona puta oblaka prema horizontalnoj ravnini. Opažanja, misli pisac, da se mogu izvesti na tri načina. Pošto je o pojedinoj metodi na tanje razpravljao i formule izveo, nabraja mjerenja izvedena te zaključuje, da se oblaci riedko posve horizontalno kreću, a da je vertikalna komponenta često velika tako, da se kod visokoga barometra oblaci spuštaju, a kod nizkoga

dižu. Pošto je smjer gibanja kod „Cirrha“ mnogo stalniji, nego li kod dolnjih oblaka, moći će se te metode osobito za taj oblak koristno upotriebiti.

Dr. Kosta knez Vojnović, sveučilištni profesor, čitao je kao gost razpravu *o opštem imovinskom zakoniku za Crnugoru s obzirom na ostalo crnogorsko zakonarstvo.* Razprava je razdieljena na devet odsieka. U uvodu crtaju se uzroci pokretu na polju zakonarstva od polovice tekućega vieka; dalje se razpravlja o pravnih spomenicih crnogorskih; pa o zakoniku Petra Petrovića I., o zakoniku Danila I.; zatim o postanku opštega imovinskoga zakonika za Crnugoru Nikole I., te o sustavu i sadržaju novoga imovinskoga zakonika. Potonje se dieli na dva razdjela: a) pravne ustanove narodnoga značaja; b) pravne ustanove obćenitoga značaja. Zatim se razpravlja o juridičkih terminih. Napokon zaključuje, da se može slobodno kazati, da novi imovinski crnogorski zakonik stoji kao prvi pokušaj, dovesti i uzdržati u skladu pisano pravo s običajnim i s narodnim životom, dočim svi moderni zakonici do najnovije osnove gradjanskoga zakonika za njemačko carstvo prekinuli su obćenje s tim prirodnim vrelom prava i jezika. Kodifikator se dakle podpuno odazvao cilju, koji je lebdio pred očima sjajnomu vladaocu Crnegore, da pri njezinom državnogradjanskom preobražaju ova ima biti rukovodjena načelom, da svaki narod svojim životom živi, da se nijedan narod bez opasnosti po svoj obstanak nemože odreći svoga narodnoga temelja.

Dr. Milivoj Šrepel, sveuč. profesor, čitao je kao gost literarno-historijsku razpravu *„Skup“ Marina Držića prema Plautovoj Aululariji.* Pisac najprije pokazuje, da se i najoriginalniji pisac komedija u starom Dubrovniku, Marin Držić, nije mogao oteti utjecaju

talijanske književnosti onoga doba. Potanjom se analizom Plautove Aulularije i Držićeva „Skupa“ razabiru u Držića takove razlike u karakteristici, u tehnici i u dikciji, da jih bez tadanje talijanske komedije nemožemo razumjeti. Napokon pisac dokazuje, zašto mu se čini vjerovatno, da je Držić poznavao talijansku preradbu Plautove Aulularije, Gellijevu komediju „La Sporta“, koja je u svoj europskoj književnosti jedina preradba pomenute komedije Plautove starija od Držićeva „Skupa“. — *Isti* je čitao još drugu gramatičnu razpravu: *Analogija u sintaksi gramatičnih padeža latinskoga i hrvatskoga jezika.* Pisac najprije razlaže pojam analogije na polju padežne sintakse indoeuropske, te onda prelazi na takove pojave u sintaksnom području nominativa, vokativa, akusativa i genetiva u latinskom i hrvatskom jeziku, za koje misli, da su mogli postati samo silom analogije. Tumačeći redom ove pojave, nastoji pisac dokazati i to, da je upravo formativna sila analogije stvorila neke nove, sekundarne funkcije u području gramatičnih padeža. Pisac uzporedjuje latinske i hrvatske pojave s toga, što je u oba jezika samo po jedan padež sinkretističan.

Artur Gavazzi, učitelj realke, u svojoj razpravi *Vransko jezero u Dalmaciji* opisuje položaj i obseg toga jezera, kao što i orografijske elemente, kojimi je to jezero okruženo. Geologijske formacije opisuje po geoložkoj karti bečkoga geoložkoga zavoda, a stratigrafijska opažanja izvadjao je šmalkaldskom busulom. Rezultat stratigrafijskih iztraživanja pokazuje, da se uz tercijarnu dobu ne samo Vransko jezero, nego i znatan dio Adriatika digao nad površinu mora, kao što to pokazuju ostanci fosilnih životinja. Napokon dokazuje pisac, da postojeće mnienje, da bi ovo jezero bilo pod-

zemnimi kanali s morem spojeno, neima znanstvene podloge.

Dr. E. Kramer priobći svoja iztraživanja o postanku t. zv. *terre rosse*, kojimi su se iztraživanji bavili mnogi glasoviti učenjaci. I pisac je toga mišljenja, da postanak terre rosse mora biti u njekom savezu s kraškimi vapnenci, toga radi je analizovao 14 različitih i najkarakterističnijih kraških vapnenaca, koji tvore sterilne priedjele krasa. Uslied ovih iztraživanja terra rossa nije ništa drugo, nego u pukotinah, špiljah, ponikvah i koritih meteornom vodom nakupljeni i po svoj prilici u mulj pretvoreni glineni i ilovasti preostatak tercijarnih ilovača, glina, lapora, koji se uz to (jer uviek više manje sadržavaju u sebi željeznih slučaka), mogu tim laglje okisiti u željezni oksid, pošto je kras tako stvoren, da je zrak svim slojevom pristupan. — *Isti* priobći i drugu razpravu *Bos priscus* i njegov odnošaj prema njekim Bovidam. Pisac opaža, da je odgovor na pitanje o porjetlu domaćega goveda poglavito tim otegoćen, što neima više divljih Taurina, nego valja temeljito proučavati što veći broj fosilnih Taurina, te ih sravnjivati sa skupinami njim najviše srodnih Bovina i Bisontina. U našem narodnom muzeju čuvaju se tri lubanje od Bos priscus, koje je pisac potanko proučio i poredio s lubanjom Bos primigeniusa c. kr. geoložkoga zavoda u Beču i s B. frontosus prof. Wilkensa. Pošto ih je pomno izmjerio, našao je, da se lubanje od B. priscusa toliko nerazlikuju od lubanje B. frontosusa i B. primigeniusa, koliko je bilo očekivati. Ponajglavnija razlika postoji samo u razmjerno velikoj kratkoći frontala, u razmjerno velikoj frontalnoj širini i razmjerno malenoj visini okcipetalne regije. Pisac napokon misli, da bi se B. priscus mogao dovesti u

njeku „medjusobicu“ s B. frontosus; ali tim opet nemisli reći, da potonji neposredno potiče od prvoga zato, što nam nisu poznati direktni predji B. frontosusa. To bi se dakle moglo svesti na križanje B. priscusa s Taurini, koji su posve izumrli.

Dr. M. Murko prinese razpravu: *Knjiga o sedam mudraca,* koja je prevedena u mnoge europske i azijske jezike, a znamenita je po razvitak kulture kod pojedinih naroda. Pisac razpravlja na tanko o njenom izvoru i o njenom prievodu na bugarski i srpski jezik, obziruć se na prievode iste knjige kod drugih Slovena: Rusa, Poljaka i Čeha.

Jugoslavenska je akademija prošle akademijske godine zaključila, da će proslaviti dvie osobite svečanosti: petsto-godišnjicu boja kosovskoga i dviestogodišnjicu oslobodjenja Slavonije od gospodstva turskoga. Dne 27. lipnja t. g. proslavila je *petstogodišnjicu boja kosovskoga na Vidov-dan g. 1389* (po starom), a u tu spomen držala je akademija javnu sjednicu, u kojoj su čitali akademici *dr. Fr. Rački i dr. T. Maretić* razprave *o kosovskom boju na Vidov-dan g. 1389.* Prvi je čitao historičko-kritičku razpravu na temelju spomenika, a drugi pogledom na narodnu epiku o tom boju i njegovih glavnih junacih.

Akademik *dr. Fr. Rački* spomenuo je u uvodu, kako je akademija odredila ovo čitanje, jer joj je kao narodno-učenomu zavodu zadatak, znanstveno razbistriti svekolike važnije miene u prošlosti južnoga Slavenstva; ovamo pako najprije spada ona krvava drama, koja se pred 500 godina odigrala na Kosovu. Ovaj pače dogadjaj nespada samo u srpsku historiju, koje se ponajviše tiče, nego i u historiju kršćanskoga iztoka i sred

nje Europe, na koje je kosovski boj svojimi posljedicami živo djelovao. S toga bi se današnjoj uspomeni srpskoga naroda imale pridružiti sve susjedne zemlje. Nu pošto u historiji neima dogadjaja bez uzroka i bez posljedica: to je akademik, da kosovsku bitku s te strane objasni, u prvoj česti svoje razprave bacio pogled na nutarnje stanje Srbije u tri posljednja decenija prije kosovske bitke, u kojih se je država Stjepanom Dušanom stvorena, raztvarala i osnova njezina razpadala. U drugoj česti razpravlja o samom boju na Kosovu; u trećoj pako naerta njegove posljedice za Srbiju, iztok i susjedne zemlje, jer se samo tim značenje poraza razumjeti može.

Zatim je čitao dopisujući član *dr. Tomo Maretić* svoju razpravu, kojoj je naslov: *Kosovski junaci i dogodjaji u narodnoj epici.* U obilnom pristupu razpravlja najprije o početku i razvoju narodne epike u Srba i u Hrvata, te dokazuje, da je istom iza kosovske katastrofe narod počeo pjevati junačke pjesme i to najprije o kosovskom boju, a poslije i o drugim dogadjajima, koji su se sbili i prije i poslije nesretne 1389 godine. Dalje govori akademik o izvorima narodne epike starijega vremena: na osnovi njekoliko posve sigurnih primjera dokazuje, da su se narodne pjesme razvile iz pripovjedaka, koje su se od pamtivieka pripoviedale u prozi, a njekoje se još danas pripoviedaju. Zatim razpravlja o stihu junačkih pjesama o starijem i o mladjem. U izradbi glavnoga zadatka pomenute radnje analizira one kosovske pjesme, koje u većoj ili manjoj cjelosti govore o kosovskom boju i razlaže, gdje treba i gdje se može, što je u tim pjesmama od starine, što li je nastalo istom u kasnije vrieme. Iza toga razlaže akademik, što pripovieda narodna epika u pjesmama,

koje nepripadaju kosovskom ciklu, o glavnim junacima Vidova 1389, o knezu Lazaru, o Milošu Obiliću i o Vuku Brankoviću.

Drugu svečanost, spomen na dvjesto-godišnjicu oslobodjenja Slavonije, proslaviti će akademija takodjer javnom sjednicom, dok bude pravi član T. Smičiklas sa svojom razpravom gotov.

Preostalu radnju od prošle godine priobćila je akademija u XCIV., XCV., XCVI., XCVII. i XCVIII. knjizi ovogodišnjega „Rada". Od ovih pet knjiga „Rada" za ovu godinu ide XCIV., XCVI., XCVII. i XCVIII. na filologičko-historički i filozofičko-juridički razred; knjiga XCV. na matematično-pririrodoslovni razred; u knjizi XCVII. su razprave, čitane u javnoj sjednici, držanoj na spomen petsto-godišnjice kosovskoga boja na Vidovdan 1389; knjiga XCVIII. je pod štampom, te će koncem ove godine svjetlo ugledati. — Pomenute omanje književne i historijske spomenike priobćila je akademija u svojem sborniku „Starine", kojih je XXI. knjiga doštampana, te je netom svjetlo ugledala. Preostala pako gradja štampati će se nastajuće akademijske godine.

Osim ovoga rada jugoslavenska je akademija i prošle godine nastavila izdavanje gradje za jezik, historiju, pisano pravo slavenskoga juga i poznavanje prirodnih odnošaja naše domovine, te je ovu gradju na sviet izdala u posebnih knjigah.

Obsežna razprava od dop. čl. dra. T. Maretića: *istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima,* o kojoj sam u svoje vrieme u izvještaju potanje govorio, ugledala je ove godine svjetlo medju posebnimi djeli ove akademije. Akademik u prvoj česti svoga 26 štampanih araka jakoga djela prikazuje hrvatski pravopis, kakav dolazi u 95 pisaca hrvatskih, počamši od Bernardina Splječanina, od god.

1495 pa uključivo do Marijana Jaića do god. 1833. U drugoj česti donosi priegled slova i priegled konsonantskih kombinacija pogledom na pravopis u pomenutih pisaca; a u predgovoru razvija svoje mišljenje o hrvatskom pravopisu, prikazujuć, kako je fonetički pravopis mnogo prikladniji od etimologijskoga, osobito za one jezike, koji su svojom gradjom jasni i prozirni.

Nastavljajuć izdavanje izvora za jugoslavensku historiju i pravo, predati će akademija do kraja ove godine učenomu svietu XX. knjigu „Monumenta“, odnosno treću knjigu spomenika odnosećih se na historiju bivše vojne Krajine, što je dopisujući član R. Lopašić sakupio i za štampu priredio. Ovom trećom knjigom završuje se sbirka krajiških listina, koje će dobro služiti ne samo za historiju ovoga diela naše domovine, nego i za proučavanje miena u tamošnjem žiteljstvu, koje su provalom Turaka i neprestanimi bojevi ondje uzsliedile. Nastojeći akademija, da se sakupljena i za štampu priredjena historijska gradja koliko je moguće prije na sviet izda, predala je već u štampu na račun dojduće godine XXI. knjigu „Monumeta“, u kojoj će biti nastavak historijskih listina iz mletačkoga arkiva: ob odnošajih republike mletačke prema južnomu Slavenstvu, što je pravi član Š. Ljubić sakupio i za štampu priredio. Nakana je akademije, da ovu skupinu izprava iz mletačkoga arkiva zaključi turskim osvojenjem Bosne, jer su se tada promienili uzajamni odnošaji izmedju Balkanskoga poluotoka i mletačke republike. — Buduć da je izdavanje juridičkih spomenika radi nestašice sredstava kod četvrte knjige zapelo, doskočila je akademija i toj potrebi, odredivši, da se dojduće godine umjesto jedne knjige „Starih pisaca hrvatskih“, na sviet izda četvrta knjiga juridičkih spomenika,

u koju imaju unići pravni spomenici, pisani našim jezikom, te se je već i za redakciju pobrinula.

Jednakim nastojanjem trudila se ova akademija i ove godine oko sabiranja i izpisivanja gradje za „Codex diplomaticus et epistolaris“, za „acta dietalia“ naših kraljevina, kao što i za drugu potrebitu historijsku gradju. Radi diplomatičkoga kodeksa posjeitio je akademik dr. Franjo Rački c. kr. tajni dvorski arkiv u Beču, da pregleda ondje pohranjene listine XII. i XIII. vieka, imenito one, koje su iz kaptolskoga spljetskoga arkiva ostale. U isto doba u tom je arkivu akademik T. Smičiklas za acta dietalia habsburžke dobe pretražio historične spomenike vremena kralja Ferdinanda I., kojih se veliko obilje nalazi. Akademik je pobilježio spise za hrvatsku historiju znatne, a oni se već pod rukovodstvom njegovim prepisuju. Uz ove spise u tajnom dvorskom arkivu akademik tražeći izprave za svoje iztraživanje o oslobodjenju Slavonije, našao je još u arkivu zajedničkoga financijalnoga ministarstva znatnih opisa ove zemlje iz početka prošloga stoljeća, kao i tačan zemljovid, što je sve prepisano takodjer za akademiju; a doći će dobro našim iztraživaocem tim više, što su vrela za Slavoniju dobe turske i nju izmjenjujuće dosta oskudna.

Trudeći se oko sabiranja različite naučne gradje, ove je godine akademija odredila skupljanje tradicionalne literature, koja bi se s vremenom izdavala. U to je ime izabrala odbor, koji će nacrtati naputak za sakupljanje, uredjivanje i izdavanje pomenute literature. Ali potonji poslovi spadaju po svojoj naravi medju one književne radnje ove akademije, koje će trajati više godina, pa čim se što za štampu priredi, izdati će se prema raspoloživim sredstvom po malo na sviet.

Nastavljajuć izdavanje *Starih pisaca hrvatskih* pod štampom je XVII. knjiga, u kojoj su djela *Jurja Barakovića,* a tu su knjigu za štampu priredili akademici P. Budmani i M. Valjavec.

Još mi je pripomenuti, da je akademija ove godine pripomogla pravomu članu dru. G. Janečku sa svotom od 300 for., da uzmogne na sviet izdati svoje djelo o „Atomistici", koje će se skoro doštampati. — Buduć nadalje proniknuta osvjedočenjem o velikom historijskom zamašaju starina, koje kninsko starinarsko družtvo izkapa, zaključi: da će mu pokloniti sav prihod djela prošle godine svojim troškom izdana pod naslovom: „Hrvatski spomenici u kninskoj okolici", koje je sastavio akademik Fr. Bulić; a da taj prihod bude čim obilniji, visi o hrvatskom čitalačkom obćinstvu.

Posao oko hrvatskoga akademijskoga rječnika, kojega uredjuje akademik *P. Budmani,* i ove je godine toliko napredovao, da se doštampava jedanaesta svezka ili treća trećega diela, a akademija se nada, da će se i ona do kraja ove godine narodu predati. — I ove se godine nastavljalo sakupljanje, crpanje i redanje rječničke gradje, pa mi je zahvaliti svim, koji su slali rieči redakciji rječnika, osobito fra Grgi Martiću, F. Hefelu i Dragutinu Hircu, za priposlane zbirke narodnih rieči i fraza.

Sad mi je izviestiti o dvih zavodih, pripadajućih akademiji, naime o knjižnici i o Strossmayerovoj galeriji slika.

Akademijska knjižnica znatno se je i ove godine pomnožala, priraslo joj je naime do 2000 svezaka, što knjiga, što časopisa, ponajviše zamjenom sa znanstvenimi zavodi, družtvi i redakcijami znanstvenih i knji-

ževnih časopisa, s kojimi obći i kojih se broj i ove godine povećao. Od darova spominjem sa zahvalnošću dar preuzv. pokrovitelja, koji joj pokloni, osim drugih nekih znatnih knjiga, vele znamenito djelo „Klassiker-Bibliothek der bildenden Künste“ u 13 svezaka s preliepimi ilustracijami; zatim dar preuzv. g. Gjure grofa Jellačića, koji joj pokloni nastavak časopisa „Revue des deux mondes“ od g. 1868—1879 u 288 svezaka. — I akademijski se arhiv ove godine znatno pomnožao darom preuzv pokrovitelja, koji mu pokloni rukopis Marijana Maravića, biskupa bosanskoga, pisan g. 1650, u kojem se vjerno opisuje stanje biskupije bosanske onoga doba, Zatim darom akademika R. Lopašića, koji pokloni 134 izvorne listine iz XVI. i XVII. vieka, pisane jezikom što latinskim što hrvatskim; darova joj još i deset knjiga sudbenih zapisnika gradova i obćina hrvatskoga primorja, pisanih hrvatski u prošlom vieku, a napokon njekoliko urbarijalnih zapisnika komorskih hrvatskih dobara, takodjer iz prošloga vieka. — Što se nutarnjega uredjenja knjižnice tiče, to se je i ove godine, u koliko je knjižničaru doticalo vremena, nastavljalo uredjenje i novi popis akademijske knjižnice. Knjižnica bijaše po običaju otvorena svaki dan, te su se njom služili strukovnjaci i mnogi sveučilištni gradjani.

Akademija je ove godine stupila u zamjenu publikacija sa sveučilištnom knjižnicom u Giessenu, kr. statističkim uredom u Zagrebu, s matematičkim družtvom u Moskvi, s historičkim družtvom u Kijevu, Kanadijskim zavodom u gradu Toronto i s redakcijami časopisa „Kola“ u Biogradu i „Kroka“ u Pragu.

O Strossmayerovoj galeriji slika imam izviestiti, da se je i minule godine pomnožala darovi preuzvišenoga pokrovitelja, koji joj pokloni sbirku znatnih knjiga

o umjetnosti, znatnu sbirku bakroreza i drugih reprodukcija glasovitih umjetnina. Zatim pokloni pokojni počastni član Ivan Kukuljević sliku prikazujuću „Ganimeda oteta od Jupitera“, koju pokojni darovatelj pripisuje Juliju Kloviju; jedan rodoljub darova u čast biskupa Strossmayera nacrt od Siemiradzkoga, prizor iz rimske kampagne i sliku Novice Cerovića od Kikerca. Za sve ove darove izriče akademija veledušnim darovateljem najučtiviju hvalu. Osim toga pomnožala se je galerija ove godine sa pet slika staro-njemačke škole iz konca 15. i početka 16 stoljeća. na kojih je jednoj naznačena i godina, naime 1522. Ove slike bile su prije u župnoj crkvi vrbovačkoj, od koje dobi je muzej za obrt i umjetnost, a od ovoga naša akademija, koja ih je dala svojim troškom popraviti u bečkom belvederskom zavodu za restauraciju umotvorina. Od tih novodobivenih slika, dvie su na obje strane, t. j. na licu i naličju naslikane, a jedna je služila kao dvoja krila oltara, te je takodjer s obiju strana slikana. Ove dvostrane slike namještene su i u našoj galeriji tako, da se slike mogu s obiju strana motriti. Napokon dala je akademija na posebnih stalcih u arkadah postaviti dva kipa iz kararskoga mramora, oba darovi preuzvišenoga pokrovitelja, naime prekrasan poprsni kip „Ecce homo“ od kneginje Castiglione, pseudonim Marcella, i poprsni kip Julija Klovija od negdašnjega biskupova štićenika Josipa Plančića, rodom iz Starigrada u Dalmaciji. — Ujedno pošto je prvo izdanje popisa slika razprodano, priredjuje se drugo popunjeno i posve preradjeno izdanje. — Koliko naše občinstvo zanima ovaj prosvjetni zavod, razabira se odatle, što ga je uz ovu godinu do prošloga četvrtka posjetilo do 6000 što domaćih, što stranih osoba, koje su svoja

imena u knjigu upisale, neračunajuć ovamo osobe neupisane, kojih je opet dosta bilo.

U izvještaju od prošle godine spomenuh, da je akademija odlučila, da se slike njezinih dobrotvora, koji su joj više od 5000 for. poklonili, smjeste u dvorani za čitanje. Uz dosele poklonjene slike dvojice njezinih dobrotvora, prirasla je ove godine treća, naime slika pokojnoga Ambroza baruna Vranyczana, slikana u naravnoj veličini od barunice Anke Löventhal, rodjene barunice Marojčić. Ovu je liepu sliku poklonila zahvalna pokojnikova kći, gospodja Klotilda barunica Vranyczany-Buratti, a akademija u to ime veledušnoj darovateljici najučtivije zahvaljuje.

Napomenuv do sada povoljne momente u razvoju ove akademije, nemogu mukom mimoići ni žalostnih, što ih akademija minule godine osjetila, izgubivši smrću jednoga počastnoga i dva prava člana; izgubivši naime počastnoga člana *Ivana Kukuljevića Sakcinskoga,* koji je dne 1. kolovoza t. g. na svojem dobru Puhakovcu u Zagorju preminuo. Prevelike su zasluge pokojnikove, što ih steče za hrvatsku knjigu i prosvjetu, radeć preko 50 godina na književnom polju. Pokojnik spadaše u red onih bezsmrtnih muževa, koji su pomagali hrvatski narod preporoditi duhom narodne prosvjete; a sve do smrti nije ga ostavljala neumorna volja, da s književnim napredkom naroda i on obogaćuje hrvatsku knjigu plodovi svoga uma i duha. Nije ovdje mjesta, da izbrajamo sva njegova djela, a toliko možemo reći, da bješe posvetio svoj život napredku narodne prosvjete i proučavanju prošlosti svoga naroda, i da je u jednom i drugom pogledu stekao neumrlih zasluga. — Dne 20. ožujka t. g. preminuo ovdje

pravi član *Janko Jurković*, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade u 62. godini svojega vieka. Uza sve težke i mnoge službene poslove, kojimi bijaše pokojnik kao činovnik obterećen, revno je radio i na književnom polju. Pisao je mnoge zabavne i vesele pripoviesti, poučne članke i učene razprave sadržaja estetičkoga, od kojih dvie još nisu ni štampane. Njegovi se spisi u obće odlikovahu liepim slogom i ugodnim načinom prikazivanja, za to su znatne pokojnikove zasluge osobito za napredak hrvatske liepe literature i hrvatske proze. — Pravi član *Adolfo Veber*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke, prestavi se ovdje dne 6. kolovoza t. g. Pokojnikom nije izgubila samo ova akademija jednoga od prvih svojih članova. koji ju pomogoše na noge dići, već je narodna prosvjeta izgubila jednoga od najrevnijih književnika, koji steče osobito za hrvatsku školsku literaturu prevelikih zasluga. Nije tu mjesta ocjenjivanju pokojnikova mnogostručna književna rada; u jedno sabran, štampa se uz autobiografiju pod naslovom *Djela Adolfa Vebera,* te će, kad svjetlo ugleda, savjestnije prikazati pokojnikove bezsmrtne zasluge na znanstvenom i beletrističnom polju.

Novčano stanje akademije je sada ovako: zakladna glavnica po izkazu zemaljskoga računovodstva iznosila je koncem godine 1888 ukupno 394.839 for. 95½ nč., pošto je na svršetku 1887 godine imala 386.621 for. 27 nč., prirasla je dakle ove godine za 12.218 for. 67½ nč. Ovaj prirast potječe odatle, što su joj njekoji skuplji državni papiri izvučeni, pa izplatom njekojih starijih i novijih priloga i zapisa.

Prihoda je imala jugoslavenska akademija 1888 godine ukupno 21.181 for. 30 nč., u kojem je sadržan i običan dar preuzvišenog pokrovitelja s tisućom forinti za izdavanje rječnika, na kojem budi mu najdublja hvala. Od toga prihoda izdano je iste godine 20.201 for. 73 nč., tako da su računi koncem godine zaključeni s viškom od 979 for. 57 nč. Ovaj višak potiče odatle, što jedno djelo, za koje je bila u proračunu preliminirana veća svota, nije došlo pod štampu, koje djelo, kad bi se bilo naštampalo, zaključeni bi bili računi, s manjkom od više stotina forinti. Kako je akademija svoj prihod upotrebila, pokazati će računi, koji će se štampati u IV. svezci akademijskoga *Ljetopisa,* koji će do kraja ove godine svjetlo ugledati. Ovdje budi mi dozvoljeno glede književne ovogodišnje produkcije pozvati se na gornje razlaganje s dodatkom, da se na račun ove godine izdaje 11 knjiga u obsegu od blizu 200 štampanih araka.

Ako se ovi znanstveni i književni proizvodi minule akademijske godine porede s pomenutim prihodom, razabrati će se, da književna i znanstvena privreda naše akademije nije 1889 godine zaostala za nijednom od prošlih godina. A o samoj i akademiji i podpori, koju će uživati, visi još veći napredak njezin na korist domaće znanosti i razvitak narodne prosvjete.

Da popuni donjekle praznine, koje su smrću članova nastale, akademija je izabrala u svojoj glavnoj skupštini od 27. studenoga o. g. *četiri dopisujuća* člana; izabrani su naime

u razredu filologičko-historičkom:

dr. Konstantin Jireček, redoviti profesor kralj. českoga sveučilišta u Pragu;

u razredu filosofičko-juridičkom:

dr. Marijan Derenčin, predsjednik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu;

dr. Blaž Lorković, redoviti profesor kralj sveučilišta u Zagrebu; i

dr. Kosta knez Vojnović, redoviti profesor kralj. sveučilišta u Zagrebu.

III.

Napokon je čitao akademik V. Dvořak *„o Peltier--ovoj teoriji atmosferičkoga elektriciteta.“* Na početku je opisao elementarno metodu, po kojoj se sada iztražuje zračna munjina. Na otvorenom, ravnom polju učvrsti se u visini od 1 metra povrh tla na isoliranoj šibi svieća, a plamen se spoji žicom s listići Elektroskopa; razmak listića je mjerom za električko stanje atmosfere na dotičnom mjestu. Pronadjeno je pokusi da množina vodenih para u zraku upliva u znatnoj mjeri na taj pojav, s toga je po zimi, kadno ima malo vodenih para, atmosferička munjina puno jača, nego ljeti. Pokusi se prave najbolje za liepa vremena i vedra neba, a starija opažanja ponajviše se odnose na oluje, gdje je stanje atmosfere vrlo promjenljivo, zato i jesu pokusi od slabe vriednosti. Isto tako malo vriede i opažanja, izvedena u neposrednoj blizini velikih gradova, pošto dim i prašina jako djeluju na resultat opažanja. Od hipoteza koje nastoje protumačiti pojave zračne munjine, najjednostavnija je Peltier-ova hipoteza, po kojoj ima naša zemlja već od vieka stanovitu množinu negativne munjine. Izparivanjem dolazi ova munjina sa vodenimi parami dielomice u zrak, a gibanjem zraka i oblaka nastaju razne promjene u atmosferičkom elektricitetu. Pokusi, izvedeni na zrakoplovu, govore u prilog ovoj teoriji.

Predavalac zatim prigovara nekojim zaključkom, što ih je izveo iz Peltier-ove teorije *Oxner,* što će biti predmetom posebne akademičke razprave. O množini munjine na kruglji, spojenoj sa zemljom, o postanku munjevne striele, dalje o tom, je li moguće sa današnjimi izvori elektriciteta promieniti množinu munjine na zemlji i dr.

---

c) NEKROLOZI.

I.

DR. LAVOSLAV GEITLER.

Rodjen je Geitler g. 1847 u Pragu, dovršivši glavnu pučku školu, stupi najprije u realku; nu osjetiv više volje k jezikom priedje u gimnaziju, a ovdje ga je nauka jezika osobito zanimala. Po izučenoj gimnaziji nastavi u filosofskom fakultetu pražkoga sveučilišta filoložke nauke, od kojih si odabra slavenske i klasičke jezike. Drugu godinu priedje u Beč na sveučilište, da sluša predavanja Fr. Miklošića, B. Müllera i Bollera. Stanovaše kod svoga strica, koji se takodjer zanimao filologijom, u Heligenstadtu, te je uz nauku tako marljivo prionuo, da je g. 1870 stekao čast dra. filozofije.

Vrativši se Geitler dobro u nauci spreman u Prag, stade se pripravljati za sveučilištnu učiteljsku stolicu. Tuj je obćio osobito s prof. dr. Ludvigom, kojega je naučni smjer zadobio na mladoga Geitlera veliki upliv. Sada je stupio i na književno poprište napisav ocjenu Matzenauerova djela: *Cizí slova ve slovanštine* (Brno 1870). Izradivši svoju za habilitaciju razpravu *o stanju*

i o napredku komparativne filologije (naštampanu u časopisu čes. muzeja 1873 god.) postane privatnim docentom na ondašnjem utrakvističnom sveučilištu pražkom, gdje je u filosofskom fakultetu predavao filologiju po češki. Uz slovjenštinu gojio je osobito litavštinu, na koju se je kod izučanja prve uviek obazirao. Tu svezu iztiče i u prvom svojem strukovnom djelu: *Fonologie starobulharská se zvláštním zřelem k litevskému jazyku*, koje je god. 1873 u Pragu izašlo na svjetlo. Tuj Geitler zastupa mnienje Šafařika, Schleichera Hattale, Schmidta, Leskiena itd., da je staroslovjenski jezik starobugarski; a to je mnienje branio do smrti.

Da obljubljenu litavštinu prouči iz ustiju samoga naroda, sliedeći primjer Schleichera, proputovao je Geitler god. 1873 prusku i rusku Litvu, posjetio je glavna joj mjesta i zalazio u sela medju puk. Mladomu filologu išli su na tom putovanju na ruku prof. Nesselman u Kraljevcu (Königsberg), Baranovskij u Kovnu i V. Lamanskij u Petrogradu. Ovaj je svoj put opisao vrativši se god. 1874 u Prag, u českom zborniku „Osvěta"; a već sliedeće godine izdao je i posebno djelo o litavštini pod naslovom: Litauische Studien, Auswahl aus den ältesten Denkmälern, dialektische Beispiele, lexikalische und sprachwissenschaftliche Beiträge (Prag 1875).

Kada se radilo o popunjenju stolice filologije slavenske i komparativne na novom sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu: pomislilo se izmedju ostalih kandidata i na mladoga pražkoga docenta dra. L. Geitlera, koji si je stekao bio sposobnost za ovu važnu stolicu spomenutimi radnjami, a budući u naponu svojih sila obećavao mnogo na polju znanosti uraditi. U isto doba bilo ga i kijevsko sveučilište sv. Vladimira pozvalo; ali Geitler odabra si Zagreb, i tako god. 1874 dodje sa Vltave na

Savu. Jedva je ovamo dospio, naša ga akademija u glavnoj skupštini od 23. studenoga i. g. izabra svojim pravim članom u razredu filologičko-historičkom nadajući se podpori u jezikoslovnoj struci. U toj nadi nije se prevarila, jer je Geitler njezin organ „Rad" obogatio sliedećimi prilozi: Etimologija imena Hrvat (kn. XXXIV, 111), Bretkunova litavska postilla (XL, 116), o parasitskih sibilantih iza guturala u slavenštini (XLI, 154), prilozi k hrvatskoj gramatici i glasoslovju (LVIII, 191), o parasitskih guturalih iza dentala u litavskih i slavenskih jezicih (XLIV, 122). A osim toga priredio je za tisak dva važna stara glagolska spomenika, koje je akademija g. 1882 i 1883 obielodanila, na ime: Euchologium i psalterij po rukopisih, koji se čuvaju u manastiru sinajskom.

Geitler je naime boraveći u Zagrebu na sveučilištu svakih praznika u svrhu studija jezikoslovnih putovao po jugoslavenskih zemljah. Tako je jednih praznika proputovao hrvatsko primorje, Istru, kvarnerske i dalmatinske otoke, da iz ustiju naroda uči čakavštinu. Jedne je godine proputovao Makedoniju do sv. gore (Athosa), duže boravio u Velesu, da uči bugarska narječja i unidje u trag nazalom u živu govoru. Jedne opet godine uputi se preko Misira na brdo Sinaj, gdje je u manastiru prepisao ona dva glagolska spomenika. Svagdje je na svojih putovanjih podjedno sabirao i stare slavenske rukopise, od kojih je njeke ustupio i našoj akademijskoj knjižnici. A tako se zanimao i sabiranjem narodnih pjesama i drugih pučkih tvorina. Nije indi čudo, što je i Geitlera zanimala razmirica, koja se tada u slavenskom učenom svietu zapodjenula bila o Vrkovićevu izdanju makedonsko-bugarskih narodnih pjesama pod naslovom: Veda Slovena (Beograd 1874).

Ovamo se odnose Geitlerove radnje: „Poetické tradice Thrakův i Bulharův“ (Prag 1878), za tiem: Povjest o Orfeju rhodopskih Bugara, i „Juda u mitih balkanskih naroda“, koje su obielodanjene u Mittheilungah bečkoga antropoložkoga družtva g. 1880.

Uza svoja predavanja sa sveučilištne stolice i uz obradjivanje slavenske slovnice, u koji red spada njegova razprava o slovenskih korienih na *u* (Listy filolog. i pedagog. Prag 1877), bavio se Geitler u Zagrebu osobito oko dva znanstvena pitanja: o postanku na ime glagolice i o srednjoviečnoj bugarštini. Za prvu radnju proučio je sve glagolske spomenike naše akademijske knjižnice, za tim si dao snimiti sve znatnije rukopise najstarije glagolice; a plod svoga truda iznio je u djelu izdanu podporom c. bečke akademije znanosti pod naslovom: Die slavischen und die albanesischen Schriften (Wien 1883). Geitler izvodi glagolicu iz rimske kursive posredovanjem arbanaskoga pisma. Što se god o vriednosti Geitlerove hipotese sudilo, njegovo djelo imade trajnu cienu radi bogatih paleografskih priloga. — Za onu drugu radnju sabirao je marljivo gradju, koju bi upotrebio za historiju bugarskoga jezika, koju je naumio bio s vremenom izdati.

Nu vrieme mu ne dotječe. Već god 1884 opažali su se na Geitleru znakovi, da mu mrak pritisnio duha. Mislilo se i nadalo, da će u Heiligenstadtu kod Beča u krugu svoga roda pod njegom liečnika možebit ozdraviti; ali ta se nada ne izpuni, jer je 5. lipnja g. 1885 u najljepšoj dobi, u 38 godini života, preminuo. Akademija je za svoga pokojnoga člana držala dne 13 r. m. u crkvi sv. Marije svečane zadušnice. Pokoj mu duši!

II.

Dr. JOVAN SUBOTIĆ.

Rodio se na 30 siečnja 1817 godine u selu Dobrinci u Sriemu od ondješnjega pravoslavnoga svećenika Aćima i supruge Sare. U rodnom mjestu izuči takodjer pučku školu, a gimnaziju u bližnjih Sriemskih Karlovcih, filosofski tečaj u Segedinu, pravoslovne pako nauke na kr. peštanskom sveučilištu, na kojem je zadobio god. 1836 lovor-vienac doktora filozofije, pak godine 1840 doktora svijuh prava. Uspomena na Subotića osta na sveučilištu tako prijatna i živa, da je god. 1848 pozvan bio od pravnoga fakulteta za predavanje rimskoga prava.

Na temelju odlično svršenih nauka dobi Subotić godine 1840 obje odvjetničke povelje. I na književnom polju bijaše se već omjerio. Zanese ga pjesničtvo i liepa knjiga. God. 1834 obielodani u srpskom „Letopisu“, organu „Matice srpske“, prve tri svoje pjesme: „Blaženi život“, „život poljski“ i „rastanak“; a poslije tri godine izda „Matica“ prvu zbirku njegovih pjesama pod imenom „Lira“ (1837). Kada je sliedeće god. 1838 užasan potop glavni grad Ugarske i okolišna, djelomice srpska, sela poharao, sastavi Subotić prigodnu pjesmu, izdanu troškom prijatelja mu Todora Pavlovića, koje je dohodak bio namienjen postradalim pravoslavnim srbskim crkvam.

Uz odvjetničke poslove nastavi Subotić u Pešti neumorno svoje književne radnje. God. 1843 obielodani svoju drugu zbirku pjesama pod naslovom „Босиљe“, a „Matica“ izda njegovo djelo „Наука о српском стихо-

творењу.“ Poslije dvie godine (1845) bude od iste „Matice“ nagradjen sa 50 dukata za epsku pjesmu: „Краљ дечански“, spjevanu u osam razdiela.[1] U to doba pokuša svoje sile i na gramatičkom polju, dočim se je na razpis „Matice“ g. 1846 natjecao za nagradu za srbsku slovnicu; pak ocienitelji, dr. P. Šafařik, vladika Evgenij Jovanović i Dimitrij Isajlović, dosude Subotiću nagradu od 100 dukata. Medjutim ova slovnica, koju je pisac želio posvetiti kralju Ferdinandu V., nije nikada ugledala svjetla.

Ovako spremnu i marljivu književniku povjeri „Matica srpska“ uredjivanje svoga organa „Letopisa“, oko kojega se je Subotić od god. 1842—1847, pak opet od god. 1850—1853 trudio, te je veći dio gradje za 32 svezka, koja je uredio tečajem onoga vremena, sam priredio. Uveo je u „Letopis“ nov odjel za liepu knjigu, za koji je napisao sedam novela: Краљевски састанак у Вишеграду, Крстоносци, Стеван Јакшић, Мађарица, Господар Арса, Два брата i Женски јунак.

Dogodjaji god. 1848 povukli su i Subotića na burno narodno-političko polje. Prvih dana slobodne štampe sastavi Subotić dvie patriotske pjesme: „Чујте Срби, па се сви одзовте“, i „С оне стране зелена Дунава“. Zbor Srba, koji se je u martu iz 83 srbske obštine u Pešti sastao, u dvorani Tekelijina zavoda, izvika Subotića svojim predsjednikom. Karlovačka skupština, koja se je dne 1 svibnja sastala, izabere ga u glavni upravni odbor, a ovaj ga posla na slovenski kongres u Prag. Kada je malo kašnje srbski patrijarh J. Rajačić sastavljao privremenu srbsku vladu, pozove Subotića, da

[1] Kašnje Subotić preradi i razširi u 12 razdjela ovu pjesmu, te ju izda god. 1860.

preuzme poslove prosvjetne, a kašnje ga odpremi u Zagreb, da kod banske vlade zastupa srbsku narodnu vladu. Povjeri mu takodjer razna poslanstva za Beč, Olomuc i Kroměřiž.

Poslije stišanih burnih dogodjaja Subotić se vrati u Peštu. U proljeće god. 1850 dodje u Beč, gdje ga nov ministar nastave za cjelokupnu monarkiju gr. Lav Thun pozva, da sastavi čitanke za dolnju i gornju gimnaziju, što Subotić i izvede god. 1851—2. Bila mu ponudjena služba kod ministarstva, ali je ne htjede primiti, već zamoli odvjetničtvo u Novom Sadu, koje kada mu bješe podieljeno, onamo se preseli god. 1853.

Uz poslove svoga zvanja Subotić se je onih sedam godina, koje sprovede u Novom Sadu, bavio neumorno književnošću, te je postao njezinim sredotočjem. Osobito je prionuo uz Maticu, koju je držao organom srpskoga „narodnoga disanja“ i „središtem narodnoga života“.

Promjene nastale poslije listopadske povelje 1860 godine nisu se mogle ne kosnuti Subotića. Prva skupština obnovljene sriemske županije izabra g. 1861 Subotića za prvoga podžupana, čim priedje iz Novoga Sada u Vukovar. Ali tuj nije dugo ostao, jer već sliedeće godine (1862) bijaše imenovan kr. članom stola sedmorice u Zagrebu.

Subotić je živio u glavnom gradu Hrvatske do rujna 1867 godine. Uza svoje zvanične poslove zanimao se osobito dramaturgijom kano predsjednik narodnoga kazališnoga odbora, koji je bio g. 1863 sastavljen. Još prije dolazka u Zagreb dosudi mu pozorišni odbor razpisanu nagradu za dramu Zvonimir; a u prisutnosti njegovoj bijaše odigrana s velikim uspjehom. Medju tim je i jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti

stupila u život, te medju 16 prvih članova njezinih (od 9 svibnja 1866) nalazio se i Subotić.

Medju tim nije bilo Subotiću sudjeno, da dugo ostane u Zagrebu i da tuj po svojem srdcu radi na prosvjetnom polju. Dne na ime 1 rujna 1867 god. bješe, kako se obće misli, poradi svojega putovanja u Moskvu na etnografsku izložbu skinut sa službe septemvira. Tada se Subotić odmah sliedećega mjeseca listopada preseli opet u Novi Sad na odvjetnikovanje. Tuj bijaše g. 1868 izabran za predsjednika „Matice srpske", i za čeonika „društva za srpsko narodno pozorište". Četiri godine (1868—1872) obavljao je onu prvu čast na veliku korist toga književnoga zavoda. Kano čeonik drugoga društva obogatio je srbski dramatski repertoar mnogimi pozorišnimi radnjami, koje se do danas sa zadovoljstvom prikazuju. Uza to poče izdavati g. 1870 nov politički list pod imenom „Narod". Kano zastupnik predsjednika patronata velike gimnazije novosadske svagdje je išao na ruku, da se taj srbski prosvjetni zavod razvije i podigne.

Godine 1874 preseli se Subotić iz Novoga Sada u Osiek, gdje je nastavio odvjetnički posao. Kano prije tako i sada bijaše često biran u srbski narodni kongres i u hrvatski sabor. Uza svoje zvanične i političke javne poslove mogaše posljednjih godina života manje raditi na književnom polju. Nu nije prestao uredjivati i za cjelokupno izdanje pripravljati svoje književne radnje. Ovo izdanje započe već god. 1857 sa I. knjigom, te je do god. 1873 izašlo devet knjiga, dočim je ostatak odredjen za tri (X—XII) knjige, kojih jedna ima sadržavati preostale pripoviedke, a dvie govore, kritike i razprave. U ovom izdanju obielodanjene su Subotićeve pjesme lirske i epske, za tim drame: Herceg Vladislav,

Zvonimir, Prehvala, Nemanja, Miloš Obilić, kraljica Jakinta, onda slike: San na javi, krst i kruna, domovina u saboru, prolog u slikama, apoteoza Jelačića bana (1866), epilozi, prolozi, na dalje pripoviedke: crni Mihajlo, hudožnici, kraljevski sastanak u Višegradu i krstonosci, sudjenica, Stefan Jakšić, Magjarica, gospodar Arsa, dva brata, ženski junak, otac i kći, Luka Senčević, kalugjer. Od razprava spominjemo: rod Sibinjanin Janka (1847), vjekopis Stevana Glavaša (1851) i Save Tekelije (1861), Gjurići Timotej i Jovan (1853).

Od ostalih radnja spominjemo još: Spomenici stare jugoslavenske književnosti (Beč 1853), Einige Grundzüge aus der Geschichte der serbischen Litteratur (Wien 1850), Authentische Darstellung der Ursuchen der Entstehung, Entwicklung und Führungsart des Krieges zwischen den Serben und Magjaren im Jahre 1848 (Agram 1849).

Za prosvjetu svoga naroda zaslužan život svrši Jovan Subotić u Zemunu dne 28 siečnja 1886 godine.

F. R.

III.

FRAN ERJAVEC.

Dana 13. siečnja 1887. godine zadala je smrt težku ranu netom uzkrsloj slovenskoj knjizi, ugrabiv joj ponajmarljivijega radnika, osobito na polju prirodoznanstva, i naše akademije člana, na ime Franju Erjavca, koji je svojim književnim radom doista zavriedio, da mu se spomen uvrsti u njezin ljetopis.

Franjo Erjavec (čitaj: Rjavec) rodio se je u bieloj Ljubljani 4. rujna 1834. od siromašnih roditeljah; al

su ga do skora i gori jadi zadesili: otca, koji je bio nadglednik klaonice, ubili su obnoć mesari (valjda što je oštro prigledao), a za koju godinu pade mati strmoglavce u pivnicu, pak se ubije. Srećom je imao sirota Franjo milokrvnu tetu, koja je darovitoga dječka o svom trošku školati dala, a zahvalni sinovac plati joj to obilato dohranivši ju kao svoju majku do smrti, pokle je bila ostarjela.

U školi je izprva dobro prolazio, dok je učio sve slovenski; al u 4. razredu morao je sve njemački učiti, pak je bome prve godine nastradao; a kad se je uputio u niemštinu, onda je sretno prošao i kroz gimnazij ljubljanski (u koji je bio stupio g. 1847.), te je god. 1855. i na izpitu zrelosti dobro obastao.

Za prirodu je bio naš Franjo prionuo može se reći već za djetinstva,[1] pak da se ta prvobitna klica razvije,

---

[1] Evo što o tom pripovieda sam Erjavec: „Mi smo stanovali izvan grada. Do kuće je bio vrt, a u njem su rasle uz cvieće jabuke, kruške i jedna trešnja. Ja sam, istina, ljubio cvieće, a trešnje sam vrlo rado zobao; al milija od cvieća, jabukah i trešanjah bijaše mi velika mlaka na kraju vrta, koja se nije niti na najvećoj suši presušila. To je bilo moje more, po njem su plovile moje ladjice u daleke zemlje. Onamo sam vozio u njih piesak, a na povratku natovario sam jih trešnjevimi košticami. Ako mi je po nesreći koja ladjica potonula, nisam dugo žalio, već drugu od papira sagradio.

Nego moje more bilo je živo: žabe svake veličine gospodovale su u njem; vodeni magjaroni *(Triton)* plivali su po njem amo tamo; vodeni kukci u crnom fraku kupali su se u njem; vodeni štipavac vrebao je na mušice nad vodom lebdeće. Po vas dan sam znao stajati kod moga mora i motriti životinje, koje su u njem živile. I u snu sam bio više putah kod njih; a za proljetnih večerih najmilija mi je bila muzika kreketanje mojih žabah, koje sam

liepo mu je sreća poslužila. Za ono doba živio je u Ljubljani prijatelj prirode Ferdo Schmidt, koji je imao velike sbirke prirodninah, pak je trebao mladića, koji bi mu pomagao sve u redu držati. Erjavec je onda hodio u drugi razred gimnazija, kad se je Schmidt, u dobri čas po se i po njega, namjerio na njega: od onda je naš Franko, kad mu je god bilo lazno, kod Schmidta boravio pomažuć rediti njegove sbirke il čitajuć starcu prirodopisne knjige. Ovdje se je spoznao i s drugimi kranjskimi prirodoznanci, pak jim je tako omilio, da su ga i na svoje ekskurzije sobom poveli. U toj družbi je mladi Fran obišao veliki diel Kranjske, sve tražeć i kupeć bube, spuže i druge, imenito pod zemljom prebivajuće životinjice, čega radi je sve špilje,

---

sve poznavao, počevši od najmladje pa do najstarije: ova je bila liepo zelena, a na hrbtu je imala tri crvene pruge. Najprije se je oglasio mužki bas, a njemu je odgovarao tanak glas, činilo mi se je, da ga poznam. Njeko vrieme su si ovako odgovarale u podužih akordih; onda se sve stiša: al u tinji čas zagrmi sav chor, i njegovo kreketanje razliegalo se je daleko naokolo, a na moje neizkazano veselje, al bome uz veliku srčbu moje matere. I po zimi, kad je moja krekećuća družba pod ledenom korom sanak snivala, znao sam se na mojemu moru neizmjerno ugodno zabavljati. Bila je ljuta zima, da je sve pucalo od ciča, a ja sam se sa susjedovim Andrićem — kad nije bilo matere kod kuće — po moru sklizao, da su sve iskre vrcale izpod podkovanih petnjakah. Oj mlako na vrtu, nikada te neću zaboraviti! Dani što sam jih uz tebe boravio, bili su najsretniji dnevi moga života."

Komu tu nepada na um Schillerovo „Hoher Sinn liegt oft im Kinderspiel". Ove nedužne i neznatne djetinjske igre usadile su Erjavcu u srce prvu klicu ljubavi k životinjam, koja se je poslije tako liepo razvila na diku našemu Franu, a na veliku korist njegovu narodu.

jame i ponore pretraživao. Kako mu je spomen na ovu dobu života godila, opisao je s nedosežnim humorom u „Črticah iz življenja in delovanja učenjaka Schnackschnepperleina.“ Tako je evo Erjavec svršiv gimnazijske nauke izišao ne samo teoretični nego i praktični zoolog, po imenu entomolog i malakolog, pak se te struke nikada više nije ostavio.

Još druga jedna plemenita idea zavriežila se je bila već u mladjahnom srcu, pa ga je pratila do crnoga groba. Mislim ljubav k njegovomu za onda napuštenomu slovenskomu narodu. Takva je ljubav doduše naravna, ona se s čovjekom radja; al obično nedadu opako uzgajanje, strasti i sebičnost, da se takva prirodjena klica razvije, već ju uguše kao sjeme, koje je palo u trnje. I u Erjavcu je tinjala ta iskra već za djetinstva, a planula je, dok je bio osmoškolac t. j. godine 1854., dakle upravo za vrieme Bachove germanizacije. Gimnazijalci su onda spremali nekakov svečani koncert; al kateketa-nemškutar zabrani oštro pjevati ondje kakvu slovensku pjesmu. Ova samovolja uzrujala je sve bolje i svjestnije djake (medju njimi i Erjavca), te su odlučili, da se neće iznevjeriti svomu narodu, nego da će nastojati o njegovu razvitku i napredku. Toga radi su se svake nedjelje poslije podne sastajali i u slovenštini vježbali, čitajuć svaki kakvu pjesmu ili člančić, što ga je uz nedjelju sastavio. Što je kritika odobrila, to se je onda prepisalo u posebnu knjigu, nazvanu „Vaje“ (vježbe). Iz ove neznatne klice niknuo je poslije časopis „Slovenski glasnik“; u prvih 10 svezakah naći ćeš ponajviše članke iz „Vajah“ izvadjene — očit dokaz, da su se bili naši mladići posve ozbiljno posla prihvatili i mnogo toga napisali, što je i poslije njeku cienu pridržalo.

Svršiv, kao što je spomenuto, gimnazijske nauke odluči posvetiti se učiteljskomu zvanju. Pokle mu je bila podieljena državna podpora od 300 for. na godinu, da se pripravi za realnoga učitelja (uprav onda počeli su u Austriji osnivati realke), otidje g. 1856. u Beč, gdje je slušao predavanja iz lučbe i prirodopisa. Ovdje je boravio po gotovu 4 godine vršeć marljivo djačke dužnosti; osobito je pomljivo učio prirodopis; lučba mu nije toliko prijala. Nego uz dužnosti djaka nije zanemario dužnosti rodoljuba. Jugoslavenski djaci bečkoga sveučilišta imali su onda posebno privatno „jugoslavensko družtvo“, a u svojih sastancih viećali su o napredku jugoslavenske narodnosti i knjige. Erjavec stupi takodjer u družtvo i odlikova se toliko svojom revnosti, da su ga njegovi drugovi do skora izabrali za predsjednika, koju čast je obnašao, dok je god u Beču boravio.

Godine 1859. dovršio je Erjavec svoje nauke na Bečkom sveučilištu i položio izpite za službu profesorsku na realci. Pokusnu godinu proveo je na realci u Gumpendorfu, a donekle i kao prefekt na Terezijanskoj akademiji. Al što će sada? U Cislajtaniji je onda još cvietom cvala germanizacija: Niemci su si ubili u glavu, da će ponjemčiti Slovence. Ondašnji ministarski savjetnik Kleeman izjavio je kategorički, da ni jedan Slovenac neće u svojoj domovini službe dobiti. Erjavec bi dašto najvolio bio u svoju otačbinu; a kad to nije moglo biti, zamoli učiteljsko mjesto na zagrebačkoj realci, pa ga i dobi. Uprav onda je bila opet zora pukla našemu ustavnomu i narodnomu životu, te se je opet u škole počeo uvoditi hrvatski jezik: prva je dakle briga bila našemu Franji, da nauči dobro hrvatski, što mu je do skora i za rukom pošlo; a druga mu je briga

bila, da prouči temeljito svoju novu domovinu. Toga radi je svakih praznikah po Hrvatskoj i Slavoniji putovao i za nekoliko godina obišao je te zemlje uzduž i poprieko, s jedne strane do Zemuna i Banjeluke, a s druge do Rieke i Šibenika, tako, da je on trojednu kraljevinu kud i kamo bolje poznavao od mnogih domaćih sinovah.[1] God. 1867. putovao je u Pariz, a na povratku posjetio je Švajcarsku i Njemačku. Inače se je u Zagrebu osjećao kao kod svoje kuće, jer se je bio priučio hrvatskomu življenju, a budući temeljit učenjak, sviestan učitelj, ljubazan prijatelj i drug, te čovjek od karaktera, to je bio po svuda štovan. Za to je znao poslie kazivati, da je u Hrvatskoj 11 jako sretnih godinah proveo. Pak za što nije dakle ondje i ostao? Jer nije nikad zaboravio, da je Slovenac i da ima dužnosti prama svomu napuštenomu narodu. God. 1871. nastupilo je u Cislajtaniji vladu ministarstvo Hohenwartovo, pak su se svi Slovenci nadali, da će sad i pred njihova vrata sunašce doći. Zato je i Erjavec zamolio učiteljsko mjesto na realci u Slovenskoj Gorici, i dobiv ga preselio se odmah onamo. Gorica (Görz) je prisojna varošica, a okolica joj liepa i vinorodna; al se je naš Franjo prevario, kad se je nadao, da će mu ondje ogranuti sunce slovenske narodnosti. Hohenwartovo ministarstvo pade do skora, a š njim potonu Slovencem

---

[1] Na tih svojih putevih doživio je svašta. Tako na pr. g. 1864. ustavi ga u nekoj šumi na medji hrvatsko-dalmatinskoj zloglasni hajduk Skundrić; nu doznavši da nije „beamter“ nego učitelj, nezadade mu nikakva jada, već ga pusti, neka nastavi svoj put.

Drugi put su ga opet bili zaustavili seljaci kod Slovenske Gradiške, misleći, da je on kažnjenik, što je utekao iz ondašnje kaznione.

nada bolje budućnosti. U samoj Gorici niti nadje kakve vesele prijateljske družbe, niti poznatih zemljakah, niti kakvog slovenskog života. Po javnih mjestih gospodovala je furlanština, drugovi su mu bili gotovo sami Talijani, Tirolci i Niemci iz Češke. Naravna je stvar, da se sve to nije svidjalo Erjavcu, koji je onamo došao iz veseloga Zagreba, te je pred svojimi prijatelji više puta požalio, što je otišao iz Zagreba. Al po nehari!

Nenalazeć u pofurlanjenoj Gorici nikakve duševne naslade, utekao se je u krilo uviek liepe prirode. Nije bilo prosta dana, da se nebi bio zaprtio torbom, pak hajd na kršni Kras, u ravnu Furlaniju, il u vinorodnu Vipavu. Al posljedak ovakvih putovanjah nije bio samo prazan žep i prazna glava, kao što drugdje vidjamo; već je on s puta obično donio više duševna dobitka nego što je sobom ponio brašnenice. Evo što o tom pripovieda njegov putni drug Fr. Levec: „Buduć da sam više putah Erjavca pratio na njegovih izletih, imao sam priliku potanko ga motrit i tako spoznati sve mnogovrstne vrline toga po izbor čovjeka. Svaki njegov putak imao je znanstvenu svrhu. Erjavec je hotio poznati svekoliko primorje u geoložkom, zemljopisnom i prirodopisnom pogledu: toga radi je pretražio svaki grmić, u svaku je rupu zavirio, svako je blato prekapao. Ovdje digao sitnoga puža, ondje uhvatio brzonoga kukca, tu ubrao neznatan cvietak, tamo odbio komad kamena. A sav ovaj posao nije ni malo smetao prijateljskomu razgovoru: on je znao uviek šta novoga kazivati, jer ga je zanimao ne samo javni život, osobito slovenskoga naroda, nego i svaka politička i književna novina. Budući čovjek temeljita znanja nije ipak zanemario ni krasoslovne plodove svih velikih literaturah, a slovenske pjesnike je po gotovo na pamet znao. Osobito se pako

odlikovao tim, što je imao izobila one čudnovate stvari, koja je imenito u socijalnom životu od velike važnosti, a neimaju je više puta ni ljudi inače obrazovani — imao je *takt*. Mnogo sam za svoga života sretao finih ljudih, al malo jih poznao. s kojimi bi se dalo ugodnije divaniti nego s Erjavcem. Kad smo u večer iza poduljega putovanja posjedali medju vesele Vipavce ili Kraševce i kriepili se sladkom rebuljicom ili kraškim teranom: oživio je Erjavčev humor i večer nam je u veselom razgovoru ugodno minula. Za čudo je pako, kako je zoolog Erjavec pomnjivo prisluškivao i na svaku besjedu i frazu pazio. Više puta me je nogom gurnuo i zapitao: „jeste li čuli?“ A ja bogme nisam više puta ništa čuo, akoprem sam bio učitelj slovenskoga jezika; Erjavec pako izvadi svoj dnevnik i zapisa novu rieč ili frazu, što ju je čuo iz narodnih ustijuh. Tako je nabrao onu neprecienjenu jezičnu gradju, koju je u Ljetopisu slovenske Matice pod naslovom „iz putne torbe“ na vidik iznosio, te njom slovenski rječnik tako znatno obogatio“.

Erjavec se je bio u Gorici oženio, al mu ni s ote strane nije sreća procvala. Već sliedeće godine oboli mu težko žena, a prije nego je ozdravila, stiže ju nova nesreća. God. 1873. na 23. kolovoza obnoć podiže se nad Goricom strašna oluja: grom udari u Erjavčevu spavaonicu i bio bi jamačno obojicu ubio, da nije munja žicom od zvonila bila od njih odvedena; nego strah, koji je onda bolešljivu gospodju obuzeo, tako je hudo djelovao, da se nije nigda više sasvim oporavila. Kako se odavde razabira, nije Erjavec boravio najsretnije dane u Gorici: pak što je onda tomu uzrok, da se je godine 1875., bivši imenovan profesorom zoologije na našem hrvatskom sveučilištu, na toj se časti zahvalio? Svašta se je nagadjalo. Erjavec se je u svom službenom

očitovanju izjavio, da nemože te časti primiti poradi svojih obiteljskih odnošajah; nego prava je istina po svoj prilici ono, što je svomu prijatelju u privatnom pismu povjerio: da je tako uradio, što se nije u se uzdao, misleć, da nije dorasao sveučilišnoj učiteljskoj stolici. Biljeg je prave učenosti, da voli premalo držati do svoga znanja nego ga precjenjivati, imajuć na umu našu narodnu poslovicu, da čovjek do smrti uči, a još lud umre. Tako i Erjavec. Akoprem se je od mladosti, te kako, ponajviše zoologijom bavio: opet se je, poznavajuć ogromno njezino područje, ustručavao popeti se na najvišu učiteljsku stolicu te znanosti. Ova prevelika čednost služi mu na diku; ako mu i nije služila na korist. Njegovi prijatelji, koji su ga u dušu poznavali, bili su uvjereni, da bi on bio sveučilištu našemu na čast, i zato su vrlo žalili njegovu odluku. I jugoslavenska akademija uvažavajuć njegove književne zasluge izabrala ga je god. 1875. za svoga dopisujućega člana.

Erjavec je bio liep,[1] ovisok, krepak momak, bistrih duhovitih očijuh, ljubka pogleda; kad si ga gledao, bio bi se okladio, da će živiti sto godina. Drugčije mu je

[1] Ljepotu svoju valjda je baštinio od svoje matere, na glasu ljepotice. Ljubljančani stari sjećaju se još evo ove zgode. God. 1821., kad je bio u Ljubljani kongres evropejskih vladalacah, prala je Jelisava Bezljajeva (tako se je zvala Erjavčeva mati, dok je bila djevojka) rublje u Ljubljanici, koja teče kroz Ljubljanu. Svršivši posao umila si je lice i stala. „Sinu lice kao žarko sunce!“ U to prolažaše obalom ruski car Aleksander I., šećuć se sa svojim pobočnikom. Sagledavši ju car ustavi se i zadivi tolikoj ljepoti, pak izvadiv iz žepa svoj svileni rubac dobaci ga djevojci, neka si njim ubriše lice. Ona se nasmješi i obriše se; a stoprv poslije dozna od prolaznikah, tko joj je darovao maramu, pak ju je onda čuvala kao dragocjenu uspomenu.

usud usudio. Već godine 1885. počeo je nješto hiriti: liečnik prijatelj, koji ga je pregledao, izjavi, da mu pluća nisu u redu. Do skora mu i želudac odkaže posluh. Pored svega toga nisu njegovi prijatelji ni malo sumnjali, da će to sve proći; jer je bio Erjavec na oko sve jednako čio i jak. Al na 12. siečnja g. 1887., pokle je sav dan sve do $9^1/_2$ sata u večer pisao, pozli mu oko pol noći iznenada, za 1 sat pade mu kaplja, i on izpusti svoju plemenitu dušu. Glas o smrti ove vrličine potresla je sve Slovence. Veličanstveni sprovod, na koji je pohrlilo sa svih stranah Slovenije množtvo rodoljubah, pokazao je, kako je bio pokojnik po svuda štovan i ljubljen. A da to nije bilo samo izraz časovite tuge, dokazom su zadušnice, koje su gorički Slovenci još i ljetos za izpokoj duše Erjavčeve služiti dali. Odmah po smrti njegovoj počelo se je skupljati priloge za Erjavčevu zakladu, pak malo bio za dugo nebilo, i sabra se liepa svotica od nekoliko tisuća for., što je nov dokaz, kako je slovenski narod cieniti znao pokojnikove zasluge. A čim je Erjavec toliku narodnu ljubav zavriedio?

Erjavčeva književna djelatnost.

Erjavec je smatrao dvoje zadaćom svoga života: služiti znanosti i služiti narodu. Obje ove dužnosti vršio je vjerno i sdušno sve do časa umrloga. Zoologija, a napose malakologija, bila mu je najveće omilje sve do njegove smrti. Al on se nije zadovoljio tim, da je što sam naučio, već je nastojao, da to i narod njegov nauči.

Prvi plod njegova učena pera bijaše hrvatska razprava, koja je god. 1862. u programu zagrebačke realke izašla, i to pod naslovom „O postanku i razvitku trakavica“.

Dvie godine za tim priobćio je u „Književniku“ liepu razpravu „o vlasicah ili trihinah“. XXXVI. knjiga Rada ove akademije donila je znamenitu razpravu „Slavonija u malakoložnom pogledu“, plod mnogoljetnoga iztraživanja i proučavanja. Svoje malakoložke sbirke nakupljene po Hrvatskoj odstupio je bio Erjavec akademiku profesoru Brusini, koji je njihovom pomoći sastavio francesku razpravu i posvetio ju Erjavcu, uslied šta je bio ovaj potonji imenovan dopisujućim članom družtva „Société malacologique de la Belgique“.

Najviše je naš Franjo u inostranstvu na glas izišao svojom znanstvenom razpravom: „Die malakologischen Verhältnisse der gefürsteten Grafschaft Görz im österreichischen Küstenlande“, koja je god. 1877. izašla na svjetlo u programu goričke realke. Erjavec je u njoj opisao i razredio 111 vrstih mekušaca u Goričkoj dotle nepoznatih. Zato su ga osobito njemački malakolozi u velike hvalili, a Böttger u Frankfurtu na Odri prozvao je njemu na čast jednoga spuža „Clausilia Erjaveci“.

Osim toga je Erjavec sastavio mnogo prirodopisnih knjigah za slovenske škole, po imenu: „Prirodopis živalstva s podobami“. (Po Pokornom) 1864. III. izdanje izašlo je 1881.

„Rudninoslovje ali mineralogija za nižje gimnazije in realke“ (Po Fellöckeru). U Ljubljani 1867.

„Somatologija ali nauk o človeškem telesu.“ Za učiteljišča in višje učilnice (Po Voldřichu). Izdala „Slovenska matica“ u Ljubljani 1883.

„Prirodopis rudninstva ali mineralogija.“ V porabo nižjim razredom gimnazije in realke. V Ljubljani 1883.

„Kemija po Schödlerjevi „Knjigi prirode“. (Izdala „Slovenska matica“ u Ljubljani 1870.).

„Živalstvo po Schödlerjevi „Knjigi prirode“ (Izdala „Slovenska matica“, u Ljubljani 1875.).

Ove su knjige ponajviše prevedene iz njemačkoga, al tako prevedene ili pravo govoreć pretočene, da bi rekao pročitav jih: to je original. U tom pogledu se nemože nijedna druga struka slovenskih školskih knjigah uzporediti s Erjavčevimi. Al ga je taj posao i puno truda stajao, osobito zato, što onda u slovenskih knjigah nije bilo još ni traga kakvoj znanstvenoj slovenskoj terminologiji. Erjavcu je trebalo istom sabirati znanstveno nazivlje za svoje struke. On je svoju zadaću dobro shvatio, pak je nastojao, što se je više moglo, stvoriti pravu narodnu terminologiju, a gdje to nije bilo moguće, uložio je sav svoj trud, da bude bar sve prema duhu slovenskoga jezika.[1] Tim znanstvenim nazivljem puno je naš Franjo privriedio slovenskoj knjizi; nego opet nije mislio, da je tim već udovoljio svomu učiteljskomu zvanju, što je ono nekoliko mladićah izučio, već je on u sebi osjećao dužnost poučavati savkolik narod. Toga radi je nastojao one znanosti, kojimi se je bavio, priljubiti umnomu dohvatu slovenskoga puka i buditi u njem ljubav k prirodi i prirodoznanstvu. Mučan je posao osjeći, čim je Erjavec slovenskomu

---

[1] O tom pripovieda evo ovo Fr. Levec: „Gledao sam ga, kad je pisao god. 1872. svoj „Prirodopis živalstva“. Po tri dana, po sav tjedan znao je mozgati o kakvoj besjedi i razglabati ju na svaku ruku, da joj uhvati pravo slovensko lice. Pregledali smo obadva Cigalov, Vukov, Miklošićev rječnik; pa kad sve to nije pomoglo, došao je najposlie red na „ultima ratio“: pisao je za nju Levsteku u Ljubljanu ili Šuleku u Zagreb. Zato neima nijedan školski predmet tako izvrstnih učilah, nijedna znanost tako dotjerane slovenske terminologije, kao što je ima zoologija mineralogia i somatologia.“

narodu više koristio, da li svojimi znanstvenimi ili svojimi popularnimi djeli. Plod njegova nastojanja oko pučke prosvjete bijahu: „Domače in tuje živali v podobah“, koje djelo je družtvo sv. Mohora od g. 1868. do 1873. u 5 svezakah izdalo; zatim „Naše škodljive živali v podobi i besedi“, što je takodjer o trošku istoga družtva od god. 1880—1883. na sviet izašlo. Oba ova djela pisana su tako izvrstno, da bi si hrvatski puk zadužio, tko bi jih na naš jezik pretočio.

Erjavec nije bio, kao što su mnogi specijaliste, koji se zavuku kao spuž u svoju kućicu, pak nevide na ovom svietu ništa drugo do priedmete svoje specijalne znanosti — odtuda onda ona nesnosna suhoparnost njihovih djelah. Erjavec je motrio pomnjivo svukoliku prirodu, po imenu i čovjeka, osobito pako Slovenca, kojega je bio za čudo proučio. Zato je i znao svoje pero onako priljubiti njegovoj pameti, ćudi i potrebi, kao što to zasvjedočuju osobito njegove razprave „Mrav“ i „Rak“, koje bi i samomu Brehmu na čast služile. U slovenskoj književnosti neima tomu premca; čovjek nezna, čemu da se više divi, ljubkomu humoru ili piščevoj vanrednoj spretnosti, kojom onako jednostavno i razgovietno razlaže štiocu najuzvišenije prirodne probleme. Željeti bi trebalo, da i drugi pisci, kad razpravljaju o kakvom znanstvenom predmetu, razpravu svoju tako udese, kao što je znao udesiti Erjavec; onda bi nestalo tužbe, da su slovenski (a bome više putah i hrvatski) pisci dosadni, kad većemu obćinstvu razlažu kakav znanstveni priedmet. Popularizovanje znanosti glavna je zadaća današnje prosvjete.

Oko te zadaće radio je naš Franjo osobito uspješno; al je zavriedio odlično mjesto i u slovenskoj beletristici, pa kad se navode imena najboljih slovenskih novelistah,

treba svakako spomenuti i Erjavca. On nije bio doduše realista à la Zola; u njegovih pripoviedkah nećeš ništa frivolna naći: nu tim ćeš više naći zdrava nepokvarena humora, a njegove prekrasne slike i epizode, crpene iz potanka motrenja prirode, zadahle su njegovo pripoviedanje osobitom njekom milinom i ljepotom, koju ćeš zaludu tražiti u drugih slovenskih novelistah, makar se ovi drugčije odlikovali naprama Erjavcu.

Prvu svoju pripoviest pod naslovom „Veliki petek“ iznio je na sviet u „Novicah“ još prije 33 godine, naime 1857. Iza toga je mal ne svake godine, pored svojih znanstvenih djelah i razpravah, napisao i po koju pripoviedku. Ponajviše hvale stekle su dvie omladini i puku namienjene a od družtva sv. Mohora na sviet izdane, po imenu „Hudo brezdno“ i „Ni vse zlato, kar se sveti“; zatim „Huzarji na Polici“ itd. Ovdje mi još valja spomenuti njegove putopise, puue humora i bezazlene ironije. Nekoji od njih su pravi biser slovenske knjige. Slovenska matica je sve vrstnije Erjavčeve zabavne radnje izdala u 2 svezka upravo ljetos u svojoj „zabavnoj knjižnici“ pod naslovom „Erjavčevi izbrani spisi.“

Ovdje neima mjesta za potanko pretresivanje svih plodovah Erjavčeva pera; zadovoljit ću se obćom karakteristikom Erjavčeva umnoga rada, kako ju je nacrtalo vješto pero njegova druga Fr. Levca. „Erjavec nam je napisao odugačku povorku učenih prirodopisnih razpravah; sastavio množinu školskih knjigah; nabrao obilje jezikoslovna jaklena zrnja; njegove pripoviedke i novele uvrštene su medju najbolje, što jih imaju Slovenci; u humoreskah i putopisih nije ga do sada nijedan slovenski pisac dostigao, a kamo li prestigao; sa svojom knjigom „Domače in tuje živali“, u kojoj je

ženijalno i samotvorno prirodopis pučkomu umu priljubljen, podao je Slovencem pravu zlatnu knjigu. U obće može se kazati, da nije bilo u Sloveniji popularnijega pisca nego što je bio Erjavec. Njegov način pisanja ugadjao je jednako i svećenikom i svjetovnjakom; učenjak i učenik, seljaci i gospoda čitahu s istom nasladom njegova djela; duhovitoj gospodični u gospodskom salonu i priprostoj deklici u zadnjoj pogorskoj kolibi jednako idu u volju njegovi spisi. Erjavec je bio jedan od onih riedkih pisacah, koji umiju pisati za sav narod, a ne samo za pojedine njegove razrede. Na istoj školskoj djeci mogao si zapaziti, kako joj se razvedrilo lice od veselja, kad je dospjela u čitanci na kakov članak od Erjavca. A pamtiti treba, da u njegovih spisih neima nikakvih neslanih šalah, nikakvih frivolnih prizorah, dapače neima niti jedne besjede, koja bi sablažnjavala u moralnom pogledu. Njegovo pero je bilo čisto. Njegovi spisi su vjeran odsjev njegove plemenite duše."

Do sad sam govorio o razpravah i djelih, što jih je Erjavec spisao; al tim još nije izcrpena njegova književna djelatnost: on je bio vrlo marljiv dopisnik „Slovenskoga naroda" i „Soče"; on je sastavio prirodopisnu terminologiju za slovenski rječnik profesora Pleteršnika; išao je na ruku profesoru Čebularu, kad je pisao fiziku; pomagao je profesora Funtka kod njegova „Zlatoroga"; profesora Glovackoga kod njegove flore; Kramara, kad je pisao „Kmetijsko berilo", pak i mene, dok je još bio u Zagrebu, kod ustanovljivanja zoološke terminologije za moj „rječnik znanstvenoga nazivlja".

Povrh svega toga je Erjavec pripravljao za tisak još i „Malakologične razmere grofije isterske" i „Zoologične crtice s kvarnerskih otokov", napokon je posljednjih

*

godinah osobito pomnjivo proučavao sladkovodne ribe Slovenije. A koliko bi on toga jošte bio napisao, da mu je bilo sudjeno poživiti; nego smrt ga zateče u največem naponu.

Sada će svatko razumjeti, zašto su, ne samo svi slovenski rodoljubi, nego i svi prijatelji slovenskoga naroda tako tužno zakukali na glas, da je nemila smrt onako naprečac prekinula uspješni rad plemenita rodoljuba; jer i za slovensku knjigu valjaju rieči svetoga pisma: žetva je obilna, al radnikah malo i premalo. *B. Š.*

IV.

Dr. JOSIP PANČIĆ.

Prirodne znanosti su na slavenskom jugu štono rieč u povoju; a nije čudo, kad se može kazati, da su se tek prije jedno 40 godinah rodile. Jedan od onih riedkih našinacah, koji su oko toga nježnoga novorodjenčeta osobitom pomnjom nastojali, te ljubav prema njemu u hrvatsko-srbskom narodu svim žarom plemenita zanosa budili, bijaše dr. Josip Pančič, predsjednik kraljevske srbske akademije znanostih i umjetnostih. Ako je već ovo dovoljan razlog, da se tako zaslužnoga naučnjaka ovdje sjetimo: mi smo za to jošt i napose ovlašteni, jer je Pančić bio hrvatske gore list, a naše akademije član. Prosto mi dakle bilo u kratko nagoviestiti, koliko je privriedio i znanosti i narodu svomu.

Josip, ili kako se je u Srbiji zvao, Josif Pančić rodio se je 17. travnja 1814. u Bribiru, pravo govoreć u selu Ugrinu, spadajućem na župu bribirsku. Otac Pavao bio je siromašni seljak, koji nebi bio mogao školati djece;

srećom je imao brata Grgura, župnika i arcidjakona u Gospiću, čovjeka plemenita srca, koji oba njegova sina, Matu i Josipa, od malenih noguh kod sebe odhranjivao i u školu pošiljao.[1] Buduć da se je ondje sve njemački učilo, pripravljaše jih sam za gimnazij, gdje se je opet sve latinski predavalo. Mate otidje poslije u svećenike i umre kao župnik u Pazarištu. Osim ove dvojice sinovah imao je Pavao jošt i dvie kćeri, od kojih jedna, Jela, kao udova starica od 78 godinah jošt i sada živi u Bribiru i dobro se spominje svoga brata Josipa od svoga djetinjstva; nu poslije ga je slabo vidjala, a pokle je bio dospio u Srbiju, kao da je zaboravio na svoj rod, te mu u Bribiru nebijaše traga ni glasa. I kuća, u kojoj se je rodio, propala je, te se od nje dan danas vide samo podrtine. Nego Pančićah ima i sada dosta u Bribiru i oko njega, ponajviše seljakah.[2]

Kao što je spomenuto, otišao je naš Josip iz Gospića u gimnazij, i to na Rieku, kamo je god. 1824. prispio i u prvi razred primljen bio. Gimnazij riečki imao je onda 6 razredah; dokazom gimnazijskih zapisnikah izučio je Pančić svih 6 razredah na Rieci i to s dobrim uspjehom, jer je bio izmedju jedno 30 učenikah uviek četvrti ili peti.[3] Na Rieci je naučio onda i talijanski,

---

[1] Kako je taj stric svoga sinovca Josipa ljubio, toga se je ovaj za života svoga zahvalno sjećao: u 8. godini svoje dobe bio je težko obolio, da se je mislilo, neće preboljeti, te je dobri stric tri dana nad njim plakao. Zato je i Josip svoga strica kao svetca do smrti štovao.

[2] Podatke o porodici Pančićah dobio sam od g. akademika Brusine, koji jih je na licu mjesta nabavio, jer se je spremao, da će pisati nekrolog Pančićev, al nije dospio.

[3] G. Krsnik, ravnatelj riečkoga gimnazija, bio je tako ljubezan i potražio ove podatke u gimnazijskih spisih.

a znanje toga jezika dobro mu je poslije došlo, već i zato, jer mu je olakotilo učenje francezkoga jezika.

Svršiv ovako gimnazijske nauke pošao je naš Pančić u Zagreb, kamo je godine 1830. stigao. Tu je onda bila „regia academia scientiarium“, sastojeća se iz dva odjela, mudroslovnoga i pravoslovnoga. P. je slušao predavanja onoga prvoga i boravio je toga radi 2 god. u Zagrebu; nu čini se, da nije s nikim baš osobito prijateljevao, niti je sve do novije dobe s ikim dopisivao, a nit u Zagreb dolazio.[1] Nije čudo; Zagreb je onda čamio u duševnome mraku; stoprv tri godine poslje Pančićeva odlazka puče i Hrvatskoj zora duševnoga prieporoda.

Akoprem su na toj zagrebačkoj akademiji prirodni nauci za onda dosta slabo zastupani bili;[2] opet mu je, osobito prirodopis, tako bio omilio, da je nakanio sasvime mu se posvetiti. Al kako da izvede svoju odluku? Posebnih prirodnjakah nije onda kod nas bilo (osim biljara kanonika Hosta): tko se je želio prirodi posvetiti, a nije bio bogataš, morao je učiti ljekarstvo, da uz ljekarsku praksu pripadom iztražuje prirodu. Tako uradi i P. Buduć da je do sada sve nauke učio u la-

---

[1] Zagrebačka akademija izdavala je svake godine „Classificatio auditorum juris et philosophiae“, u kojoj je bio podpun imenik svih slušalacah. Želeć doznati, koje godine je Pančić u Zagrebu boravio, potražio sam te klasifikacije u našoj sveučilišnoj knjižnici i u razredbi za godine 183¹/₂ zbilja našao Josipa Panchicha medju slušaoci mudroslovja II. godine (klasifikacije za g. 183⁰/₁ neima), i to iz nauka vjere (katol.) medju odličnici, a iz ostalih u prvom razredu. Nekoji od njegovih ondašnjih drugovah žive jošt i danas u Zagrebu, kao što n. pr. odvjetnik Ostoić, kanonik Tallian.

[2] Gl. moju razpravu: „Naš napredak u prirodnih znanostih za minulih 50 godinah (Rad XCVI.).

tinskom jeziku, otidje u Peštu, gdje se je onda na sveučilištu takodjer sve latinski predavalo. Ovdje je ostao do god. 1842., kadno steče doktorsku lovoriku. S inauguralnom razpravom o razkladu bilja (taxionomia botanica), stupi P. na književno polje, na kojem je onda preko 40 godinah tako uspješno radio.

Njeko vrieme je onda još ostao u Budimu proučavajuć floru budim-peštanske okoline; al do skora prihvati ponudu, ter otidje u Banat, da uči djecu u Ruksbergu (gdje je bio Hoffmannov rudnik), pak uz to se je opet bavio botanikom, što mu je poslije dobro došlo, kao što ćemo malo niže vidjeti.

Peštansko sveučilište bilo je tada slabo uredjeno, a osobito su bile ondje slabo zastupane prirodne znanosti. To je osjetio i naš Pančić, zato vjeran svojoj prvobitnoj nakani, da se posveti prirodoznanstvu, nakani otići u Beč, gdje je tada učio glasoviti botanik dr. Endlicher. Toga radi zaputi k svomu stricu Grguru u Gospić, da zamoli dalnju podporu i uzput posjeti svoga brata Matu.

Da nije u Beču vrieme u zalud tratio, to je svojimi potonjimi djeli dokazao. Prirodopis, po imenu pako botaniku, izučio je temeljito: al što sada? — Srećom svojom poznao se je bio u Beču s Vukom Karadžićem, koji ga naputi, neka otidje u Srbiju, i preporuči ga u osobitom pismu svomu prijatelju dru. Jovanu Stejiću, ondašnjemu načelniku zdravstva u Biogradu. S tim pismom krene god. 1846. P. u Srbiju i podnese molbenicu za okružnoga liečnika. P. čeka te čeka; al zaludu, brašnenica njegova ide sve na manje, a odgovora na molbenicu neima, nekmoli službe. Svatko će se domišljati, kako se je naš Pančić zabrinuo, neznajući kud kamo. Srećom je za njega doznao knežev predstavnik i po-

pečitelj inostranih djelah Avram Petronievič, koji je imao staklaru u okrugu jagodinskom, a u radnike te njegove tvornice udari njekakva pošast. On zamoli Pančića, da otidje onamo, dok nedobije službe, nebi li zlu na put stao. P. se odazva pozivu, pak mu zbilja za rukom podje, pošlicu zavarčiti, ter udesiti tako stvari, da su radnici po sada zdraviji bili. Tako se je i ovdje potvrdila ona naša: „nemože jednomu da svane, dokle se drugomu nesmrkne.“ Tu ga zateče god. 1847. mjeseca siečnja dekret, kojim bi postavljen za liečnika u okrugu jagodinskom; al već na izmaku iste godine premješten bi u Kragujevac za okružnoga liečnika. Od sada je P. svom dušom prionuo za Srbiju, te je novoj svojoj domovini preko 40 godinah, to jest do svoje smrti sve svoje sile posvećivao.

I do sada bio se je P. bavio biljarstvom (koja znanost mu je bila osobito omiljela), te je marljivo izpitivao floru svoga okružja; al prava njegova srbska književna djelatnost počimlje god. 1853., kadno je bio postavljen za profesora na beogradskom liceju (iz kojega se je razvila „velika škola“). Pomenute godine otvoren je u tom liceju jestastveno-tehnički odjel, a Pančiću bi povjerena obuka u prirodopisu, zemljoslovju i ratarstvu (agronomiji). Silan ga je tu posao zatekao; jer nije bilo primjerenih školskih knjigah, već jih je trebalo koje sastavljati, koje prevoditi. A to je bio za onda vrlo mučan trud, buduć da se je potrebito nazivlje istom počelo sabirati i ustanovljivati. Vuk Marinković bio je, istina, već godine 1851. na sviet izdao „Jestestvenu povestnicu“ (prema njemačkomu „Naturgeschichte“) t. j. prirodopis; al ta knjiga nije bila prema napredku te znanosti. Već odavde razabiramo, da je P. imao osobito prve godine pune šake posla sa školskimi knjigami; a

taj je posao bio po njega tim mučniji, što je u školah sve na tudjem jeziku bio učio, tako da je jedva i čuo koju rieč u materinskom jeziku, a sad mu trebaše u njem pisati znanstvene knjige. Nije čudo dakle, što se prvih godinah učiteljevanja na književnom polju nije pojavio.

U tome mu je smetala i sdušnost, kojom je svoje učiteljske dužnosti vršio. Evo što o tom piše „prosvetni glasnik" (službeni list kr. srbskoga ministarstva za prosvetu i crkvene poslove 1888. str. III): „Pančić nije svoje djake učio samo u učionici. Sam neumoran putnik, koji je Srbiju obišao uzduž i unakrst mnogo puta, on se starao, da kolikogod više može i svoje djake svuda sobom povede, da im pokaže, gdje koja biljka raste, u kojoj reci i rečici koja riba živi, gde se vidjaju najredje tice, gde je kakvo stenje i kamenje; da ih vodi po ravnicama, da se s njima penje na veća i najveća brda; da s njima prodje kroz šume, gajeve i dubrave, da se s njima spušta u pećine, da im pokaže bare i jezera. Došavši u licej god. 1853., on već godine 1856. izradjuje kod vlade, da o državnom trošku može voditi svoje učenike po Srbiji. Njega sama ne zateče ni jedan školski odmor u Beogradu. Na Kopaoniku je bio 16 puta, a poslednji put, 1886. godine, reče: „Mislio sam potpuno proučiti Kopaonik, pa eto, ne stigoh: na vama, braćo, ostaje, da dovršite, što ja započeh."[1] Doista krasna

---

[1] Da ova hvala nije prevršena, potvrdjuju rieči njegova njegdašnjega učenika dra. Vladana Gjorgjevića, što jih je izustio u sabornoj crkvi na opielu: „U ono doba, kada je najviša srbska škola, lyceum, poklanjala gotovo izključivo svoju pažnju obrazovanju pravnika, ti si, učitelju dragi, prvi počeo da nas učiš sricati i čitati u veličanstvenoj knjizi prirode, ti si nas vodio po ovoj lepoj zemlji srpskoj, da nam pokažeš svaki grad i svako selo, svaku reku i

učitelja, koji je zavriedio, da se u njega ugledaju i njegovi mladji drugovi!

Prvi književni plod Pančićevih putovanjah izadje na vidik god. 1856., naime popis srbskoga samonika očita cvieta (Verzeichniss der in Serbien wild wachsenden Phanerogamen). Gdje je doznao, dodao je i srbsko ime, druga narodna imena izvadio je iz Vukova rječnika.

Po sada je gotovo svake godine iztekla iz Pančićeva pera po koja razprava, dragocjen prilog za naučnu blagajnicu, a podjedno prilog boljemu poznavanju Srbije. Tako je godine 1858. puno boravio u srednjoj Srbiji, gdje ima mnogo serpentinah, pak eto već sliedećega ljeta izadje na svjetlo popis bilja na serpentinskih stienah srednje Srbije rastućega.

Godine 1860. zašao je u sjevero-iztočni Banat, a plod toga putovanja bijaše razprava o ondašnjih zanimljivih mahovih (Moosflora).

---

svaku planinu, da nam pokažeš sve bogatstvo srpske flore i faune i sve rudno blago Srbije. Pošto si nas poznao sa utrobom srpske zemlje u dnu njenih rudnika i veličanstvenih pešterah, pošto si nas poznao sa svakim cvetom i svakim kamičkom na njoj, izveo si nas na vrh Rtnja i Kopaonika, da sa tih veličanstvenih visovah pogledamo na celinu svega toga, što si nam pre u detalju pokazao. I tada su naša mlada srca prvi put osetila, kakva je slast ljubiti svoju otačbinu, jer se samo ono ljubiti može, što se dobro zna. Ali ti se nisi ograničio na to, da nas naučiš ljubiti svoju užu otačbinu: ti si nas vodio i na Gramadu, da nam otuda pokažeš bela kubeta niške crkve, koja nam onda beše vrlo daleko; sa suvog Rudišta na Kopaoniku pokazao si nam, da naša otačbina nije samo tadašnja kneževina Srbija, da se ona prostire i preko Durmitora i Lovćena do pitomog primorja na Sinjem moru, i preko Šar-planine i preko Vitoša. Učio si nas, da ljubimo i našu veliku srpsku otačbinu.“

Putujuć po Srbiji i sabirajuć bilje naišao je na mnogu biljku, koja nije bila opisana u nijednom botaničkom djelu. Kako je bio sdušan učenjak, nije takve biljke naprosto bacio kao tobožnji „lusus naturae", a niti jih je lakoumno za nove vrsti proglasio, već je svoje bilježke saobćio čuvenomu onda biljaru Robertu Visianiu, dalmatinskomu zemljaku (Šibenčaninu), a profesoru botanike u Padovi. Plod te znanstvene zadruge bijahu tri svezka, u kojih je opisano i naslikano riedko ili sasvim nepoznato u Srbiji rastuće bilje (u svakom svezku po desetak [decas] bilja). I. je svezak ugledao svjetlo godine 1862., II. 1866., III. 1870. Prema predgovoru nije tim bilo djelo završeno, već se je namjeravalo i više toga štampati, a djelo kratkim opisom Srbije završiti; neznam, o čem je taj posao zapeo, te nije više od 3 svezka žalibože izašlo,[1] i tako je djelo ostalo krnjavo.

Akoprem je P. najvolio botaniku, te je svagdje što se može marljivije iztraživao Cvjetanu; zato ipak nije napustio i ostale struke prirodnoga bogatstva, već je sve bodrim okom motrio, štogod mu se je nadalo. I upravo tim se P. vrlo odlikuje, što nije ostao jednostran izpitivalac prirode, koji u njezina otajstva nikada nemože onako proniknuti, kao što čovjek, kojega svakolika priroda jednako zanima.

---

[1] Evo riečih predgovora: „Decadum agmen claudet catalogus plantarum Serbiae et brevis expositio topographica regionis hujus, praesertim respectu habito ad ejusdem vegetationis indolem, distributionem ac differentias cum floris conterminis, ut clarius pateat, in quo flora serbica cum illis conveniat, in quo discrepet, ut peculiaris ejusdem typus notaeque ipsi propriae protinus eruantur."

Kako se odavde razabira. velika je šteta po znanost, što djelo nije sasvim izradjeno.

Putujuć uz rieke srbske opazi, kako su neobično bogate razne vrsti ribom: nepočasiv časa stane i njih izpitivati, kùpiti, opisivati, razredjivati, te god. 1860. izadje na vidik njegova monografija: „Ribe u Srbiji“ (Pisces Serbiae). Ova je radnja vrlo znamenita i zanimljiva; nije to samo kakav suhoparan opis srbskih ribah, nego prostrana razprava, koja ribe sa svake strane smatra. Ona razlaže korist i raznovrstnu porabu ribe, uči ju razpoznavati, razredjivati i hvatati, pak da se sve što bolje razumieva, tumači riboslovno nazivlje i dodaje ime ne samo latinsko-njemačko, nego i rusko, poljsko, češko i srbsko (ako je zanj doznao). Pisac je svoju razpravu osnovao na djelu Heckela i Knera (Die Süsswasserfische der österr. Monarchie), al napose označuje ribe, koje su u Srbiji do sada nadjene. — Samo se kaže, da to djelo nije podpuno, savršeno; jer ako je mučno pokupiti sve bilje jedne okolice, te se tomu hoće puno vremena i truda: još je mučniji posao sabiranje ribah, koje se u vodi kriju. Zato kaže i sam pisac: „nadam se, da će mladji iztraživaoci pomoću ovdje predloženog načina moći naše ribe i bolje proučiti, te dopuniti one praznine, koje sam ja jedan morao ostaviti, ter izpraviti, gde sam nehotice pogrešio (str. 502).“

Kako je Pančiću nova domovina k srcu bila prirasla, i kako je na svaku ruku o njezinu boljku nastojao, to pokaza svojimi razpravami o živom piesku i o šafranu, koje su bile godine 1863. i 1865. na svjetlo izdane.

Putujuć Podunavljem naidje P. na velike pješčare, zastrte pustim sitnim pieskom, koji, budući postao od bjelutka (quarz), bieli se iz daleka kao kakvo bielo more, mirno na tišini; al kad vjetar dune, uzvitla se piesak, te misliš, more se talasa. Zato ga je narod vrlo

poetički prozvao „živim pieskom“, (Niemci misle od prilike isto govoreć: „Flugsand“). Samo se kaže, da je takva pješčara pukla pustoš, na kojoj ništa neraste. Gdješto je taj piesak primjesom gline ili s drugih razlogah (na pr. blizu kakve šume, ograde itd.) ponješto na površju utvrdjen, i osobitom vegetacijom pokriven; al za sušne godine zna i njega vjetar razkinuti i razmrviti, ter onda od njega za malo vremena čitave humove nagomila, da ih za čas na obližnja rodna polja raznese. To i jeste najveće zlo, što se ovako te neplodne pješčare svejednako dalje šire, pa baš i plodna polja u pustoš pretvaraju, zastrvši je neplodnim pieskom. Isto se je zapazilo i na pješčarah ugarskih, po imenu banatskih, koje su samo Dunavom od srbskih razstavljene. Srbski živi pjeskovi zapremaju do 4600 hektarah.

Koliko je svieta onuda prošlo, svatko je vidio i požalio onu pustoš, pak išao dalje; dok nedodje i P. Al ovaj nesleže takodjer ramenima, nego stade iztraživati uzrok zlu i mozgati, kako bi mu se doskočilo. Rezultat toga razmišljanja nalazimo u pomenutoj razpravi „živi pesak u Srbiji.“ U njoj se opisuje potanko postanak živoga pieska, bilje koje na njem gdješto raste i način, kako bi se mogle sve te pješčare malo po malo vegetacijom zastrti i tako narodu korist davati.

S istoga razloga napisao je Pančić i svoju razpravu o šafranu. Još dok je bio u Beču, opazio je za botaničkih ekskurzijah, kako su u okolini (po imenu kod Klosterneuburga, St. Pöltena itd.), čitave poljane šafranom zasadjene, a propitujuć zašto ga sviet sadi, doznao je, da zato, jer jedan put bolje plaća trud nego ikoje drugo žito. To je Pančić dobro upetio, pak došav u Srbiju i videć, kako je ondje skup šafran (lot po 2 for.) i kako ima po Srbiji dosta shodnih mjestah za

njegovu kulturu evo ga, gdje piše prostranu razpravu o šafranu, u kojoj ga potanko opisuje, ime mu tumači (arapska rieč zaafran), uporabu razlaže i u gajenje upućuje. Al Pančić je upetio, da „verba volant, exempla trahunt": toga radi je nabavio šafranova sjemena, pa je godine i godine na svom vrtu u Biogradu šafran sadio, da drugim u tom poslu prednjači, nebi li se u njega ugledali.

Uz ove obće koristne podhvate nije Pančić zanemario svojih učiteljskih dužnostih; nemislim *propisanu* dužnost neposredne obuke, kojom se toliki njegovi drugovi zadovoljuju: nego dužnost posrednu, dužnost duševnosti, naime, briga za napredak učenikah izvan školskih satih. Uprav u tom pogledu bio je Pančić svim za izgled, videć, da njegovi učenici neimaju potrebitih za pravi napredak knjigah, pretoči godine 1866. Zoologiju Milne-Edwardsa; sliedeće godine Mineralogiju po Neumanu, a napokon i Schleidenovu botaniku. Za nauk o ratarstvu, što ga je 15 godinah u velikoj školi predavao, nije dospio da ga štampa, već ga je ostavio u rukopisu.

Ovo priredjivanje školskih knjigah bijaše osobito zato mučno, što je trebalo za svaku knjigu ustanovljivati znanstveno nazivlje, a to nije bome lak posao za prirodopisca, jer njemu treba tušta i tama riečih, za koje svakdanji govor nezna. U botanici prihvatio je Pančić ponajviše terminologiju, koju sam ja bio u svom „Biljarstvu" još godine 1856. predložio; al ne sasvim, nego je koješta promienio, nešto na bolje, a nešto bome i na gore. Tako n. pr. ja sam prozvao *corymbus* vršika, P. bolje, gronja; ja *pappus* kunadra P. bolje pernica, a kunadra mu je posve pravo *flocceus*. Ja *vagina* tok P. bolje rukavac, ja sjemenka *(Samenkorn)*, P. krače a dobro *sjemka* (semka), ja sešarnjaci *coniferae)* P. bolje četinari itd.

Al svega, što je Pančić u mom nazivlju promienio, nemogu odobriti. Tako na pr. njemu je *corolla (Blumenkrone)* krunica. Al ovo je puki prievod latinskoga, pak ova rieč neoznačuje dovoljno ono, što biljar razumieva po *corolla;* k tomu krunica znači u Hrvatah i čislo. Zato sam ja prihvatio *vjenčić* (prema ruskomu вѣнчикъ), a poslije sam našao, da je i stari Jambrešić bio onako prozvao tu stvar (venčec) i noviji Stulić (vjenčac). — *Calyx (Blumenkelch)* je Pančiću čaša; al to je upravo smiešno, kad čovjek gleda maljušni *calyx* na pr. od ljubičice, kaline itd. Zato sam usvojio rusku *čaška.* — *Bulbus* (Zwiebel) je Pančiću čeno, al to je u istinu *bulbillus* to jest jedan diel luka na pr. češnjaka (bieloga luka). Ja sam prozvao *bulbus* lukovicom; a lukovica od češnjaka sastavljena je od više *čenah* ili *česanah.* — *Tuber (Knollen)* zove Pančić krtola; al to je tudjinka *(Kartoffel)* i znači u Crnoj gori korun (krumpir); ja sam se poslužio praslavenskom rieči *gomolj* (gl. Stulića i akad. rječnik). — Ja sam prozvao *umbella* narodnom rieči štita, a Pančić ambrel; meni je *species* = vrst, a Pančiću fela itd. Rieči cvieće i cviet nerazlikuje pravo Pančić; on n. pr. piše cvieće kupusa, a cviet mu je *flosculus.* Narodu je cvieće ono što Niemci kažu *Blumen (flores);* cviet je *Blüte (flos)*, a cvietak je *ein Blütchen* (*flosculus*). Još bi se toga dalo puno navesti iz terminologije botaničke i zoološke, što nevalja; al tomu ovdje neima mjesta. Ono malo sam pako zato spomenuo, da mi se ne prigovara, kao da sam udario u talambas puke Pančićeve hvale, te nevidim, da je i on kadšto posrnuo.

Što sam do sada naveo od Pančićevih biljarskih spisah, sve je to bilo, rek bi, samo priprema za njegove

dvie najznamenitije radnje, mislim floru okoline beogradske i floru Srbije. „Flora u okolini beogradskoj“ ugledala je prvi put svjetlo godine 1865. Djelo je svake hvale vriedno, prava uputa za početnike-biljare. Da jim se spoznavanje bilja olakoti, ima u pristupu naputak, kako da se tom knjigom služe. Za tim sliedi kratak opis svih dielovah biljke, koje treba dobro da upeti, tko hoće uspješno knjigu da upotrebi. Iza toga čita se tako zvani biljarski ključ, pak onda opis pojedinih rodovah i vrstih. Za laglju uporabu dodan je terminologijski rječnik, srbska imena opisana bilja i kazalo. Kako se odavle razabira, knjiga je udešena za praktičnu porabu i da je svoju svrhu postigla, dokaz je očiti razprodaja knjige: toliko se je razpačalo, da je lani peti put preštampana. Doista će to biti jedina srbsko-hrvatska znanstvena knjiga, koju je tako sjajan uspjeh zapao! — Hrvatska knjiga neima do sada žalibože slična djela; neimamo opisa Cvjetane zagrebačke, koja je raznovrstnim biljem vrlo bogata, buduć da tu ima svake ruke zemljišta: gore, šume, ravnice, poriečja, a donjekle i močvare. Pak uprav ovakve lokalne flore najbolje su sredstvo za spoznavanje bilja; jer kao što će se putnik lakše iznaći u kakvom gaju nego u velikoj šumi, isto tako će i početnik-biljar prije razpoznati kakvu biljku rastuću, recimo, oko Zagreba, u zagrebačkoj flori, nego da ju mora izpitivati pomoću obćega biljarstva. Uzgred ću spomenuti, da Pančić ove rieči nikada neupotrebljava, nego sve samo *botanika* i *botaničar;* akoprem imamo posve narodnu rieč „biljarica“ t. j. žena, koja poznaje i bere bilje *(Pflanzenkennerin)*.[1]

---

[1] U mene je biljarica majka,
Svakomu me naučila bilju. *Nar. pjesma.*

Ta je rieč izvedena očevidno od rieči „biljar", a ova od „bilje", kao što je postalo *gospodarica* od *gospodar*, a ovo i *gospodariti, gospodarstvo* od *gospod.*[1]

Najznamenitije Pančićevo djelo je njegova „flora kneževine Srbije" (flora principatus Serbiae), koja je godine 1874. svjetlo ugledala. Kao što Pančić u pristupu sam kazuje, radio je na tom djelu punih 28 godinah, a to će mu svatko povjerovati, tko je ikad pokušao kupiti i sušiti bilje, on bo zna, kako je to spor i mučan posao. Pančić nabraja potanko svoja putovanja po Srbiji za toga razdoblja, da se vidi, što je sasvim u tom pogledu proučeno, a što još nije.[2] Akoprem je svake godine i po dva tri puta u koju srbsku okolicu zaputio, ipak si nije ubio u glavu, da je sve pretražio, nego, kao što je bio čedan i pravi naprednjak, piše: „da sam na izradu ovoga djela i većeg truda i dužeg vremena obratio, nebih mogao da se nadam, da će biti savršeno, a to s toga, što ima još mnogo krajeva u Srbiji, koje nisam mogao svestrano i u svako godišnje doba da obidjem, i što nauka o podeli (razredbi) i karakterisanju bilja neprestance napred koraca. Već za kratko vreme štampanja ove flore morao sam da se uverim, da je prema najnovijim doznavanjima mnogo šta u knjizi nedovoljno obilježene, gdekoje sa svoga mesta skrenuto, po nešto izostavljeno — da knjiga potrebuje svakojakih izpravaka i dopunâ."

[1] Rieči *bilje, biljka* dolaze od koriena *bil ž.* (crkv. slav. былъ, ruski былъ, češ. polj. bylina).

[2] On piše naročito: „Da bi potonji radenici na polju domaće flore mogli da znaju, koji su krajevi naše zemlje bolje, koji slabije izpitani, te da bi mogli delo da ispravljaju i dopunjavaju, mislio sam, da će biti od koristi, ako ovde potanko naznačim sva mesta, kroz koja sam u mnogobrojnim putovima svojim i u koje vreme prošao.

Flora Srbije bijaše sve do Pančića znanstven parlog. Istina, da je već prije njega Frivaldsky (u „Magyar tudós társaság évkönyvei 1834., i u „Flori“ Regensburg 1835. i 1836.), zatim Grisebach (u svom izvrstnom djelu Spicilegium florae Rumenicae et Bithynicae“, 1844), napokon Ami Boué (u svom djelu „La Turquie d' Europe“ 1845.) koje šta uzgred napomenuo i gdje koje znamenitije biljke poimence naveo; al sve je to ništa prema Pančićevu trudu i poslu.[1] Pančić je ono, što su njegovi predteče zapisali, upotrebio doduše, al vrlo oprezno. jer samo to uvrsti u svoje djelo, što je *sâm* našao, a one je biljke izostavio, koje je Grisebach s Bouéom kao u Srbiji vidjene naveo, jer ih na navedenih mjestih, koja je mnogokrat obišao, nikako nije sâm našao. Kao što se vidi, P. je vrlo sdušno postupao; sve su biljke od njega kano očevidca potanko opisane i svakoj postojbina zabilježena; nego čudnovato, dok je opis biljke samo srbskim jezikom sastavljen, ime biljke, dakle glavna stvar, dodato je latinsko, a srbsko je samo onako uzgred napomenuto ili baš izostavljeno, ako zanj nije sam P. čuo, ili ako ga neima u Karadzićevu rječniku. Tako se dogodi, da su mnoge biljke ostale bez srbskoga imena, i to i takve, za koje imamo čisto narodno ime na pr. *Thlaspi Bursa pastoris*, za koje sam ja sabrao do 30 imenah (gl. moj Jugoslavenski imenik bilja). Gdjegdje su pako imena srpska na nepravu mjestu; na pr. *Achillea Millefolium* poznata je pod imenom *jezičac, kunica* i t. d. (gl. moje pomenuto djelo); a *sporiš* (kako ju P. zove) to je u istinu *Verbena officinalis*, kojoj P. i nespominje narodnoga imena.[2]

---

[1] Njegovo djelo zaprema 830 stranah u osmini.

[2] Možda je tomu uzrok ono, što pripovieda u svojih

Kad P. nebi ništa bio napisao nego ovu Cvjetanu Srbije[1] — prosto bi mu bilo počinuti na svojih lovorih; ali on je toga kud i kamo još puno nakitio. Za istu svoju floru sabrao je još dva dodatka; jer nije prestao nikada iztraživati srbsko bilje. A ni tim se nije udovoljio, nego je pošao dva puta u Crnu goru, a dva puta u Bugarsku, da vidi, koliko se ondašnja Cvjetana sa srbskom sudara i u čem se od nje razlikuje. Svaki ovakov put postao je vrelom posebne razprave. Osim toga je napisao 2 razprave o srbskih šumah. Osobito mu je bilo drago, što mu je pošlo za rukom pronaći novu jednu vrst crnogorice ili (kao što P. sgodno kaže) četinara (Conifera), koju prozva *omorikom*. Ovo njegovo mezimče tako mu je omiljelo da si je još za života pripravio od nje daske s naputkom, da mu od njih sagrade mrtvački sanduk.

Godine 1877. dogodi se nješto vanredno, što je Pančiću sgodu pružilo, da se i na drugom polju izkaže. U jesen pomenute godine pročulo se je u Biogradu, da je negdje oko Banje vulkanska sila zemlju provalila; al mnogi su se odmah dosjetili, da će to biti *vrelo kamenje,* za koje srbski narod iz predanja zna, da po kadšto s neba na zemlju pada. — Uredovna izviešća, koja su malo za tim vladi stigla, potvrdiše ovo pošljednje mišljenje, a četiri kamena u Biograd poslata pokazaše već iza površnoga promatranja, da je to odista meteorsko kamenje, koje je 1. listopada g. 1877. kod

---

„Srbskih ribah“, kako se je namjerio bio na sveznalice, koji su ga dovodili u zabunu nadievajuć sad različitim ribam isto ime, sad jednoj te istoj ribi različita imena.

[1] Mi se žalibože nemožemo jošte takvim djelom pohvaliti; hrvatsko i dalmatinsko bilje je za sada samo latinski opisano.

Banje iza jake pucnjave palo, a vriedno bi bilo, sav dogodjaj na licu mjesta iztražiti. Toga radi budu na predlog velike škole poslana onamo tri profesora, na čelu jim P., koji je preuzeo i pisanje izvještaja, te proučivši i dogodjaj i svu literaturu o meteoritih[1] napisa o tom vrlo zanimljivu i temeljitu razpravu. Na kraju razprave nabrojeni su svi meteoriti, koji se pohranjuju u biogradskom muzeju. Nego ako je Pančićev put u Banju urodio po srbsku knjigu dobrim rodom, po njega samoga bio je taj put zlokoban; jer vraćajuć se po noći, a po ružnu vremenu (samo da nezakasni na predavanje u velikoj školi), obolio je, a od te se bolesti nije više oporavio. — Šteta, što P. nije doživio 1. prosinca ove godine, kadno je negdje oko Čačka u Srbiji opet palo „vrelo kamenje"; da P. živi, tu bi bilo za njega jamačno velike naslade, a za znanost još veće privrede.

Kao što sam već spomenuo, P. je najvolio nastojati oko biljarstva; nego budući učiteljem svega kolikoga prirodopisa, nagonilo ga je čuvstvo učiteljske dužnosti, da prione i uz ostale struke jestastvenice (kako on zvaše prirodopis), imenito pako uz iztraživanje životinjstva. Već sam gori kazao, kako je bio srbske ribe pomnjivo opisao; isto tako marljivo je pokupio, razredio i opisao

[1] Za čudo mi je, što nije spomenuo i vrstnu razpravu akademika Torbara (štampanu u Radu knj. VIII.). Isto tako nabrajajuć u pristupu svoje flore Srbije flore drugih zemaljah mukom je mimoišao „flora croatica". Neznam, je li to slučaj, ili je P. zazirao od knjige hrvatske. Ja bar se nisam namjerio u njegovih djelih na kakav naročit citat iz hrvatske knjige, dapače i ondje, gdje je što iz nje upotrebio, zašutio je ime pisca (osim Visiania, koji je bio rodom iz Dalmacije, a pisao je sve latinski i talijanski).

„ptice Srbije“;[1] sedam godinah iza toga iznio je na vidjelo razpravu „Sisari i vodozemci u Srbiji“; a „Gradjom za faunu kneževine Srbije“ zaokružio je razdio kičmenjakah. Napokon je godine 1883. opisao u posebnoj razpravi „Ortoptere u Srbiji“, a svoje zooložke radnje završio je razpravicom „Prepotopni čovek“.

Rekao bi, da je sve ovo, što sam do sada naveo, dovoljan dokaz Pančićeve sdušnosti kano učitelja. Al P. se nije svim tim zadovoljio. Izkustvo učiteljsko ga je uputilo, da obuka u prirodnih znanostih nenapreduje kako bi valjalo niti uz najvrstniji opis, već se hoće, da se očima gledaju one stvari, o kojih se govori. Toga radi bijaše Pančiću živa briga, da zasnuje prirodoslovni kabinet za veliku školu biogradsku. I to mu je iza puno truda pošlo za rukom. „Taj je kabinet osveštani hram, u kojem je ovaj učeni sveštenik svoju službu nauci služio. To je najveća dragocenost velike škole, jer je stečena najvećim trudom i najdužim naprezanjem Pančićevim. To je ponos srbskoj nauci, jer svi strani stručnjaci, koji su ga videli, nemogu a da se nedive bogatoj sadržini njegovoj. Botaničku zbirku sakupio je P. u mnogobrojnim ekskurzijama svojim po Srbiji. Da sve to prouči, odredi i uredi, proveo je ceo život svoj. — On je položio i prve temelje za osnovanje kabineta zoološkog, mineraloškog i geološkog. U zoološkom kabinetu gotovo sve, što spada u srpsku faunu, sakupljeno je rukom Pančićevom. A njegovim mudrim savetima ima se zahvaliti, što se mineraloški i geološki kabineti razvijaju u pravcu, da jednoga dana postanu sastavni deo velikoga srpskoga muzeja.[2]

[1] Ovu je radnju ocienio i popunio akademik Brusina u svojoj razpravi o hrvatskih pticah.

[2] Rieči su profesora J. M. Žujovića u pogrebnoj besedi.

Al ni tu se P. nije zaustavio, već je pošao još dalje i stvorio biljarište (botaničku bašću), kojega mi žalibože još neimamo. Koliko ga je taj zavod muke i truda stajao, pripovieda sam P. u posebnoj raspravi „Botanička bašta u Beogradu". Čim je nastupio svoju službu, počeo je vladi dokazivati potrebu takvoga zavoda i to mu je napokon i za rukom pošlo. Do skora bude odmjeren i prostor za biljarište; nu svakojake su smetnje tome na put stajale, te se mnogo godinah nije ništa moglo da preduzme oko podizanja botaničke bašte. (Tout comme chez nous). Napokon bude godine 1874. uvršteno u proračun zemaljski 1000 talirah za podizanje toga vrtla i 400 tal. za njegova vrtlara, uprava pako toga zavoda povjerena bude Pančiću, koji se odmah s proljeća posla primi.

„Botanička bašta — piše P. — ima prema zahtevima današnjeg vremena dve zadaće da izvrši: s jedne strane da na malom prostoru sastavi floru one zemlje, čija se omladina ima tu botanici da uči, a s druge strane da pribere sve one eksotne biljke, koje su potrebne, da u bašti bude u glavnome predstavljena vegetacija celoga svieta. — A glavna celj, radi koje se botaničke bašte podižu, ta je, da se u njima ima svagda gotovo, što je potrebno za očiglednu nastavu u botanici u kojoj višoj školi, u kojoj se ta nauka u većoj obširnosti predaje." — Ovako je P. shvaćao biljarište. Svatko će odatle razabrati, da je to golem posao; jer nije bome šala sabrati i odgojiti bilje jedne zemlje, a kamo li glavne biljke cieloga svieta. Tomu se hoće neumorna rada, gvozdene uztrajnosti, znanstvene vještine. Svega toga bilo je u Pančića; zato nisu bile podobne sve zapreke, koje mu na put stajahu: neprilike zemljišta, zatim bujica, tuča, žestoka duga zima (1880.) i svakojaki pri-

kori), shrvati njegovu dobru volju i odrješitu odluku. Evo dva tri takva prikora: da biljarište sporo napreduje, da se u njem pati mjesto cvieća svakojaki korov i drač. Ovakvi prigovarači vidjali su valjda gdje po svietu (na pr. u Beču) gotovo biljarište, puno ugodna hlada i svakojaka šarenila, pak su mislili, da je to sve na brzu ruku stvoreno, kano ono (prema narodnoj priči) u djevojke karanfio na prozoru, što je s večera usadjen, a do zore je propupčao i procvao.[1] — Sve to nije Pančiću smetalo, da dosljedno i postojano izvede svoju nakanu, dapače rek bi, da je sa zaprekami rasla u njem ljubav k tomu mezimčetu. „Pančićevo najmilije djelo bila je botanička bašta. U njoj je on pošljednjih godinah najradje boravio, u njoj bi bio rado i vječno ležao. Za baštu se on do pošljednjega časa starao i pošljednju želju za nju profesorskomu vieću velike škole izjavio.[2]

Uz toliku radnju P je još uhvatio vremena za mnogi poučni članak štampan u srbskih časopisih. Izmedju ovih članakah osobito se iztiče razprava izašla u časopisu „Škola", naime „Jestastvenica u osnovnoj školi", u kojoj vrlo krasno i dubokoumno razlaže, kakva treba da bude „osnovna škola" prema sadašnjemu vremenu i njegovim potrebam, po imenu, kako da se već u njoj razlažu počela prirodnih znanostih. Masa naroda imala bi se u toj školi uputiti u potrebno joj znanje, upoznati se sa svima stvarima, koje utiču na život naroda, da narod, obavielšten o svojih dužnostih i pravih, što svjesnije izpunjava sve ono, što se od njega ište kao člana čovječanstva, države i porodice. — Daleko li još za-

---

[1] Ove prigovore sam naveo, jer ćemo jih valjda i kod nas čuti, kad se stane u Zagrebu podizati biljarište.

[2] J. M. Žujović u pogrebnoj besjedi.

ostásmo za ovim idealom pučke škole.“ Pak opet nema druge, ako želimo narod podići, nastojati valja, da se što bliže primičemo tomu idealu.

Ima naučenjakah, koji se u svoju posebnu struku tako zaljube i zavuku kao spuž u svoju kućicu, pak i neznadu ili zaboravljaju, kako ima i drugih isto tako ili još više znamenitih znanostih. Posljedica je tomu jednostrano umovanje, a napokon pedanterija. Drugčije P.; on nije prestao proširivati područje svoga znanja, te je još pod starost napisao razpravu o predhistorijskom čovjeku, u kojoj razlaže vrlo objektivno i temeljito, što je u tom pogledu znanost do sada uvježbala.

Evo odlomak iz uvoda, koji karakteriše Pančića kao pravoga znanstvenoga naprednjaka:

„Kritika je najsvetliji pojav u novijem našem naučnom razvitku. Mi se više ne zadovoljavamo onim, što su drugi saznali, ili što smo gotovo od predaka nasledili, mi podvrgavamo novoj analizi hipoteze, kojima se svet od vekova klanjao, mi napuštamo istine, koje su nam se do skora neoborive činile, mi se mašamo za tajne, za koje smo dugo držali, da su čovječem umu nedostižne. Mi nismo ovim pravcem udarili iz puste neke ponošljivosti, ne s toga, što bi mislili, da nabrojene generacije ljudi, što su pre nas živile, ništa za nauku privredile nisu, ili što bi se pred nama, kao nekim čudom, skinuo bio veo sa sviju tajna u prirodi. Mi dobro znamo, da su i naši stari neke istine poznavali, da su u gdjekojem pravcu neobično napredni bili; mi priznajemo, da su nam oni mnoge pute prokrčili, da su i same njihove pogreške našem usavršenju poslužile, ali mi smo se iz tisućugodišnje povjesnice uvjerili, da nema grdjega neprijatelja duševnom napretku čovječeg roda nego dogmatika, servilnost ili slepo vjerovanje u ono

što je ko drugi rekao, pak bojeći se, da ne upadnemo u pogreške, koje su duševnoj stagnaciji dugih viekova poglaviti uzrok bile, mi zaziremo od najsjajnijih teorija, ma kad ili ma kime one izrečene bile, i ne primamo ih, dok se kritikom ne uvjerimo, da se slažu sa jasnim i utvrdjenim zakonima prirodnim. — Kratko je vrieme, od kako smo ovom neutvrdjenom stazom pošli, a nebrojena su i pretežka pitanja, koja nam valja riešiti; ali rezultati već za ovo kratko vreme u duhu kritike postignuti dovoljno su nam jamstvo, da se nahodimo na dobrom putu, kojim, i ako se dosta sporo napreduje, ali se pouzdano do istine dolazi."

Al nije ovo sve, što se može u hvalu Pančićevu navesti. „Život i rad ovoga umnoga velikana tako je raznovrstan i obilat — kaže K. Taušanović u svojoj pogrebnoj besjedi — da svaki govor u ovom trenutku može predočiti tek jedan listak iz ogromnoga lovorova vienca, koji dugujemo neumrlome Pančiću. Udubljen u mikroskopska izpitivanja, zaniet rješavanjem teorijskih problemah, ko bi rekao, da on, teoretičar, profesor velike škole, ima vremena, da se baca i na praktično, privredno, gospodarstveno polje, te da i tu prednjači!"

Poljska privreda, ratarstvo, duša i snaga srbskoga naroda, našla je u Pančiću jednoga od prvih praktičnih svojih pobornikah. Svojim predavanjem na velikoj školi o ratarstvu, kojemu je učio 15 godinah (t. j. sve dotle, dok se nije podigla ratarska učiona), bacao je prve zrake života u začmali gospodarstveni život srbskoga naroda. Iz godine u godinu množio se je broj njegovih učenikah, tako da je g. 1868. u družtvu sa nekolicinom zaslužnih privrednikah zasnovao današnje družtvo za poljsku privredu, u kojem je dugo zatim kano odbornik radio. Njegovo se utjecanje posvuda zapaža, gdjegod je

govora bilo o poljskoj privredi. Najteže kulturne poslove primao je on na svoja pleća. Ono, što je napisao „o živom piesku“, i što je predložio, kako bi se imalo tomu zlu doskočiti — kamo sreće, da je sve poslušano i izvršeno. Isto valja za njegove predloge na obranu šumah i ribarstva, o zatoru golubačke muhe i trsne uši. Zato nijedna komisija, kojoj bijaše viećati o kakovom zlu ili dobru ratarstva, nije mogla biti bez staroga Pančića.

Nehotice se nameće pitanje: kako je P. dospio na tolike književne radnje, na tolike raznovrstne poslove? Odgovor na ovo pitanje je mučniji, kad se uzme na um, da P. nije bio čovjek površna sveznalica, lakouman brbljavac, već je on svaki priedmet, o kojem mu se bijaše izjaviti ili što o njem napisati, temeljito prije proučio. O tom se može svatko uvjeriti, kad pročita koju njegovu razpravu. Zato je sve, što je sastavio, pisano razgovietno, razumljivo i rek bi prozirno[1]. A za čudo je, kako je usvojio način pisanja srbskih pisacah: čitajuć njegova djela rekao bi: taj se je čovjek rodio u sredini Srbije; a ono je primorski čakavac; al nećeš traga naći kakvomu bribirskomu lokalizmu.

Nego da se povratimo k pitanju, kako je P. dospio na tolike radnje. Na to odgovaraju njegovi prijatelji, koji su ga izbliza motrili. „Život njegov oličen je u vječitu radu. Svu snagu svoju, uz cio život svoj, posvetio je školi i nauci, i neima nijedne grane prirodnih znanostih, kojoj on nebi svratio bio dostojnu pažnju. — Rad je bio i priedmet, i cilj, i sredstvo ciela

---

[1] Već Horatius uči (Epistola ad Pisones):
„. . . cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.“

njegova života, i to rad ozbiljan, miran, objektivan i strogo znanstven; rad bez prekida, bez potresa; rad, koji sve osvaja, a bez ičije štete; rad koristan i kulturan; rad, koji je usrećio radnika, a srbsku nauku na vidik istakao. — Svoja predavanja nastavio je sve dok se nije razbolio, a i sa svoje bolesničke postelje nije prestajao brinuti se za svoju milu botaniku. Do posljednjega časa radio je, a kad mu je već bila ruka iznemogla, da nije mogao sam pisati, a on je diktirao učeniku svome. On je dakle umro usred živoga rada, vedar, sviestan i marljiv, kao što je uviek bio[1]. Obćenito se priznaje, da mu u tom pogledu nema za sada u Srbiji zamjene. Al uprav ova radinost odaje Pančićevo poreklo; jer se znade, da su hrvatski Primorci neobično marljivi ljudi. Ta radinost i znanost osladili su Pančiću mnogu gorku čašu, koja ni njega nije minula.

Nego sva ova Pančićeva učenost i književna radnja nebi bila toliko zavriedila. da joj se nisu pridružila i plemenita svojstva srca. Evo kako ga u tom pogledu opisuje jedan njegov bivši učenik, a sada na glasu srbski naučnjak, Čedomil Mijatović: „P. nije bio samo čovek retke umnosti, nego još veće vrednoće i učenosti. Njegovo je srce bilo toplo, njegov karakter čist i prav. Bio je to čovek, koji je ljubio prostu istinu, a mrzio fraze, afektaciju i licemjerstvo; čovek, koji je malim brojem svojih potrebah, čistotom svoga karaktera i neustrašivošću svoga duha podsećao na najbolje tipove klasičnih filozofa, a svojom dobrotom, svojom blagošću, svojom strpljivošću i tako da kažem svojom simpatičnom prostosrdačnošću podsećao na najljepše uzore kr-

---

[1] Rieči su Čedomila Mijatovića i I. M. Žujovića.

šćanskoga bratoljubja i milosrdja. Nitko od onih, koji su imali sreću biti djaci njegovi, nemože nikada zaboraviti dobrotu njegovu. A još manje mogu da zaborave blagotvoran upliv njegova duha oni, koji su imali sreću, š njim po naučnih ekskurzijah ili inače da putuju. Nije bilo mladá čovjeka, koji se s takovih učenih ekskurzijah nije vratio, ne samo bogatiji znanjem, nego i srećniji, jer moralniji i rodoljubiviji, osjećajući, da mu se je u srcu zapalio plamen od svetoga ognja plemenite nesebičnosti i ljubavi prema svemu što je uzvišeno, koji je gorio u srcu Pančićevu.

Pak uza sve to bio je P. neobično smjeran u svem što bi se ticalo njegove osobe. Govorio je, da neradi više nego što mu je dužnost i onako kako mu jo dužnost. Zato se je čudio, kad bi ga tko uzeo hvaliti za njegove radove".

Ako je tko od njega zamolio kakve duševne ili materijalne pomoći, koju je mogao dati, nije ga se jamačno oglušio. Osobito je išao na ruku mladjemu naraštaju i to sborom i tvorom, savjetom i podporom. O Pančiću kano učitelju usta njegovih učenikah su puna hvale; jer on svoje učenike nije smatrao kao najamnik tudje ovce, nego je bio kao pravi pastir svomu stadu.

Politikom se P. nije bavio. Samo sobom nebi mu to bila baš preporuka, jer nehajstvo prama politici domovine obično je znak nehajstva za sudbinu domovine. Za Pančića se takva šta nemože kazati: on je za svoju drugu domovinu svom dušom prionuo i pravi bio apostol patriotizma. Malo ima primjera, da bi se stranac i inovjerac tako pretopio i da bi s onakvim žarom ljubio svaku stopu svoje nove otačbine. Evo kako je on napućivao svoje učenike: „Čim budete bolje poznavali sve ono, što se odnosi na zemlju, koja vas je rodila i

na narod, kojega ste sinovi: tim ćete bolje znati primieniti ono, čemu se u školah ili iz knjigah naučite, tim ćete zrelije moći suditi, što je od svjetskih ustanovah i od izumah znanosti i umjetnosti za narod vaš koristno i potrebno, a što prerano ili baš štetno. A što je za same vas najvažnije, čim budete bolje poznavali prošlost i sadašnjost, divote i bogate izvore svoga otačastva, tim ćete ga s većom odanosti ljubiti, a ljubav otačastva je ona blagodatna krepost, koja će vas najbolje rukovoditi, da voljno snosite „trude i žrtve, koje vas u budućem praktičkom životu čekaju".

Pak jesu li onolika plemenita čuvstva, onolika koristna djela naišla na zasluženo priznanje? — ovako će možda gdje tko pitati. Čast i poštenje srbskomu narodu! — doista jesu: P. je bio u Srbiji neobično odlikovan i obćenito štovan. Kao učitelj velike škole bio šest putah za njezina rektora izabran. God. 1884. bio je P. „iz uvaženja prema čestitom radu u školi i nauci" postavljen za člana državnoga savjeta, što se u Srbiji smatra kao najveće dostojanstvo u činovničkoj hierarhiji gradjanskoga reda. Nego ustav srbski traži, da član državnoga vieća mora imati u Srbiji nepokretna imutka, a u Pančića našlo se je samo jedno nepokretno imanjiće — našla se je zidana raka u starom groblju. Pomišljalo se je, da će se može biti s koje strane prigovarati Pančićevu imenovanju; ali ne samo da ni odkud nije bilo prosvjeda, nego se naprotiv sa svih stranah slušao glas jednodušnoga odobravanja ciele Srbije, jer mu je sva zemlja vraćala ljubav, koju je prama njoj gojio. Sad ćemo razumjeti i vjerovati, što je Milićević (Pomenik znamenitih ljudi, str. 507) za Pančića rekao: „Vrlo malo ima ljudi u Srbiji danas, koji su u narodu imali toliko poznanika i poštovatelja, koliko ih je imao dr. P."

Al njetko se je ipak zabrinuo čuvši za Pančićevo odlikovanje — velika škola; jer postavši državnim viećnikom riešen je profesorske službe. No P. nemogav se rastati sa svojom milom botanikom, dobio je dopuštenje, da ostane njezinim počastnim profesorom i nastojnikom biljarišta, koju čast je do smrti zadržao.

Osim toga dobio je P. srbski takovski red; a poslije bio je P. prvi, kojega je prsa ukrasio srbski kralj Milan velikom zviezdom reda sv. Save. — Kad je god. 1886 izišao zakon o srbskoj kraljevskoj akademiji naukah, postavi kralj Milan za njenog prvog predsjednika Pančića, „kao čovjeka riedkog po svom umu i po svom srcu, riedkog po svojoj učenosti i po svojoj rodoljubivosti, riedkog po svojoj nepriepornoj vriednosti i po svojoj velikoj skromnosti“[1]. I ako je dugotrajna slabost tielo njegovo bila slomila (jer ga je od jedno pet godinah gušila sipnja, a njoj se je pridružio lapat srca), duh njegov, bistar i kriepak, nije htio odbiti čast, koja je u istinu samo teretna dužnost bila. I on se je onako slabačak novomu zvanju svim žarom posvetio, te je brod mlade akademije ugledom svog imena, svojom dobrotom i strpljivošću kroza sve vrtloge sretno proveo. Za dan 22. veljače 1888. bio je zakazan prvi godišnji svečani skup akademije; al P. je bio već tako bolešću shrvan, da je unapried znao, te neće moći skupštini predsjedati; on je bio inače čovjek junak i znao je za života odoljeti mnogoj tegobi i nevolji, ele sadašnje iznutrice nemogaše svladati. Dva mjeseca su bila minula, kako je pao na postelju, a za toliko vrieme valjda nije niti jedan put gladi osjetio, niti mu je ikada sladak san trepavice sklopio. Pored svega toga on se

[1] Mijatović u pogrebnoj besjedi.

je neprestano o svojoj akademiji brinuo i u oči njezine skupštine upravio na nju pismo, koje se može prozvati njegovom književnom oporukom, pak buduć da se može u mnogom pogledu i našoj akademiji primieniti, evo ga doslovce:

„Gospodo i prijatelji! Ja sam vam bolan i prebolan. Dokle će to trajati, neznam; ali dugo nemože da traje. Kad se puna dva mjeseca ne jede i ne spava, možete misliti, da tu života nema. Nu kako mu drago, ja sam se svojoj sudbi predao. Za današnji skup akademije bio sam spremio nekoliko rieči, da ih kao svoj amanet akademiji saopštim. Neznam, prijatelji, da li je to pametno, da bolestan čovjek zdrave poučava. Presudite vi, pa ako nadjete da nije, a vi prećutite.

1. Neka se naša akademija u svima svojim radovima rukovodi samo istinom i strogo naučnom objektivnošću, i neka se nikad ne povodi za kojekakvim vjerovanjima i strujama, koje kad i kad vrieme ili socijalne prilike na površinu iznesu.

Sve nauke potrebuju pomoći od drugih nauka: ali ni jedna nauka nema prava, da što drugoj kojoj propisuje, da joj pravac ili smisao mienja.

2. Da se u spisima naše akademije očuva čistota našeg liepog jezika onako, kao što nam ga narod daje i kao što su nam ga naši veliki učitelji V. Karadžić i Gj. Daničić propisali. Osobito činim pazljive gospodu akademičare, da se nikad neupuštaju u propisivanje kojekakvih nomenklatura i tehničkih termina. Ovakvih pojavah bilo je u svima manjim i većim narodima, i svud su se pokazale kao štetne[1].

---

[1] Ovoga naputka valja se samo „cum modio salis“ držati. Svaka nova misao potrebuje svoje ime, svoju rieč; a takvih novih mislih i stvarih, za koje prost narod i ne-

3. Koliko je polje nauke prostrano, toliko je svaki akademičar slobodan, da objekte svoga saznavanja po volji, sposobnosti i spremi svojoj potraži ondje, gdje se za to osjeća sposobnim. Ali za prvi bi početak dobro bilo, da se ograničimo na one nauke, koje se Srbstva

---

sluti, ima dan danas preko jego. Kad takva nova misao ili stvar iz samoga naroda nikne, on si za nju već stvara primjereno ime; al što onda, kad onakva misao od drugud k narodu doseli? Tu se nameće pitanje: hoćemo li tudjinke upotrebljavati ili naške, da što *prema duhu jezika stvorene?* Neima pametna razloga, zašto nebi ove potonje prihvatili, ako valjaju. V Karadžić je samo novi zavjet prevodio, pak i sam priznaje, da ga je nevolja natjerala, te je od prilike dvadesetak riečih sam stvorio. Isto tako je upotriebio Daničić u svojoj srbskoj gramatici puno novih narodu nepoznatih riečih, kao što padež, imenica, zamjenica, pridjev, razdio, samoglasno itd. A kud i kamo je sam Pančić usvojio još veću množinu novih riečih. Ova su dakle gospoda sama ono radila, što su drugim zamjeravali. Al pravo uradiše; jer se samim *pučkim* jezikom absolutno nemože napisati *znanstvena* knjiga. Nebi li nam se pako jezik više nagrdio, da usvojimo sve tudje terminologije, nego da jih nastojimo na narodnu pretočiti? Da mučim o lučbi, evo zoologije! Ona zna i imenuje dan danas svojih 300.000 vrstih. od kojih naš narod poznaje, recimo, tisuću vrstih: dakle pišuć zoologiju prosto da ti je ušuljati u naš jezik 299.000 tudjih riečih? Isto valja za biljarstvo, rudarstvo itd. Niemci su počeli upravo u naše doba triebiti tudje rieči s najboljim uspjehom, nit jim toga tko zamjerava, isto tako rade Česi, dapače i Rusi; samo mi da stagniramo, gdjeno je upravo naš jezik kud i kamo vrstniji i podatniji za stvaranje novih riečih od njemačkoga, francezkoga. englezkoga i talijanskoga. Samo se kaže, da nije svatko podoban rieči stvarati i da nije svaka kovanica dobra; tu se samo pita, je li vlastan i hrvatski ili srbski jezik napredovati, razvijati se, i umnožavati se kao što i drugi jezici — a toga prava mu lje nitko razborit neće poreći.

i južnog Slovenstva, a naročito zemalja Balkanskoga poluostrva tiču. Tu je naša prošlost zakopana, a tu, mislim, leži i naša bolja budućnost, u koju ja čvrsto i nepokolebljivo vjerujem, jer još tu sve uslove za što bolji uspjeh posvednevno gledam. A baš onim radovima liepo će nam poslužiti ona bogata pomoć, koju je darežljiva ruka Njegova Veličanstva akademiji na razpoloženje stavila. U Beogradu 21. februara 1888. Vaš vama davno i svagda odani Dr. Pančić".

Ovo se je pismo proštilo u akademijskoj skupštini uz obće odobravanje dne 22. veljače (po starom); a 25. veljače (7. ožujka po novom) zalepršaše se po Biogradu crne zastave i glas otidje od ustah do ustah: Pančić umro! — Doznavši za smrt njegovu kralj Milan, odmah naredi, da se tielo pokojnikovo sahrani o državnom trošku, pak i sam dodje u veliku crkvu na opielo (koje svrši mitropolit sa 16 sveštenikah) i položi dragocjeni vienac na pokojnikov kovčeg. Sva ova kraljevska odlikovanja nebi bila Pančićevu slavu utvrdila, da nisu stekla sankciju knjige i naroda srbskoga. Al i tu je zadobio P. u obilatoj mjeri; jer P. je bio izabran za člana premnogih akademijah, a Visiani prozva jednu srbsku dotle nepoznatu biljku, Pančićia serbica. Uza to su mu sve stranke srbskoga naroda jednakim oduševljenjem izjavljale svoju zahvalnost i štovanje: istim zanosom su ga u svojih pogrebnih besjedah veličali ministar Mijatović i glava opozicije Taušanović; profesor Žujović i djak Jurišić; jednakom ga mjerom hvalili svi srbski časopisi. Riečima „Javora" (od 6. marta 1888.) završujem i ja ovaj nekrolog: „U dru. Josipu Pančiću izgubila je srbska država, izgubili su mnogi zavodi i društva, izgubila je srpska književnost svoga odličnika. Da očuvamo njegov duh medju nama,

to je najbolja pošta, koju možemo odati onom, kom neće biti skoro zamjene u našem narodu. Neka mu je vječna slava, što nam je u svojim radovima i spisima ostavio mnoga zlatna zrna, kojima će se još dugo moći koristiti srpska zemlja i srpska omladina.“ — „Na vječnom rastanku dovikuju ti i najmladji tvoji djaci, neka ti je laka zemlja, proslavljeni učitelju, koju si tako vatreno ljubio! Vječan ti spomen medju nama!“[1]

Hrvati se raduju i ponose, što je njihove gore list srbskomu narodu toliko privriedio, a od njega toliku hvalu zavriedio. Srbija nam je dala Daničića, mi smo joj se obilato odužili Pančićem Bog dao potrajala ova duševna uzajmica medju oba bratska plemena, dok bude sunca i mjeseca!

Evo potanka popisa Pančićevih spisah:

1. Taxilogia botanica (Dissertatio inauguralis. Pestini 1842.).

2. Verzeichniss der in Serbien wildwachsenden Phanerogamen (Verhandlungen der kk. zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 1856).

3. Die Flora der Serpentingebirge in Mittel-Serbien. Wien 1859. (Verhandlungen der zool.-botanischen Gesellschaft, Wien 1859.).

4. Ribe u Srbiji. Pisces Serbiae. (U Glasniku družtva srbske slovesnosti. U Biogradu, 1860.).

5. Zur Moosflora des nordöstlichen Banates. (Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien 1861.).

6. Živi pesak u Srbiji i bilje što na njemu raste. (U Glasniku društva srbske slovesnosti, Beograd 1863.).

---

[1] Jurišić u svojoj besjedi.

7. Šafran. (Glasnik družtva srbske slovesnosti u Beogradu 1865.).

8. Flora u okolini Beogradskoj. (I. izdanje 1865.; II. 1878.; III. 1882 ; IV. 1885; V. 1888. u Beogradu).

9. Zoologija po Milne Edwardsu (I. izdanje 1866., II. 1872., u Beogradu).

10. Ergebnisse einer botanischen Reise in Serbien. (Skofitz's Botanische Zeitschrift, I. Wien 1866., II. 1870.).

11. Plantae Serbiae rariores aut novae a Prof. Roberto de Visiani et Prof. Jos. Pančić descriptae. (Atti del I. R. Istituto Veneto. I. decas 1862., II. decas 1866., III. decas 1870.).

12. Zur Flora des Banates. (Scofitz's Oesterreich-botanische Zeitschrift 1867.).

13. Ptice u Srbiji po analitičnom metodu. U Beogradu 1867.

14. Mineralogija i geologija po Naumannu i Bedastu. U Beogradu 1867.

15. Botanika po Schleidenu. U Beogradu 1868.

16. Kopaonik i njegovo podgorje. U Beogradu 1869.

17. Gradja za faunu kneževine Srbije. U Beogradu 1870.

18. Nešto o našim šumama. U Kragujevcu 1870.

19. Šumsko drveće i šiblje u Srbiji. (U Glasniku družtva srb. slovesnosti. U Beogradu 1871.).

20. Flora kneževine Srbije. U Beogradu 1874.

21. Botanische Bereisung von Montenegro. (Oesterr. botanische Zeitschrift, Wien 1874.).

22. Sisari i vodozemci u Srbiji. (U Glasniku 1874.).

23. Elenchus plantarum vascularium, quas aestate a. 1873. in Crna gora legit. Belgradi 1875.

*

24. Eine neue Conifere in den östlichen Alpen. Belgrad 1876.

25. Jestastvenica u osnovnoj školi. (U časopisu Škola 1876., u Beogradu.)

26. Soko-Banja, prvi meteorit u Srbiji (U Glasniku srb. učenoga družtva u Beogradu 1880.).

27. Dr. Roberto Visiani. (U Glasniku srb. učenoga družtva u Beogradu 1880.).

28. Botanička bašta u Beogradu. (U Prosvetnom Glasniku, Beograd 1881.).

29. Gradja za floru kneževine Bugarske. (U Glasniku srb. učenoga družtva, u Beogradu 1883.).

Nova gradja za floru kneževine Bugarske. (U Glasniku 1886.).

30. Ortoptere u Srbiji. (U Glasniku srb. uč. družtva u Beogradu, XV. knjiga, II. odjelak knjizi 15. U Beogradu 1883.).

31. Dodatak flori kneževine Srbije. U Beogradu 1884.

32. Prepotopni čovek. (U časopisu „Starinar" u Beogradu 1885.)

33. Nešto o ribarstvu u Srbiji. (Srbske novine, u Beogradu 1885.).

34. Omorika. Nova fela četinjara u Srbiji. (U časopisu Težaku, u Beogradu 1886.).

35. O poreklu naših žita. (U Težaku 1887.).

36. Der Kirschlorbeer im Südosten von Serbien, Belgrad 1887.

Al nije ovo sve što je Pančić napisao, već je ostavio još i u rukopisu do 12 znamenitih radnjah, po imenu:

1. Enumeratio plantarum vascularium florae Serbicae.

2. Agronomia. Nauk o ratarstvu. (Ovo su predavanja; jer kao što je već spomenuto, Pančić je 15 godinah

koje u liceju, koje u velikoj školi predavao nauk o ratarstvu.)

3. Botaničar u kabinetu i u polju. (Uputa je u biljarenje).
4. Flora naših bara i jezera.
5. Jezera u Srbiji.
6. Nove biljke nadjene na Balkanskom poluostrvu.
7. Prvenac flore Balkanskog poluostrva.
8. Slike s prirode biljaka.
9. Kratka istorija botanike.
10. Vrnjci.
11. Istočni Karpati.

B. S.

2. KNJIŽEVNA RADNJA.

---

a) RAD.

Knjiga XCIV. (razreda fil.-hist. i filoz.-jur. XXIV.)

Prinos k naglasu u (novoj) slovenštini. 6. Naglas u prezentu glagola koji prezentni nastavak **jo** drže samo u 3. plur. **c**, Osnove na **i**. Od *M. Valjavca.* (Ostatak). Str. 1.

Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave od g. 1861. do najnovijega vremena. Od *dr. Fr. Vrbanića.* Str. 47.

Religija Srbâ i Hrvatâ na glavnoj osnovi pjesama, priča i govora narodnog. Dio VIII. Religija groba. Od *Nadka Nodila.* Str. 115.

Alegorije u Gundulićevoj Osmanidi. Od *L. Zore* Str. 199

Knjiga XCV. (razreda mat.-prirod. X.)

Prilog k teoriji kubične involucije na čunjosjeku. Od *dr. K. Zahradnika.* (Ostatak) Str. 1.

Kristalični trup Moslavačke gore. Od *dr. M. Kišpatića* Str. 24.

Kongerijske okamine okolice zagrebačke sa stratigrafskoga gledišta. Od *dr. I. Kiseljaka.* Str. 52.

Sisavci Jadranskoga mora. Od *S. Brusine.* Str. 79.

„Bos priscus *Boj*“ i njegovo odnošenje napram njekih drugih Bovida. Od *dr. E. Kramera.* Str. 178.

Iztraživanja o postanku tako zvane „terre rosse.“ Od *E. Kramera.* Str. 188.

Knjiga XCVI. (razreda fil.-hist. i fil.-jurid. XXV.)

Knjiga XCVII. (razreda fil.-hist. i filos.-jurid. XXVI).

(Pedesetogodišnjoj uspomeni Kosovskoga boja na Vidov dan godine 1389. posvećena.)

Knjiga XCVIII. (razreda filol.-hist. filoz.-jur. XXVII.)

b) STARINE.

Knjiga XXI.

Sadržaj:

c) STARI PISCI HRVATSKI.

Knjiga XVII.

Djela Jurja Barakovića.

Priredili za štampu *P. Budmani i M. Valjavac.*

d) MONUMENTA

SPECTANTIA HISTORIAM SLAVORUM MERIDIONALIUM.

Vol. XX. Spomenici hrvatske krajine. Sakupio i uredio *R. Lopašić*, knj. III. od god. 1693—1737. Dodatak: 1531—1730. S priedgovorom i kazalom za sve tri knjige.

e) POSEBNA DJELA:

Knj. IX. Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima. Napisao *dr. T. Maretić*. U Zagrebu 1889. sv. I—XIII, i 1—403.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Sv. XI. Diela III. Sv. 3. Obradjuje *P. Budmani.*

Ljetopis sv. IV. (1889).

3. KNJIŽEVNI RAD

a) ČLANOVA.

Brusina S.:

Sisavci jadranskoga mora. Rad XCV. 79.

Budmani P. (i M. Valjavac):

Priredio Djela Jurja Barakovića. Stari pisci XVII.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Sv. XI. Diela III. sv. 3.

Črnčić dr. I.:

Nekoliko izprava krčkih biskupa. Starine XXI. 69.

Kišpatić dr. M.:

Kristalinični trup Moslavačke gore. Rad XCV. 24.

Kukuljević Sakcinski I.:

Regesta documentorum regni Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae saeculi XIII. Starine XXI. 225.

Lopašić R.:

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Vol XX. Spomenici hrvatske krajine, knj. III. od g. 1693 do 1737. Dodatak: 1531—1730 s priedgovorom i kazalom za sve tri knjige.

Maixner dr. F.:

Život i rad Rajmunda Kunića. Rad XCVI. 110. XCVIII, 85.

Maretić dr. T.:

Hrvatsko-srpski adverbi na ice, ce, ke. Rad XCVI. 228.

Kosovski junaci i događaji u narodnoj epici. Rad XCVII. 69.

Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima. (Posebno djelo).

Marković dr. F.:

Etički sadržaj naših narodnih poslovica. Rad XCVI. 167.

Nodilo Nadko.:

Religija Srba i Hrvata na glavnoj osnovi pjesama, priča i govora narodnog. Dio VIII. Religija groba. Rad XCIV. 115.

Rački Fr. dr.:

Boj na Kosovu. Uzroci i posljedice. Rad XCVII. 1.

Povelja bosanskoga kralja Tvrdka od g. 1366. Starine XXI. 81.

Izvodi za jugoslavensku poviest iz dnevnika Marina ml. Sanuda za g. 1526—1533. Starine XXI. 133.

Dr. L. Geitler. Nekrolog. Ljetopis IV. str. 109.

Dr. J. Subotić. Nekrolog. Ljetopis IV. str. 113.

Šulek B. dr.:

Fran Erjavec. Nekrolog. Ljetopis IV. str. 117.

Dr. J. Pančić. Nekrolog. Ljetopis IV. str. 132.

M. Valjavac:

Prinos k naglasu u (novoj) slovenštini. 6. Naglas u prezentu glagola, koji prezentni nastavak jo drže samo u 3 plur. c. Osnove na i (Ostatak). Rad XCIV. 1.

O prievodu psalama u njekijem rukopisima hrvatsko-srpsko- i bugarsko-slovenskijem. Rad XCVIII. 1.

Ternovsko Tetrajevanđelije XIII. vieka. (Svršetak.) Starine XXI. 1.

Priredio (s P. Budmanom) „Djela Jurja Barakovića“.

Vojnović dr. K.:

Opšti imovinski zakonik za Crnu Goru obzirom na ostalo crnogorsko zakonarstvo. Rad XCVI. 1.

Vrbanić dr. Fr.:

Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave od godine 1861. do najnovijega vremena. Rad XCIV. 47.

Zahradnik dr. K.:

Prilog k teoriji kubične involucije na čunjosjeku. (Ostatak). Rad XCV. 1.

Zore L.:

Alegorije u Gundulićevoj Osmanidi. Rad XCIV. 199.

b) NEČLANOVA.

Dučić N. arhimandrit.

Slovenski rukopisi u Narodnoj biblioteci u Parizu. Starine XXI. 116.

Razni zapisi. Starine XXI. 127.

Gavazzi Franović A.:

Vransko jezero u Dalmaciji. Rad XCV. 217.

Hirc Drag.:

Jugo-zapadna visočina hrvatska u oro- i hidrografijskom pogledu. Rad XCVIII. 154.

Kiseljak dr. I.:

Kongerijske okamine okolice zagrebačke sa stratigrafskoga gledišta. Rad XCV. 52.

Kramer dr. E.:

„Bos priscus Boj" i njegovo odnošenje napram njekih drugih bovida. Rad XCV. 178.

Iztraživanja o postanku tako zvane „terre rosse". Rad XCV. 188.

Mohorovičić A.:

Nekoliko opažanja o vertikalnoj komponenti gibanja oblaka. Rad XCV. 202.

Polivka G.:

Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. Starine XXI. 184.

Zlatović o. S.:

Kronaka O. Pavla Šilobadovića o četovanju u Primorju (1662—86:). Starine XXI. 86.

Bribirski nekrolog XIV. i XV. vieka. Starine XXI. 83.

VI.

DRUŽTVA I ZAVODI

KOJIM AKADEMIJA SVOJE PUBLIKACIJE ŠALJE.

BAKAR: Nautička škola.

BEČ: Seminar za slavenske jezike na c. universitetu.
Akademija znanosti (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften).
K. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung d. Baudenkmale.
K. k. Geologische Reichsanstalt.
K. k. Statistische Central-Commission.
K. k. Anthropologische Gesellschaft.
K. k. Geografische Gesellschaft.
Biblioteka Njegova Veličanstva.

BERLIN: Akademija znanosti (Königl. preussische Akademie der Wissenschaften).

BIOGRAD: Srpsko lekarsko družtvo.
Kr. srpska akademija.
Srbsko učeno družtvo.
Srpsko arheoložko družtvo.
Redakcija časop. „Kolo".

BOLOGNA: Accademia delle lettere e scienze.

BORDEAUX: Academie national des sciences, belles lettres et arts.

BRNO: Moravsko družtvo za poznavanje zemlje (K. k. mährisch-schlesische Gesellschaft für Landeskunde).
Matica Moravska.

BRUXELLES: Musée du naturaliste.
Malakoložko družtvo (Societé Malacologique de Belgique).

BUDIMPEŠTA: Magyar földtani intézet.
Magyar történelmi társulat.
Magyar tudományos akademia.
Etnologische Mittheilungen aus Ungarn.

Budišin (Bautzen): Matica srbska.
Bukarešt: Rumunjska akademija (Academia romana).
Cetinje: Čitaonica.
Gimnazija.
Christiania: Sveučilište.
Črnovice: Sveučilište.
Dubrovnik: Gimnazija.
Samostan male braće reda sv. Franje.
Učiteljište.
Fojnica: Samostan bosanskih franjevaca.
Frankfurt na Odri: Naturwissenschaftlicher Verein.
Giessen: Sveučilištna knjižnica.
Gospić: Gimnazija.
Gradac: Historischer Verein.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Halle: Leopoldinische Akademie der Wissenschaften.
Hamburg: Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Harkov: Obščestvo ljubitelj prirody.
Sveučilište.
Hermanstadt: Siebenbürgische Gesellschaft f. Landeskunde.
Jaroslavje: Demidovskij juridičeskij licej.
Kanadijski institut u Toronto.
Karlovac: Realni gimnazij.
Karlovci: Gimnazija.
Kassel: Naturwissenschaftlicher Verein.
Kijev: Sveučilište.
Duhovna akademija.
Prirodoslovno družtvo (Obščestvo jestestvoispitatelej).
Historičko družtvo.
Kotor: Gimnazija.
Krakov: Poljska akademija nauka.

Križevac: Gospodarsko učilište.
Lipsko: K. sächsische Gesellschaft d. Wissenschaften.
Liége (Lüttich): R. societé des sciences.
Ljubljana: Matica slovenska.
Moskva: Obščestvo historije i drevnosti.
Imp. obščestvo ljubitelej jestestvoznanija, antrop. i etnogr.
Moskovskoe arheologičeskoe obščestvo.
Matematičko obščestvo.
Obščestvo seljskago hozjajstva.
Monakov (München): Kön. bayerische Akademie der Wissenschaften.
Napulj: Deputazione napolitana di storia patria.
Novisad: Matica srpska.
Gimnazija.
Odesa: Arheologičeskoe obščesto.
Sveučilište.
Osiek: Realka.
Gimnazija.
Pariz: Comptoir geologique.
Societé mathemtique de France.
Musée slave.
Redakcija Revue linguistique.
Ministére de l' Instruction publique et des Beaux-Arts.
Institut de France.
Petrograd: Imper. akademija nauk.
Geologičeski komitet.
Imper. ruskoe geograf. obščestvo.
Arheologičeskoe obščestvo.
Filolog. obščestvo imperat. universiteta.
Red. časop. Ruske starine.
Arheografska komisija.

Obščestvo ljubitelej drevnej pismenosti.
Duhovna akademija.
Blagotvoriteljni slavj. komitet.
Ruskij věstnik.

PISA: Sveučilište.

PLOVDIV: Upravlenje na narodnoto prosvješćenje na iztočna Rumelija.

POREČ (Parenzo): Arheoložko-historijsko družtvo.

POZNANJE: Literarno družtvo (Towarzystwo przyjaciol nauk Poznanjskie).

POŽEGA: Gimnazija.

PRAG: Jednota českih filologa.
Matematičko družtvo.
Spolek českých chemikův.
Muzej královstvi českého.
Kr. česká společnost nauk.
Redakcija časopisa „Athaeneum".
Redakcija časopisa „Krok".

RIEKA: Gimnazija.

RIM: Accademia di conferenze storico-giuridiche.
Accademia de' Lincei.
Biblioteca vaticane.

RIO JANEIRO: Narodni muzej (Museo Nacional).

SARAJEVO: Realni gimnazij.

SENJ: Gimnazija.

SINJ: Gimnazija.

SOFIJA: Blgarsko književno družtvo.

SPLJET: Gimnazija.
Dalmatinski nar. muzej.
Realka.

STETTIN: Gesellschaft für Pommersche Geschichte.

ST. FRANCISCO: Akademija (Academy vf Sciences).

TRAVNIK: Gimnazija.

Turin: R. accademia delle lettere e scienze.
Varaždin: Gimnazija.
Varšava: Redakcija časopisa „Atheneum“.
Redakcija filologičkoga vjestnika.
Sveučilište.
Venezia (Mljetci): Deputazione Veneta di storia patria.
Reale Istituto Veneto di scienze lettere ed arti.
Vinkovci: Gimnazija.
Voronež: Filologički zapiski.
Zadar: Gimnazija.
Matica dalmatinska.
Zagreb:
Nadbiskupska knjižnica.
Velika gimnazija.
Velika realka.
Preparandija.
Pravničko družtvo.
Pedagogijski književni sbor.
Redakcija „Obzora“.
Redakcija „Narodnih Novina“.
Redakcija „Agramer Zeitung“.
Kr. statistički ured.
Zemun: Realka.

VII.

KNJIŽNICA

I

GALERIJA SLIKA.

a) KNJIŽNICA
OVE SE JE GODINE UMNOŽILA RUKOPISI I KNJIGAMI, KOJE SE OVDJE SA ZAHVALNOŠĆU NAVODE.

I.

RUKOPISI I LISTINE.

Preuzvišeni g. pokrovitelj biskup *Josip Juraj Štrosmajer.* Relatio visitationum, functionum episcopalium et etatus Dioecesis Bosnensis et aliarum administrationum mihi commissarum, facta per me fratrem Marianum Maravich, primo episcopum Dulmensem et administratorem Bosnensem. postea episcopum Bosnensem et administratorem siusdem ecclesiae Dulmensis, praesentanda S. Congregationi de Propaganda fide. Anno Domini 1650.

Index: Visitatio dioecesis Bosnensis. — Descriptio regni Bosnensis-Nomina fluminum, montium, civitatum, terrarum et arcium. — Descriptio status dioecesis Bosnensis. — Numerus conventuum fratrum Minorum. — Numerus ecclesiarum in regno Bosniae.

G. akademik Radoslav Lopašić. Tri knjige sudbenih zapisnikah pisanih jezikom hrvatskim, i to sl. obćine Bribirske; I. od g. 1737—1741. — II. od 1759—1763. III. od g. 1763—1767; — zatim tri knjige sudbenih zapiskah obćine Grižane i Belgrad, i to: I. od g. 1787—1791. II. od g. 1791—1803. III. od g. 1803—1815. — Jošte dvie knjige sudbenih zapisnikah obćine Novljanske, i to: I. od g. 1737—1742. II. od g. 1768—1787; napokon dvie knjige gruntovnih izpravah obćine Bribirske i to: I. od g. 1760—1764. II. od g. 1789—1792.

Povrh toga poklonio je g. R. Lopašić: Tri knjige parnicah i sudbenih presudah o posjedih: Jamnici (1722), Škakavcu (1768) i šumi Živici (1772), pisanih jezikom latinskim; zatim dvanaest svezakah urbarnih zapisnikah odnosećih se na komorska dobra: Gore, Hrastovicu, To-

pusko, Pokupsko, Vidušovac, Sisak (vojni), Kamensko, Letovanić, Sunju, Zamršje i Jamnicu, pisanih latinskim i njemačkim jezikom, većinom g. 1778—1782; i jošte 134 listine što hrvatske što latinske iz XVI i XVII vieka; napokon 8 priepisah njemačkih izpravah odnosećih se na obitelj Preradović od g. 1608—1722.

II.

KNJIGE

a) KOJE JE JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA DOBILA OD RAZNIH UČENIH I DRUGIH DRUŽTAVAH I ZAVODAH.

Beč. C. akademija znanostih.

Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. Band CXIV. Heft. 1. Band CXV. Wien 1887. Band CXVI. Wien 1888.

Archiv für österreichische Geschichte. LXXI. Band, 1, 2. Hälfte, Wien. 1887. LXXII Band 1. 2. Hälfte. Wien. 1888. — LXXIII. Band. 1. 2. Hälfte. Wien. 1888.

Denkschriften der kais. Akademie der Wissenschaften Band. XXXVI. Wien 1888.

Die europäische Türkei, von Ami Boué. Band I. II. Wien. 1889.

Beč. C. centralna komisija za uzdržavanje historijskih spomenikah.

Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale. Band XIV. Heft. 1—4. Wien 1888. — Band XV. Heft 1—3. Wien 1889.

Beč. C. kr. zvjezdara.

Astronomische Arbeiten des k. k. Gradmessungs-Bureau I. Band. Längenbestimmungen. Wien 1889.

Verhandlungen der österreichischen Gradmessungs Comimssion. Protokolle über die im Jahre 1885—1889. abgehaltenen Sitzungen. Wien. 1889.

Beč. C. kr. geoložki zavod.

Jahrbuch der k. k. geologischen Reichsanstalt. Jahrgang 1888. XXXVIII Band. Wien. 1889. XXXIX. Band. Wien 1889.

Beč. C. kr. statistička centralna kommissija.

Oesterreichische Statistik XIX. Band. 1. Heft. Die Ergebnisse der Civilrechtspflege im Jahre 1885. Wien 1889. 3. Heft. Die Ergebnisse der Strafrechtspflege im Jahre 1883. Wien. 1889. — 4. Heft. Statistische Uebersicht der Verhältnisse der Oesterreichischen Strafanstalten und der Gerichts-Gefängnisse im Jahre 1885. Wien 1889. — XX. Band. 1. Heft. Bericht über die Erhebung der Handelswerthe und Haupt-Ergebnisse des auswärtigen Handels im Jahre 1887. Wien 1889. — 2. Heft. Waaren-Einfuhr in das allgemeine Oestereichisch-ungarische Zollgebiet im Jahre 1887. Wien 1889. — 3. Heft. Waaren Ausfuhr aus dem allgemeinen Oesterreichisch-ungarischen Zollgebiete im Jahre 1889. — 4. Heft. Waaren-Durchfuhr durch das allgemeine Oestreichisch-ungarische Zollgebiet im Jahre 1887. Wien. 1889. — XXI. Band. 1. Heft. Statistik der Unterrichts-Anstalten für das Jahr 1886/7. Wien. 1889. — 2. Heft. Statistik der Banken für die Jahre 1886 und 1887. Wien. 1889. — 3. Heft. Bewegung der Bevölkerung im Jahre 1887. Wien. 1889. — 4. Heft. Statistik des Sanitätswesen für das Jahr 1886. Wien. 1889. — XXII. Band. 1. Heft. Der Oestereichische Staatshaushalt in den Jahren 1885 u. 1886. Wien. 1889. — XXIII. Band. 4. Heft. Waaren-Durchfuhr durch das allgemeine Oesterreichisch-ungarische Zollgebiet im Jahre 1888. Wien. 1889.

Statistisches Handbuch der Oesterreichisch-ungarischen Monarchie. (Neue Folge). Wien 1888.

Beč. Antropološko družtvo.

Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. XIX. Band. I — IV. Heft. Wien. 1889.

Beč. C. geografsko društvo.

Mittheilungen der k. k. Geographischen Gesellschaft. Band XXXI. Nr. 10 — 12. Wien. 1888. — Band XXXII. Nr. 1 — 12. Wien. 1889.

Beč. C. kr. vojni geografski zavod.

Mittheilungen des k. k. Militär-Geographischen Institutes. VIII. Band. 1888. Wien. 1888.

Beograd. Srpska kraljevska akademija.

Глас. XIII. Бранко Радичевић, прилог за историју нове српске књижевности од Свет. Вуловића. Београд. 1889. — XV. Поглед на поезију и њен утицај на човечанство, од Љуб. П. Ненадовића. Београд. 1889. — XVI. О натпису на цркви Херцега Стефана у Горажду, од И. Руварца. Београд. 1889. — XVII. Поглед на стару српску црквену архитектуру, од Михаила Валтровића. Београд. 1889.

Beograd. Srpsko učeno društvo.

Гласник српскога ученог друштва. књ. 68. 69. 70. Београд. 1889.

Beograd. Arheoložko družtvo.

Старинар српског археолошког друштва. Год. VI. књ. 1. 2. 3. Београд. 1889.

Berlin. Kr. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kön. preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Jahrgang 1888. Heft. XXXVIII—LII. Berlin. 1888. — Jahrgang 1888. Heft. I—XXXVIII. Berlin 1889.

Bordeaux. Akademija znanosti i umjetnosti.

Actes de l' académie nationale des sciences, belles-lettres et arts de Bordeaux. 3e Série — 48. Année — 1886. Paris. 1887.

Brno. Zemaljski odbor markgrofije Moravske.

Mährens allgemeine Geschichte. Band XII. (Die Zeit der Luxemburge. 1333—1350). Von Dr. B. Dudik. Brünn. 1888.

Brno. C. kr. moravsko gospodarsko-prirodoslovno i historijsko družtvo.

Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn. 1888. LXVIII. Jahrgang. Brünn. 1888. —

Neu Brünn, wie es entstanden ist und sich gebildet hat. Von Christian Ritter d' Elvert. I. Theil. Brünn. 1888.

General-Repertorium zu den Publicationen der hist.-statist. Section der k. k. mähr.-schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde von 1851 bis Ende 1888. Brünn. 1889.

Brno. Matica Moravska.

Národní písně Moravské, v nově nasbírané. Spořádal František Bartoš. Sešit II. V Brně 1889.

Bruselj. Kr. belgijsko malakoložko društvo.

Annales de la société royale malacologique de Belgique. Tome XXII. Année 1887. Bruxelles, 1887.

Procès verbaux des séances de la société royale malacologique de Belgique. Tome XVII. Année 1888. Bruxelles. 1888.

Budimpešta. Magjarska akademija znanosti.

Beke Antal. Barabás Samu. I. Rákóczy György és a porta. Bndapest. 1888. — *Dr. Fináły Henrik.* Hogy is mondják ezt magyarul. Budapest. 1888. — *Dr. Halász Ignácz.* Svéd-lapp nyelv. III. Budapest 1888. — *Kovács Nándor.* Index alphabeticus codicis diplomatici arpadiani continuati. Budapest. 1889. — *Szilágyi Sándor.* Monumenta comitialia regni Transsylvaniae. Vol. XIV. Budapest. 1889. — *Thaly Kálmán.* Archivum Rákóczianum. Vol. X. Budapest. 1889. — *Szilágyi Sándor.* Monumenta Hungariae historica. Vol. XXX. Budapest. 1889. — *Aemilius Thewrewk de Ponor.* Sexti Pompei festi de verborum significatu quae supersunt cum Pauli epitome. Budapestini. 1889. — *Dr. Kúnos Ignácz.* Osmán-török népköltési gyüjtemény. II. köt. Budapest. 1889. — *Pecz Vilmos.* A görög tragoedia. I. köt. Budapest. 1889. — *Fröhlich J.* Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. Band V. VI. Budapest 1889. — *Rónai Horváth Jenö.* Hadtörténelmi közlemények. II. évf. I—IV. szsm. Budapest. 1889. — A magyar királyi országos levéltár diplomatikai osztályában örzött pecsétek mutatója. Budapest. 1889. — Magyar tudományos akadé-

miai XLIX-ik közgyülésének tárgyai. Budapest. 1889. — Ungarische Revue. 1889. Heft. I–X. Budapest. 1889. — *Hampel Joz.* Archeologiai értesitö. VIII, köt. 5. szam. Budapest. 1888. — IX. köt. 1—4. szám. Budapest. 1889. — Magyar tud. akadémiai almanach 1890. Budapest. 1890. *Elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek.* V. kötet. 4. szám. Emlékbeszed Fleischer Leberecht Henrik felett *Goldziher Ignacz.* Budapest 1889. — 5. szám. Emlékbészéd Horyik Janos, felett *Szilágyi Sándor.* Budapest 1889. — 6. szám. Emlékbészéd Reichardt Henrik Vilmos felett *Kanitz Agost.* Budapest. 1889. — 7. szám. Emlékbeszéd Boissier Péter Edmund, felett *Dr. Haynald Lajos.* Budapest 1889. — 8. szám. Emlékbeszéd Greguss Agost felett *Bánóczi József.* Budapest. 1889 — 9. szám. Emlékbeszéd Grotte Arthur felett *Dr. Duka Tivadar.* Buda pest. 1889. — 10. szám. Emlékbeszéd Dr. Muraközi Rózsai József, felett *Dr. Batizfalvy Samuel.* Budapest 1889. — VI. kötet. I. szám. Emlékbeszéd Petzval Ottó felett *Kondor Gusztav.* Budapest. 1889. — *Értekezések a társadalmi tudományok köréből.* X. kötet. I. szám. Adalék a római alkotmány politikához es államjoghoz. *Schwarcz Gyula.* Budapest. 1889. — II. sz. Adalék a magyar állampolgári társadalom egységes természetének elméletéhez. Budapest. 1889. — III. szám. Demologiai tanulmányok. *Körösi József.* Budapest. 1889. — IV. szám. A visszaesés okairól s ovszereiről. *Tóth Lörincz.* Budapest. 1889. — V. szám. A király tanácsosainak felelössége Aragoniában és magyarországon III. András óta. *Schwarcz Gyula.* Budapest. 1889. — VI. szám. Sextus Caecilius Africanus jogtudós. *Dr. Véczey Tamás.* Budapest. 1889. — *Értekezések a természettudományok köreből.* XVIII. kötet. 4. szám. Kórodai adatok a vegyes fertözeti betegségek ismeretéhez. *Dr. Korányi Frigyes.* Budapest 1888. — 5. szám. A veszettség gyógyitásáról. *Dr. Högyes Endre.* Budapest. 1889. — 6. szám. Kisérleti adatok a porret féle izomtünemeny jelentösegének kérdésehez. *Regéczy Nagy Imre.* Budapest. 1889. — 7. szám. Az izomáram nemleges változata által egy másik izomban közvetetlenül kiváltott másodlagos rángásról. *Dr. Regéczy Nagy Imre.* Budapest. 1889. — XIX. kötet. 1. szám. Az erdelyi havasok az

oltszorostól a vaskapuig. *Inkey Bela*. Budapest. 1889. 2. szam. A kis-kartali csillagvizsgálóról. *Kövesligeti Radó*. Budapest. 1889. — 3. szam. A pióczafélék külsö alaktanáról. *Dr. Apáthy István*. Budapest. 1889. — 4. szam. A modern növénytan törekvései. *Klein Gyula* Budapest. 1889. — 5. szam. A zivatarokról. *Hegyfoky Kabos*. Budapešt. 1889. — 6. szam. A gerinczvelöi idegek hátulsó gyökereivöl. *Dr. Lenhosség Micháły*. Budapest. 1889. — *Ertekezések a történelmi tudományok köréből* XIII. kötet XII. szam. *Ováry Lipót*. Bethlen Gábor diplomacziai összeköttetéseiröl. Budapest 1889. — *Ertekezések a történelmi tudomanyok köréböl*. XIII. kötet. XII. szam. *Ováry Lipot*. Betlen Gábor diplomacziai osszeköttetéseiröl. 1888. XIV. kötet. I. szam. *Pulszky Ferencz*. Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiröl. Budapest. 1888. II. szam. *Jakab Elek*. Dr. Duka Tivadar könyve Körösi Csoma Sándorról. Budapest. 1888. — III. szam. *Dr. Acsády Ignácz*. A magyar jobbágy-népesség száma a mohácsi vész után. Budapest. 1889. IV. szam. *Fraknói Vilmos*. Carvajal János bibornok magyaror szági, követségei 1448—1461. Budapest. 1889. — VI. szam. *Téglás Gábor*. Tanulmányok a rómaik Daciai aranybányászatáról. Budapest. 1889. — *Ertekezések a nyelv es szeptudományek köréböl*. XIV. kötet. XI. szam. Euhemeri reliquiae. *Geyza Némethy*. Budapest. 1889. — XII. szam. Gáti István stenographiája. *Vikár Bélától*. Budapest. 1889. — XV. köt. I. szam. Az iszlám vallásos mozgalmai es elsö négy században. *Dr. Schreiner Márton*. Budapest 1888. — *Értékezéseg a mthematikai tudomaoyok köréböl*. XIV. köt. 2. szam. *Hunyady Jenö*. Az orthogonális substitutio együtthatóinak paraméteres értékei. Budapest. 1889. — *Értékezések a bölcseleti tudúmányok köreböl*. III. köt. 1. sz. *Medveczky Frigyes*. A normativ elvek jelentösége az ethikaban. Budapest. 1889 — *Mathematikai es természettudomayi közlemények*. IV. szam. *Dr. Apáthy István*. A magyarországi pióczak faunája. Budapest. 1889. — *Mathematikai es természettudomanyi értesitö*. VII. kötet. 1—9. füzet. Budapest. 1888 — VIII. kötet. 1. 2. füzet. Budapest. 1889. — *Nyelvtudományi közlemények*. XXI. kötet. 1. füzet. Budapest. 1888. — A Magyar tudom.

akademia *Értesitöje*. XXII. évfolyam 1888. 6 szám. Budapest. 1888. — XXIII. évfolyam. 1889. 1—4. szám. Budapest. 1889. — Magyar tudom. akadémiai *Almanach*. 1889. Budapest. 1889.

Budimpešta. Historijsko društvo.

Századok, a magyar történelmi társulat közlönye. — XXIII. évfolyam. 1—10. füzet. Budapest. 1889.

Budimpešta. Ugarsko geoložko društvo.

Földtani közlöny. XVIII. kötet. 11—12. füzet. Budapest. 1888. XIX. kötet. 1—8. füzet. Budapest. 1889. — A magyar kir. *Földtani intézet* evkönyve. VIII. kötet. 7. füzet. *Dr. Kišpatić M.* A Fruska góra-hegység szerpentinjei és szerpentin-féle közeteiröl. Budapest. 1889, — 8. füzet. *Halaváts Gyulá.* A hód-mezö-vásarhelyi két artézi kút. Budapest. 1889. — A magyar kir. Földtani intézet kiadványai. *Petrik Lajos.* A Hollóhazi (Radványi) riolitkaolin. Budapest 1889. — *Bruck József.* A magyar kir. Földtani intézet köny vés térképtárának II. pót-czímjegyzéke. Budapest 1889. A magyar kir. Földtani intézet évi jelentése 1888-ról. Budapest. 1889. — *Jahresbericht* der kön. ung. geologischen Anstalt für 1887. Budapest. 1889. — *Dr. Koch Antal.* Banffy-Hunyad vidéke. Budapest. 1889. *Telegdi Roth Lajos.* Kismarton vidéke. Budapesi. 1889.

Budapešt. Redakcija Ethnolog. Mttheilungen.

Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn. Zeitschrift für die Volkskunde der Bewohner Ungarns und seiner Nebenländer. I. Jahrgang. 1887—89. III. Heft. Budapest. 1889.

Bukarešt. Rumunjska akademija.

Psaltirea Scheiană. (1482). Publicată de prof. G. Bianu. Tomul I. (textul in fascimile si transcriere). Bucuresci. 1889. — Nunta la Români. Studiŭ de Elena Sevastos. Bucuresci. 1889. — *Analele* academiei Romane; Serie II. Tomulŭ X: *a)* Memoriile sectiuneĭ istorice. *b)* Partea administrativă si desbaterile. Bucuresci. 1889.

Christiania: Kr. sveučilište.

Forhandlinger i videnskabs-selskabet i Christiania. Aar 1888: Nr. 1. Difteriens forekomst i Norge. Af Axel Johannessen. Cristiania. 1888. — Nr. 2. *Norske* jordfundne oldsager. Af Dr. Ingvald Undset. Christiania. 1888. — Nr. 3. *Om plan* og komposition Thukidids graeske historie. Af P. N. Ostbye. Christiania. 1888. — Nr. 4. *Indskrifter* fra middelalderen Throndhjems domkirke. Af Dr. Ingvald Undset. Cristiania. 1888. — Nr. 5. *Das Gedicht* des Simonides in Platons Protagoras. Von J. Aars. Cristiania. 1888. — Nr. 6. *Enumeratio* Bryinearum Dovrensium. Auctore N. C. Kindbnrg. Christiania. 1888. — Nr. 7. *Additional* Notes on Australian Cladocera. By G. O. Sars. Christiania. 1888. Nr. 8. *Jordskjaelv* i Norge 1887. Af Hans Reusch. Christiania. 1888. — Nr. 9. *To theoremer* vedrorede en klasse brakistokrone kurver. Af Axel Thue. Christiania. 1888. — Nr. 10. *Christiania* Observatoriums Polhoide bestemt ved Observationer i forste Vertikal. Af H. Geelmuyden. Christiania. 1888. — *Beiträge* zur Lehre von den geschlechtlosen Pronomen in den indogermanischen Sprachen. Von Dr. A. Torp. Christiania. 1888. — Nr. 12. Studier over Nedborens Varighed og Taethed i Norge. Af H. Mohn. Christiania. 1888. — Nr. 13. *Zur Theorie* der Transformationsgruppen. Von Sophus Lie. Christiania. 1888. — *Oversigt* over Videnskabs Selskabets Moder i 1888. Christiania. 1889. — *Viridarium* Norvegicum. Norges vaextrige. Et Bitrag til Nord- Europas Natur- og Culturhistorie af Dr. F. C. Schübeler. 2 det Bind, 2 det Hefte. Christiania. 1888.

Dorpat: Estničko učeno društvo.

Verhandlungen der gelehrten Estnischen Gesellschaft zu Dorpat. Band XIV. Dorpat. 1888. — *Sitzungsberichte* der gelehrten Estnischen Gesellschaft zu Dorpat. Dorpat. 1889.

Frankfurt na Odri: Prirodoslovno društvo.

Monatliche Mittheilungen aus dem Gesammtgebiete der Naturwissenschaften. VI. Jahrgang. Nr. 6—12. October—März 1888/89. Frankfurt a/Oder. 1888/89. — VII. Jahr-

gang. Nr. 1—8. — *Societatum* litterae. Verzechniss der in den Publikationen der Akademien und Vereine aller Länder erscheinenden Einzelarbeiten auf dem Gebiete der Naturwissenschaften. II. Jahrgang. Nr. 9—12. Frankfurt. 1888. — III. Jahrgang. Nr. 1—9. Frankfurt. 1889.

Giessen: Universitetska biblioteka.

Revision der Lehre von der reflectorischen Speichelsecretion, von Rudolf Buff. Giessen. 1887. — Die Polizeiaufsicht nach dem Reichsstrafgesetzbuche, von Karl Fuhr. Giessen. 1887. — Die Diabascontactmetamorphose bei Weilburg a. d. Lahn, von Georg Greim. Stuttgart. 1887. — Zur Aetiologie und Therapie der Scrofulose, von Friederich Willem van Haeften. Giessen. 1887. — Phraenologische Untersuchungen, von Dr. Hermann Hoffmann. Giessen. 1887. — Das Verhalten des Magensaftes bei Carcinom, von Reinhard Koch. Giessen. 1887. — Beiträge zur Casuistik der Embolie bei offenem foramen ovale, von Heinrich Poths. Giessen. 1887. — Des Nicolaus von Knes Lehre von Kosmos, von Jakob Schaefer. Mainz. 1887. — Betrachtungen über die Schutzvorrichtungen der Thiere, von Adalbert Seitz. Jena. 1887. — Zur Untersuchungsmethode über die Topographie des motorischen Innervationswege im Rückenmark der Säugethiere, von Emil Steffahny. Giessen. 1887. — Ueber der Einfluss des Druckes auf den Brechungsexponenten den Wassers, für Natriumlicht, von L. Zehnder. Giessen, 1887. — Ueber Amylenhydrat als Schlafmittel, von Georg Avellis. Giessen. 1888. — Sophocles quemadmodum sui temporis res publicas ad describendam heroicam aetatem adhibuerit. Scripsit Rudolfus Becker. Giessae. 1888. — De comparationibus translationibusque ex agricolarum pastorumque rebus ab Aeschylo et Euripide desumptis. Scripsit Hermannus Briegleb. Gissae. 1888. — Untersuchungen über die reciproke Verwandschaft in der Ebene, von Philipp Brückel. Giessen. 1888. — Ueber einige die binären und ternären Formen betreffende Aufgaben, von Emil Daub. Darmstadt. 1888. — Ueber die Sprache und Dialekt des Joufrois, von Jakob Dingeldey. Darmstadt. 1888. — Das Büschel von Kegelschnitten, welches ein Ebenenbüschel aus einem Kegel II.

Ordnung ausschneidet, von Peter Dittmar. Giessen. 1888. — Ueber eine neue Methode zur Darstellung von aromatischen Succinaminsäuren und Succinimiden, von Francis Salsbury Earp. Bonna. 1888. — Syntactische Studien zu Jean Calvin, von Karl Grosse. Giessen. 1888. — Zur Theorie der linearen homogonen Differentialgleichungen, von Dr. Lothar Heffter. Leipzig. 1888. — Können grössere Mengen gebundener Schweffelsäure nachteilig auf die Vegetation wirken? von Georg Heuermann. Werl. 1888. — Covarianten eines ebenen Systems, bestehend aus einem Kegelschnitt und mehreren Geraden. von Karl Ernst Jakob Keil. Giessen. 1888. — Ueber Lyssa humana, von Ludwig Kesting. Giessen. 1888. — Ueber die Verwerthung des Salols in der Diagnostik der Magenkrankheiten. von Fritz Kullmann. Giessen. 1888. — Experimentelle Beiträge zur Kenntnis der Vorgänge bei der Wasser- und Heizgasbereitung, von Dr. Julius Lang. Leipzig. 1888. — Ueber ein grosses Teratom des Ovarium mit peritonealer Dissemination, von Salamon Lazarus. Giessen. 1888. — Vorname und Familienname im Recht, von Sigmund Levi. Giessen. 1888. — Lokalfärbung in Shakespeares Dramen, von Carl Philips. Köln. 1888. — Ueber Verletzungen des n. opticus innerhalb der Orbita, von Fritz Schliephake. Giessen. 1888. — Untersuchungen über die niedersiedenden Producte, welche bei der trockenen Destillation von schweren sächsischen Braunkohlentheerölen unter einem Druck von drei bis sechs Atmosphären erhalten werden, von Carl Schneider. Grünberg. 1888. — Ueber Nichtvorkommen der Hypogäasäure im Erdnussöl, von L. Schön. Giesen. 1888. — Die Reden des Buches Jeremia gegen die Heiden XXV. XLVI—LI., von Friedrich Schwally. Giessen. 1888. — Ueber krystallisirte Halogenquecksilbersalze, von W. Sievers. Giessen. 1888. — Beitrag zur Lehre von den gefässcontrahirenden Mitteln, von Wilhelm Streng. Giessen. 1888. — De genere dicendi Xenophonteo deque prioris Hellenicorum partis condicione quaestiones selectae. Fridericus Wissmann. Gissae. 1888. — Ueber primitive Gruppen mit transitiven Untergruppen geringeren Grades. Von Beurhard Marggraff. Berlin. 1888. — Ueber die Anomalieen der Chlorausschei-

dung bei Magenkrankheiten. Von Willy Stroch. Giessen. 1888. — Ueber einen Fall von progressiver perniciöser Anämie. Von Ignaz Dürr. Giessen. 1888. — Zur Casuistik der Nebenhornschwangerschaft. Von Carl Dietz. Giessen. 1888. — Zur Casuistik der Arsenwasserstoff-Intoxicationen. Von Jakob Becker. Giessen. 1888. — Ueber die spontane spindelförmige Erweiterung des Oesophagus. Von Reinhard Kreuder. Giessen. 1888. — Ueber die Erwärmung der Dielectrica durch wechselnde elektrische Ladung und Entladung. Von Eduard Hoffmann. Raudnitz. 1888. — Ueber Milzschwellung bei Lungenentzündungen. Von Karl Hohmann Giessen. 1888. — De neocoria. Scripsit Guilelmus Buechner. Gissae. 1888. — Ueber die Aktinomykose am Unterkiefer, zugleich ein Beitrag zur Pathogenese der Aktinomykose. Von Heinrich Kratz. Giessen. 1888. — Ein Beitrag zur Casuistik der cougenitalen Occlusionen des Dünndarms. Von E. Weber. Giessen. 1888. — Ueber Bradycardie. Von Eduard Bötticher. Giessen. 1888. — Ueber gewisse Vierecke, die von Vireckspaaren abhängen. Von Adam Keller. Giessen. 1888. — Resultate der Einschätzungen zur Einkommensteuer in Hessen, Sachsen und Hamburg in Bezug auf die Entwickelung des Mittelstandes. Von Adolf Heil. Jena. 1888. — Ueber die Bedeutung des Kaliums in der Phlanze. Von Robert Lüpke. Berlin. 1888. — Occams Traktat gegen die Unterwerfungsformel Clemens VI. Von Dr. Karl Müller. Giessen. 1888. — Königtum und Fürsten zur Zeit Heinrichs IV. Von Ferdinand Ohly. Lemgo. 1888. — Zur Frage der chirurgischen Behandlung des Ileus. Von Dr. Peter Poppert. Berlin. 1889. — Ueber Bigeminie des Herzens. Von Wilhelm Lutz. Giessen. 1889. Ueber die Behandlung der Nachgeburtsperiode. Von Karl Weisgerber. Giessen. 1889. — Zur Aetiologie der Lungenblutung zugleich ein Beitrag zur Pathologie der Bronchialdrüsen. Von Franz Scriba. Giessen. 1889. — Ueber gleichzeitiges Vorkommen von Carcinoma und Myoma corporis uteri. Von Carl Venn. Giessen. 1889. — Zur Casuistik der hereditären multiplen Exostosen. Von Adolf Drescher. Giessen. 1889. — Beitrag zur Kenntniss der branchiogenek Geschwülste. Von Carl Winheim. Giessen. 1889. — Die

geographische Verbreitung unserer bekanntesten Sträucher. Von Christoff Wittich. Giessen. 1889. — Ueber Hydrocele abdominalis. Von Adolf Weber. Giessen. 1889. — Ueber das Verhalten des Natriumthiosulfats gegen Säuren insbesondere gegen Schwefelsäure und Salzsäure. Von Wilhelm Waubel. Berlin 1889. — Krystallographisch-chemische und physikalische Untersuchung einiger zweifacher Uranyl- Doppelacetate. Von Rudolf Erb. Stuttgart. 1889. — Zur Casuistik der Zirbeldrüsentumoren (Teratoma glandulae pinealis). Von Ludwig Gauderer. Giessen. 1889. — Die Idee der Wiedervergeltung in der Geschichte und Philosophie des Strafrechts. Von Dr. L. Günther. Altenburg. 1889. — Der menschliche Körper und die Bakterien. Von Dr. Eugen Bostroem. Giessen. 1889.

Giessen: Gornjohesko povjestno i prirodoslovno društvo.

Mittheilungen des Oberhessischen Geschichtsvereines in Giessen. Band I. Giessen. 1889. — *Sechsundzwanzigster* Bericht der Oberhessischen Gesellschaft für Natur- und Heilkunde. Giessen. 1889.

Gradac: Štajersko historijsko društvo.

Mittheilungen des historischen Vereines für Steiermark. XXXVII. Heft. Graz. 1888. — Stiria illustrata. Bogen 25—32. Graz. 1889.

Gradac: Štajersko prirodoslovno društvo.

Mittheilungen des Naturwissenschaftlichen Vereines für Steiermark. Jahrgang 1887. Heft 24. Graz. 1888. — Jahrgang 1888. Heft 25. Graz. 1889.

Harkov: Carska universa.

Труды общества изпытателей природы при имп. харьковьскомъ университетѣ. 1888. Т. XXII. Харьковъ. 1889.

Hermannstadt: Sedmogradsko historijsko društvo.

Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge. Band XXII. Heft 1. 2. Hermannstadt. 1889.

Jaš: Učeno društvo.

Arhiva societătiĭ stiintifice si literare din Jasĭ. Nr. 1. Julie. August. 1889. Jasĭ. 1889.

Kansas: Akademija znanosti.

Transactions of the eighteenth and ninetheent annual meetings of the Kansas academy of science. (1885—86.) Vol. X. Topeka Kansas. 1887.

Kassel: Prirodoslovno društvo.

XXXIV. und XXXV. Bericht des Vereines für Naturkunde zu Kassel. Kassel. 1889.

Kiev: C. universitet sv. Vladimira.

Университетскія извѣстія. Годъ XXVIII. 1888. Nr. 8—12. Киевъ. 1888. Годъ XXIX. 1889. Nr. 1—10. Киевъ. 1889.

Kiev: Društvo izpitateljah prirode.

Записки киевскаго общества естествоиспъитателей. Томъ X. вып. 1. Киевъ. 1889.

Kiev: Obščestvo Nestora ljetopisca.

Чтенія въ историческомъ обществѣ Нестора лѣтописца. Книга II. Киевъ. 1888.

Kiev: Redakcija „Kievske starine".

Кiевская старина ежемѣсячный историческiй журналъ. Годъ VIII. Томъ XXVII. Nr. 1—12. Киевъ. 1889.

Krakov: Akademija znanosti.

Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń: a) wydziału matematyczno-przyrodniczego. Tom. XVII. XVIII. Kraków

1888. b) wydziału historyczno-filozoficznego. Tom. XXI. Kraków. 1888. — Zbiór wiadomóści do antropologii krajowej. Tom XII. Kraków. 1888. — Sprawozdanie komisyi fizyograficznej. Tom XXI. Kraków. 1888. — Pamiętnik akademii umiejętności w Krakowie. Tom. XIV. XV. Kraków. 1888. — Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. Tomus XI. Actorum saeculi XV ad res publicas Poloniae spectantium index. Kraków. 1888. — *Scriptores* rerum Polonicarum. Tomus XII. Collectanea ex archivo Collegii hist. Crac. Kraków. 1888. — *Rocznik* zarządu akademii umiejętności w Krakowie. Rok. 1887. Kraków. 1888. — *Wielki* kurhan Ryżanowski. Opisal Godfryd Ossowski. Kraków. 1888. — *Andreae* Cricii carmina, edidit Casimirus Morawski. Cracovia. 1888. — *Anzeiger* der Akademie der Wissenschaften in Krakau. Nr. 1—9. (Jänner-November 1889.) Krakau. 1889.

Križevci: Gospodarsko i šumarsko učilište.

Viestnik za gospodarstvo i šumarstvo. God. 1889. sv. I. II. Križevci. 1889.

Lavov: C. kr. zemaljsko galičko školsko vieće.

Sprawozdanie c. kr. Rady szkolnéj krajowéj o stanie szkól średnich galicyjskich w latach szkolnych: 1884—1888. Lwow. 1889.

Lavov: Galičko-ruska matica.

Литературьній сборникъ. Годъ. 1888. Львовъ. 1889.

Lipsko: Kr. Sasko učeno društvo.

Berichte über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. a) Philologisch-historische Classe. (1888). Nr. III. IV. Leipzig. (1889.) Nr. I. Leipzig. 1889. — *Abhandlungen* der philologisch-historischen Classe: Band XI. Nr. II. Papyrus Ebers. Die Maasse und das Kapitel über die Augenkrankheiten, von Georg Ebers. 1. Theil. Die Gewichte und Hohlmaasse des Papirus Ebers. Leipzig. 1889. — Nr. III. Papyrus Ebers.

2. Theil. Das Kapitel über die Augenkrankheiten im Papyrus Ebers. Leipzig. 1889. — Nr. IV. Der Bilderschmuck in den Sacramentarien des frühen Mittelalters, von Anton Springer. Leipzig. 1889. — *Berichte* über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. b) Mathematisch-physische Classe. (1888). Nr. I. II. Leipzig. 1899. (1889). Nr. I. Leipzig. 1889. — *Abhandlungen* der mathematisch-physischen Classe. Band XIV. Nr. X. *Johannes Walther.* Die Korallenriffe der Sinaihalbinsel. Leipzig. 1888. — Nr. XI. *W. Spalteholz.* Die Vertheilung der Blutgefässe im Muskel. Leipzig. 1888. — Nr. XII. *Sophus Lie.* Zur Theorie der Berührungstransformationen. Leipzig. 1888. — Nr. XIII. *C. Neumann.* Ueber die Methode des arithmetischen Mittels. Leipzig. 1888. — Band XV. Nr. I. *Bruno Peter.* Monographie der Sternhaufen G. C. 4460 und G. C. 1440, sowie einer Sterngruppe bei O piscium. Leipzig. 1889. — Nr. II. *W. Ostwald.* Ueber die Affinitätsgrössen organischer Säuren und ihre Beziehungen zur Zusammensetzung und Constitution derselben. Leipzig. 1889. — Nr. III. *W. Braune. O. Fischer.* Die Rotationsmomente der Beugemuskeln am Ellbogengelenk des Menschen. Leipzig. 1889. — Nr. IV. *Wilhelm His.* Die Neuroblasten und deren Entstehung im embryonalen Mark. Leipzig. 1889. — Nr. V. *W. Pfeffer.* Beiträge zur Kenntniss der Oxydationsvorgänge in lebenden Zellen. Leipzig. 1889. — Nr. VI. *A. Schenk.* Ueber medullosa Cotta und tubicalis Cotta. Leipzig. 1889.

Ljubljana: Zemaljski kranjski muzej.

Mittheilungen des Musealvereines für Krain. Zweiter Jahrgang. Laibach. 1889.

Mexico: Zvjezdara Tacubaya.

Anuario del observatorio astronómico nacional de Tacubaya, para di anno de 1889. Anno IX. Mexico. 1888.

Monakov: Kr. bavarska akademija znanostih.

Sitzungsberichte: a) der philosophisch-philologischen und historischen Classe. (1888.) Band II. Heft I. II. III. München

1888. (1889.) Heft I. II. München. 1889. b) der mathematisch-physikalischen: (1888.) Heft II. III. München. 1888. (1889.) Heft I. München. 1889. — *Ueber* die historische Methode auf dem Gebiet des deutschen Civilprozessrechtes. Von Julius W. v. Planck. München. 1888. — *Gedächtnisrede* auf Karl von Prantl. Von W. v. Christ. München. 1889. — Georg Simon Ohm's wissenschaftliche Leistungen. Von Eugen Lommel. München. 1889.

Moskva: Duhovnaja akademija.

Творенія святыхъ отцевъ въ русскомъ переводѣ. Томъ LV. книжка IV. Москва 1888. Томъ LVI. кн. I—IV. Москва 1889.

Moskva: C. prirodoslovno društvo.

Bulletin de la société impériale des naturalistes de Moscou. Année 1888. Tome LXIV. Nr. 3—4. Moscou. 1888. Année 1889. Nr. 1—2. Moscou. 1889. — *Meteorologische* Beobachtungen ausgeführt am meteorologischen Observatorium der landwirthschaftlichen Akademie bei Moskau (Petrowsko-razoumowskoje). Das Jahr 1888. I. Hälfte. Moskau. 1888. II. Hälfte. 1889. — *Nouveaux* mémoires de la société impériale des naturalistes de Moscou. Tome XV. Moscou. 1889.

Moskva: C. Zvjezdara u Moskvi.

Annales de l' observatoire de Moscou. XII. Serie. Volume I. 2 livraison. Moscou. 1888.

Moskva: C. arheoložko obščestvo.

Huitième congrès archéologique à Moscou 8 janvier 1890. Moscou. 1889.

Moskva: Matematičko obščestvo.

Математическій сборникъ. Томъ XIV. вып. 2. Москва 1889.

Moskva: C. moskovsko obščestvo seoskoga gospodarstva.

Труды имп. московскаго общества сельскаго хозяйства. Вып. XXV. XXVI. Москва 1889.

Napulj: Historijsko društvo.

Archivio storico per le provincie Napoletane. Anno XIV. Fasc. I—IV. Napoli. 1889.

Novi Sad: Matica srpska.

Летопис матице српске. Кн. 156. Новисад 1888. кн. 157—159. Новисад 1889.

Odesa: Imp. arheoložko obščestvo.

Записки имп. одесскаго общества исторіи и древностей. Томъ XV. Одесса 1889. — *Историческій* очеркъ пятидесятилѣтия имп. одесскаго общества исторіи и древностей 1839--1889. Одесса 1889.

Odesa: C. novorossijska universiteta.

Записки имп. новороссійскаго университета. Томъ XLVIII. Одесса 1888. Томъ XLIX. Одесса 1889.

Pariz: Ministarstvo nastave.

Revue des travaux scientifiques. Tome VII. Nr. 5—12. Paris. 1887. Tome VIII. Nr. 1—9. Paris. 1888. — *Bulletin* du comité des travaux historiques et scientinques: a) lection des sciences économiques et sociales. Année 1887. Paris. 1888. b) Section d' histoire et de philologie. Année 1887. Nr. 1—4. Paris. 1887/8 Année 1888. Nr. 1—2. Paris. 1888. c) Section d' archéologie. Année 1887. Nr. 2—3. Paris. 1887. Année. 1888. Nr. 1—2. Paris. 1888. — *Bulletin* des bibliothèques et des archives. Année 1887. N. 3. Paris. 1887. Année 1888. Nr. 1—2. Paris. 1887/8. — *Mission* scientifique au Mexique et dans l' Amérique centrale. III. Partie. Études sur les reptiles et les batraciens, par M. M. Auguste Duméril et Bocourt. Paris. 1888. — *Repertoire.* des travaux historiques de l' année 1883. Tome III. Supplement. Paris. 1888. — *Mission* scientifique au Mexique et dans l' Amérique centrale. VII. Part. Études sur les mollusques terrestres et fluviatiles, par M. M. F. Fischer et H. Crosse. Paris. 1888. — *Recueil* des chartes de l' abbaye de Cluny, par Alexandre Bruel. Tome IV. (1027—1090). Paris. 1888.

Pariz: Franceska akademija.

Comptes rendus des séances de l' académie des inscriptions et belles lettres. Année 1888. IV. Serie. Tome XVI. Bulletin de Juillet-Décembre. Paris. 1888. — Année 1889. IV. Serie. Tome XVII. Bulletin de Janvier-Juin.

Pariz: Francesko geoložko društvo.

Annuaire géologique, universel revue de géologie et paléontologie. Tome IV. Paris. 1888.

Pariz: Redakcija „Revue de linguistique".

Revue de linguistique et de philologie comparée. Tome XXII. Nr. 1—4. Paris. 1889.

Petrograd: Ministarstvo narodnoga prosveščenija.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Часть CCLX. Декабрь г. 1888. С. Петербургъ 1888. Часть CCLXI—CCLXVI. Январь-Декабрь г. 1889. С. Петербургъ 1889.

Petrograd: Carska akademija nauk.

Записки импер. академіи наукъ. Томъ LVIII. С. Петербургъ 1888. Томъ LIX. кн. I II. С. Петербургъ 1889. Томъ LX. С. Петербургъ 1889. — *Сборникъ* отдѣленія русскаго языка и словесности. Томъ XLIV. XLVII. С. Петербургъ 1889. — *Mémoires* de l' académie imp. des sciences de St. Petersbourg. VII. Série. Tome XXXVI. Nr. 6. Ueber die Sclerotienkrankheit der Vaccinieen-Beeren. Von Dr. M. Woronin. Nr. 7. Ueber die Herleitung der im achten Bande der „Observations de Poulkova" enthaltenen Stern-Cataloge nebst einigen Untersuchungen über den Pulkowaer Meridiankreis. Von O. Backlund St. Pétersbourg 1888. Nr. 8. Ueber eine mit dem Problem der drei Körper verwandte Aufgabe. Von Dr. C. V. L. Charlier. St. Pétersbourg 1888. Nr. 9. Ueber das dritte Auge bei Petromyzon fluviatilis nebst einigen Bemerkungen über dasselbe Organ bei anderen Thieren. Von Ph. Owsiannikow. St. Pétersbourg 1888.

Nr. 10. Beiträge zur Kenntniss der Krystallisation des Klinochlors, und über das Krystallsystem und die Winkel des Kotschubeits. Von N. v. Kokscharow. St. Pétersbourg 188. Nr. 11. Koptische Fragmente zur Patriarchengeschichte Alexandriens. Von Dr. O. v. Lemm. St. Pétersbourg 1888. Nr. 12. Beitrag zur Anatomie des Ausführungsganges der weiblichen Geschlechtsproducte einiger Acanthocephalen. Von Paul Knüpfer. St. Pétersbourg 1888. Nr. 13. Ueber fossile Fische vom oberen Jenissei. Von Dr. med. I. V. Rohon. St. Pétersbourg 1889. Nr. 14. Die Dendrodonten des Devonischen Systems in Russland. Von Dr. med. Josef Viktor Rohon. Nr. 15. Fossile Insekten aus der Juraformation Ost-Sibiriens. Von Fried. Braucr, Jos. Redtenbacher und Ludw. Ganglbauer. Nr. 16. Beitrag zur Symbiose von Algen und Thieren. Von A. Famintzin. Nr. 17. Untersuchungen über das Absorptionsspectrum des Jodgases. Von Dr. B. Hasselberg. St. Petersbourg 1889. Tome XXXVII. Nr, 1. Mémoire sur l' integration des équations différentielles symétriques par B. Jmchenetsky. St. Pétersbourg 1889. — — *Bulletin* de l' académie imp. des sciences de St. Pétersbourg. Nouvelle serie I. (XXXIII). Nr. 1. St. Pétersbourg 1889. — *Beiträge* zur Kenntniss des Russischen Reiches und der angrenzenden Länder Asiens. Dritte Folge. Band IV. V. VI. St. Petersburg 1888. 1889.

Petrograd: Duhovna akademija.

Христианское чтение. Годъ 1889. Январь-Декабръ.

Petrograd: C. rusko geografičko obšćestvo.

Извѣстія имп. русскаго географическаго общества: Томъ XXIV. 1888. вын. III—VI. С. Петербургъ 1889. Томъ XXV. 1889. вын. I—V. С. Петербургъ 1889. — *Записки* имп. русскаго географическаго общества: а) по общей географіи: Томъ XVIII. Nr. 2. Снѣжный покровъ, его вляніе на почву, климатъ и погоду. А. И. Воейковъ. С. Петербургъ 1889. Nr. 5. Метеорологическія селскохозяйственныя наблюденія въ Россіи въ 1887. г. А. И. Воейковъ. С. Петербургъ 1889. Томъ XIX. Опытъ исторіи развитія

флоры южной части восточнаго Тянь-шаня. А. Н. Краснов. С. Петербургъ 1888. Томъ XXI. С. Петербургъ 1888. — b) по отдѣленію етнографіи: Томъ XIII. вып. II. Гомельскія народныя пѣсни (бѣлорусскія и малорусскія). С. Петербургъ 1888. — c) по отдѣленію статистики. Томъ VI. С. Петербургъ 1889. Томъ VII. вып. 1. О географическомъ распредѣленіи роста мужскаго населенія Россіи за 1874 до 1883. Д. Н. Анучинъ. С. Петербургъ 1889. — *Отчетъ* имп. русскаго географическаго общества за 1888 годъ. С. Петербургъ 1889· — *Программа* для собиранія народныхъ юридическихъ обычаевъ. С. Петербургъ 1889. — *Aperçu* des travaux geographiques en Russie. Par le Baron Nicolas Kaulbars. St. Pétersbourg 1889.

Petrograd: Geoložki zavod.

Труды геологическаго комитета. Томъ III. Nr. 4. Общая геологическая карта Россіи. (Листъ 139). Описаніе центральной части Урала и западнаго его склона. Составилъ Ѳ. Чернышевъ. С. Петербургъ 1889. Томъ VIII. Nr. 1. Ауцеллы встрѣчающіяся въ Россіи. Статья З. Лагузена. С. Петербургъ 1888. — *Извѣстія* геологическаго комитета 1888 годъ. Томъ VII. Nr. 6—10. Томъ VIII. Nr. 1—5. С. Петербургъ 1889. — *Русская* геологическая библіотека за 1888 годъ. Томъ VIII. С. Петербургъ 1889.

Peterburg: C. arheologičesko obščestvo.

Записки импер. археологическаго общества. Томъ I. (новая серия). С. Петербургъ 1886. Томъ III. вып. I—IV. С. Петербургъ 1887. 1888. Томъ IV. вып. I. — *Записки* восточнаго отдѣленія имп. русскаго археологическаго общества. Томъ II. вып. II. III. Томъ III. вып. I—VI. С Петербургъ 1888. — *Труды* восточнаго отдѣленія имп. русскаго археологическаго общества. Частъ XII. вып. I. Ч. XV. С. Петербургъ 1887. 1888. — *Василій* Васильевичъ Григорьевъ по его письмамъ и трудамъ 1816—1881 Составилъ Н.

И. Веселовскій. С. Петербургъ 1887. — *Записки* отдѣленія русской и славянской археологіи импер. русскаго археологическаго общества. Томъ IV. С. Петербургъ 1887.

Petrograd: Slavjanskoe blagotvoritelnoe obščestvo.

Извѣстія С. Петербургскаго славянскаго благотворительнаго общества. 1888. (Годъ V.) Nr. 9—12. С. Петербургъ 1888. Годъ 1889. Nr. 1—48. С. Петербургъ 1889.

Poreč: Arheoložko i historijsko društvo.

Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria. Volume IV. Fasc. 3. 4. Parenzo. 1889. Vol. V. Fasc. 1. 2. Parenzo. 1889.

Prag: Kr. česka „společnost nauk".

Rozpravy třídy mathematicko-přirodovědecké kral. české společnosti nauk z roku 1887—1888. VII. řady svazek 2. Prag. 1888. — Třídy pro filosofii, dějepis a filologii kr. české společnosti nauk z roku 1887—1888. VII. řady. sv. 2. Prag. 1888. — *Věstnik* kral. české společnosti nauk: a) třída filosof. histor. jazykozpytná. Ročnik 1887. Prag. 1888. Ročnik 1888. Prag. 1889. b) třída mathematicko-přirodovědecká. Ročnik. 1887. Prag. 1888. Ročn. 1888. Prag. 1889. Ročnik 1889. sv. 1. Prag. 1889. — Výročni zpráva kral. české společnosti nauk za rok. 1888. Prag. 1889. — *Jahresbericht* der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, für das Jahr 1888. Prag. 1889. — *Manualník* M. Václava Korandy t. ř. Vydal Josef Truhlař. Prag. 1888. — *O theorii* forem bilinearnych. Sepsal Eduard Weyr. Prag. 1889.

Prag: Sl. gradsko poglavarstvo.

Páta výročni zpráva městského fisikátu o zdravotnich poměrech kr. hl. města Prahy za rok 1886. Praha 1889.

Prag: Jednota českih matematikah.

Časopis pro pěstováni mathematiky a fysiky. Ročnik XVIII. Čisło I—VI. Prag 1888/89. Ročnik XIX. čisło I—II. Prag. 1889.

Prag: Kr. českí muzej.

Časopis musea království českého. Ročnik LXII. sv. 3. 4. Prag. 1888. — *Zpráva* jednatelská podaná ve valném shromáždění společnosti musea království českeho. Prag. 1889.

Prag: Uredničtvo časopisa Athenea.

Atheneum, listy pro literaturu a kritiku vědeckou. Ročnik VI. Prag. 1888—1889. Ročnik VII. Prag. 1889.

Prag: Uredničtvo časopisa Kroka.

Krok. Časopis věnovaný veškerým potřebám středního školstva. Ročnik III. Šešit 1—10. Prag. 1889.

Prag: Uredničtvo Osvěte.

Osvěta, listy pro rozhled v uměni, vědě a politice. Ročnik 19. 1889. Čislo 1—12. V Praze. 1889.

Rím: Kr. akademija dei Lincei.

Atti della reale accademia dei Lincei. *Serie seconda*. Volume IV. Roma. 1887. Serie quarta. Vol. IV. Romae. 1888. a) *Memorie* della classe di scienze morali, storiche il filologiche. Serie terza. Vol. XII. Roma. 1884. b) *Memoriae* della classe die scienze fisiche, matematiche e naturali. Serie quarta. Vol. III. IV. Roma. 1886. 1887. c) *Rendiconti*. Serie quarta. Vol. IV. Fasc. 5—12. Roma. 1888. Vol. V. 1-o Semestre. Fasc. 1—12. Roma. 1889. II-o Semestre. Fasc. 1—4.

Rím: Historijsko-juridička akademija.

Studi e documenti di storia e diritto. Anno IX. Fasc. 4. Roma. 1888. — Anno X. Fasc. 1—3. Roma. 1889.

Sarajevo: Zemaljski muzej.

Glasnik zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. Godina 1889. Knj. I. II. III. IV. Sarajevo. 1889.

Sredec (Sofija): Bugarsko književno društvo.

Периодическо списание на българското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Год. VI. книжка XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. Срѣдецъ 1889. Год. VII. книжка XXXI. Срѣдецъ 1889.

Tiflis: Kavkazki učebni okrug.

Етнографія Кавказа. Языкознаніе. III. Аварскій языкъ. Баронъ П. К. Усларъ. Тифлисъ 1889.

Toronto: Kanadski znanstveni zavod.

Proceedings of the Canadian institute. III. Ser. Vol. VI. Fasc. 1. Toronto. 1889.

Turin: Kr. akademija znanosti.

Atti della r. accademia delle scienze di Torino. Vol. XXIV. disp. 1—15. Torino. 1889. — *Elenco* degli accademici residenti, nazionali non residenti, stranieri e corrispondenti. Torino. 1889. — *Bollettino* del osservatorio della regia università di Torino. Anno XXII. (1887). Torino. 1889.

Varšava: C. universa.

Вартавскія университетскія извѣстія. Год. 1888. Nr. 7—12. Варшава 1888. Годъ 1889. Nr. 1—11. — *К. Гротъ.* Изъ исторіи Угріи и Славянства въ XII. вѣкѣ. (1141—1173). Варшава 1889.

Varšava: Redakcija filologičkoga vjestnika.

Русскій филологическій вѣстникъ. Годъ 1889. Nr. 1—4. Варшава 1889.

Varšava: Redakcija časopisa Atenea.

Ateneum, pismo naukowe i literackie. Rok XIV. Zeszyt 1—12. Varszawa. 1889.

Varšava: Kassa pomocy dla osob pracujących na polu naukowém imienia Dr. Józefa Mianowskiego.

A. Korneliusza Celsa o lecznictwie ksiąg ośmioro. Przełożyl Dr. Med. i Chir. Henryk Luczkiewicz. Warszawa. 1889.

Venecija: Kr. zavod znanostih i umjetnostnih.

Atti del reale istituto veneto di scienze, lettere ed arti. Tomo V. ser. VI. disp. 10. Venezia. 1888. — Tomo VI. ser. VI. disp. 1—9. Venezia. 1889.

Voronež: Redakcija „Filologičeskih zapisaka".

Филологическія записки. Годъ XXVII. вып. V. VI. Воронежъ 1888. Годъ XXVIII. вып. I—V. Воронежъ 1889.

Zagreb: Sl. predsjedničtvo sabora kr. Hrv. Slav. Dalm.

Stenografički zapisnici sabora kralj. Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, petogodište 1887—1892. Sv. I. Godina 1887. Zagreb. 1888. — Sv. II. Godina 1888. Zagreb. 1889.

Zagreb: Sl. gradsko poglavarstvo.

Zagreb godine 1887. ili izvješće gradskoga poglavarstva o sveobćoj upravi sl. i kr. glavnoga grada Zagreba. Zagreb. 1888. — *Zagreb* godine 1888 ili izvješće itd. Zagreb. 1889. — *Zapisnici* skupštinah zastupstva sl. i kr. glavnoga grada Zagreba.

Zagreb: Statistički ured kr. zemaljske vlade

Sv. XIV. Prilozi statistici ratarske produkcije godinâ 1885—1887. u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. Priredic jih Milovan Zoričić. Zagreb. 1889. — *Političko* i sudbeno razdieljenje kraljevinâ Hrvatske i Slavonije i repertorij mjestâ. Zagreb. 1889.

Zagreb: Pravničko družtvo.

Mjesečnik. Br. 1—12. Zagreb. 1889.

Zagreb: Hrvat. slav. šumarsko društvo.

Šumarski list. Organ hrvat. slav. šumarskoga družtva. Tečaj XIII. br. I—XII. Zagreb. 1889.

Zagreb: Hrv. pedagogični književni sbor.

Emil ili ob uzgoju. Napisao I. I. Rousseau, preveo Ivan Širola. II. dio. Zagreb. 1888.

Zagreb: Društvo sv. Jeronima.

Danica, koledar za g. 1890. Zagreb. 1889. — *Zbirka* koristnih pouka u kućanstvu i gospodarstvu. Priredio Ivan Cerovski. Zagreb. 1889. — *Dobro diete.* Napisao Cvjetko Gruber. Zagreb. 1889. — *Pripoviedke* za puk Lava Nikolajevića Tolstoga. Preveli Ivan Gojtan i Stjepan Lukić. Zagreb. 1889.

b) ŠKOLSKI PROGRAMI (IZVJEŠĆA).

za god. 1888/89.

Kraljev. velike gimnazije u Zagrebu. — „Dva priloga k estetskoj ocjeni Mažuranićeve epske pjesni „Smrt Smail-age Čengijića“. Napisao Jos. Pasarić.

Kr. velike gimnazije u Zadru. — „Storia della Dalmazia dal 1797 al 1814“. Tullio Erber.

C. kr. velike državne gimnazije u Dubrovniku. — „Čakavske osobine u današnjem dubrovačkom dijalektu“. M. Kušar. — „Neke primjedbe Vukovu pravopisu“. M. Kušar. — „Paljetkovanje“. Luko Zore.

Velike gimnazije u Sarajevu. — Из друштвеног и државног устројства Босне, Херцеговине у средњем вијеку. Написао Ем. Лилек.

Kr. velike gimnazije na Rieci. — „Kada je i kojim povodom pisao Platon dialog Phaidros“. Razpravlja Mirko Rastić.

Српске велике гимназије Карловачке. — „Класична настава. Написао В. Вујић.

Kr. velike gimnazije u Požegi. — „O sinkretizmu latinskoga ablativa“. Piše prof. Petar Marković.

C. kr. mornarske škole u Dubrovniku. — „I conti di Tuhelj, contributo alla storia della Marina Dalmata. A prof. G. Gelcich.

Kr. male realne gimnazije u Senju. — „Opis antiknih novaca nadjenik malo ne izključivo na hrvatskom tlu“. Opisao Vinko Žanić.

Kr. realne gimnazije u Rakovcu. — „Osebine današnjega Stativskoga narječja“. Napisao prof. R. Strohal.

C. kr. velike realke u Splitu. — „Njekoliko rieči, izreka i poslovica“. Sabrao G. Kolombatović.

Kr. male realke u Petrinji. — „Kratak nacrt poviesti matematike i fizike.“ Napisao dr. Ivan Zoch.

Kr. učiteljske škole i vježbaonice u Zagrebu. — „Crtice o razvoju crkvene glasbe.“ Razpravio Vjenceslav Novak

Trgovačke sborne učione u Zagrebu.

d) KNJIGE POKLONJENE OD DOBROTVORAH.

Nj. Preuzvišenost g. pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer — Les nationalités Slaves Lettres au reverend P. Gagarin (S. I) par Xavier Korczak-Branicki. Paris. 1879. — Franz von Assisi und die Anfänge der Kunst der Renaissance in Italien, von Henry Thode. Berlin 1885. — Les historiens et les critiques de Raphael (1483—1883). Par M. Eugène Müntz. Paris 1883. — De l' art Chretien, par A. F. Rio. Tome I—IV. Paris 1874. — Das weibliche Modell in seiner geschichtlichen Entwicklung. Von I. E. Wessely. Leipzig. 1884.

Klassiker-Bibliothek der bildenden Künste: I. Kunst des Orients. Von Th. Seemann und Rob. Schütte. Leipzig. II. Bau-kunst des Mittelalters. Band I. von Cornelius. Gurlitt. Leipzig. 1884. Band II. Von Hermann Schmidt. Leipzig. — III. Italienische Renaissance. Von Dr. G. Galland und G. Rosenkranz. Leipzig. — IV. Sansovino u. s. w. Von Mosler. — V. Antike Plastik. Von I. E. Wessely Leipzig. 1883. — VI. Moderne Plastiker. Von Th. Seemann. Leipzip. 1884. — VII. Klassiker der Malerei: Venezianische Schule. Band. I. Von I. E. Wessely. Leipzig. 1882. Band II. Venezianische Schule. Von C. Xaver Siloti. Leipzig. VII. Raphael Santi. Von I. E. Wessely. Leipzig. — VIII. Holländische Schule. Von I. E. Wessely und Rob. Schütte. Leipzig. — IX. Spanische Schule. Von Hans Moser. Leipzig. — X. Französische Maler des 18. u. 19. Jahrhunderts.

Von dr. H. A. Müller. Leipzig. 1884. — XI Englische und Amerikanische Schule. Von Hans Moser. Leipzig. — XII. Deutsche Schule. Band I. Von I. E. Wessely. Leipzig. 1884. — XIII. Vlämische Schule. Von I. E. Wessely. Leipzig. 1884.

Mara Čop Marlet. Südslavische Frauen. Budapest 1889. Pra-sławianie i Pra-łotwa. Badał Szczęsny Morawski. Krakow. 1882. — Seconde periode. Année XXXVIII—XLIII· (1868 do 1873)· Paris 1868—1873. — Troisième poriode. Année XLIV—XLIX. (1874—1879). Paris 1874—1889.

Presv. gosp. dr. Franjo Rački. Vladimir Soloviev. La Russie et l'église universelle. Paris. 1889.

Preč. g. opat Pavao Miler. Chronicorum turcicorum, in quibus Turcorum origo, principes, imperatores, bella, proelia etc. percensentur, libri tres, collegit Philippus Lonicero. Francoforti 1578.

c) KNJIGE

koje je dobila na dar od pisacah.

Богишић Валтазар. Општи имовински законик за кнежевину Црну гору. На Цетињу. 1888.

Boguslawsky Edward. Lito-windyjske i windyjske nazwy gor, rzek, jezior i osad w Europé Kraków. 1889. — Historyja Polski. Kraków. 1889. — Historyja Słowian przed sądem w Berliné. Krakow. 1889.

Bulić F. prof. Inscriptiones quae in c. r. museo archeologico Salonitano Spalati asservantur. Spalati. 1886.

Czarnowski Stanislav. Cywilizacya i Żydzi. Krakow. 1884. — Szkice z wędrowki po ziemiach Słowiańskich. Krakow. 1884.

Дучић Н. Балкански полуострв. Београд. 1889. Примјетбе на пројекат закона о црквеним властима источно православне цркве у краљевини Србији. Београд. 1889.

Ђорђевић Пера П. Прилози за синтаксу српскога језика. I. О падежима без предлога. Београд. 1889.

Ivčević Matteo. Lettere preparatorie per la beatificazione di Stefano Cupilli, arcivescovo di Spalato. Spalato. 1888.

Kopernicki Izydor. Na Vidov-dan. Pieśni serbskie o Kosowskim boju. Krakow. 1889.

Ламбл. Д. Критическый разборъ ученія о вывихахъ пятаго поясначнаго позвонка.

Lopašić Radoslav. Dva hrvatska junaka: Marko Mesić, Luka Imbrišinović Zagreb. 1889.

Marković Petar. O sinkretizmu latinskoga ablativa. Požega 1889.

Martinov R. P. La littérature Slave (1878—1888). Paris. 1888.

Медиħ Мојо. Последња грофица Бранковиħка. У Земуну. 1889.

Меншуткин Н. Анолитическая химия. С. Петербургъ. 1888. — Очеркъ развитія химическихь воззрѣній. С. Петербургъ. 1888.

Милиħевиħ М. Школица за грађанска права и дужности Београд. 1888.

N. N. Joseph Jireček. Biographisch-literarische Skizze. Wien. 1889. — Jovan Ristić. Erster Regent des Königreichs Serbien. Semlin. 1889.

Новаковиħ Стојан. Језик старе српске цркве. Београд. 1889.

Pawiński Adolf. Dzieje ziemi Kujawskiéj oraz akta historyczne do nich służące. Tom I—V. Warzsawa. 1888.

Первольф И. Отчетъ о научныхъ занятіяхъ за границею. Варшава. 1889.

Петрушевиħъ А. С. Критико историческія разсужденія о надднѣстрянском городѣ Гамічѣ и его достопамятностяхъ. Львовъ. 1888.

Polivka Dr. Jiři. Dvě povídky v česke literatuře XV. stol. V Praze 1889.

Ruvarac Ilarion. О неħким патријарсима од Макарија до Арсенија III. (1557—1690). Zadar. 1889.

Стојановиħ Г. Бранич српскога језика. Београд. 1889.

Šavor Josip. Život svetoga Franje Serafskoga ili Asiškoga. Zagreb. 1889.

Šulek Dr. Bogosl. Antikritika razprave o području materijalizma. Zagreb. 1889.

Tkalčić Ivan. Povjestni spomenici sl. kr. glavnoga grada Zagreba. Sv. I. Zagreb. 1889.

Unterforscher Aug. Zur slavischen Namenkunde aus Ost- Pusterthal. Leitmeritz. 1889.

Varkovski Jean. Hypothèse cinétique de la gravitation universelle en connexion avec la formation des éléments chimiques. Moscou. 1888.

Vučetić Antun. Lokrum i odnošaji Dubrovnika sa Mletcima u XVII. vieku iz izvještaja poslanika M. Sorga. Spljet. 1889.

Woldřich Dr. Joh. Beiträge zur Urgeschichte Böhmens. (Vierter Theil). Wien. 1889.

Željeznički odbor u Senju. Senjsko-bihaćka željeznica po svojem narodno-gospodarstvenom znamenovanju za Senjsku luku itd. Senj. 1889.

Живановић Јован. Српска синтакса. Нови Сад 1889.

---

b) STROSMAJEROVA AKADEMIJSKA GALERIJA SLIKA

Umnožila se je ove godine:

Sa *šest slika staronjemačke škole XV - XVI vijeka.* koje su prije bile u župnoj crkvi u Vrbovcu, te ih je akademija dala u Beču u belvederskoj restauracionoj školi popraviti (gl. str. 104). Prikazuju pako: 1. Porodjenje spasitelja, na drugoj strani jednoga opata u ladjici. 2. Smrt bl. bogorodice. 3. sv. biskupa i mučeničtvo jednoga svetca. 4. krunitbu bogorodice. 5. i 6. dva krila jednoga oltara sa dva svetca na svakom (od g. 1522.)

Darom Ivana Kukuljevića Sakcinskoga: sličicom prikazujućom Ganimeda ugrabljena Jupitrom, koju darovatelj pripisuje Juliju Kloviju.

Darom odlična rodoljuba u slavu pokrovitelja: nacrtom kista Siemiradzkoga, prikazujućim okolicu rimske Campagne; te portraitom Novice Cerovića od F. Kikerca.

Darom pokrovitelja biskupa J. J. Strosmajera, na ime za zbirku mjedoreza izdanje N. Masalova (Lipsko 1872) glavnih umjetnina c. eremitaže u Petrogradu u mjedorezu. Tuj su: Leonardo da Vinci, madonna Litta Rafael Sanzio, sv. obitelj. Tizian, Danae. Bonvicino (Moretto da Brescia), Judita. Michael Angelo, Ecce homo. C. Maratti, papa Klemente IX. Murilo, mladi seljak. Rubens, madona s Isusom. Rubens, portrait Jelene Forment. Van Dyck, slikar Snyders s obiteljom. Bol, mudrac. P. de Hoogh, zubarica. Terburg, ulak. Metzer, bolestnica. G. Dow, čitateljica. F. v. Miervi, holandezkinja. A. Coyp, marva na paši. P. Potter, krave. C. du Jardin, marva. — Na dalje Rembrandtove slike u istoj galeriji u mjedorezih na 40 tabla: Abraham. Žrtva Abrahama. Odielo Josipovo. Putifarova supruga tužeči Josipa. Pad Amana. Sveta obitelj. Povratak sina raz-

sipnoga. Priča o težacih u vinogradu. Zataja sv. Petra. Skinuće s križa. Nevjera sv. Tome. Danae. Benedicite. Rembrandtova majka. Portrait kaligrafa Coperiola. Portrait mladoga vojnika. Portrait starca židova. Portrait nepoznatoga (misli se Sobieskoga). Mlada židovka. Portrait njekoga Turčina. Portrait staroga vojnika. Portrait staroga židova (opet). Portrait starca (patriarka Jakova). Djevojka. Starac. Židov iz Amstrdama. Mlada žena. Portrait nepoznatoga. Duvna i diete. Starica. Starac. Mladić. Balajezkinja. Nepoznat čovjek. Mladić. Žena. Prizor rajnske okolice. Ukupno 60 komada. Na dalje: A. Mame et fils, Exposition de Rome 1870. Liturgie romaine s 9 tabla mjedoreza.

Više djela o umjetnosti, kano Müllera: Klassiker-Bibliothek der bildenden Künste (Lipsko) 103 svezka. — A. F. Rio: De l' art chretien (Paris 1874. sv. I—IV). E. Münz: Les historiens et le critiques de Raphael (Paris 1883). — H. Thode: Franz von Assisi und die Anfänge der Kunst der Renaissançe in Italien (Berlin 1885.) — J. E. Vessely: Das weibliche Modell in seiner geschichtlichen Entwickelung (Berlin 1884.), koja su predana akademijskoj knjižnici.

Napokon izložena su na stalcih ova poprsja od kararskoga mramora: „Ecce homo“ od vojvodkinje Castiglione (pseudonim Marcello), Julio Clovio po originalu u Rimu od J. Plančića rodom iz Staroga grada na Hvaru, i lik biskupa J J. Strosmajera od Ivana Donegana rodom Hrvata iz Rieke. Prvo i drugo poprsje postavljeno je u galerijskoj arkadi, treće u ulaznoj sobi galerije. Sva tri jesu dar preuzv. pokrovitelja; za prvi je dao 7.000 franaka.

Ukupno sa 9 slika, 69 mjedoreza, tri mramorna kipa i više djela o umjetnosti.

K A Z A L O.

